

Yıl: 51 Sayı: 136

Nisan-Mayıs-Haziran 2026

Bursa Barosu

DERGİSİ

AVUKATA SALDIRI DOĞRUDAN ADALET SİSTEMİNE DİR

Bursa Barosu

her yönüyle
sosyal medya
hesaplarında...

Ayrıca

App Store Google Play

'den indirilebilen
BURSA BAROSU
uygulamasıyla
avucunuzun içinde...

içindekiler

Sayfa 7

BARO BAŞKANLARI, TBB YÖNETİCİLERİ VE AVUKATLAR, HATİCE KOCAEFE'NİN KATLEDİLMESİ ÜZERİNE BURSA'DA HAYKIRDI: BIÇAK KEMİĞE DAYANDI YETER ARTIK!

Sayfa 16

BURSA BAROSU BAŞKANI ÖZTOSUN, 5 NİSAN AVUKATLAR GÜNÜ TÖRENİNDE KONUŞTU: "HUKUKSUZLUK ORTAMINDA HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜNÜ SAVUNMAYA DEVAM EDİYORUZ"

Bursa Barosu

Yıl: 51 Sayı: 136
Nisan-Mayıs-Haziran 2026
Yerel Süreli Yayın (3 Aylık)

İmtiyaz Sahibi
Bursa Barosu adına
Av. Metin ÖZTOSUN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Av. Özen DAĞDEVİREN

Editör-Sayfa Tasarımı
İhsan BÖLÜK

Baskı
Dizgi Ofset
Matbaacılık ve Cilt Sanayi
Matbaacılar Sitesi, Dizgi Cad.
No. 6 - KONYA
Tel: 03323420742
Faks: 03323420005
dizgiofset@yahoo.com

Yayıncı / Yönetim
Bursa Barosu Başkanlığı

Kıbrıs Şehitleri Cad.
Adalet Sarayı
G-Blok Kat:1
Osmangazi
BURSA

Tel: 444 50 99
0224 251 66 06

Faks: 0224 251 62 49

basin@bursabarusu.org.tr

Bursa Barosu Dergisi, Bursa Barosu Başkanlığı tarafından T.C. yasalarına uygun olarak yayımlanmaktadır. Bursa Barosu Dergisi'nin isim ve yayın hakkı Bursa Barosu Başkanlığı'na aittir. Yayımlanan yazı, fotoğraf ve konuların her hakkı saklıdır ve tüm sorumluluğu eser sahiplerine aittir. İzin alınmadan alıntı yapılamaz. Reklamların sorumluluğu reklam verenlere aittir. Bursa Barosu Dergisi, Basın Meslek İlkeleri'ne uymaya söz vermiştir.

BARO BAŞKANLARI TBMM'YE YÜRÜDÜ

içindekiler

- 13** 4 Mayıs 2026 tarihli 61. baro başkanları toplantısı sonuç bildirgesi
- 15** Meslektaşımıza yönelik tehdit ve şiddet kabul edilemez
- 23** 5 Nisan Avukatlar Günü kokteyli
- 26** Genç avukatlar haklarının peşinde!
- 27** 75 barodan ortak açıklama: Savunma hakkı yapay zekâya devredilemez!
- 28** Avukat müvekkil gizliliği ihlal edilemez!
İzmir Barosu yalnız değildir!
- 29** Ege-marmara baro başkanları çanakkale'de toplandı
- 32** Yaşam hakkı mücadelesinin karşılığı tutuklama olamaz!
Sermayenin talan düzenine ve yargı eliyle yürütülen tahakküme teslim olmayacağız!
- 34** "Bozbey soruşturmasının hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde yapılmasını diliyoruz"
Halkın iradesini yok saymaktan vazgeçin! Bursa'nın iradesine saygı gösterin!
- 35** Bursa Barosu'ndan kamuoyuna: Cumhuriyet Halk Partisi'nin 38. Olağan Kurultayı hakkında verilen "mutlak butlan" kararı, yalnızca bir siyasi partinin iç işleyişine dair teknik bir hukuk meselesi değildir.
- 36** "Demokratik anayasal düzene ve halk iradesine yargı eliyle müdahale kabul edilemez"

MESLEKTE 25 YIL GURURU

37 İnsan Hakları Komisyonu: "Hukuka aykırı uygulamalardan derhal vazgeçilmeli, tutuklular serbest bırakılmalı" İHK, Casusluk Davasını takip etti

38 Denizli Barosu'nda gerçekleştirilen aramaya ilişkin açıklama İsrail protestocuları yargılanıyor

40 Bursa Barosu Çocuk Hakları Merkezi: Her koşulda çocukların üstün yararının gözetildiği bir ülke ve dünya için mücadeleye devam edeceğiz.

42 Çocuk Hakları Merkezi'nin Şanlıurfa ve Kahraanmaraş'taki okul saldırılarıyla ilgili açıklaması

44 Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü basın açıklaması

45 Barolardan ortak açıklama: Atatürk ve Cumhuriyet değerlerine saldırı asla kabul edilemez.

46 KHM: Kadın siyasetçilere yönelik cinsiyetçi saldırılar demokratik değerlere ve eşit temsil hakkına saldırdır. Bursa Barosu Kadın Hakları Merkezi şiddet mağduru kadınların yanında

50 Kadınların haklarını budayan değil, kadınları yaşatan bir hukuk ve bir kamu politikası talep ediyoruz.

makaleler

59

HUKUKTA PARANIN DEĞER
KAYBINI TELAFİ ARAYIŞLARI VE
OLMASI GEREKEN
Av. Dr. Nezih SÜTCÜ
Av. Cihad Çağrı DÜZGÜN

87

"KAT KARŞILIĞI" MI? YOKSA "ARSA
PAYI KARŞILIĞI" MI?
Av. Dr. Nezih SÜTCÜ

94

DİJİTAL ORTAMLARDA HAKSIZ
REKABET
Av. Esra BİNGÖL

108

DİJİTAL ESER SAHİPLERİNİN,
KULLANICILARININ HAKLARI VE
VERGİLENDİRİLMESİ

Av. Enes Gökberk ESEN
Av. Oğuzhan SEYMEN

111

SREBRENİTSA SOYKIRIMI:
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'İN VE
İNSANLIĞIN KARA LEKESİ

Av. Aykut YAVUZ

115

PLATON'UN ADALET ANLAYIŞI
Av. Asya AKIN

ADALET DEVLETİN VİCDANIDIR

"Adalet ilkin devletten gelmelidir. Çünkü hukuk, devletin toplumsal düzenidir."

Aristoteles

Değerli Meslektaşlarım,

Bir devletin gerçek gücü; sahip olduğu silahlarda, ekonomik göstergelerde ya da yönetenlerin iradesinde değil, yurttaşlarının adalete duyduğu güvende saklıdır. Çünkü devlet dediğimiz yapı, en nihayetinde ortak bir hukuk düzeni üzerinde yükselir. O düzeni ayakta tutan ise yalnızca yazılı kurallar değil, o kurallara duyulan inançtır.

İnsanlık tarihi aynı gerçeği defalarca göstermiştir: Hukuk yalnızca toplumsal düzeni sağlayan kurallar bütünü değildir; aynı zamanda insan onurunun en güçlü güvencesidir. Adalet düşüncesinden uzaklaşan her hukuk sistemi, bir süre sonra şeklen varlığını korusa bile özünü kaybeder. Gustav Radbruch'un II. Dünya Savaşı sonrasında ortaya koyduğu gibi, katlanılamayacak ölçüde adaletsiz olan bir düzen artık hukuk olarak nitelendirilemez. Çünkü hukukun meşruiyetini sağlayan şey yalnızca yürürlükte olması değil, adaletle kurduğu bağıdır.

İşte bu nedenle adalet, hukuk devletinin yalnızca bir sonucu değil; onun varlık sebebidir.

Bugün ülkemizde hukuk üzerine yürütülen tartışmalar, teknik hukuk meselelerinin çok ötesine geçmiş durumdadır. Hukuk güvenliği ilkesinin zayıflaması, yargı bağımsızlığına ilişkin tartışmalar, yüksek yargı organları arasındaki anayasal gerilimler, savunma hakkını daraltan uygulamalar ve temel haklara ilişkin kaygılar; yalnızca hukukçuların değil, toplumun tamamının ortak meselesidir.

Çünkü hukuk güvenliğinin olmadığı yerde yatırım da, üretim de, bilim de, sanat da gelişemez. İnsanlar yarın hangi hukuk düzeniyle karşılaşacağını bilemediğinde yalnızca ekonomik hayat değil, toplumsal güven de sarsılır. Devlet ile yurttaş arasındaki güven ilişkisi, işte tam bu noktada aşınmaya başlar.

Hukuk, doğası gereği kamusal bir alandır. Yasaları yapan siyasal organlardır; onları uygulayan kamu gücüdür. Bu nedenle yürürlükteki hukuku değerlendirmek, eleştirmek ve daha adil hâle gelmesi için çaba göstermek hukukçunun en

temel sorumluluğudur. Baroların ve avukatların hukuka ilişkin söz söylemesini "siyaset" olarak nitelendirmek, savunmanın tarihsel misyonunu görmezden gelmektir.

Çünkü avukat, iktidarın da muhalefetin de avukatı değildir.

Avukat, hukukun avukatıdır.

Barolar da herhangi bir düşüncenin değil; hukukun üstünlüğünün kurumsal temsilcisidir. Avukatlık Kanunu'nun barolara yüklediği görev yalnızca meslektaşların haklarını korumak değildir. İnsan haklarını, hukukun üstünlüğünü ve demokratik hukuk devletini savunmak da bu görevin ayrılmaz bir parçasıdır.

Son yıllarda yaşanan gelişmeler, savunmanın yalnızca hukuki değil, ekonomik ve kurumsal açıdan da kuşatıldığını göstermektedir. Kontrolsüz biçimde artırılan hukuk fakülteleri, genç meslektaşlarımızın ağır ekonomik koşulları, CMK sistemi ile mesleğe ait yapısal sorunlar, avukatın kamu kurumlarında karşılaştığı idari engeller ve mesleğin itibarsızlaştırılmasına yol açan söylemler, savunmanın kurumsal gücünü zayıflatmaktadır.

Oysa bağımsız savunmanın ekonomik bağımsızlığı da olmak zorundadır. Geçim kaygısı içinde mesleğini sürdürmeye çalışan bir avukatın özgürlüğü yalnızca kişisel değil, kamusal bir sorundur. Savunmanın ekonomik olarak zayıflatıldığı yerde adalet de güç kaybeder.

Daha da kaygı verici olan ise avukatlara yönelen şiddetin giderek olağanlaşmasıdır. Görevini yaptığı için tehdit edilen, darbedilen ve yaşamını yitiren meslektaşlarımız, hukuk devletinin karşı karşıya bulunduğu kırılganlığın en acı göstergesidir. Av. Hatice Kocaefe'nin katledilmesi yalnızca bir meslektaşımızı kaybetmenin acısı değildir; savunmaya yönelen şiddetin ulaştığı noktayı gösteren ağır bir toplumsal uyarıdır. Bir avukata yönelen saldırı yalnızca bir bireye değil; hak arama özgürlüğüne, savunma hakkına ve adil yargılanma ilkesine yönelmiş bir saldırdır. Savunmanın güven içinde görev yapamadığı bir

ülkede hukuk devletinden söz etmek giderek zorlaşır.

Bursa Barosu olarak bizler, mesleğimizin sorunlarını hukuk devletinden bağımsız görmüyoruz. Genç meslektaşlarımızın geleceğini güçlendirmeye çalışırken de, CMK sisteminin etkin ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasını talep ederken de, avukatların mesleki faaliyet alanlarının genişletilmesini savunurken de, kadın haklarını, çocuk haklarını, çevreyi, ifade özgürlüğünü ve yargı bağımsızlığını korumaya çalışırken de aynı ilkeye dayanıyoruz: Hukukun üstünlüğü.

Çünkü biliyoruz ki hukuk, yalnızca mahkeme salonlarında değil; yaşamın her alanında adalet arayışının adıdır.

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılı yalnızca yeni bir zaman dilimi değildir. Aynı zamanda hukuk devletini daha güçlü, demokrasiyi daha kapsayıcı ve adaleti daha erişilebilir kılma sorumluluğunu da beraberinde getirmektedir. Bu sorumluluk yalnızca yasama, yürütme ya da yargının değil; savunmanın, akademinin, basın, sivil toplum ve her yurttaşın ortak sorumluluğudur.

Bursa Barosu'nun temel ilkelerinden biri olan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Hak kuvvetten üstündür." sözü, yalnızca tarihî bir vecize değil; Cumhuriyet'in hukuk anlayışını özetleyen temel bir ilkedir. Kuvveti hukukun önüne koyan anlayışlar geçicidir; hakkı üstün tutan anlayışlar ise toplumların vicdanında yaşamaya devam eder.

Bu anlayış, Av. Prof. Dr. Faruk Erem'in yıllar önce yaptığı şu uyarıyla da aynı düşünce çizgisinde buluşmaktadır:

"Bir memlekette adalet, kudretini ve haysiyetini kaybederse sosyal bağ kopar. 'Mülkün temeli adalettir' deyiminin anlamı budur."

Gerçekten de adalet kudretini ve haysiyetini kaybettiğinde yalnızca mahkemeler değil; toplumun ortak vicdanı, hukuk düzenine duyulan güven ve devletin meşruiyet zemini de sarsılmaya başlar.

Av. Metin Öztosun

İşte bu nedenle bizler savunmayı yalnızca bir meslek olarak değil; Cumhuriyet'in vicdanı olarak görüyoruz.

Dün olduğu gibi bugün de, yarın da; hukukun üstünlüğünü, insan onurunu ve adaleti savunmaya devam edeceğiz.

Çünkü biliyoruz ki;

Devleti ayakta tutan güç değil, haktır.

Hakkı ayakta tutan ise bağımsız yargı, özgür savunma ve vicdan sahibi hukukçulardır.

Meslek yeminimizin özünü oluşturan bu ilkelere bağlılık, yalnızca mesleki bir sorumluluk değil; Cumhuriyet'e, hukuk devletine ve insan onuruna karşı ortak yükümlülüğümüzdür.

Bu inançla, hukukun üstünlüğüne ve bağımsız savunmaya emek veren tüm meslektaşlarımı sevgi, saygı ve dayanışma duygularıyla selamlıyorum.

MESLEKTAŞIMIZ AV. HATİCE KOCAEFE'YE YÖNELİK SİLAHLI SALDIRIYI LANETLİYORUZ

BASIN AÇIKLAMASI
30 NİSAN 2026

28.04.2026 günü saat 17.00 sıralarında, Bursa İli Gürsu İlçesi Ağaköy Mahallesi'nde gerçekleştirilen silahlı saldırı sonucunda meslektaşımız, İstanbul Barosu'na kayıtlı Avukat Hatice KOCAEFE ile müvekkili Elif ÇALIŞKAN yaralanmıştır. Ağır yaralı olarak Bursa Yüksek İhtisas Hastanesi'ne kaldırılan meslektaşımız Av. Hatice KOCAEFE, hekimlerin tüm müdahalelerine rağmen hayatını kaybetmiştir.

Edinilen bilgiler doğrultusunda saldırının, Elif Çalışkan ile şüpheli arasında bulunduğu belirtilen husumet kapsamında gerçekleştirildiği; meslektaşımız Av. Hatice KOCAEFE'nin ise yalnızca avukatlık görevini ifa ettiği için bu menfur saldırının hedefi olduğu anlaşılmaktadır.

Avukatın müvekkili ile özdeşleştirilmesi, savunma makamına yöneltmiş en

ağır tehditlerden biridir. Avukatlar, temsil ettikleri kişi ya da davalar nedeniyle hedef haline getirilemez. Bu tür bir yaklaşım; savunma hakkını, adil yargılanma ilkesini ve hukuk devletinin temelini ortadan kaldırmaya yöneliktir.

Avukatlık mesleği, yurttaşların hak arama özgürlüğünün en temel güvencelerinden biridir. Avukatlara yönelen her saldırı, yalnızca bir meslektaşımıza değil; savunma hakkına, adalet arayışına ve hukuk devletinin temel ilkelerine yönelmiş ağır bir

saldırıdır.

Hayatını kaybeden meslektaşımız Av. Hatice KOCAEFE'ye Allah'tan rahmet; ailesine, yakınlarına, İstanbul Barosu'na ve tüm avukatlık camiasına başsağlığı yaralıya acil şifalar diliyoruz.

Savunmayı susturmaya ve avukatlık faaliyetine yönelen hiçbir saldırıya boyun eğmeyeceğiz.

Avukatlık mesleğinin onurunu, savunma hakkını ve hukukun üstünlüğünü kararlılıkla savunmaya devam edeceğiz.

Meslektaşımızın yaşamını yitirmesine neden olan bu vahşi saldırının fail ya da faillerinin en kısa sürede yakalanarak adalet önüne çıkarılması, olayın tüm yönleriyle ve hiçbir tereddüde mahal bırakmaksızın aydınlatılması ve en ağır şekilde cezalandırılmaları gerekmektedir. Sürecin takipçisi olacağımızı, soruşturmanın etkin ve titiz biçimde yürütülmesi için gereken her türlü hukuki girişimde bulunacağımızı kamuoyuna bildiririz.

BURSA BAROSU

BARO BAŞKANLARI, TBB YÖNETİCİLERİ VE AVUKATLAR, AVUKAT
HATİCE KOCAEFE'NİN KATLEDİLMESİ ÜZERİNE BURSA'DA HAYKIRDI.

BIÇAK KEMİĞE DAYANDI YETER ARTIK!

Bursa'nın Gürsu İlçesi'ne bağlı Ağaköy Mahallesi'nde, İstanbul Barosu üyesi Av. Hatice Kocaeffe'nin icra takibi yaptığı kişi tarafından silahlı saldırı sonucu katledilmesi savunma camiasını isyan ettirdi. Kocaeffe'nin dün Bursa'da toprağa verilmesinin ardından Bursa Barosu, Adalet Sarayı önünde başlayıp Kent Meydanı'nda sona eren

eylem gerçekleştirdi. Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun "Bıçak kemiğe dayandı, yeter artık" derken, Türkiye Barolar Birliği Başkanı Av. Erinç Sağkan da kamu otoritesine seslenerek "Yıllardır savunma makamına yönelik sistematik saldırıların ne noktaya geldiğinin farkına varın" dedi.

Bursa Adalet Sarayı önündeki basın açıklamasına Bursa Barosu'nun yanı sıra, TBB Başkanı Erinç Sağkan, İstanbul Barosu Başkanı Av. Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu, İzmir Barosu Başkanı Sefa Yılmaz, Gaziantep Barosu Başkanı Av. Bülent Duran, Manisa Barosu Başkan Yardımcısı Av. Mehmet Tarlabölen, Giresun Barosu Başkanı Av. Soner Karademir, Sakarya Barosu Başkanı Av. Musa Adıyaman, Kocaeli Barosu Başkanı Av. Kadir Caner Karakadılar, Balıkesir Barosu Başkanı Av. Hakan Topaloğlu ile yönetim kurulu üyeleri, Bursa Barosu önceki dönem başkanları Av. Asude Şenol, Av. Gürkan Altun ile avukatlar katıldı.

Açıklamaya katılan meslektaşlarına ve kamuoyuna seslenen Bursa Barosu Başkanı Öztosun, "Daha geçen hafta Yalova'da katledilen meslektaşımız Zekeriya Polat'ın davasına katılmış, onun acısını yüreğimizde taşıırken; bugün bir başka meslektaşımız olan Av. Hatice Kocaefe'nin katledildiği haberiyle sarsıldık. Adet olduğu üzere yayımlanan başsağlığı mesajları, yapılan basın açıklamaları artık acımızı hafifletmiyor. Açıkça ifade ediyoruz ki; artık 'başımız sağ olsun' diyemeyeceğimiz bir noktadayız" dedi.

Her bir avukat cinayetinin bir "toplumsal ders" olmasını beklerken, artan şiddetin savunmadan bir parça daha koparmaya devam ettiğini belirten Öztosun şöyle devam etti:

SORUMSUZCA YAKLAŞIMLARIN CAN ALICI SONUCU

"Ülke genelinde giderek yaygınlaşan silahlı saldırı, şiddeti meşrulaştıran ve bundan beslenen anlayış; yalnızca toplumun en savunmasız kesimlerini değil, dün çocuklarımızı, bugün ise meslektaşlarımızı hedef

almaktadır.

Meslektaşımız Av. Hatice Kocaefe de avukatı müvekkili ile özdeşleştiren karanlık ve sapkın bir anlayışın sonucu olarak, silahın sağladığı cüretle katledilmiştir.

Meslektaşımızın hayatını kaybetmesine neden olan bu cinayet ülkede artan şiddet ikliminin, hukuk tanımazlığın, adaletle olan inancın zayıflatılmasının ve kamu yetkisini kullanan kişiler de dahil olmak üzere avukatı itibarsızlaştırarak şiddete açık hale getiren sorumsuzca yaklaşımların can alıcı bir sonucudur. Bugünkü tablo bir rastlantı değildir.

Artık bildirimler yazmak ve yas tutmaktan bıktık. Her bir avukat ölümünün artık son olmasını beklerken çoğalan ölümler, bizlerin canından bir parça daha koparmaya devam ediyor. Bıçak kemiğe dayandı artık bıçak kemiğe dayandı. Yeter artık!

Avukat, hiçbir zaman taraf değildir. Avukat, bir suçu savunmaz; adaleti savunur. Avukat, dava ile özdeşleşmez; hak ile özdeşleşir. Avukatız biz avukatız, sadece avukat! Borcunuzun veya davanızın sebebi değiliz biz!

Avukat kalmayınca savunma, savunma kalmayınca hukuk, hukuk kalmayınca adalet ve huzur kalmayacak. Bunu artık bilin farkına varın istiyoruz.

Bizler bu cübbeleri; insan onuru için, hakikatin sesi olmak için, adaletin elbet kazanacağına inanarak giydik ve giymeye devam ediyoruz.

BU ŞİDDETİ ÜRETEN VE BESLEYEN DÜZENİN KENDİSİDİR

O yüzden avukata yönelen her saldırı, yalnızca bir bireye değil; savunma hakkına, adil yargılanma ilkesine ve hukuk devletinin temeline yönelmiş bir saldırdır. Avukatın, temsil ettiği kişi ya da dava nedeniyle hedef haline getirilmesi kabul edilemez. Bu yaklaşım; savunma makamını susturmaya, yargının kurucu unsurlarından birini ortadan kaldırmaya yöneliktir.

Bizler adaletin tecellisi için bu mesleği yapıyoruz. Biliniz ki 'Savunma yoksa, adil yargılama yoktur' ve biz avukatlar güvende değilsek kimse güvende değildir.

Meslektaşımızın yaşamını yitirmesine neden olan bu vahşi saldırının fail ya da faillerinin en kısa sürede adalet önüne çıkarılması, olayın tüm yönleriyle aydınlatılması ve sorumluların en ağır şekilde cezalandırılması için sürecin takipçisi olacağız, bunun için uğraşacağız. Ancak bu, acımızı dindirmemekte ve sorunun kökenine çözüm üretmemektedir.

Çünkü artık tüm bunlar artık bir meslek meselesi değil, hukukun yaşama meselesi haline gelmiştir. Avukatların sürekli ve sistematik bir biçimde hedef alınması, savunma makamında olan avukatların seslerinin kısılmaya çalışılması, mesleki ve ekonomik sorunlarla baş başa bırakılmasını ve bu mesleğin ölüm tehdidi altında icra edilmesi, bir hukuk devletinde kabul edilemez. Bu bir güvenlik sorunu

değil, doğrudan bir hukuk devleti krizidir.

Artık başsağlığı dilemek istemiyoruz. Artık yas tutmak istemiyoruz. Artık ölümlerle sinanmak istemiyoruz!

Tekrar ediyoruz. Sorun yalnızca cezalandırma değil; bu şiddeti üreten ve besleyen düzenin kendisidir!

Sorun sistematiktir. Çünkü hedef savunmadır.

Sözün bittiği yerdeyiz. Ama susmayacağız!

Bu nedenle yıllardır talep ettiğimiz idari önlemlerin ve avukatlık mesleğine dönük şiddete karşı yasal düzenlemelerin bir an evvel hayata geçirilmesini, CMK'da avukata yönelik saldırıların tutuklama nedeni haline getirilmesini, Avukatlık Mesleğinin Korunmasına Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin ivedilikle imzalanmasını talep ediyoruz.

Mesleğimizi can güvenliği içinde icra edene kadar, savunmaya yönelik saldırılar son bulana kadar, mesleki ve ekonomik sorunlarımız çözülene kadar mücadeleyi büyüteceğiz.

Tüm meslektaşlarımızı; sessiz kalmamaya, dayanışmayı büyütme ve yapılacak eylemlerde omuz omuza durmaya çağırıyoruz.

Savunma susmadı, susmayacak!"

SİSTEMATİK SALDIRILARIN SOMUT BİR SONUCU

Öztosun, mikrofonu devrettiği İstanbul Barosu Başkanı Av. Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu, Kocaefe'nin katlinden ötürü acılı olduklarını belirterek, "Bu sıradan bir cinayet değildir. Savunmaya yönelik kurşun yargıya yönelmiştir. Yargıya doğrultulan kurşun adaletle sıkılmıştır. Adaletle yöneltilecek kurşun ise Cumhuriyettir. Bu bakımdan bugünkü

birlikteliğimiz yalnızca bir meslektaşımızın yasını tutma, protesto etmek için değildir. Bu aynı zamanda ülkemizin, Cumhuriyetimizin barış içerisinde yaşama arzusunun göstergesidir” dedi. Kaboğlu, dayanışma ve eylem açısından barolar olarak ne gerekiyorsa yapmaya hazır olduklarını da ifade etti.

Daha sonra mikrofona gelen TBB Başkanı Erinç Sağkan ise katledilen Hatice Kocaefe’nin çok iyi bir hukuk eğitimi aldığını ve yurtdışında yüksek lisans yaptığını hatırlattı. Gencecik bir kadın avukata haince, alçakça pusu kurduklarını belirten Sağkan, fail ya da failer en ağır cezayı alsalar bile bunun da yeterli olmayacağını ifade etti. Bunun münferit bir olay olmadığını savunan Erinç Sağkan, şöyle devam etti:

“Bir raslantı değil. Tesadüfen oradan geçmiyordu. Önüne pusu kurdular. Bir hukuki uyuşmazlığın tarafı olan borçlu, hukuki işlem gerçekleştirdiği için gencecik savunmasız kadın avukatı kurşun yağmuruna tuttu. Yıllardır tüm barlar ve Türkiye Barolar Birliği olarak bunun uyarılarını yapıyoruz. Bu cinayetlerin arkasında hukuk tanımaz tutumların, adalete olan güvenin zayıflatılmasının, avukatı müvekkili ile özdeşleştiren o çok yanlış tutumun ve her şeyden önce de avukatlık mesleğini itibarsızlaştıran başta kamu görevlileri olmak üzere sorumsuz beyan ve uygulamaların yattığını çok iyi biliyoruz. Bu mesleğe yönelik yıllardır sistematik olarak sürdürülen saldırıların somut bir sonucudur maalesef. Kimse bunu münferit bir vaka olarak göremez.”

Avukatların, vatandaşların özel ve ticari yaşantılarında aldığı kararların, yaptığı işlemlerin, memleketin içinde bulunduğu ağır ekonomik krizin de sorumlusu olmadığını ifade eden Sağkan, kamu otoritesine

seslendi ve “Savunma makamına yönelik yıllardır devam eden sistematik saldırıların artık toplumda ne noktaya geldiğinin artık farkına varın” dedi.

Barolar ve TBB’nin avukata ve yargı mensuplarına yönelik saldırıların engellenmesi için sunduğu kanun tekliflerinin hayata geçirilmesini talep eden Sağkan, konuşmasını şöyle bitirdi:

“TBMM’ye 2022’nin 5 Nisanında avukata dönük şiddet olaylarının araştırılması için meclis araştırma komisyonu kurulması talebinde bulunduk. Ret edildi biliyor musunuz? Güya en çok da hukukçular temsil ediyor o çatının altında... Buradan tekrar sesleniyoruz. Artık kimse kafasını kuma gömmesin. Kimse bunlar önlenemez münferit olaylar demesin. Daha ocak ayında Yalova’da kamu avukatı Zekeriya Polat, kamu binasında silahlı saldırı sonucu öldürüldü. Artık sabrımız kalmadı. Bir meslektaşımızı daha toprağa gömmek istemiyoruz.

Bu çağrımızı bir samimiye olarak görün ama sakın ha bir mağduriyet olarak görmeyin. 210 bin avukat, 81 baro ve Türkiye Barolar Birliği avukata dönük şiddet vakıalarının önlenmesi konusunda tam bir birlik ve bütünlük içerisinde mücadele etme azim ve kararlılığındadır.”

Açıklamaların ardından baro başkanları ve avukatlar, Kıbrıs Şehitleri Caddesi boyunca sloganlar atarak Kent Meydanına yürüdü. Burada Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, şimdiye kadar katledilen avukatların isimlerini saydı, katılımcılar “burada” diye haykırdı. Eylem, meslek şehitleri için yapılan saygı duruşu ile sona erdi.

AVUKATA SALDIRI DOĞRUDAN ADALET SİSTEMİNE DİR!

28.04.2026 günü gerçekleştirilen silahlı saldırıda hayattan kopartılan meslektaşımız Av.Hatice KOCAEFE'nin failleri olaydan sonra yakalanmış, çıkarıldıkları Sulh Ceza Hakimliğince 5 şüpheli için tutuklama 2 şüpheli için adli kontrol kararı verilmiştir

Meslektaşımız Av. Hatice Kocaefe'nin 28.04.2026 tarihinde sadece mesleği sebebiyle katledilmesi, yalnızca bir avukata değil; savunma makamına, hukukun üstünlüğüne ve adalet sistemine yönelmiş ağır bir saldırdır. Bu vahim olay karşısında derin bir üzüntü ve öfke içerisindeyiz.

Konuyla ilgili 4 Mayıs 2026 Pazartesi günü TBB tarafından olağanüstü Baro Başkanları toplantısı yapılacak meslektaşlarımıza yönelik artış gösteren şiddet vakalarının kapsamlı biçimde ele alınacağı ve avukata yönelik şiddeti sona erdirecek önleyici stratejileri içeren sürdürülebilir bir eylem planı tartışılacaktır.

Aynı zamanda Bursa adliyelerinde önümüzdeki bir hafta boyunca cübbe yakalarımızda katledilen meslektaşımızın fotoğrafı ile duruşmalara girme kararımız uyarınca meslektaşlarımızdan Baro odalarından temin edeceği resimleri, cübbelerinin yakasında taşımasını diliyoruz.

Savunma makamını hedef alan bu alçak saldırıların doğrudan adalet sistemine yönelmiş olması sebebiyle ;

-Bu cinayetin tüm yönleriyle eksiksiz ve şeffaf biçimde aydınlatılmasını,

-Sorumluların hak ettikleri en ağır cezalarla cezalandırılmasını,

-Avukatlık mesleğine dönük şiddete karşı yasal düzenlemelerin bir an evvel hayata geçirilmesini,

-CMK'da avukata yönelik saldırıların tutuklama nedeni haline getirilmesini,

-Avukatlık Mesleğinin Korunmasına Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin ivedilikle imzalanmasını

ve talep edeceğimiz etkin ve kalıcı önlemlerin derhal hayata geçirilmesini yasama, yürütme ve yargı makamlarından ivedilikle talep ediyor,

Avukatlara yönelik artan saldırıların son bulması için siz değerli meslektaşlarımızın desteği ile ses yükseltmeye devam ederek sürecin sonuna kadar takipçisi olacağımızı ve gerekli tüm hukuki girişimlerde bulunacağımızı kamuoyuna tekrar ilan ediyoruz.

BURSA BAROSU BAŞKANLIĞI

AV. ZEKERİYA POLAT'IN KATİLİNE AĞIRLAŞTIRILMIŞ MÜEBBET

Av. Zekeriya Polat'ın katledildiği saldırıya ilişkin Yalova'da görülen davanın ilk duruşmasına Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, başkan yardımcısı Av. Aslı Evke Yetkin, yönetim kurulu üyesi Av. Gülender Adıgüzel Özcan ile Avukat Hakları Merkezi üyeleri Av. Kardelen Akgün ve Av. Ceren İlgen Altuntaş katıldı. Bursa Barosu'nun ve diğer katılım talebinde bulunan baroların davaya katılma taleplerinin kabulüne karar verilen davanın duruşması 19 Haziran 2026 tarihine ertelendi. Karar duruşmasına Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun katıldı. Bursa Barosu ve katılan diğer baroların savcılık mütaalasına ilişkin beyanlarının ve sanığın savunmasının ardından verilen kararla sanık ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırıldı. Sanığın cezasında herhangi bir indirime gidilmedi.

BARO BAŞKANLARI, ANKARA'DA TBMM'YE YÜRÜDÜ

Bursa'da geçen ay Av. Hatice Kocaefe'nin katledilmesi üzerine Ankara'da TBB'de toplanan baro başkanları, avukatlara yönelik tehditlerin son bulmamasını protesto etmek, avukat cinayetlerinin ve avukata yönelik şiddete karşı etkin bir tavır alınmasını sağlamak için TBB yönetimi ile Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, önceki dönem TBB Başkan Yrd. Av. Gürkan Altun ve çok sayıda baro başkanı ortak alınan kararla Kızılay Güvenpark'ta toplanarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne doğru yürüyüş gerçekleştirdi.

Yürüyüşün sonunda TBMM Dikmen kapısında basın açıklaması yapıldı. Ardından Bursa Barosu

Başkanı'nın da içinde olduğu bir heyet TBMM'nde sırasıyla CHP, MHP ve AKP grup başkanvekilleriyle görüştü. Yapılan görüşmelerde, avukat cinayetleri ve avukatlara yönelik şiddetle ilgili TBMM'de bir araştırma komisyonu kurulması talebiyle, Avukatlık Mesleğinin Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin bir an önce imzalanması, TCK'da ve Avukatlık Kanunu'nda düzenlenme ile avukata yönelik şiddetin CMK 100'de bulunan katalog suç kapsamına alınması talep edildi.

Ayrıca TBB'de yapılan toplantı sonunda ayrı bir sonuç bildirisi yayınlandı.

4 MAYIS 2026 TARİHLİ 61. BARO BAŞKANLARI TOPLANTISI

SONUÇ BİLDİRGESİ

Türkiye Barolar Birliği (TBB) Yönetimi ve Baro Başkanları, son dönemde meslektaşlarımıza yönelik artış gösteren şiddet vakalarının kapsamlı biçimde ele alınması, bu vakaların çok boyutlu olarak değerlendirilmesi ve avukata yönelik şiddeti sona erdirecek önleyici stratejileri içeren sürdürülebilir bir eylem planının geliştirilmesi ana gündemiyle toplanmıştır.

23 Temmuz 2022 tarihli 46. Baro Başkanları Toplantısı'ndan bugüne, avukata yönelik şiddet sorunu, Türkiye Barolar Birliği'nin ve Baroların öncelikli mücadele alanlarından biri olarak tespit edilmiş; bu konudaki tespit ve çözüm önerileri, ilgili makamlarla defalarca paylaşılmıştır. Yasama ve yürütme organlarıyla gerçekleştirilen ortak çalışmalarda, avukatlık mesleğine ilişkin farklı meselelerle ilgili çeşitli düzeylerde ilerleme sağlanabilmişse de avukata yönelik şiddet konusunda hiçbir adım atılmadığını üzümlere tespit etmek durumundayız. Avukatların kısa, orta ve uzun vadeli sorunları çerçevesinde, en kısa vadede çözülmesi gereken sorunların başında avukata yönelik şiddet konusu gelmektedir.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun "Avukatlığın mahiyeti" başlıklı 1'nci

maddesi "Avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir. Avukat, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı serbestçe temsil eder" hükmünü haizdir. Keza 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 6/1-d maddesinde avukat, yargı görevi yapan kişiler arasında sayılmaktadır.

Ne var ki, son yıllarda artarak devam eden avukata dönük şiddet vakaları mesleğimizi artık sürdürülemez hâle getirmektedir. Son olarak 7 Ocak 2026'da Yalova'da SGK avukatı meslektaşımız Av. Zekeriya Polat'ın ve 28 Nisan 2026'da Bursa'da Av. Hatice Kocaefe'nin yaşamını kaybetmesiyle sonlanan, ardından bir haftalık süre içerisinde Şanlıurfa'da, Trabzon'da, Erzurum'da yaşanan şiddet eylemleri; avukatların görevlerini yaparken tehdit ve tehlikelere ne derece açık olduklarını göstermiştir.

Bugüne kadar izlenen yöntemlerin şiddeti önleme ve caydırıcılık bakımından yeterli olmadığı görülmektedir. Avukata yönelik şiddetin tutarlı, ısrarlı ve ciddi politikalarla ele alınması gerektiği açıktır. Avukatlık mesleği kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler, nitelikleri gereği çekişme ve uyuşmazlık içermeleri nedeniyle,

avukatlara yönelik şiddet vakaları, gerek

toplumun genelinde gözlenen şiddet eğiliminden gerekse diğer profesyonel meslek mensuplarına yönelik şiddetten önemli farklılıklar içerdiğinden özel olarak bu mesleğe yönelik araştırmalar yapılması ve önlemler alınması elzemdir. Bu kapsamda, avukata yönelik şiddetle mücadele için 61. Baro Başkanları Toplantısı'nda beş adımlı çözüm yöntemi belirlenmiştir.

Avukata yönelik şiddeti, sebeplerini ve çözümlerini araştırmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonu kurulmalıdır. Türkiye Barolar Birliği daha evvel 4 Nisan 2022 tarihinde, Türkiye Büyük Millet Meclisini ziyaret ederek yasama temsilcileri ile görüşmeler gerçekleştirmiş; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve o dönem Meclis'te grubu bulunan siyasi partilerin grup başkanvekillerine avukatlara yönelik şiddet vakalarının araştırılarak çözüm yollarının ortaya konabilmesi için konuyla ilgili komisyon kurulması talebinde bulunmuştur. Araştırma komisyonu kurulmasına ilişkin öneri, gerekçeleriyle birlikte yazılı olarak yasama temsilcilerine elden teslim edilmiştir. Maalesef bu komisyon hâlâ kurulmamıştır. Avukata yönelik şiddetin niteliği gereği, avukatların şiddetle bireysel olarak mücadele edebilmeleri mümkün değildir. Avukatlara yönelik şiddetle kolektif bir şekilde mücadele edilmeli, buna yönelik tedbirler, yasama organının gerçekleştireceği araştırmaya dayanarak, kamusal bir politika olarak uygulanmalıdır. Bu nedenle Anayasa'nın 98'nci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'nci maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılması, konuyla ilgili komisyon kurulması şarttır.

İkinci olarak, savunma makamına yönelik saldırıların son bulması ve mesleki güvencelerin evrensel standartlara kavuşturulması için Avrupa Konseyi'nin Mart 2025'te kabul ettiği "Avukatlık Mesleğinin Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi" gecikmeksizin imzalanmalıdır. Söz konusu belge, avukatların bağımsızlığını, güvenliğini ve mesleki faaliyetlerini tehdit eden durumlara karşı uluslararası düzeyde yasal koruma sağlamayı amaçlayan ve avukatlık mesleğini korumaya yönelik önemli bir uluslararası sözleşmedir. Türkiye Barolar Birliği, ilk günden itibaren, ülkemizin bu sözleşmeyi imzalaması için gerekli adımların atılmasını talep etmiş; Cumhurbaşkanlığı, Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi nezdinde girişimlerde bulunmuştur. Bugün, avukatların korunmasına ilişkin bu sözleşmenin imzalanması bir tercih olmanın ötesinde, tarihi bir sorumluluk hâline gelmiştir.

Üçüncü olarak, avukata yönelik şiddetle mücadelenin araçları yaratılmalı, cezai düzenlemelerde ilgili

değişiklikler yapılmalıdır. Bu kapsamda, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 106'ncı maddesinde yer alan "Tehdit" suçunda, suçun yargı görevini yapanlara karşı işlenmesi nitelikli hâl olarak düzenlenmeli ve cezai yaptırım artırılmalıdır. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100'ncü maddesinin üçüncü fıkrasına yeni bir bent eklenerek, yargı görevi yapanlara karşı işlenen kasten yaralama suçu tutuklama nedenleri arasında sayılmalıdır. Ayrıca, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun "Avukata karşı işlenen suçlar" başlıklı 57'nci maddesine yeni bir fıkra eklenerek, avukata yönelik şiddet tehlikesi ve tehdidi durumunda 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen tedbirlere benzer türde bir uygulamanın yapılabilmesi sağlanmalıdır. Keza Türk Ceza Kanunu'nun 51'inci maddesinde düzenlenen hapis cezasının ertelenmesi hükümlerinin uygulanmayacağı da bu maddede düzenlenmelidir. Bu çözümlerin hayata geçirilmesinden kaçınılması kabul edilemez.

Şiddet ile mücadelenin zorunlu bir ayağı olarak, potansiyel şiddet alanı hâline gelen haciz ve keşif işlemlerinde kolluğun bulundurulması zorunluluk hâline getirilmeli, kolluğun caydırıcı varlığı ile güvenlik sağlanmalı ve yasanın hatalı yorumlamaya sebebiyet veren lafzı değiştirilerek kolluğun sadece icra memurunu korumakla mükellef olduğu algısı ortadan kaldırılarak hukuksal süreç boyunca genel güvenliği sağlama yetkisi verilmelidir. Kanun değişikliği öncesinde ise kolluğun haciz ve keşif mahallinde hazır bulunmasını sağlamak üzere, İçişleri Bakanlığı ile ortak bir genelge hazırlayıp yayımlamak suretiyle, özellikle icra işlemlerinde yaşanan şiddetin önlenmesi mümkün hâle getirilmelidir.

Nihayet toplumdaki farkındalığı artırmak, avukata yönelik şiddetin yargısal faaliyetin kendisine, avukatın korumakla yükümlü olduğu hakka, özellikle savunma ve adil yargılanma hakkına ve topyekûn adalete yöneldiği gerçeğinin altını daha fazla çizmek üzere kamu spotları hazırlanmalı ve kapsamlı bir farkındalık çalışması yürütülmelidir.

Avukata saldırma pervasızlığını gösteren saldırganlar bu cüreti, mesleğin itibarsızlaştırılması çabasından ve cezasızlık politikalarından alıyorlar. Avukata yönelik şiddetle, ciddi bir politika benimsenerek mücadele edilmediği sürece, tekil vakalarda verilen ancak infaz düzenlemeleri nedeniyle göstermelik kalan cezalarla yol alınması mümkün değildir.

Türkiye Barolar Birliği ve Barolar olarak, tek bir kayba daha tahammülümüz yok! Avukata yönelik şiddetin normalleşmesine izin vermeyecek, onurla ve asla vazgeçmeden ortak mücadeleyi sonuna kadar sürdüreceğiz. Meslektaşlarımızın ve kamuoyunun bilgisine saygılarımızla sunarız.

KOCAEFE CİNAYETİNİN FAİLLERİ TUTUKLANDI

28 Nisan 2026 günü gerçekleştirilen silahlı saldırıda hayattan kopartılan meslektaşımız Av. Hatice KOCAEFE'nin failleri olaydan sonra yakalanmış, çıkarıldıkları Sulh Ceza Hakimliğince 5 şüpheli için tutuklama 2 şüpheli için adli kontrol kararı verilmiştir.

Meslektaşımız Av. Hatice Kocaefe'nin sadece mesleği sebebiyle katledilmesi, yalnızca bir avukata değil; savunma makamına, hukukun üstünlüğüne ve adalet sistemine yönelmiş ağır bir saldırdır. Bu vahim olay karşısında derin bir üzüntü ve öfke içerisindeyiz.

Konuyla ilgili 4 Mayıs 2026 Pazartesi günü TBB tarafından olağanüstü baro başkanları toplantısı yapılacak, meslektaşlarımıza yönelik artış gösteren şiddet vakalarının kapsamlı biçimde ele alınacağı ve avukata yönelik şiddeti sona erdirecek önleyici stratejileri içeren sürdürülebilir bir eylem planı tartışılacaktır.

Aynı zamanda Bursa adliyelerinde önümüzdeki bir hafta boyunca cübbe yakalarımızda katledilen meslektaşımızın fotoğrafı ile duruşmalara girme kararımız uyarınca meslektaşlarımızdan baro odalarından temin edeceği fotoğrafları, cübbelerinin yakasında taşımasını diliyoruz.

Savunma makamını hedef alan bu alçak saldırıların doğrudan adalet sistemine yönelmiş olması sebebiyle;

- Bu cinayetin tüm yönleriyle eksiksiz ve şeffaf biçimde aydınlatılmasını;
- Sorumluların hak ettikleri en ağır cezalarla cezalandırılmasını;
- Avukatlık mesleğine dönük şiddete karşı yasal düzenlemelerin bir an evvel hayata geçirilmesini;
- CMK'da avukata yönelik saldırıların tutuklama nedeni haline getirilmesini;
- Avukatlık Mesleğinin Korunmasına Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin imzalanmasını ve talep edeceğimiz etkin, kalıcı önlemlerin derhal hayata geçirilmesini yasama, yürütme ve yargı makamlarından ivedilikle talep ediyor;
- avukatlara yönelik artan saldırıların son bulması için değerli meslektaşlarımızın desteği ile ses yükseltmeye devam ederek sürecin sonuna kadar takipçisi olacağımızı ve gerekli tüm hukuki girişimlerde bulunacağımızı kamuoyuna tekrar ilan ediyoruz.

BURSA BAROSU BAŞKANLIĞI

MESLEKTAŞIMIZA YÖNELİK TEHDİT VE ŞİDDET KABUL EDİLEMEZ

İnegöl'de görev yapan meslektaşımız Av. Hakan Keleş'in vekillik görevini de üstlendiği ailesi ve kendisi uzun süredir sistematik tehdit ve baskıya maruz bırakılmaktadır. Edinilen bilgilere göre, son bir yıl içerisinde aynı şahıs hakkında tehdit içerikli eylemler nedeniyle beş ayrı şikâyetle bulunulmuş, ilgili şahıs hakkında verilen bir HAGB kararına ilişkin vekâlet ücretinin tahsili amacıyla meslektaşımız tarafından başlatılan icra takibi sonrasında ise olaylar daha da vahim bir boyuta ulaşmıştır.

Meslektaşımızın yürüttüğü yasal icra takibi kapsamında ilgili şahsın banka hesabına bloke konulmasının ardından, şahıs meslektaşımızın İnegöl de bulunan annesinin evine giderek meslektaşımıza ve ailesine yönelik darp, tehdit ve hakaret eylemlerinde bulunmuştur. Dün İnegöl de gözaltına alınarak ifadesi alınan şahsın serbest bırakıldığı, bugün ise İnegöl de bulunan aynı adrese tekrar giderek "o icra takibini kaldırsın" şeklinde tehditlerini sürdürdüğü öğrenilmiştir.

Avukatlık faaliyeti nedeniyle bir meslektaşımızın ve ailesinin hedef alınması, yalnızca bireysel bir saldırı değil; savunma makamına, hukuk devletine ve yargının kurucu unsurlarından biri olan avukatlık mesleğine yönelmiş açık bir tehdittir.

Avukatların görevlerini baskı, korkutma ve tehdit altında yapmaya zorlanması kabul edilemez. Burada kamuoyunun vicdanına da şu soruyu yöneltmek gerekir: Aynı tehdit ve saldırılar verdiği yargı kararı sebebiyle bir hâkime yönelik gerçekleşmiş olsaydı, yargı makamlarının yaklaşımı ve refleksi bugün ortaya konulan tutumla aynı mı olurdu? Savunma makamına yönelik saldırıların sıradanlaştırılması ve etkisiz tedbirlerle geçiştirilmesi, hukuk devleti ilkesini zedelemekte ve yargının kurucu unsurları arasındaki eşitliği fiilen ortadan kaldırmaktadır. Meslektaşlarımızın can güvenliğinin sağlanması ve etkin hukuki korumanın derhal uygulanması, hukuk devletinin en temel yükümlülüklerinden biridir.

Yaşanan olay karşısında yetkili makamları, meslektaşımız ve ailesinin güvenliğini sağlayacak gerekli tüm tedbirleri ivedilikle almaya, ilgili şahıs hakkında etkili ve caydırıcı adli işlemleri yürütmeye davet ediyoruz. Meslektaşımızın ve ailesinin yanında olduğumuzu kamuoyuna saygıyla bildiririz.

**BURSA BAROSU BAŞKANI ÖZTOSUN,
5 NİSAN AVUKATLAR GÜNÜ
TÖRENİNDE KONUŞTU**

**"HUKUKSUZLUK
ORTAMINDA**

**HUKUKUN
ÜSTÜNLÜĞÜNÜ
SAVUNMAYA
DEVAM
EDİYORUZ"**

Bursa Barosu, 5 Nisan Avukatlar Günü törenini Adalet Sarayı bahçesinde gerçekleştirdi. Bursa Barosu yönetim kurulu ile diğer kurul üyeleri ve avukatların katılımıyla düzenlenen törende Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, yönetim kurulu genç temsilcileriyle birlikte Atatürk anıtına çelenk sundu. Bursa Büyükşehir Belediye Bantosu eşliğinde önce saygı duruşunda bulunuldu, ardından İstiklal Marşı okundu. Törene katılana meslektaşlarına ve adliye bahçesindeki yurttaşlara seslenen Öztosun'un konuşması, Türkiye'nin fotoğrafını ortaya koydu. Öztosun şöyle konuştu:

ENDEKSTE ALT SIRALARA DEMİR ATTIK

Değerli meslektaşlarım ve yurttaşlarımız,

Avukatlar gününde hepinizi saygı ile selamlıyorum.

Maalesef bugün ülkemizde hukuk devletinin en temel ilkeleri yerle bir edilmiştir ve edilmeye devam edilmektedir. Her ne kadar anayasa da "Türkiye de yargı tarafsızdır, bağımsızdır ve hukuk üstündür" dese de hukukun üstünlüğü endeksinde an alt sıralara demir atmış olan yerimiz, yaşadıklarımız ve halkımızın adalete olan inancının Cumhuriyet tarihinin en alt seviyesine inmesi de zaten bu ilkelerin sadece kağıt üstünde kaldığının gösteren verilerdir.

Bu istatistik veriler olmasa bile bugün de tıpkı geçmişte Ergenekon/Balyoz vb süreçlerde yaşandığı gibi, "soruşturmanın gizliliği, suçsuzluk karinesi" vb temel anayasal ve yasal hakların yok edildiği, "görevli gazeteciler" eliyle önceden haberi yapılan soruşturmalarda tüm bu hakları ortadan kaldıran ya da ağır şekilde zedeleyen algı yönetimlerinin yaygın halde kullanılması ve daha yargılanmayan insanlar hakkında geçmişteki "taraf gazetesi" gibi bugün de bu sözde "görevli gazeteciler" medya veya sosyal medya trolleri eliyle adeta "suçluluk karinesi" yaratılması, seçimle işbaşına gelmiş kişilerin yargının araçsallaştırıldığı soruşturma ve kovuşturmalarda tutuklanması ve tutuklu yargılanmaya devam edilmesi, hukukun ve anayasanın fiilen ne halde olduğunun, ne hale getirildiğini bizlere apaçık göstermektedir.

TUTUKLAMA, BİR CEZALANDIRMA, GÖZDAĞI VE ESİR TUTMA ARACI OLDU

Değerli meslektaşlarım

Ülkemizde iktidarı ellerinde bulunduranların bizlere gerçek diye sunduğu ve hatta dayattığı şeylerin altını kazıyarak onları rahatsız eden gazetecileri tutuklayarak hakikatin üzerinin örtülmeye çalışıldığı ve buna kanuni kılıf ihdas edilerek TCK 217/A diye bir yasa maddesi ile adeta "benim belirlediğim

gerçeğin dışında gerçek olamaz" denilmek suretiyle basına ağır bir kuşatma uygulayan, seçilerek alternatif yaratan muhalif siyasetçilerin sürekli olarak tutuklandığı ve tutuklu yargılandığı yere demokratik hukuk devleti denemez. Tutuklamanın bir cezalandırma aracı, bir gözdağı ve esir tutma aracı olarak kullanılması olağan rejimlerin değil kendinden başka "gerçek" ve alternatif tanımayan olağanüstü ve hukukun askıya alındığı rejimlerin yöntemidir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Anayasal, demokratik ve hukuk üstün olduğu bir devlet maalesef ki uzun süredir kağıt üstündedir.

Suçsuzluk karinesi, suçta ve cezada kanunilik ilkesi ve temel ceza usul kuralları ve insan hakları ihlal edilerek yapılan tüm bu yargısal işlemleri kabul etmek mümkün değildir.

Yasal kılıf uydurularak gerçekleşen tüm bu hukuka aykırılıklara itiraz etmek de öncelikle biz hukukçular için temel bir hukuk, ahlak ve vicdan yükümlülüğüdür.

O yüzden itirazımızı yeniden yüksek sesle kamusal vicdana şerh ederken tekrar hatırlatmak gerekir ki ekonomiden, sosyal hayata ülkede yaşanan tüm olumsuzlukların kaynağı da demokratik olmayan ve üstünlerin hukukunun geçerli olduğu bu düzendir.

O yüzden iktidar sahiplerine kısık sesle değil yüksek sesle yineleyelim "Hukuka ve demokratik devlete geri dönün!"

YENİ REJİMLE, DEVLET YÖNETİMİNDE KOPUŞLAR YAŞANDI

Değerli meslektaşlarım

Referandum esnasında Bursa Barosu Anayasa Komisyonu başkanı sıfatıyla da açıkça karşı çıktığımız 2017 Anayasa değişikliği sonrasında devletin tüm kuvvetlerinin fiili olarak yürütmeye birleştiği, yürütmeye karşı itiraz, denetleme ve denge mekanizmalarının neredeyse hiç işlemediği, bu durumun kaçılmaz sonucu olarak yargının, bireyle devletin, güçlüyle güçsüzün, iktidarla muhalefetin karşı karşıya kaldığı dikey adalet alanında, maddi hukuk ve usul hukuku yasalarını ve hukuk güvenliği ile öngörülebilirliğini alt üst eden kararlar verdiği, yargının bu alanlarda araçsallaştırıldığı,

TBMM'nin yürütmeyi dengeleme, denetleme fonksiyonunu artık yapamadığı, hatta tamamen yürütmenin etkisine girdiği,

Hukukun ve yargının araçsallaştırılması sebebiyle muhalif olan siyasetçi, basın mensubu, avukatlar, öğrenciler, sanatçılar ve sade vatandaşların

kriminalize edilip tutuklandıkları ya da adli kontrollerle susturulmaya çalışıldıkları,

Düşünce ve ifade özgürlüğüne, toplantı ve gösteri haklarına yönelik kısıtlamalar ve hukuka aykırı müdahalelerle ülkemizin günden güne daha baskıcı otoriter bir rejimin kısılcasına girdiği,

Yeni oluşan rejim sebebiyle, devlet yönetiminde hakikatten kopuşlar yaşandığı ve mevcut sistemin hukuki, sosyal ve ekonomik krizlere yol açtığı ve krizlerin artarak devam ettiği,

Siyasi fikirlere ve siyasal özgürlüğe ve onun en temel göstergesi olan seçme seçilme hakkına yönelen yargının araçsallaştırıldığı kararlar veya sonrasında kayyum örnekleriyle, muhalif belediye belediye başkanları ve siyasi parti liderlerinin, gazetecilerin tutuklanmalarında olduğu gibi demokratik hukuk devletini yerle bir eden müdahalelerin olduğu, bu sürecin bir benzerinin bugün Bursa Büyükşehir Belediye Başkanına yönelik olarak gerçekleşen operasyonla da yaşandığı,

ANTI-LAİK YAPILANMA SÜRECİNE GİRİLDİ

Cumhuriyet kazanımlarının, laik demokratik hukuk devletinin temelleri aşındırılarak kullanılmaz hale getirildiği, laiklik ilkesinden uzaklaştırıldığı, içinin boşaltıldığı, milli eğitim başta olmak üzere yeni anti-laik bir yapılanma sürecine girildiği,

Tüm bu hukuk politik anlayışın sonucu olarak kadın haklarını geriletme isteyen çağdışı anlayışlara, tarikatlara prim verildiği, 6284 s.lı yasaya uluslararası koruma sağlayan İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı sonrası kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri ile çocuk istismarı vakıalarının her geçen gün daha da arttığı,

Bu hukuksuzluk ortamında çevre ve doğa talanının ve katliamlarının çoğaldığı, yeni yasal düzenlemeler sonrası verilen yeni maden izinleri ile bu talan ve katliamın artarak devam ettiği, idari yargı alanında da bu hukuk politik iklimi destekleyen kararlar verildiği, tüm bunların sonucu olarak ülkede çevre kirliliğinin arttığı, geçen yıl ağır susuzluk ve kuraklık yaşandığı, barajların kurduğu, tarım üretiminin düştüğü, artan gıda fiyatları sebebiyle milyonlarca insanın temel gıdaya ulaşmakta zorluk çektiği,

Demokrasinin temeli olan; demokratik kitle örgütlerinin, sendikaların, meslek örgütlerinin bulundukları beyanlar, aldıkları tavırlar ve itirazlar sebebiyle kriminalize edildiği ve düşmanlaştırıldığı,

2025 Mart ayı İBB protestoları ve devamında da görüldüğü üzere en temel Anayasal haklar olan

düşünce ifade özgürlüğüne, barışçıl protesto gösteri haklarına ağır ve hakların özünü kaldıran müdahalelerin olduğu, gösteri yapanların tutuklanarak diğer gösteri yapacaklara ve topluma gözdağı verildiği, Ceza ve CMK kurallarına aykırı soruşturmalar yapıldığı,

İdare hukukunun en temel kurallarının altüst edilerek apaçık siyasallaşmış sadece hukukla değil akılla bile izah edilemez diploma iptal kararlarının verildiği,

HUKUK GÜVENLİĞİ KALMADI

Gezi parkı olayları üzerinden Ayşe Barım davası gibi davalarla Gezinin kriminalize edildiği ve sanatçılara toplumsal olaylarda tavır almamaları, hukuktan adaletten demokrasiden yana tepki koymamaları için onlara gözdağı verildiği, akabinde bu gözdağının uyuşturucu kullanma suçlaması ile yapılan gözaltılar ile sanatçılar üzerinde devam ettiği,

Yürütmenin politikalarına karşı olanların hukuk güvenliğinin kalmadığı, AYM, AİHM kararlarının tanınmadığı, bağlayıcılığının tartışılmaya açıldığı ve uygulanmadığı, görülmektedir.

Değerli meslektaşlarım ve yurttaşlarımız,

CMK'ya göre bir tedbir olan tutuklamanın, rakip siyasal düşünceleri ve siyasetçileri engellemek, toplumun sesini, itirazlarını kesme ve cezalandırma aracı olarak kullanılınca, yasalar bizzat soruşturma ve kovuşturma makamlarınca siyasal saiklerle eğilip bükülünce, toplumun, gençliğin, emeklilerin, işçilerin çaresizliğini ve umutsuzluğunun görmezden gelinerek yasalarla sadece ülke gelirlerinin çoğunluğunu elinde bulunduran bir avuç azınlığın hakları korununca, toplumun bir arada yaşamasını sağlayan devletin temeli olan adalet kavramının bu kadar ağır yara alması ve toplumun adalet güveninin de yüzde 20/25'lerde olması da kaçınılmaz hale gelmekte.

Değerli meslektaşlarım ve yurttaşlarımız,

Yukarıda bahsettiğim gibi hep beraber, Anayasanın ve hukukun üstünlüğünün delik deşik edilerek kevgire döndürüldüğü, demokratik hukuk devletinin kağıt üstünde kaldığı, bir düzeninin içinden geçiyoruz.

ADALETİN KUDRETİ DE YOK OLDU

Bu düzende sadece adalet olan inanç kaybolmuyor onunla beraber adaletin kudreti de yok oluyor. Kudretini ve güvenini kaybetmiş adalet mekanizması sonunda toplumsal sosyal bağları da kopararak devlet içinde koca bir boşluk oluşturuyor. O boşluk da bir kara delik gibi hukuku, demokrasiyi, ahlakı,

ekonomiyi ve her şeyi ama her şeyi içine doğru çekerek yok ediyor. Bizlerin uzun süredir ifade ettiği ancak son zamanlarda adı da konduğu üzere ağır bir sosyal çürüme de buna eşlik ediyor. Bu da aslında devletin kıyameti demek...

Bu sebeplerle de hukukun en temel fonksiyonu adalet bu kadar yaralı olunca hukukun diğer temel fonksiyonları olan toplumsal düzen ve toplumsal ihtiyaçları giderme fonksiyonu da işlevini yerine getirilemez hale geliyor. Bir türlü hiçbir şey dikiş tutmuyor. Şu 10 senedir yaşadığımız enflasyon da tüm bunların bir sonucu.

Değerli meslektaşlarım

İşbu sosyal, hukuksal ve politik iklimin sonucu oluşan ağır krizlerin yansımalarını mesleğimizde de görüyoruz. Avukatlık mesleği bugün;

Yıllardır tüm çabalarımıza rağmen biriken sorunlara çözüm bulmak yerine avukatı iş yaparken daha da etkisizleştiren gerek adliye de gerekse kamu makamlarında kısıtlamalar ve uygulamalarla avukatı adliye ve işlev dışı alana iten bir anlayışla mücadele etmek zorunda kalmaktayız.

Halen avukatlık asgari ücret tarifesinin 6 da biri gibi ücretlere CMK zorunlu müdafiliği yapmak durumunda kalmakta, bağlı çalışan avukatlar düşük ücretlere çalışmakta ve iş güvencesinden yoksun bulunmaktadır.

Öte yandan avukatlık mesleğinin kamu hizmeti niteliği de gün geçtikçe aşındırılmakta, temelinde 'savunma hakkı' ve 'hak arama özgürlüğü' olan avukatlık, toplumsal sorunlar ve etik değerlerden daha çok piyasa kuralları öne çıkarılarak yeniden yapılandırılmaktadır. Halkın yargıya erişim ve adil yargılanma hakkı da bu şekilde de adım adım ortadan kaldırılmakta bu sayede sistemin egemenleri aleyhine hiç bir sonuca izin verilmemektedir. Bu sebeplerle de benzeri bir çok sorunların ve bunların yasal ve ekonomik düzenlemelerle çözülmek istenmediği bu suretle de avukatların anlattığımız saiklerle etkisizleştirildiği veya itaate zorlandığı, boğucu ve yakıcı bir ortamla karşı karşıya kalmaktayız.

KISIK SESLE DEĞİL, EN YÜKSEK SESLE

Ancak tekrar hatırlatmakta fayda var ki; Hak arama özgürlüğünün, halkın savunma hakkının ve hukuk devletinin ve adil yargılanma hakkının ve aslında devletin temeli olan adaletin güvencesi olan Avukatların tam bir özgürlük, bağımsızlık ve geçinme kaygısı olmadan mesleğini icra edip yargılama faaliyetine katılamadığı bir ortamda bağımsız ve

tarafsız yargıdan, adil bir yargılamadan ve adil bir devlet düzeninden söz edilemez.

Değerli meslektaşlarım ve yurttaşlarımız,

Tüm bu hukuksuzluk ve zorluklar içinde meslek haklarının da ancak hukukun üstün ve güvende olduğu bir ortamda sağlanabileceği bilincinde olan salt iş takipçisi seviyesine düşmemiş gerçek avukatlar olarak; Gerek emperyalizmin gerekse bunlarla kendi amaçlarına tevhid etmiş kan emicilerin toplumun kanını emmesini engellemek için de uğraşıyoruz. Ülkemizin arazilerinin, sularının, ağaçlarının madenlerinin güç ve çıkar uğruna yok edilmesine karşı durmaya devam ediyoruz. Güç ve iktidar sahiplerinin bizlere kabul etmemiz için dayattıklarına katlanmayı değil, ona itiraz etmeyi, değiştirmeyi ve aydınlık bir geleceği hayal ediyoruz.

Bizler; hukukun halkın aleyhinde kullanılmasına, yargının iktidar ve güç uğruna araçsallaştırılmasına karşı duruyor; yasaların sadece gerçeğe göre düzenlenmesini savunarak, yasaların içinde olan fakat gerçekte bir türlü uygulanmayan herkes için eşitlik, özgürlük, demokrasi ve adalet ilkelerini de somut olarak insanla buluşturmak için mücadeleye devam ediyoruz. Bizler tarihi yalnızca izlemiyor, bizzat o tarihin hukukun üstün olduğu, insan haklarının gerçekleştiği demokratik bir akışta akması için mücadele ediyoruz. Meslek yeminimize sadık kalarak kısıp sesle değil yüksek sesle olana bitene itiraz ediyor ve tavır koyuyoruz.

Değerli meslektaşlarım ve yurttaşlarımız,

Cumhuriyetimizi kuran kadrolarda yer alan ve bu anlayışı kuşaklar boyunca devam ettirip Cumhuriyet devrimlerine sözle ve uzaktan bakarak değil bizzat eylemli olarak sahip çıkıp savunan Bursa Barosu olarak avukatsız adaletin olamayacağı bilinciyle; adaletsizliklere boyun eğmeden, susmadan, şimdiye kadar kimsenin iliklemediği cübbelerimizi hiç bir gücün önünde iliklemeden, meslektaşlarımızla beraber yılmadan, usanmadan, korkmadan, itaat ve biat etmeden, Gazi Mustafa Kemal Atatürk 'ün ilke edindiğimiz sözünde olduğu gibi "hak kuvvetten üstündür" demeye devam edeceğiz.

Bursa Barosu başkanı olarak savunma mesleğinin temsilcisi olan meslektaşlarımızla 5 Nisan Avukatlar Günü'nü gerçekten kutlayabileceğimiz günlerin bir an önce gelmesi için mücadele kararlılığımızla; adliye salonlarından başlayarak yaşamın her alanında adalet, demokrasi, eşitlik ve özgürlük mücadelesi veren tüm meslektaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

MESLEKTE 25 YIL GURURU

Mesut Çiçek

Arzu Erdoğan Şenol

Hüseyin Emrah Uzun

Dijle Durgunlu

Yusuf Güray Durgunlu

Murat Saraç

Mehmet Sedat Kurt

İrfan Dayıoğlu

Erturan Turan

Özcan Gazi

Haşmet Ersoy

Murat Ak

Esat Şen

Neşe Çağlayan Duygun

Hidayet Nalan Tüzel

Didem Güngör

Özkan Kaban

Ezgi Türk

Rıdvan Yavaşcan

Gökmen Güner
(yerine oğlu Bogaçhan Güner)

Aydan Ayhan

Bennar Aydoğdu

Esra Yalçıntaş Baştürk

Feray Tek Bükrek

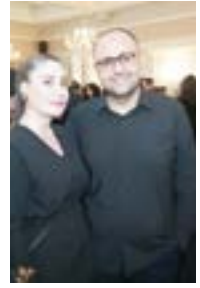

Tülin Delibalta Koçak

5 NİSAN AVUKATLAR GÜNÜ KOKTEYLİ

GENÇ AVUKATLAR HAKLARININ PEŞİNDE!

Bursa Barosu Yönetim Kurulu genç temsilci üyelerinin öncülüğünde hazırlanan eylem planı kapsamında, yönetim kurulu üyeleri ile genç temsilci üyeler beş gün boyunca Uluyol ve BAM adliyelerinde kurulan stantlarda meslektaşlarıyla bir araya geldi.

Mesleğin itibarının korunması ve haklı taleplerin görünür kılınması amacıyla gerçekleştirilen çalışmada, talepte bulunan çok sayıda meslektaşın

ilgili kurumlara sunulmak üzere hazırladığı dilekçeler teslim alındı.

Söz konusu buluşmaların, meslektaşlar arasındaki dayanışmayı güçlendirdiği ve önümüzdeki süreçte atılacak adımlara zemin oluşturacağı ifade edildi. Dayanışmanın büyütülerek sürdürülmesi ve meslek adına somut kazanımlara dönüştürülmesi yönündeki kararlılık vurgulandı.

75 BARODAN ORTAK AÇIKLAMA:

SAVUNMA HAKKI YAPAY ZEKÂYA DEVREDİLEMEZ!

Aralarında Bursa Barosu'nun da bulunduğu 75 baro, yargıda yapay zekâ kullanımı" projesine sert tepki gösterdi. Açıklama şöyle:

Adalet Bakanı Akin Gürlek tarafından bir söyleşide dile getirilen "yargıda yapay zekâ kullanımı" ve "vatandaşların hukukî süreçlere erişiminde yapay zekâ desteği" başlıklı projeler, barolar tarafından dikkatle izlenmektedir. Bu yaklaşımın, yargı sisteminin temel güvenceleri üzerindeki etkilerinin dikkatle değerlendirilmesi gerekmektedir.

Adil yargılanma hakkı; bağımsız ve tarafsız yargı önünde, savunma hakkının etkin kullanımı ve hakkaniyete uygun yargılama güvenceleriyle birlikte korunması gereken temel bir ilkedir. Bu güvencelerin zayıflaması, hukuk güvenliğini ve yargıya duyulan güveni doğrudan sarsar.

Avukatlık Kanunu'nun 1. maddesi uyarınca avukatlık; kamu hizmeti niteliğinde olup yargının kurucu unsurlarından bağımsız savunmayı temsil eder. Aynı Kanun'un 35. maddesi ile hukukî mütalaa verme, yargı mercileri nezdinde hakları dava ve savunma ile adlî işlemleri takip etme yetkisi münhasıran avukatlara aittir.

Kanun'un 2. maddesinde belirtilen amaç; hukukî ilişkilerin düzenlenmesi, uyuşmazlıkların adalet ve hakkaniyetle çözülmesi ve "hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasının sağlanmasıdır. Bu amaç, ancak etik ilkeler, meslekî sorumluluk ve vicdanî muhakeme ile hayata geçirilebilir.

Vatandaşların avukat yardımı olmaksızın yapay zekâ üzerinden hukukî destek almasına imkân tanıyan uygulamalar, savunma hakkının özüne doğrudan müdahale niteliğindedir. Hukukî süreçler; salt teknik veri işleme faaliyetinin ötesinde, somut olaya göre şekillenen vicdanî değerlendirme ve hak koruma faaliyetidir. Hak arama hürriyeti ve savunma dokunulmazlığı, algoritmik sınırlara indirgenemeyecek nitelikte temel ve dokunulmaz anayasal güvencelerdir.

Teknolojik dönüşüm vurgusu, avukatlık mesleğinin kısıtlayan veya ikame eden bir noktaya evrilemez. Avukatların "yapay zekâ hâkim" talebi ne kadar

hukuk mantığına aykırı ise, idarenin "yapay zekâ avukat" yaklaşımı da eşit ölçüde sakıncalıdır.

Adalet, yalnızca veri işlemeyle elde edilen matematiksel bir sonuç değil, vicdanî bir süzgeçten geçen insanî muhakemenin ürünüdür. Yargıda kalite, bağımsız mahkemeler önünde nitelikli savunma ile hakka en kısa sürede ve en adil şekilde ulaşılmasıyla ölçülür. Bu çerçevede dijitalleşme, amaç değil; yargısal süreçleri destekleyen bir araç olarak konumlandırılmalıdır.

Adalet Bakanlığı'nın önceliği; savunma makamının yetki alanlarını tartışmaya açmak yerine, bağımsız savunmayı güçlendirmek, hâkim ve savcı niteliğini güçlendiren liyakat esaslı reformları hayata geçirmek, yargılamayı hızlandıracak teknik altyapıyı geliştirmek ve yargının tüm unsurları bakımından fizikî ve hukukî imkânları iyileştirmek olmalıdır.

Barolar olarak; yargının kurucu unsuru olan savunma makamının teknolojik araçlar gerekçe gösterilerek zayıflatılmasına, meslekî yetkilerin daraltılmasına ve "yapay zekâ" adı altında hukuk hizmetlerinin mekanik bir yapıya indirgenmesine yönelik her türlü girişime karşı hukukî ve kurumsal mücadelemizi kararlılıkla sürdüreceğimizi kamuoyuna saygıyla duyururuz.

AVUKAT MÜVEKKİL GİZLİLİĞİ İHLAL EDİLEMEZ!

Son günlerde bazı basın yayın organlarında, avukatların ceza infaz kurumlarındaki görüşme ve ziyaret kayıtlarının kamuoyuyla paylaşıldığı görülmektedir. Bu veriler yalnızca kişisel veri niteliği taşımamakta; aynı zamanda Anayasa'nın 36. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesiyle güvence altına alınan savunma hakkının ve avukat-müvekkil ilişkisinin gizliliğini ihlal etmektedir.

Söz konusu ziyaret kayıtları, Adalet Bakanlığının yetki ve sorumluluğu altındaki sistemlerde muhafaza edilmektedir. Avukatların bu kayıtlara görevlilerin izni olmadan ulaşması, not alması veya fotoğrafını çekmesi imkansızdır. Bu nedenle ortaya çıkan veri ihlali sorumluluk, öncelikle kayıtların güvenliğini sağlamakla yükümlü kamu makamlarına aittir. Buna rağmen, bilgilerin avukatlar tarafından paylaşıldığı yönünde bir algı yaratılmaya çalışılması meslektaşlarımızı hedef haline getirmekte ve avukatlık mesleğini itibarsızlaştırmaktadır. Devletin

yükümlülüğü, bu bilgilerin basına servis edilmesine zemin hazırlamak değil; güvenliğini sağlamak ve ihlal iddialarını etkili biçimde soruşturmaktır.

Barolar olarak; avukatlara yönelik hedef gösterici yayınlar yapanlar ile kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde paylaşılmasında sorumluluğu bulunan tüm kişi ve kurumlar hakkında yürütülecek yasal süreçlerin takipçisi olacağımızı kamuoyuna saygıyla duyururuz.

Adana, Adıyaman, Afyonkarahisar, Ağrı, Aksaray, Amasya, Ankara, Antalya, Ardahan, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bartın, Batman, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bolu, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Denizli, Diyarbakır, Düzce, Edirne, Erzincan, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Hakkari, Hatay, Iğdır, Isparta, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Karabük, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kilis, Kocaeli, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Mersin, Muğla, Muş, Nevşehir, Niğde, Ordu, Sakarya, Samsun, Siirt, Sinop, Şanlıurfa, Şırnak, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Tunceli, Uşak, Van, Yalova, Yozgat, Zonguldak baroları

İZMİR BAROSU YALNIZ DEĞİLDİR!

İzmir Barosu Başkanı ve Yönetim Kurulu üyeleri hakkında, Avukatlık Kanunu'nun kendilerine yüklediği görev ve sorumlulukları yerine getirdikleri için fezleke düzenlenmiş ve soruşturma başlatılmıştır.

Başlatılan soruşturma;

- 1) 19 Mart olaylarının ardından tutuklanan ve kapatıldıkları Menemen Cezaevi'nde darp edildikleri yönünde beyanlarda bulunan gençlerin durumunu raporlaması ve bu konuda kamuoyunu bilgilendirmesi nedeniyle "halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma" suçlamasıyla,
- 2) Kırıklar Cezaevi'ndeki hak ihlallerini raporlayıp kamuoyuyla paylaşması nedeniyle "halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma" suçlamasıyla,
- 3) 19 Mart olayları sonrasında demokratik ve anayasal haklarını kullanarak gerçekleştirilen yürüyüşlere katılmaları nedeniyle 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet ettikleri iddiasıyla yürütülmektedir.

Barolara Avukatlık Kanunu tarafından verilen insan haklarını koruma ve savunma yükümlülüğünün suç ve ceza konusu haline getirilmesinin hukuki ve vicdani herhangi bir dayanağı bulunmamaktadır. Baroların hak ihlallerini raporlayamadığı, kamuoyunu bilgilendiremediği, hukuka aykırılıkları görünür kılamadığı, demokratik ve anayasal haklarını kullanarak barışçıl toplantı ve gösterilere dahi

katılmadığı bir düzenin adı, hukuk devleti değil ancak otoriter bir yönetim anlayışı olabilir.

İzmir Barosu; tarihin en kritik dönemlerinde her zaman hukukun, demokrasinin ve özgürlüklerin yanında durarak biat etmemiş bir barodur. Bugün ise yurttaşın en temel haklarını savunduğu için soruşturulmakta ve sanık sandalyesine oturtulmak istenmektedir.

Bu girişim yalnızca İzmir Barosu'na değil tüm barolara, tüm avukatlara, savunma mesleğine ve hukuk devletine yöneltilmiş bir girişimdir. Bizler bu hukuksuzluğa ve adaletsizliğe karşı tüm gücümüz ve desteğimizle İzmir Barosu'nun yanında olduğumuzu duyuruyor, savunmanın ve avukatlık mesleğinin onurunun hiçbir koşulda teslim alınamayacağını bir kez daha vurguluyoruz.

Adana, Adıyaman, Afyonkarahisar, Ağrı, Aksaray, Amasya, Ankara, Antalya, Ardahan, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bartın, Batman, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bolu, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Düzce, Edirne, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Eskişehir, Hakkari, Hatay, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Iğdır, Isparta, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Karabük, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kilis, Kütahya, Kocaeli, Konya, Malatya, Manisa, Mardin, Mersin, Muğla, Muş, Nevşehir, Niğde, Ordu, Osmaniye, Rize, Sakarya, Samsun, Siirt, Sinop, Sivas, Şanlıurfa, Şırnak, Uşak, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Tunceli, Yalova, Yozgat, Van Barosu, Zonguldak baroları

EGE-MARMARA BARO BAŞKANLARI ÇANAKKALE'DE TOPLANDI

Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, Çanakkale Barosu ev sahipliğinde gerçekleşen Ege -Marmara Baro Başkanları Toplantısına katıldı. Toplantıda ;

1.HUKUK DEVLETİ, YARGI BAĞIMSIZLIĞI VE DEMOKRATİK DÜZEN başlığı altında;

- Yargının araçsallaştırılması ve cezasızlık algısıyla mücadele
- Güncel yargısal gelişmeler ve temel hakların korunması
- Savunma makamının bağımsızlığı ve kurumsal yapısı
- Seçim hukuku, siyasi partiler ve demokratik meşruiyet
- Yargı kararlarının siyasal alana etkileri ve hukuk güvenliği

2.AVUKATLIK MESLEĞİNİN GÜNCEL VE EKONOMİK SORUNLARI başlığı altında,

- Genç, bağlı ve serbest çalışan avukatların mali ve yapısal sorunları
- Stajyer avukatların sosyal güvenlik ve ekonomik destek mekanizmaları
- CMK ve Adli Yardım ücretlerinin güncellenmesi, ödemenin hızlandırılması, vergisel yükünün azaltılması çalışmaları
- Avukat gelirlerinin artırılmasına yönelik çalışmalar
- TBB SYDF (Sosyal yardımlaşma ve dayanışma fonunun) geliştirilmesine yönelik yapılacak çalışmalar
- * Avukatlara yönelik sektörel mali denetimlerde karşılaşılan sorunlar ve çözümleri
- *CMK beraat vekalet ücretlerinde yaşanan sorunlar

3. AVUKATA YÖNELİK ŞİDDET VE MESLEKİ GÜVENLİK başlığı altında,

- Avrupa Konseyi Avukatlık Mesleğinin Korunması Sözleşmesinin Türkiye tarafından da imzalanması
- Şiddete karşı yasal ve idari düzenlemeler ile TBMM nezdindeki girişimler
- Şiddet vakalarına karşı baroların ortak mücadelesi

4.BÖLGE BAROLARININ ORTAK FAALİYETLERİ VE İŞ BİRLİĞİ başlığı altında ,

- Bölgesel toplumsal davalar ve çevre davalarında iş birliği ve dayanışma
- Barolar arası koordinasyon, ortak eğitimler ve dijitalleşme

5.SAVUNMA HAKKI VE AVUKATLIK MESLEĞİNE YÖNELİK MÜDAHALELER başlığı altında ,

- Avukat-müvekkil görüşmelerinin gizliliği
- Savunma faaliyetinin kriminalize edilmesi sorunları
- UYAP, cezaevi kayıtları ve kişisel veriler bağlamında hak ihlalleri ve

diğer sorunlara ilişkin TBB, yasama, yürütme ve yargı makamları nezdinde yapılacak çalışmalar konuşuldu.

**EGE-MARMARA BARO
BAŞKANLARI TOPLANTISI
SONUÇ BİLDİRGESİ >>>**

Ege-Marmara Bölge Baro Başkanları Toplantısı Ortak Açıklaması

Ege ve Marmara Bölgesi Baroları olarak gerçekleştirdiğimiz toplantıda, ülkemizin içinde bulunduğu hukuk, demokrasi ve adalet sorunlarını; avukatlık mesleğinin giderek ağırlaşan ekonomik ve yapısal sorunlarını; savunma hakkına yönelik müdahaleleri ve avukatlara yönelen şiddeti kapsamlı biçimde değerlendirdik.

Anayasal kurumların işleyişinin tartışılmalı hale geldiği, kuvvetler ayrılığı ilkesinin zayıfladığı, yargı bağımsızlığına duyulan güvenin önemli ölçüde azaldığı, temel hak ve özgürlüklerin giderek daha fazla baskı altına alındığı bir dönemde bulunuyoruz.

Hukukun üstünlüğü ilkesinin yerini keyfiliğin, hukuk güvenliğinin yerini belirsizliğin aldığı hiçbir ülkede demokrasi sağlıklı biçimde yaşayamaz.

Son yıllarda yaşanan gelişmeler, yargının bağımsız ve tarafsız bir anayasal kurum olmaktan uzaklaştırılarak siyasal tartışmaların merkezine çekildiği yönündeki kaygıları artırmaktadır.

Yargının, siyasal alanı düzenleyen veya yeniden şekillendiren bir araç gibi kullanılmasına ilişkin toplumsal algının güçlenmesi; hukuk devletine duyulan güveni zedelemekte, demokratik meşruiyet üzerinde ağır sonuçlar doğurmaktadır.

Siyasi partilere, seçim süreçlerine, seçilmişlere ve demokratik temsil mekanizmalarına ilişkin yargısal süreçlerin, toplumun önemli bir kesiminde siyasal müdahale olarak algılanması dahi başlı başına ciddi bir hukuk devleti sorunudur.

Demokratik rejimlerde siyasal rekabetin yeri sandıktır. Yargı makamlarının görevi ise siyasal mücadelelerin tarafı olmak değil, hukukun güvencesi olmaktır.

Seçilmiş belediye başkanları, siyasetçiler, gazeteciler, akademisyenler, öğrenciler ve hak savunucularına yönelik yargısal süreçlerin hukuk devleti ilkeleri

bakımından yarattığı kaygılar giderek büyümektedir. İfade özgürlüğü, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ile seçme ve seçilme hakkı demokratik toplumun vazgeçilmez unsurlarıdır. Bu hakların daraltılması yalnızca bireyleri değil, doğrudan doğruya demokrasiyi zayıflatmaktadır.

Kadına yönelik şiddet, çocuk istismarı, iş cinayetleri, çevre felaketleri, nefret suçları ve kamu görevlilerinin eylemlerine ilişkin birçok olayda ortaya çıkan cezasızlık algısı toplumun adalet duygusunu ağır biçimde yaralamaktadır.

Adalet yalnızca mahkeme salonlarında verilen kararlarla değil, toplumun vicdanında yarattığı güvenle var olabilir.

Savunma makamı yargının kurucu unsurudur.

Ancak son yıllarda avukatlar, mesleki faaliyetleri nedeniyle soruşturmalara konu edilmekte, müvekkilleriyle özdeşleştirilmekte, kamuoyu önünde hedef gösterilmekte ve kimi zaman savunma faaliyeti adeta suç şüphesi altında bırakılmaktadır. Savunmanın kriminalize edilmesi kabul edilemez.

Bir avukatın üstlendiği dosya nedeniyle suçlanması, baskı altında tutulması veya hedef gösterilmesi yalnızca avukatın değil, savunma hakkının hedef alınması anlamına gelir. Avukatın özgür olmadığı yerde yurttaşın hakkı da özgür değildir.

Avukat-müvekkil görüşmelerinin gizliliği, savunma hakkının temel güvencelerindendir. Bu alandaki ihlaller, yalnızca meslek hukukunun değil, adil yargılanma hakkının da ihlaliidir.

Bugün binlerce genç meslektaşımız mesleğini sürdürebilme mücadelesi vermektedir.

Bağlı çalışan/işçi avukatların önemli bir bölümü yoksulluk sınırının altında ücretlerle çalışmakta, stajyer avukatlar sosyal güvenlikten yoksun

bırakılmakta, serbest çalışan meslektaşlarımız ise giderek ağırlaşan ekonomik koşullar altında ayakta kalmaya çalışmaktadır.

Kamusal bir hizmet olan CMK sistemi yetersiz ücretler nedeniyle sürdürülemez hale gelmiştir. Adli yardım hizmetlerine ayrılan payın bir an önce yükseltilmesi gerekmektedir. Savunma hizmetinin ucuzlatılarak adalet güçlendirilmesi mümkün değildir.

CMK ve Adli Yardım ücretlerinin güncellenmesi, bu hizmetlerdeki vergisel yüklerin azaltılması, ödemelerin hızlandırılması ve avukatların ekonomik koşullarının iyileştirilmesi artık ertelenemez bir zorunluluktur.

CMK beraat vekâlet ücretlerine ilişkin yaşanan hak kayıplarının giderilmesi ve uygulama birliğinin sağlanması için gerekli yasal düzenlemeler ivedi olarak yapılmalıdır.

Avukatlara yönelik tehdit, saldırı ve şiddet olaylarında yaşanan artış kaygı verici boyutlara ulaşmıştır.

Bir hâkime veya savcıya yönelik saldırının yargıya saldırı olarak kabul edildiği bir hukuk düzeninde, avukata yönelik saldırının da savunmaya ve adalet sistemine yönelik saldırı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Meslektaşlarımızın mesleğini icra ederken baskı ve tehdit altında kaldığı bir düzende adil yargılanma hakkından söz edilmesi mümkün değildir.

Bu nedenle Avrupa Konseyi Avukatlık Mesleğinin Korunması Sözleşmesi'nin Türkiye tarafından imzalanmasını ve avukatlara yönelik suçlarda daha etkili koruma mekanizmalarının oluşturulmasını talep ediyoruz.

Ege ve Marmara Bölgesi Baroları olarak;

Hukukun üstünlüğünü, yargı bağımsızlığını, demokratik hukuk devletini, insan haklarını, savunmanın bağımsızlığını, mesleğimizin onurunu ve geleceğini korumak için ortak mücadelemizi büyütme kararlılığımızı kamuoyuyla paylaşıyoruz.

Barolar, yalnızca meslek örgütleri değildir.

Barolar; yurttaşın hakkının, özgürlüğünün, adalete erişim hakkının ve demokratik toplum düzeninin güvencelerinden biridir.

Bu nedenle hukuksuzluk karşısında asla susmadan, demokrasiye yönelik müdahalelere sessiz kalmadan, savunmayı zayıflatmaya yönelik girişimlere asla boyun eğmeden, hukukun üstünlüğünü, adaleti ve özgürlüğü savunmaya devam edeceğiz.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

BARO BAŞKANLARI 62. KEZ TOPLANDI

TBB'de düzenlenen 62. baro başkanları toplantısına Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun katıldı. Toplantıda mesleğin temel sorunları, avukatlık ve CMK asgari ücret tarifeleri ile hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığı çerçevesinde yaşanan son gelişmeler değerlendirildi.

YAŞAM HAKKI MÜCADELESİNİN KARŞILIĞI TUTUKLAMA OLAMAZ!

Muğla ili Milas ilçesi Akbelen Ormanı ve çevresinde yürütülen madencilik faaliyetleri ile bu faaliyetlere bağlı olarak gerçekleştirilen idari işlemler uzun süredir kamuoyunun ve yargı mercilerinin gündeminde. Bölgedeki zeytinliklerin, tarım alanlarının ve doğal yaşamın korunmasına yönelik yurttaşların sürdürdüğü hak arama mücadelesi ise Anayasa ile güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerin kullanımından ibarettir.

Bu süreçte çevre ve yaşam alanlarının korunması amacıyla barışçıl biçimde hak arama faaliyetlerinde bulunan çevre aktivisti Esra Işık hakkında uygulanan tutuklama tedbiri, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı bakımından ciddi hukuki ve vicdani soru işaretleri doğurmaktadır.

Ceza muhakemesi hukukunun en ağır koruma tedbirlerinden biri olan tutuklama, ancak zorunlu ve istisnai durumlarda başvurulabilecek bir tedbirdir. Buna karşın, somut olayda tutuklama tedbirinin ölçülülük, gereklilik ve orantılılık ilkeleri gözetilmeksizin uygulanması; koruma tedbirlerinin amacını aşarak fiilen bir cezalandırma aracına dönüşme tehlikesi taşıdığını göstermektedir. Tutuklamanın bir istisna değil adeta bir kural gibi uygulanması, hukuk devleti ilkesini zedeleyen bir pratiğe dönüşmektedir.

Anayasa'nın 56. maddesi ile güvence altına alınan sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı yalnızca bireysel bir hak değil, aynı zamanda kamusal nitelik taşıyan temel bir haktır. Bu hakkın korunması amacıyla barışçıl biçimde gerçekleştirilen ifade ve protesto faaliyetlerinin özgürlük kısıtlayıcı tedbirlerle karşılık

bulması, demokratik toplum düzeni ve hukuk devleti ilkeleri bakımından kabul edilemez bir durumdur.

Öte yandan Akbelen bölgesinde yürütülen faaliyetler ve alınan idari kararlar hakkında yargı mercileri nezdinde devam eden hukuki süreçler bulunduğu bilinmektedir. Yargısal denetim tamamlanmadan fiili müdahalelerin sürdürülmesi ve bu süreçte hak arama faaliyetlerine katılan yurttaşların özgürlüklerinin kısıtlanması, hukuk güvenliği ilkesini ağır biçimde zedelemektedir. Temel haklarını kullanan yurttaşların cezai süreçlerle karşı karşıya bırakılması, demokratik toplumlarda kabul edilemeyecek bir baskı ortamı yaratma riski taşımaktadır.

Bursa Barosu Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu olarak;

- * Temel hak ve özgürlüklerin korunmasının hukuk devletinin vazgeçilmez şartı olduğunu hatırlatıyor,
- * Esra Işık hakkında uygulanan hukuki dayanaktan yoksun tutuklama tedbirinin kaldırılmasını talep ediyor,
- * Tutuklamanın bir cezalandırma aracına dönüşmemesi gerektiğini ve kişi özgürlüğü hakkının korunmasının yargı makamlarının temel sorumluluğu olduğunu ifade ediyoruz.

Çevre hakkını ve yaşam alanlarını savunan yurttaşların kriminalize edilmesine yol açabilecek uygulamaların, toplumsal barışa ve hukuk devleti ilkesine zarar verdiğini bir kez daha hatırlatıyor; sürecin hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde yürütülmesini talep ediyoruz.

**BURSA BAROSU ÇEVRE VE KENT HUKUKU
KOMİSYONU**

SERMAYENİN TALAN DÜZENİNE VE YARGI ELİYLE YÜRÜTÜLEN TAHAKKÜME TESLİM OLMAYACAĞIZ!

Bugün, yargı tarihine kara leke olarak geçecek bir hukuksuzluğa daha tanıklık ediyoruz. Doğanın ve halkın ortak varlıklarını savunan çevre aktivisti Esra Işık; sermayenin doğayı metalaştıran saldırılarına karşı toprağını savunduğu için, infaz mevzuatı uyarınca yatarı dahi olmayan bir suç isnadıyla 27 gündür hürriyetinden yoksun bırakılmaktadır. Bugün ise insan onuruna aykırı bir biçimde, elleri kelepçeli olarak adliyeye getirilmiş ve tutukluluk halinin devamına karar verilmiştir.

Bu karar, bağımsız bir yargı erkinin takdiri değil; mülkiyet rejimini korumayı temel varlık sebebi sayan siyasi iktidarın, muhalif sesleri bastırmak amacıyla yargıyı bir araç haline getirmesinin sonucudur. TCK m.216 ve m.217/A gibi düzenlemelere eklenilen TCK m.265 (Görevi Yaptırmamak İçin Direnme) maddesinin bu denli geniş ve keyfi yorumlanması; Anayasa'ya, AİHS'e ve toplumun adalet duygusuna açık bir müdahaledir.

Burada asıl sorulması gereken sorular şunlardır:

Bir yanda kamu gücünü şahsi nüfuzuyla birleştirerek suç örtbas eden bir valinin "kelepçesizlik" imtiyazı, diğer yanda toprağını savunan 65 yaşındaki köylü kadınların yerde sürüklenerek kelepçelenmesi hangi hukuk normuyla açıklanabilir? Kolluğun korumakla mükellef olduğu "görev",

birkaç sermaye grubunun rantı uğruna asırlık zeytin ağaçlarını yok etmek midir? Maden şirketlerinin kârını, halkın yaşam hakkının önüne koymak hangi toplumsal sözleşmenin parçasıdır?

Yargı makamları bilmelidir ki; devletin asli görevi sermayenin çıkarlarını tahkim etmek değil, yurttaşların sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını güvence altına almaktır. Vergi muafiyetleriyle ödüllendirilen ve doğal varlıkları talan eden yapıların çıkarları "kamu yararı" olarak sunulamaz.

Bursa Barosu olarak; bu açık "sınıfsal yargı" pratiğini reddediyoruz. Hukuku, egemenlerin kalkını olmaktan çıkarıp yurttaşların güvencesi haline getirme kararlılığımızdan vazgeçmeyeceğiz. Esra Işık'ın hürriyetini elinden alan bu siyasi nitelikli karardan derhal dönülmesini, tutukluluk halinin sonlandırılarak beraatine karar verilmesini talep ediyoruz.

Bursa Barosu olarak; Akbelen Ormanı'nda direnen köylülerin, Ankara'da hak arayan madencilerin ve hakkını savunan herkesin yanında olduğumuzu kamuoyuna ilan ediyoruz.

BURSA BAROSU BAŞKANLIĞI

DOĞAYI SAVUNMAK ADALETİ SAVUNMAKTIR

5 Haziran Dünya Çevre Günü, bizler için sadece bir kutlama ya da doğaya övgü günü değil; sermayenin ve yatırımların hızlandırılması adına etkisizleştirilen hukuki mekanizmalara, çevre hakkını hiçe sayan idari pratiklere karşı yükseltelen bir hukuki direniş günüdür. Bugün çevre hakkı; yalnızca ağaçların ve akarsuların varlığını sürdürmesi değil, yurttaşların sağlıklı gıdaya, temiz suya erişim hakkı ve gelecek nesillerin yaşam güvencesidir.

Ne yazık ki, Anayasa'nın 56. maddesiyle koruma altına alınan bu temel insan hakkı, bugün ekonomik kalkınma dayatmaları ve sermaye odaklı genellgelerle işlevsiz hale getirilmektedir. Çevresel denetimleri "bürokratik engel" olarak gören anlayış, doğayı ve yaşam alanlarını korumaya çalışan yerel halkı ve hak savunucularını ise fahiş bilirkişi ücretleri, yargılama masrafları ve bitmek bilmeyen keşif giderleriyle adeta adalet erişim barajlarının arkasına itmektedir. Devam eden davalara rağmen sürekli yenilenen ÇED süreçleri, değiştirilen mevzuatlar ve yargı kararlarını arkadan dolanan idari izinler; şirketler ile yaşamı savunanlar arasındaki yargısal eşitsizliği derinleştirmektedir.

Bu eşitsizliğin ve ekolojik talanın en somut, en yaralayıcı örneklerini ne yazık ki kendi evimizde, Bursa'mızda ve çevre ilçelerimizde çok yakından yaşıyoruz. Kirazlıyayla'dan kentin sanayi baskısı altındaki tarım ovalarına, su kaynaklarımızı tehdit eden maden faaliyetlerinden

dağ yörelerimize kadar yaşam alanlarımız kuşatma altındadır. Doğasını, toprağını ve suyunu korumak isteyen yurttaşlarımız, bu haklı mücadelelerinde önce dilsel şiddetle itibarsızlaştırılmakta, ardından "kalkınma düşmanı" ilan edilerek hukuki ve idari baskılarla sindirilmeye çalışılmaktadır. Oysa çok iyi biliyoruz ki; bu baskılara karşı direnenler, toplumun ortak geleceğini ve kamusal varlıklarını koruyan gerçek vatanseverlerdir.

Bursa Barosu olarak, gücünü nereden alırsa alsın doğayı metalaştıran, hukukun üstünlüğünü ve bağımsız yargı denetimini sermayenin hizmetine sunmaya çalışan her türlü girişimin karşısındayız.

Bir kez daha yüksek sesle haykırıyoruz:

Adaletin tesis edilemediği bir düzende çevreyi korumak, çevrenin korunamadığı bir düzende ise adaleti yaşatmak mümkün değildir. En mükemmel kanunlar bile bağımsız, tarafsız bir yargı ve şeffaf bir katılım mekanizması olmadığı sürece doğayı korumaya yetmez.

Doğayı korumak ile hukuku korumak, ekolojiyi savunmak ile ekmek kadar, su kadar aziz olan adaleti savunmak aynı mücadelenin ayrılmaz parçalarıdır. Sesimizin ne kadar duyulduğuna bakmaksızın; Bursa'nın toprağı, suyu, havası ve insanı için hukuksal mücadelemize kararlılıkla devam edeceğiz.

BURSA BAROSU ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU

"BOZBEY SORUŞTURMASININ HUKUK DEVLETİ İLKELERİ ÇERÇEVESİNDE YAPILMASINI DİLİYORUZ"

Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanı Mustafa Bozbey'in de aralarında bulunduğu 59 şüpheli hakkında gözaltı işlemi yapılmış, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan açıklamada; "31.03.2026 tarihinde aralarında suç örgütü lideri konumunda bulunan Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa BOZBEY ve Nilüfer Belediyesi Eski Başkanı Turgay ERDEM'in de (Tutuklu) bulunduğu 59 şüpheliye yönelik olarak Bursa merkezli toplam 5 ilde gerçekleştirilen eş zamanlı operasyon" yapıldığı bilgisi kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Yaklaşık bir yıldır ana muhalefet partisi CHP'nin başta İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanı olmak üzere birçok il, ilçe belediye başkanı ve belediye bürokratları hakkında Cumhuriyet tarihinde daha önce eşi benzeri görülmemiş ölçüde yapılan ve

neredeyse tamamı tutuklu olarak devam eden, öncesinde de yapıldığı şekilde daha basın duyurusu ibarelerinden başlayarak anayasal suçsuzluk karinesinin, lekelenmeme haklarının

ihlal edildiği soruşturma ve kovuşturma süreçlerine bir yenisi daha eklenmiştir.

Birbirine eklenen bu süreçlerde hukuka aykırı şekilde uygulanan tutuklamaların tedbir niteliğinden uzaklaşıp bir cezalandırma aracına dönüşmesi adalet sistemimizi derinden sarsmış; hukuki güvenlik ve özgürlük hakkını ihlal eden bir sürecin parçası olarak toplumda halen devam eden derin bir endişeye yol açmış, sonuç olarak seçilmiş muhalif yöneticilere yönelik sürekli olarak devam eden gözaltı, tutuklama ve görevden alma işlemleriyle seçmen iradesi yok sayılmış, seçme-seçilme hakkı da fiilen ortadan kaldırılmıştır.

Herkes kanun önünde eşittir ve herkes yargılanabilir.

Ancak bu yargılamalarda ana muhalefet belediye başkanlarının sürekli olarak gözaltına alınması, tutuklanması ve yerlerine kayyım atanması, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik hukuk devleti olma vasfını yitirmesine yol açan uygulamalardır.

Bursa Barosu olarak yakından takip ettiğimiz Bursa'daki bu soruşturmanın, bahsettiğimiz temel ilkeler zedelenmeden yürütülmesini diliyoruz;

Anayasamızın demokratik, hukuk devleti ilkelerine yönelen açık ve örtülü her türlü müdahaleye karşı olduğumuzu, her türlü hukuksuzluğa karşı hukuk çerçevesinde mücadele edeceğimizi; yargının araştırmaya, adil yargılanma ilkesinin yok sayılmasına ve bireylerin özgürlüklerinin keyfi şekilde kısıtlanmasına karşı durduğumuzu, hukukun üstünlüğü ve demokratik değerleri savunmaya bundan sonra da devam edeceğimizi kamuoyunun bilgisine sunarız.

BURSA BAROSU

HALKIN İRADESİNİ YOK SAYMAKTAN VAZGEÇİN! BURSA'NIN İRADESİNE SAYGI GÖSTERİN!

Seçilmiş belediye başkanlarının yerine kayyım atanması ile başlayan, ardından bir yılı aşkın süredir ana muhalefet partisi CHP'nin birçok il, ilçe belediye başkanı ve belediye bürokratları hakkında eşi benzeri görülmemiş ölçüde yapılan; önce itibarsızlaştırma, ardından suçsuzluk karinesi, lekelenmeme hakkı gibi hukukun en temel ilkelerinin hiçe sayılması, ardından belediye başkanlarının tutuklanarak görevden uzaklaştırılması ve böylelikle seçimle kazanılan belediyelerin el değiştirmesi süreçlerine bir halka da Bursa'da eklenmiş; Bursa halkının iradesi yok sayılmış, sandıktan çıkan sonuç değiştirilmiştir.

Üstelik yapılan belediye meclisi seçimi öncesinde ise Bursa Büyükşehir Belediyesi binası polis ablukasına alınmış; milletvekilleri, belediye başkanları, siyasi parti yöneticileri ile Bursa halkının seçtiği belediye meclis üyeleri belediye binasına sokulmamış; insan haklarına aykırı bir şekilde bu insanların ve yurttaşların üzerine kapalı alanda gaz sıkılmıştır.

Hukuk devleti ilkesinden uzaklaşıp bir cezalandırma aracına dönüşen tutuklamalar, artık güvenlik tedbiri olmaktan çıkarılmış, adeta kaybedilen belediyelerin

seçimle değil, yargı eliyle geri alınması aracına dönüştürülmüştür.

Seçilmiş belediye başkanlarının tutuklanarak görevden alınması ve akabinde belediyelerin el değiştirilmesi yoluna gidildiği bu yöntemin son aşamasının "görünüşte seçim" ya da "seçimsizlik" olduğu, sandığın, yani milli iradenin umursanmadığı, ülkemizi egemenliğin millettten alındığı bir süreçte götürdüğü açıktır.

Sonuç olarak iktidarın kaybettiği belediyeleri hukuk dışı geri alma yoluna dönüşen, halkın iradesinin yok sayıldığı bu hukuksuz ve antidemokratik düzeni kabul etmiyor; hukuk devletinin tamamlayıcı unsuru olan demokrasiye karşı girişilen bu adımların sonuna kadar karşısında olduğumuzu, ülkemizin 150 yıllık aşan demokrasi mücadelesinde, demokratik, laik, hukuk devletinden yana taraf olduğumuzu, Cumhuriyet kazanımlarını her şartta savunmaya devam edeceğimizi tekrarla tüm bu hukuksuzluklara sessiz kalanları ise günü geldiğinde hatırlamak ve hatırlatmak için tarih önünde şerh ettiğimizi kamuoyuna duyururuz.

BURSA BAROSU

BURSA BAROSU'NDAN KAMUOYUNA

CUMHURİYET HALK PARTİSİ'NİN 38. OLAĞAN KURULTAYI HAKKINDA VERİLEN "MUTLAK BUTLAN" KARARI, YALNIZCA BİR SİYASİ PARTİNİN İÇ İŞLEYİŞİNE DAİR TEKNİK BİR HUKUK MESELESİ DEĞİLDİR.

BU SÜREÇ; HUKUK DEVLETİ, DEMOKRATİK SİYASAL YAŞAM, SEÇME VE SEÇİLME HAKKI İLE SİYASAL ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ BAKIMINDAN DOĞRUDAN ANAYASAL DÜZENİ İLGİLENDİREN ÇOK YÖNLÜ BİR MESELEDİR.

Siyasi partiler, Anayasa'nın 68. maddesi uyarınca demokratik hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Bu nedenle siyasi partilerin iradesine yönelik yargısal müdahaleler; ancak açık anayasal sınırlar içerisinde, ölçülülük ilkesine uygun ve demokratik toplum düzeninin gerekleri gözetilerek gerçekleştirilebilir.

Parti delegelerinin özgür iradesiyle oluşmuş kurultay sonuçlarının, yıllar sonra "mutlak butlan" kavramı üzerinden tüm sonuçlarıyla yok sayılmasının; hukuki güvenlik, belirlilik ve demokratik meşruiyet ilkeleri

bakımından son derece ağır sonuçlar doğurma riski bulunduğu açıktır.

Özel hukuk alanına ait istisnai bir hükümsüzlük müessesesi olan "mutlak butlan" kavramının, siyasal alanı yeniden dizayn edecek şekilde genişletilmesi; hukuk devleti ilkesini zedeleyen, yargının tarafsızlığına ilişkin toplumsal güveni sarsan ve demokratik rekabetin yargı eliyle şekillendirilmesi yönünde son derece sakıncalı bir yaklaşımdır.

Demokratik süreçlerin, seçimlerin ve kurultayların;

yıllar sonra adli yargı mercilerinde "butlan" iddialarıyla tartışmaya açılabilir hale gelmesi, yalnızca bir siyasi partiyi değil, tüm anayasal düzeni istikrarsızlaştırabilecek sonuçlar doğurur. Böyle bir yaklaşımın kabulü halinde, geçmişte halk iradesiyle şekillenmiş Anayasa referandumu ve Cumhurbaşkanlığı seçimi dahil pek çok sürecin de yargısal tartışma konusu yapılmasının önü açılacaktır.

Öte yandan seçimlerin yönetimi ve denetimi konusunda Anayasa ile münhasır yetki verilen Yüksek Seçim Kurulu'nun görev alanına dolaylı biçimde müdahale sonucunu doğurabilecek girişimler; anayasal kurumlar arasındaki görev dağılımını ve hukuk güvenliğini de zedeleme riski taşımaktadır.

Hiçbir demokratik hukuk düzeninde milyonlarca yurttaşın siyasal temsil iradesi, tartışmalı yargısal yorumlarla ortadan kaldırılamaz. Siyasal meşruiyetin asli kaynağı mahkeme koridorları değil, halkın özgür iradesidir.

Yargının görevi siyasal alanı şekillendirmek değil; hukuku, tarafsızlık ve bağımsızlık ilkeleri çerçevesinde uygulamaktır.

Mahkemelerin, siyasal rekabeti doğrudan etkileyebilecek kararlarında çok daha yüksek bir anayasal hassasiyetle hareket etmesi zorunludur. Aksi halde yargı, adalet dağıtan bir erk olmaktan uzaklaşarak siyasal tartışmaların merkezine yerleşen bir müdahale aracına dönüşme tehlikesiyle karşı karşıya kalır.

Bugün ihtiyaç duyulan şey; kuvvetler ayrılığı ilkesine bağlı, temel hak ve özgürlükleri güvence altına alan, demokratik toplum düzenini koruyan gerçek bir hukuk devletidir. Hukukun üstünlüğü; yalnızca iktidarlar için değil, muhalefet partileri, seçmen iradesi ve toplumun tamamı için güvence oluşturduğu ölçüde anlam taşır.

Bursa Barosu olarak; demokratik siyasal yaşamın yargısal müdahalelerle baskı altına alınmasına, hukuk kavramlarının siyasal mühendislik aracına dönüştürülmesine, anayasal kurumların görev alanlarının tartışmalı hale getirilmesine ve seçmen iradesini zedeleyecek her türlü girişime karşı hukukun evrensel ilkelerini savunmaya devam edeceğimizi kamuoyuna saygıyla bildiririz.

"DEMOKRATİK ANAYASAL DÜZENE VE HALK İRADESİNE YARGI ELİYLE MÜDAHALE KABUL EDİLEMEZ"

Cumhuriyet Halk Partisi'nin kurultay iradesine yönelik verilen "mutlak butlan" kararı, yalnızca bir siyasi partinin iç işleyişine ilişkin teknik bir hukuk meselesi değildir. Söz konusu karar; hukuk devleti ilkesi, demokratik siyasal yaşam, hukuki güvenlik ve halk iradesi bakımından son derece ağır sonuçlar doğurma potansiyeline sahiptir.

Anayasa'nın 68. maddesi uyarınca siyasi partiler demokratik hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Seçim kurullarının denetiminden geçerek oluşmuş kurultay iradesinin, yıllar sonra "mutlak butlan" kavramı genişletilerek tartışmaya açılması; seçme ve seçilme hakkını, demokratik meşruiyeti ve hukuk güvenliği ilkesini zedelemektedir.

Demokratik süreçlerin ve seçimlerin yıllar sonra yargısal müdahalelerle tartışmalı hale getirilmesi; yalnızca bir siyasi partiyi değil, çok partili demokratik yaşamın bütünü ve anayasal düzeni etkileyebilecek ciddi bir tehlike oluşturmaktadır.

Seçimlerin yönetimi ve denetimi Anayasa gereği münhasıran Yüksek Seçim Kurulu'nun yetkisindedir. Seçim kurullarının denetiminden geçerek kesinleşmiş siyasal iradenin, sonradan adli yargı eliyle hükümsüz hale getirilmeye çalışılması; anayasal kurumlar arasındaki görev dağılımını, hukuk güvenliği ilkesini ve demokratik meşruiyeti zedeleme riski taşımaktadır.

Yargının görevi siyasal alanı dizayn etmek değil; hukukun üstünlüğünü, temel hak ve özgürlükleri ve demokratik anayasal düzeni korumaktır. Mahkemelerin siyasal rekabeti doğrudan etkileyebilecek kararlarında çok daha yüksek bir anayasal hassasiyetle hareket etmesi zorunludur.

Bizler, aşağıda imzası bulunan barolar olarak; hukukun üstünlüğünü, demokratik siyasal yaşamı, seçme ve seçilme hakkını ve halk iradesinin meşruiyetini savunmaya devam edeceğimizi, yargının siyasal alanı şekillendirme aracına dönüştürülmesine karşı hukuk çerçevesinde mücadelemizi sürdüreceğimizi kamuoyuna saygıyla bildiririz.

Adana, Adıyaman, Afyonkarahisar, Ağrı, Aksaray, Amasya, Ankara, Antalya, Ardahan, Artvin Barosu Başkanı, Aydın, Balıkesir, Bartın, Batman, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bolu, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Denizli, Diyarbakır, Düzce, Edirne, Elazığ, Erzincan, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Hakkari, Hatay, Iğdır, Isparta, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Karabük, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Konya, Kütahya, Manisa, Mersin, Muğla, Muş, Nevşehir, Niğde, Ordu, Sakarya, Samsun, Siirt, Sinop, Şanlıurfa, Şırnak, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Tunceli, Uşak, Van, Yalova, Yozgat, Zonguldak baroları

SİLİVRİ'DE İBB DURUŞMASI

Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, Silivri Cezaevi yerleşkesinde görülen İBB davasının duruşmasına katıldı. Ekrem İmamoğlu'nun avukatı Av. Mehmet Pehlivan'ın da avukatlık faaliyetleri gerekçe gösterilerek tutuklu yargılandığı davada Pehlivan'ın savunmasına duruşmada diğer sanıkların savunmasının uzaması sebebiyle sonraki gün başlandı.

"HUKUKA AYKIRI UYGULAMALARDAN DERHAL VAZGEÇİLMELİ, TUTUKLULAR SERBEST BIRAKILMALI"

Umut-Sen ve Bağımsız Maden İşçileri Sendikası örgütlenme uzmanı Başaran Aksu, 9 Nisan günü çıkarıldığı Sulh Ceza Hakimliğince tutuklanmıştır.

Akbelen direnişine katılan Esra Işık'ın tutuklanması sürecine ilişkin görüşlerini beyan etmesi nedeniyle, evinde arama yapılan ve ifade vermek için adliye gitmesine rağmen 'Nisan ayında sendika etkinliklerine katılacak olması da' gerekçe yapılarak

kaçma şüphesinin bulunduğu bahisle tamamen hukuka aykırı bir şekilde tutuklanmıştır.

Yine Stj. Av.

Doğukan Akan da Başaran Aksu'nun tutuklanmasına tepki gösteren açıklaması

nedeniyle gözaltına alınarak tutuklanmıştır.

Geçtiğimiz gün tutuklanan Birtek Sen Genel Başkanı Mehmet Türkmen de olduğu gibi, Başaran'ın söylemleri de ifade özgürlüğü kapsamında olup, suç içermeyen düşünce açıklamaları nedeniyle yapılan soruşturma ve tutuklamalar, demokratik hukuk devletin temeli olan düşünce ve ifade özgürlüğünün açıkça ihlalidir. Yine sendika yöneticisi olan kişilerin soruşturma ve kovuşturma baskısı altında, sendikal faaliyetleri de gerekçe yapılarak tutuklanmaları ayrıca 'sendika hakkının' da ihlali niteliğinde olup sendikal örgütlenme ve sendikal çalışma hakkına açık bir saldırı niteliği taşımaktadır. Yine son örnekte olduğu gibi son günlerde koşulları bulunmamasına rağmen esasen tedbir niteliğinde olan tutuklama tedbirinin peşin bir cezalandırma ve topluma gözdağı verme aracı olarak kullanılmasını da kabul edilemez bulduğumuzu bir kez daha ifade ediyoruz.

Bursa Barosu İnsan Hakları Komisyonu olarak, ifade özgürlüğü ve sendika hakkına yönelik hukuka aykırı uygulamalardan derhal vazgeçilmesini, hukuka aykırı bir şekilde tutuklanan Mehmet Türkmen, Başaran Aksu, Doğukan Akan ve tüm yurttaşların serbest bırakılması gerekliliğini kamuoyu ile paylaşıyoruz.

BURSA BAROSU İNSAN HAKLARI KOMİSYONU

İHK, CASUSLUK DAVASINI TAKİP ETTİ

Bursa Barosu İnsan Hakları Komisyonu, Silivri'de görülen İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu ve Gazeteci Merdan Yanardağ'ın da tutuklu olarak yargılandıkları, kamuoyunda "Casusluk Davası" olarak bilinen davanın ilk duruşmasını izledi. Duruşmaya İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Av. Kemal Özgür Yetkin ile komisyon üyeleri Av. Selin Yılmaz, Av. Mert Ata Kılıç, Av. Levent Dağdeviren ve Av. Ergün Şahin katıldı. Duruşmada sanıkların savunmalarının alınmasının ardından, tutukluluk hallerinin devamına karar verildi.

DENİZLİ BAROSU'NDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ARAMAYA İLİŞKİN AÇIKLAMA

Denizli Barosu Başkanı ve avukatlar hakkında yürütülen bir soruşturma kapsamında Denizli Barosu binasında gerçekleştirilen arama işleminin kamuoyuna yansıma biçimi; suçsuzluk karinesi, lekelenmeme hakkı ve soruşturmanın gizliliği ilkeleri açısından ciddi ihlaller içermektedir. Yargısal süreçler sonuçlanmadan kişi ve kurumların kamuoyu önünde suç şüphesi altında bırakılması, yalnızca bireysel hakları değil, adalete duyulan güveni de zedelemektedir.

Barolar, yalnızca meslek örgütleri değil; savunma makamının kurumsal temsilcileri ve hukuk devletinin temel güvenceleridir. Bu nedenle bir baroya yönelik işlemler, hukuki gerekliliklerin yanı sıra savunma hakkının korunması, kurumsal saygınlığın gözetilmesi ve hukuk devleti ilkelerine bağlılık çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Soruşturmaya konu iddiaların Denizli Barosu'nun kurumsal faaliyetleriyle veya tüzel kişiliğiyle herhangi bir ilgisi bulunmamasına rağmen, ceza

muhakemesinin temel ilkeleri ve usul güvenceleri hiçe sayılarak yürütülen işlemler ile soruşturma dosyasına ilişkin görüntülerin basına servis edilmesi; suçun şahsiliği ilkesini, masumiyet karinesini, lekelenmeme hakkını ve soruşturmanın gizliliğini ağır biçimde ihlal etmiştir. Savunma makamının kurumsal temsilcisi olan bir baronun bu yöntemlerle kamuoyu önünde tartışmalı hale getirilmesi, yalnızca Denizli Barosu'na değil, avukatlık mesleğinin itibarına ve hukuk devletinin temel güvencelerine yönelik bir müdahale niteliği taşımaktadır.

Hukuk devleti; soruşturmaların gizliliğine, masumiyet karinesine, lekelenmeme hakkına ve kurumların itibarına saygı gösterilmesini gerektirir. Savunmanın bağımsızlığını, avukatlık mesleğinin onurunu ve baroların kurumsal kimliğini zedeleyen her türlü yaklaşımın karşısında olduğumuzu; hukuk devleti, adil yargılanma hakkı ve savunma özgürlüğünü kararlılıkla savunmaya devam edeceğimizi kamuoyuna saygıyla duyururuz.

BURSA BAROSU

İSRAİL PROTESTOCULARI YARGILANIYOR

İsrail ile ticaretin devam etmesini protesto etmek isteyen 11 kişinin yargılandığı duruşma Bursa 12. Asliye Ceza Mahkemesi'nde devam edildi.

Duruşma, göstericilere müdahale eden kolluk görevlisinin "zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması suretiyle kasten yaralama" suçlamasıyla yargılandığı dava ile daha önce birleşmişti.

Bursa Barosu Başkan

Yardımcısı Av. Aslı Evke Yetkin, Bursa Barosu İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Av. Kemal Özgür Yetkin ve komisyon üyesi Av. Ahmet Keskin tarafından da takip edilen davanın, 18 Haziran günü yapılan duruşmasında, olay yerinde görev yapan polisler

tanık olarak dinlendi. Sanık müdafileri tarafından suçun unsurlarının oluşmaması nedeniyle dosyanın tefrik edilerek derhal beraat kararı verilmesi talep edildi. Mahkeme, kolluk görevlisinin yargılandığı davanın tefrik edilmesine ve duruşmanın 8 Eylül 2026 tarihine ertelenmesine karar verdi.

Sanıkların, İsrail ile Ticaretin kesilmesi talebiyle Bursa Gümrük ve Dış

Ticaret Bölge Müdürlüğü önünde basın açıklaması yapmak istemeleri nedeniyle "2911 s.Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32/1. maddesi" uyarınca 6 aydan 3 yıla kadar hapis cezası ile ayrı ayrı cezalandırılmaları talep ediliyor.

23 NİSAN ULUSAL EGEMENLİK VE ÇOCUK BAYRAMI'NI KUTLADIK

Bursa Barosu, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nı, Adalet Sarayı Atatürk Anıtı önünde kutladı. Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, Atatürk Anıtına çelenk sundu. Ardından saygı duruşu yapıldı ve İstiklal Marşı okundu. Öztosun, törene katılan meslektaşlarına hitaben yaptığı konuşmada şöyle dedi:

"23 Nisan 1920 Ulusal meclisimizin açılmasının 106. yıldönümünde egemenliği bir zümre veya kişinin elinden alıp MİLLETE veren bugünü geleceğimizin teminatı olan çocuklara armağan ve emanet eden Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, çalışma ve silah arkadaşlarını şükranla anıyorum.

Cumhuriyetin varlığını yalnızca kendi varlığına bağlamayan Atatürk'ün; 'Naçiz vücudum toprak olsa da Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır! diyen, millet egemenliğinin yegane vücut bulmuş hali olarak öncelikle TBMM'yi gösteren anlayışı halen yolumuzu aydınlatmaya devam ediyor.

TBMM'nin kuruluşunun 106. yıldönümünde; Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün, Cumhuriyeti muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkarma idealine bağlı olarak, hukukun üstünlüğüne, demokrasiye bağlılığımızı ve milletimizin egemenliğin kendinde olduğu ve bunu hiç bir kişi ve zümreye teslim etmeyeceğine dair güvencimizi ve bu ilkeyi korumak konusundaki mücadele kararlılığımızı tekrarlıyor, çocuk haklarının her alanda güvence altına alındığı daha iyi bir gelecek umuduyla 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramımızı kutluyorum."

19 MAYIS ATATÜRKÜ ANMA GENÇLİK VE SPOR BAYRAMIN COŞKUSU

Bursa Barosu, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nı, Adalet Sarayı tören alanında kutladı. Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, Atatürk anıtına çelenk sundu, ardından saygı duruşunda bulunuldu ve İstiklal Marşı okundu.

Öztosun törene katılan meslektaşlarına hitaben konuşma yaptı: "19 Mayıs 1919; 'geldikleri gibi giderler' diyen büyük bir önderin, sonrasında bir Anadolu ihtilaline ve Cumhuriyet devrimine dönüşecek yolculuğun ilk adımını attığı tarihtir.

19 Mayıs 1919; yok oluş tehdidiyle karşı karşıya bırakılmış bir ulusun, Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde bağımsızlık ve özgürlük umutlarını sarsılmaz bir inanca dönüştürdüğü, Kurtuluş Savaşı ateşinin yakıldığı günün adıdır.

19 Mayıs 1919; onca imkânsızlığa rağmen her zaman bir kurtuluş çaresi bulunduğunu gösteren, umudu büyütmenin ve örgütlemenin mümkün olduğunu tüm dünyaya ilan eden günün adıdır.

19 Mayıs 1919; kurtuluşun ancak kadın ve erkeğin omuz omuza vermesiyle mümkün olacağını, emperyalizme karşı nasıl mücadele edilebileceğini gösteren günün adıdır.

19 Mayıs 1919; emperyalizm altında ezilen ulusların düşünce dünyalarına bağımsızlık ve özgürlük tohumlarının atıldığı günün adıdır.

19 Mayıs 1919; ne kadar unutturulmaya çalışılırsa çalışılsın, ufkumuzu aydınlatmaya devam eden Gazi Mareşal Mustafa Kemal Atatürk'ün doğum günü olarak kabul ettiği tarihin adıdır.

Tüm bu nedenlerle; bugünü geleceğimizin teminatı olan gençlere armağan eden Mustafa Kemal Atatürk'ü ve mücadele arkadaşlarını şükran ve saygıyla anıyor, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'mızı kutluyorum."

HER KOŞULDA ÇOCUKLARIN ÜSTÜN YARARININ GÖZETİLDİĞİ BİR ÜLKE VE DÜNYA İÇİN MÜCADELEYE DEVAM EDECEĞİZ

Bursa Barosu Çocuk Hakları Merkezi, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı öncesi, çocuk hakları ve ihlalleriyle ilgili uyarılarda bulundu.

Bursa Barosu'nda başkan Av. Metin Öztosun'un da katıldığı basın açıklamasını

merkez üyelerinden Av. Cansu Aktemur okudu. Aktemur, ulusal egemenliğin simgesi olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışının 106. yıldönümü ve Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk tarafından tüm dünya çocuklarına armağan edilen 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramını kutladıklarını belirterek "Bugün, bizlere bir yandan milli egemenliğin kıymetini hatırlatırken, aynı zamanda çocuklarımızın eşit, özgür ve adil bir dünyada yaşama hakkının da simgesi olup, çocuklarımızın haklarını korumak, görünür kılmak ve hayata geçirilmesi için de önemli bir fırsattır" dedi.

Açıklama şöyle devam etti:

"23 Nisan 1929'da Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün tüm dünya çocuklarına armağan ettiği bugünü bayram sevinci ve coşkusu ile kutlaması gereken çocuklarımızın pek çoğu ne yazık ki yaşama, beslenme, eğitim gibi en temel haklarından mahrum kalmakta, yoksulluk, çocuk işçiliği, eğitimden kopma, beslenme ve gelişim problemleri, istismar ve artan şiddet vakaları ile karşı karşıya kalmaktadır.

Çocuklarımız sabahları ağır sorumluluklar ve yoksunluklar ile uyanmakta, oyuncak yerine iş aletleri, okul çantası yerine ekmek derdi taşımaktadır. Bilimsel, çağdaş ve laik eğitimden uzak, baskılarla ve dayatmalarla şekillendirilen ortamlarda büyütülmektedir.

Çocuklarımızın bayram olarak kutlaması gereken bugünde, ne yazık ki maruz kaldıkları ihlaller karşısında elimizde neşeden çok, üzüntü ve kaygı kalıyor.

Son günlerde Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta yaşanan okul saldırıları hepimizi derinden yaralamıştır. Çocuk, okul ve ölüm aynı cümlede yer aldı. Çocuklar bir hafta sonra 23 Nisanı kutlayacakları ve güvende olmaları gereken okullarında öldürüldüler, canlarını kurtarmak için okullarının camlarından atladılar. Oyunlar oynayıp, gösteriler yapacakları okul bahçesinde ise ceset torbaları vardı. Yaşanan bu acı olaylar

çocuklarımızın en temel hakkı olan yaşam hakkını dahi sağlayamadığımızı, çocukların şiddet mağduru veya suça sürüklenen çocuk olmaktan koruyan mekanizmaların mevcut olmadığını, yaşananlar konusunda sorumluluk alınmadığını bir kez daha

göstermiştir.

'Çocuklar Haklarıyla Var' demek, onların hayatta kalmalarının ötesinde tüm haklarıyla birlikte özgürce, güvenle, eşit bir ülkede kendilerini gerçekleştirebilecekleri şekilde büyümelerini sağlamayı zorunlu kılmaktadır.

Çocuklar ister aile, ister okulda onları sarmalayan, önemseyen çocuğun üstün yararı ilkesini düstur edinen bir yaklaşımla ve sorumlulukla, hiçbir ihmali ve istismara maruz kalmadan her açıdan sağlıklı bireyler olarak yetiştirilmelidir.

23 Nisan aynı zamanda biz yetişkinlere büyük bir sorumlulukta yüklüyor. Çocukların haklarını korumak, hiçbir ayrımcılığa, korkuya, şiddete ve baskıya maruz kalmadan adil, özgür, güvenli ve barışçıl bir toplumda sağlıklı olarak büyüme, gelişme, korunma ve potansiyelini tam olarak gerçekleştirebileceği bir ortam sağlamalıyız.

Ulu Önderin çocuklara armağan ettiği bu günde; ulusal egemenliğimizin teminatı çocuklar için özgür, eşit, güvenli bir gelecek yaratma bilincini korumamız gerekmektedir.

Çocukların sermayeye ucuz işgücü olarak gönderildiği, şiddetin okullara kadar sızdığı, bir ülkede çocukların ihtiyacı ve hakkı olan adil, eşit, güvenli ve sağlıklı bir yaşamı inşa etme sorumluluğumuz var.

Bursa Barosu Çocuk Hakları Merkezi olarak her koşulda çocukların haklarının ve üstün yararının gözetildiği bir yaşam sürebildikleri bir ülke ve dünya için mücadele etmeye devam edeceğiz.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramını bir kez daha "Önce Çocuk Hakları" diyerek bütün çocukların yaşama, sağlık, eğitim, beslenme, barınma ve bütün temel haklarının korunabildiği, her birinin gözündeki umut, saflık, sevgi ışığının sönmediği, korkmadan, yaşından büyük endişeler taşımadan yaşayabilecekleri gelecek güzel günlerin inancı ile kutluyoruz."

"ÇOCUĞUN ÜSTÜN YARARI" SEMPOZYUMU

Bursa Barosu Çocuk Hakları Merkezi'nce düzenlenen "Çocuğun Üstün Yararı" konulu sempozyum, Av. Özgür Aksoy Salonu'nda gerçekleştirildi.

Bursa Barosu Çocuk Hakları Merkezi Başkanı Av. Ezgi Bilgin Çakır ve Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun'un açılış konuşmasıyla başlayan sempozyumun birinci oturumunda moderatörlüğü Bursa Barosu Yönetim Kurulu Üyesi Av. Müberra Gülen Aydın yaptı ve Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi Hakimi Murat Akpınar "Aile Hukuku Bakımından Çocuğun Üstün Yararı" başlığı altında konuştu.

Moderatörlüğünü Av. Zeynep Yazıcı'nın yaptığı ikinci oturumda Sosyal Hizmet ve Çocuk Koruma Uzmanı Zeynep Mutlu "Sosyal Hizmet Bakışıyla Çocuğun Üstün Yararı" üzerine sunum gerçekleştirdi.

Üçüncü oturumda moderatörlüğü Bursa Barosu Yönetim Kurulu Üyesi Av. Atakan Arar gerçekleştirdi, İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 7. Ceza Dairesi Hakimi Sabri Usta "Ceza Hukuku Açısından Çocuğun Üstün Yararı"; Av. Neslihan Aktosun moderatörlüğündeki 4. oturumda da Muğla Barosu'ndan Türkiye Barolar Birliği Çocuk Hakları Komisyonu Üyesi Av. Meltem Anayaroğlu "Anayasa ve Uluslararası Mevzuat Açısından Çocuğun Üstün Yararı" üzerine sunum yaptı.

"KORUNAMAYAN ÇOCUKLAR, ÖNLENMEYEN ŞİDDET"

Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta iki gün arayla gerçekleşen okul saldırıları karşısında derin bir üzüntü ve kaygı içindeyiz. Yaşamını yitirenlerin başsağlığı diliyor, yaralılara acil şifalar temenni ediyoruz.

Açıkça ifade etmek gerekir ki; bu olaylar münferit değildir. Bu olaylar, uzun süredir biriken ihmalin, denetimsizliğin ve yetersiz koruma politikalarının görünür hale gelmiş halidir. Bir çocuğun okula silahla girebilmesi ve başka çocukların yaşamını tehdit edebilecek bir noktaya gelmesi, yalnızca bireysel bir eylem olarak açıklanamaz; bu durum, sistemin çocukları koruma yükümlülüğünü yerine getiremediğinin açık göstergesidir.

Çocukların ateşli silahlara erişiminin mümkün olabilmesi, kabul edilemez bir ihmal alanıdır. Ev içi dahil olmak üzere silahların güvenli şekilde muhafaza edilmemesi ve bu konuda etkili denetim mekanizmalarının işletilmemesi, doğrudan doğruya çocukların yaşam hakkını riske atmaktadır. Bu noktada sorumluluk yalnızca bireylere değil; gerekli düzenlemeleri yapmayan, denetimi sağlamayan ve riskleri öngörmeyen kamu otoritelerine aittir. Bu çerçevede başta İçişleri Bakanlığı olmak üzere ilgili tüm kurumları, silahların edinimi, taşınması ve muhafazasına ilişkin denetimleri etkinleştirmeye ve çocukların bu silahlara erişimini kesin biçimde engelleyecek tedbirleri derhal hayata geçirmeye çağırıyoruz.

Öte yandan, okulların çocuklar için güvenli alanlar olması gerekirken, bu olaylar okul güvenliğinin yalnızca kağıt üzerinde kaldığını göstermektedir. Güvenlik, yalnızca fiziki önlemlerle sağlanamaz. Okullar; çocukların psikososyal ihtiyaçlarının erken dönemde fark edildiği, risk altındaki çocukların desteklendiği ve önleyici mekanizmaların etkin biçimde işlediği yapılar haline getirilmediği sürece benzer olayların önüne geçmek mümkün olmayacaktır. Bu noktada Milli Eğitim Bakanlığı'nı, okullarda psikososyal destek hizmetlerini güçlendirmeye, rehberlik sistemini etkin hale getirmeye ve çocukların güvenliğini bütüncül bir yaklaşımla ele almaya davet ediyoruz.

Bu olaylar aynı zamanda, çocukları yalnızca "fail" olarak tanımlayan yaklaşımın ne denli yetersiz olduğunu da göstermektedir. Bu çocuklar, bir yandan başkalarına zarar veren; diğer yandan ise zamanında fark edilmeyen, desteklenmeyen ve korunamayan çocuklardır. Çocuğu yalnızca suçlayan bir dil, sorumluluğu görünmez kılar ve çözümü

geciktirir.

Bir diğer önemli sorumluluk alanı ise basındır. Şiddet olaylarının sunum biçimi, toplumsal etkileri doğrudan şekillendirmektedir. Olayların aşırı detaylandırılması, kullanılan yöntemlerin, mekânların ve süreçlerin adım adım aktarılması; özellikle çocuklar ve ergenler açısından "bulaşıcı şiddet" riskini artırmaktadır. Sansasyonel ve ayrıntı odaklı yayıncılık, kamuyu bilgilendirme amacını aşarak yeni riskler üretmektedir. Bu nedenle medya kuruluşlarını, çocuk hakları temelli, sorumlu ve önleyici bir yayıncılık anlayışını benimsemeye; ilgili denetleyici kurumları ise bu alanda gerekli düzenleme ve denetimleri etkin şekilde gerçekleştirmeye çağırıyoruz.

Bir kez daha vurgulamak isteriz ki; çocukların yaşama hakkı, şiddetten korunma hakkı ve güvenli ortamlarda gelişme hakkı tartışmaya açık değildir. Bu hakların korunması, yalnızca olay sonrası açıklamalarla değil; riskleri önceden gören, denetimi etkin şekilde sağlayan ve çocukları merkeze alan politikalarla mümkündür.

Barosu Çocuk Hakları Merkezi olarak;

- Çocukların ateşli silahlara erişimini engelleyecek sıkı, etkili ve denetlenebilir mekanizmaların ivedilikle hayata geçirilmesini,
 - Ev içi silah güvenliğine ilişkin yasal ve idari düzenlemelerin güçlendirilmesini ve etkin biçimde uygulanmasını,
 - Okulların yalnızca fiziki değil, psikososyal açıdan da güvenli hale getirilmesini; rehberlik ve destek hizmetlerinin güçlendirilmesini,
 - Erken risk tespiti ve müdahale sistemlerinin etkin şekilde kurulmasını ve işletilmesini,
 - Medya kuruluşlarının çocuk hakları odaklı, sorumlu yayıncılık ilkelerine uygun hareket etmesini
- acil bir gereklilik olarak hatırlatıyoruz.

Çocukların korunamadığı bir yerde hiçbir politika yeterli değildir. Bu nedenle, çocukları yalnızca sonuçlar üzerinden değil, sürecin bütününde koruyan bir anlayışın derhal hayata geçirilmesi gerekmektedir. Aksi halde benzer acıların yaşanması kaçınılmaz olacaktır.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

BURSA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ

MARMARA BÖLGESİ AVUKATLARI ÇOCUK HAKLARI İÇİN ÇABALIYOR

UNICEF, Avrupa Birliği ve Türkiye Barolar Birliği işbirliği ile yürütülen "Çocuk Haklarının Geliştirilmesi, Korunması ve İzlenmesi Konusunda Avukatların ve Baroların Kapasitelerinin Güçlendirilmesi (ÇABA) Projesi" kapsamındaki eğitim, Marmara Bölgesi barolarının da katılımıyla 2-3-4 Mayıs tarihleri arasında Bursa'da gerçekleştirildi.

Eğitime Bursa Barosu Çocuk Hakları Merkezi

üyelerinin yanı sıra Yalova, Kocaeli, Bilecik, Kütahya, Balıkesir gibi çevre illerin barolarından avukatlar katıldı. Çocuk dostu adalet ilkeleri ve hak temelli yaklaşım bağlamında, çocuklarla ilgili tüm yargısal süreçlerin, avukatın rolü ve sorumluluklarının kapsamlı biçimde ele alındığı eğitim sayesinde avukatlar, çalışma alanındaki sorumluluklarının ağırlığını, kıymetini ve bir çocuğun hayatı üzerindeki etkisini tekrar tekrar fark ettikleri çok verimli üç gün geçirdiler.

DÜNYA ÇOCUK İŞÇİLİĞİ İLE MÜCADELE GÜNÜ AÇIKLAMASI

12 Haziran Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü'nde, çocukların çalışma yaşamına sürüklenmesinin dünya ve Türkiye ölçeğinde ulaştığı vahim tabloyla bir kez daha yüzleşiyoruz.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve UNICEF tarafından yayımlanan son verilere göre dünya genelinde yaklaşık 138 milyon çocuk çalışmaktadır. Bu çocukların yaklaşık 54 milyonu sağlıklarını, güvenliklerini ve gelişimlerini tehdit eden tehlikeli işlerde çalıştırılmaktadır.

Türkiye'de de tablo kaygı vericidir. TÜİK verilerine göre bugün yaklaşık her dört çocukta biri çalışma yaşamının içindedir. UNICEF verileri ise en az 720 bin çocuğun çalıştığını, kayıt dışı istihdam nedeniyle gerçek sayının çok daha yüksek olabileceğini ortaya koymaktadır.

Çocuk işçiliğindeki artış yalnızca rakamlardan ibaret değildir. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi verilerine göre yalnızca 2025 yılında en az 94 çocuk çalışırken yaşamını yitirmiştir. Elektrik akımına kapılan, makinelerle sıkışan, yüksekten düşerek yaşamını kaybeden bu

çocuklar; bir istatistikten ibaret değil, korunması gerekirken çalışma yaşamına sürüklenen çocuklardır.

Bugün çocuk işçiliğinden söz ederken

yalnızca yoksulluktan, istatistiklerden ya da sosyal politikalardan bahsetmiyoruz. Hayatlarının baharında toprağa verilen çocuklardan; bir daha okul sırasına dönemeyenlerden, oyun oynayamayanlardan ve ailelerine sarılamayanlardan söz ediyoruz. Çünkü çocuk işçiliği, çocukların eğitim, sağlık, oyun, gelişim ve yaşam haklarını ortadan kaldıran ağır bir hak ihlalidir.

Özellikle son yıllarda hızla yaygınlaştırılan Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM) sistemiyle yüz binlerce çocuk haftanın büyük bölümünü işyerlerinde geçirmek zorunda bırakılmış, eğitim ile çalışma arasındaki sınırlar fiilen ortadan kaldırılmıştır. Çocukların çalışırken ölmesine, yaralanmasına, istismara ve sömürüye maruz kalmasına ilişkin çok sayıda vaka kamuoyuna yansımış olmasına rağmen, Milli Eğitim Bakanlığı MESEM uygulamasını yaygınlaştırmayı sürdürmekte ve sistemi bir istihdam başarısı olarak sunmaktadır.

Henüz 15 yaşındaki Mahir Buğra Karagöz çalıştığı işyerinde elektrik akımına kapılarak yaşamını yitirdi. Ondan önce Arda Tonbul makineye sıkışarak, Emirhan

Yalçın çalıştığı işletmede meydana gelen iş kazasında hayatını kaybetti. Kocaeli Dilovası'nda bir fabrikada meydana gelen yangında

2 çocuk işçi yaşamlarını yitirdi. Bu çocuklar kader nedeniyle ölmemiştir. Karşımızda münferit olaylar değil; çocuk emeğini olağanlaştıran, denetimsizliği ve güvencesizliği normalleştiren sistematik bir sorun bulunmaktadır. Bir çocuğun çalışırken ölümü "iş kazası" olarak geçirtilerilemez; bu ölümlere yol açan ihmal zinciri görünmez kılınamaz. Hiçbir ekonomik gerekçe, hiçbir istihdam hedefi ve hiçbir piyasa ihtiyacı çocukların yaşamından, güvenliğinden ve eğitim hakkından daha değerli değildir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin tarafı olan Türkiye'nin yükümlülüğü açıktır. Çocuklar ekonomik sömürden, her türlü ihmal ve istismardan korunmalı; güvenli koşullarda yaşamalı ve eğitim haklarından eksiksiz yararlanmalıdır. Bunlar bir tercih değil, devlet açısından bağlayıcı hukuki yükümlülüklerdir.

Bursa Barosu Çocuk Hakları Merkezi olarak; çocuk işçiliğinin, çocukların eğitim hakkını, sağlık hakkını, gelişim hakkını ve yaşam hakkını tehdit eden en ağır hak ihlallerinden biri olduğunu bir kez daha vurguluyoruz. Çocukların yoksulluk, eşitsizlik ve ekonomik politikaların yükü altında çalışma yaşamına sürüklenmesini kabul etmiyoruz. Başta devlet olmak üzere çocukların korunmasından sorumlu tüm kurumları; çocuk işçiliğini ortadan kaldırmaya yönelik etkili politikalar geliştirmeye, çocukların üstün yararını gözetmeye, eğitim hakkını güçlendirmeye, çocuk işçi ölümlerine, istismara ve ihmale yol açan tüm uygulamalara karşı etkin denetim ve koruma mekanizmalarını hayata geçirmeye davet ediyoruz.

Çocukların yeri işyerleri, üretim bantları, atölyeler, fabrikalar ve şantiyeler değildir. Çocukların yeri okuldur. Çocukların yeri oyundur. Çocukların yeri özgürce büyüebilecekleri güvenli yaşam alanlarıdır.

Bursa Barosu Çocuk Hakları Merkezi olarak çocukların yaşam hakkını, eğitim hakkını ve insan onuruna yaraşır bir yaşam sürme hakkını savunmaya; çocuk emeğini, çocuk sömürsünü ve çocuklara yönelik her türlü hak ihlalini görünür kılmaya ve bunlarla mücadele etmeye devam edeceğimizi kamuoyuna saygıyla duyururuz.

BURSA BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ

Barolardan ortak açıklama:

ATATÜRK VE CUMHURİYET DEĞERLERİNE SALDIRI ASLA KABUL EDİLEMEZ

4.6.2026 tarihinde sosyal medya platformlarında ve basında yer aldığı üzere, Samsun ili Terme ilçesinde Belediye Meclis Üyesi olduğu belirtilen Rümeysa EKER tarafından yapılan sosyal medya paylaşımlarında; Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün manevi şahsiyeti, Atatürk ilke ve devrimleri ile bu değerlere bağlı milyonlarca yurttaşımız hedef alınmış; ayrıştırıcı, aşağılayıcı ve nefret söylemi içeren ifadelerle yer verilmiştir.

Toplumsal belirli kesimlerini sistematik biçimde hedef gösteren, Cumhuriyet değerlerini aşağılayan ve toplumsal kutuplaşmayı körükleyen bu açıklamaların ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Söz konusu paylaşım; demokratik toplum düzenini zedeleyebilecek, toplumsal barışı bozabilecek ve halkı kin ve düşmanlığa sevk edebilecek nitelikte ağır ithamlar ve nefret dili içermektedir.

Mustafa Kemal Atatürk yalnızca Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu değil; aynı zamanda bağımsızlık mücadelesinin, çağdaşlaşmanın, hukukun üstünlüğünün, laik ve demokratik Cumhuriyet anlayışının simgesidir. Atatürk'e, onun manevi hatırasına ve Cumhuriyet değerlerine yönelen her saldırı; ortak tarihimize, toplumsal birlik ve beraberliğimize ve anayasal düzene yönelmiş bir saldırdır.

Bizler; hukukun üstünlüğünü, insan haklarını, laik ve demokratik Cumhuriyet ilkelerini savunan barolar olarak, Atatürk'e ve Cumhuriyetin temel değerlerine yönelik hiçbir saldırıyı kabul etmediğimizi, bu tür söylem ve eylemlere karşı hukuk çerçevesinde mücadelemizi kararlılıkla sürdüreceğimizi kamuoyuna açıkça bildiriyoruz.

Barolar olarak; Cumhuriyetin temel değerlerine, hukukun üstünlüğüne, toplumsal barışa ve demokratik hukuk devleti ilkesine yönelik her türlü saldırının karşısında olmaya devam edeceğimizi kamuoyunun bilgisine saygıyla sunarız.

Adana, Adıyaman, Afyonkarahisar, Aksaray, Amasya, Ankara, Antalya, Ardahan, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bay-burt, Bilecik, Bolu, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Düzce, Edirne, Elazığ, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Hatay, Iğdır, Isparta, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Karabük, Karaman, Kars, Kas-tamonu, Kayseri, Kırkkale, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Mersin, Muğla, Nevşehir, Niğde, Ordu, Osmaniye, Rize, Sakarya, Samsun, Sinop, Sivas, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Uşak, Yalova, Yozgat, Zonguldak baroları

KHM: KADIN SİYASETÇİLERE YÖNELİK CİNSİYETÇİ SALDIRILAR DEMOKRATİK DEĞERLERE VE EŞİT TEMSİL HAKKINA SALDIRIDIR

Kadın siyasetçilere ve kadın milletvekillerine yönelik cinsiyetçi saldırılar, hedef göstermeler ve itibarsızlaştırma girişimleri; yalnızca bireysel hak ihlalleri değil, kadınların kamusal ve siyasal alandaki varlığını bastırmaya yönelik sistematik bir eşitsizlik pratiğidir.

Kadınların politik alandaki varlığını; fikirleri, emeği ve mücadelesi üzerinden değil, bedenleri, özel yaşamları, kıyafetleri ya da toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden hedef alan bu dil; kadınların kamusal görünürlüğünü sınırlandırmayı ve karar alma mekanizmalarındaki eşit temsil hakkını zayıflatmayı amaçlamaktadır.

Kadınların siyasette, sokakta, mahkemede, üniversitede, işyerinde ve yaşamın her alanında eşit ve özgür biçimde var olma mücadelesi; toplumun demokratikleşme mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Kadınları susturmaya, değersizleştirmeye, itibarsızlaştırmaya ve geri çekilmeye zorlayan her söylem; toplumsal cinsiyet eşitliğine ve demokratik değerlere yönelmiş bir saldırdır.

Kadınların sözünü, mücadelesini ve siyasal iradesini hedef alan cinsiyetçi saldırı ve itibarsızlaştırma çalışmalarına karşı mücadelemizi sürdüreceğiz. Eşit temsil, eşit yurttaşlık ve toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinden vazgeçmeyeceğiz.

BURSA BAROSU KADIN HAKLARI MERKEZİ

KHM, ŞİDDET MAĞDURUNUN YANINDA

Evli olduğu erkek tarafından ağır şekilde darp edilen ve bedensel fonksiyonlarını büyük ölçüde yitiren kadının hukuk mücadelesine Bursa Barosu Kadın Hakları Merkezi destek oluyor.

Bursa 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen "Eşi Kasten Öldürmeye Teşebbüs" davasının duruşmasına KHM'ni temsilen Av. Ebru Yıldız, Av. Şermin Beşli ve Av. Emsalnaz Gürbüz katıldı. Dava 9 Eylül tarihine ertelendi. Bursa Barosu KHM'nce yapılan açıklamada, "Yaşam hakkına saldırılan kadının sesi olmaya devam edeceğimizi, şiddetin hiçbir türüne geçit vermeyeceğimizi ve failin hak ettiği en ağır cezayı alması için davanın takipçisi olacağımızı vurguluyoruz" denildi.

FATMA ELİF KUTLU DAVASINDA AĞIRLAŞTIRILMIŞ MÜEBBET

Bursa Barosu Kadın Hakları Merkezi'nin takip ettiği Fatma Elif Kutlu davasının karar duruşması gerçekleşti. Sanığa hiçbir haksız tahrik indirimi uygulanmaksızın, en üst seviyeden ceza verilerek ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası kararı çıktı. KHM açıklamasında "Kadınların yaşam hakkını savunmaktan ve adalet mücadelesini büyütmekten vazgeçmiyoruz. Bu karar; kadın dayanışmasının, örgütlü mücadelenin ve cezasızlık politikalarına karşı yükselen sesin önemli bir sonucudur. Fatma Elif Kutlu için adaletin sağlanması sürecinde emeği geçen herkese teşekkür ediyor, kadınların eşit ve özgür yaşayabildiği bir hayat için mücadelemizi sürdürmeye devam ediyoruz" denildi.

MUDANYALI KADINLARA HAKLARINI ANLATTIK

Bursa Barosu Kadın Hakları Merkezi üyeleri, Mudanya Belediyesi Kadın Eşitlik Merkezi'nin davetiyle düzenlenen "Mahalle Kadın Buluşmaları" kapsamında Mudanya'nın Orhaniye ve Çınarlı köylerindeki kadınlarla bir araya geldi. KHM Sorumlusu Av. Özlem Gürgen Eldem ile merkez üyelerimiz Av. Kader Tural ve Av. Buse Karatağ'ın katılımıyla gerçekleşen buluşmalarda; hak bilinci, kadınların adalete erişimi, kadına yönelik şiddetle mücadele ve hukuki korunma mekanizmaları üzerine kapsamlı söyleşiler gerçekleştirildi. Mudanya Belediyesi Kadın Eşitlik Merkezi Koordinatörü Nilgün Arslanoğlu'nun eşlik ettiği sohbetlerde, kadınların güçlerini fark etmesi ve haklarına her platformda sahip çıkmaları konusunda destek mesajları verildi.

MAHALLE KADIN BULUŞMALARI SÜRÜYOR

Bursa Barosu Kadın Hakları Merkezi üyeleri, Mudanya Belediyesi Kadın Eşitlik Merkezi'nin davetiyle düzenlenen "Mahalle Kadın Buluşmaları" kapsamında Mudanya'nın Yörük Yenicesi ve Hançerli köylerinde kadınlarla bir araya geldi.

Bursa Barosu KHM'den sorumlu yönetim kurulu üyesi Av. Gülender Adıgüzel Özcan ile merkez üyeleri Av.

Ebru Yıldız ve Av. Şahikanur Altınışik'in katılımıyla gerçekleşen buluşmada; hak bilinci, kadınların adaletle erişimi, kadına yönelik şiddetle mücadele ve hukuki korunma mekanizmaları üzerine kapsamlı söyleşiler gerçekleştirildi.

Kadınların güçlerini fark etmesi ve haklarına her platformda sahip çıkması için sahada, köylerde ve hayatın her alanında çalışmalara devam edilecek.

İZİNSİZ FOTOĞRAF NEDENİYLE TUTUKLULUĞA DEVAM

1 MAYIS COŞKUSU

Bursa Barosu Kadın Hakları Merkezi üyeleri, bir kadın avukatın toplu taşıma aracında rızası dışında fotoğraflarının çekilmesiyle başlayan yargılama sürecini takip ediyor.

KHM'den yapılan açıklamada, "Sanığın beraat almaması; şiddet piramidinin en alt basamağında yer alan bu tür tacizlerin bir suç olduğunun bilinmesi için, faillerin kadınların hayatını bu şekilde taciz etmesine izin vermeyeceğimizi bir kez daha gösterdik. Mahkeme salonunda da yüksek sesle dile getirdiğimiz gibi, biz artık her yerde kendimizi güvende hissetmek istiyoruz! Otobüse binerken, sokakta yürürken ya da mesleğimizi icra ederken arkamıza bakmak zorunda kalmadığımız o güne dek buradayız. Sokakların her bir kadın için yeniden güvenli hale gelmesi ve faillerin hak ettikleri yaptırımlarla karşılaşması için toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelemizden tek bir geri adım atmayacağız. Yaşasın kadın dayanışması!" denildi.

KADINLARIN HAKLARINI BUDAYAN DEĞİL, KADINLARI YAŞATAN BİR HUKUK VE BİR KAMU POLİTİKASI TALEP EDİYORUZ

Anayasa Mahkemesi'nin, Türk Medeni Kanunu'nun 175. maddesinde yer alan yoksulluk nafakasına ilişkin "süresiz olarak" ibaresini iptal etmesi, ülkemizde kadınların yüz yılı aşkın süredir büyük mücadelelerle kazandığı haklara vurulmuş en ağır darbelerden biridir. Yıllardır örgütlü bir biçimde yürütülen algı operasyonları ve gerçek dışı mağduriyet söylemleri ne yazık ki yüksek yargı eliyle yasallaştırılmak istenmektedir. Üstelik bu karar; ardı sıra getirilmek istenen 12. Yargı Paketi ve Medeni Kanun değişiklikleri ile kadınları sosyo-ekonomik açıdan tamamen güvencesiz bırakmayı hedefleyen daha büyük bir yasal geriye gidiş dalgasının ilk adımındır.

Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliği, istihdamdaki yapısal engeller ve kadın yoksulluğu yakıcı bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır. Evlilik birliği boyunca tüm ev içi yükü ve bakım emeğini üstlenen, bu nedenle eğitimden ve çalışma hayatından koparılan kadınların boşanma sonrasında nafakaya ihtiyaç duyması sosyolojik bir zorunluluktur. Bu yapısal eşitsizlikler ortadan kaldırılmadan atılan bu adım, kadınları yoksullaştırma ve şiddet dolu evliliklere mahkum etme amacı taşıyan açık bir kadın düşmanlığıdır. Kadınların kazanılmış haklarını hedef alan düzenlemelerle uğraşmak yerine; kadınların neden hâlâ şiddet döngüsü içinde yaşamaya zorlandığını, neden öldürüldüğünü, neden korunamadığını ve neden eşit yurttaşlar olarak var olamadığını sorgulamak zorundayız. Yasama, yürütme ve yargı organlarının görevi kadınların haklarını daraltmak değil, onların yaşam hakkını,

güvenliğini ve özgürlüğünü güvence altına almaktır. Bizler kadınların haklarını budayan değil, kadınları yaşatan bir hukuk ve bir kamu politikası talep ediyoruz.

Gündemdeki yasal düzenlemeler ve 12. Yargı Paketi hazırlıkları, yargı süreçlerini hızlandırma kılıfı altında, taraflar arasındaki ekonomik ve sosyal dengesizlikleri derinleştirmektedir. Güvencelerin zayıflatıldığı, yasal koruma mekanizmalarının esnetildiği bu yeni süreç, hak kaybına uğrayan tarafı yasal haklarını talep etmekten fiilen alıkoyacaktır. Adalet mekanizmasının asli görevi süreçleri sadece hızlandırmak değil; hak dengesini korumak ve zayıf olan tarafın yasal haklarına erişimini güvence altına almaktır. Uygulamada hükmedilen üç kuruşluk nafaka miktarları dahi tahsil edilemezken ve kanunda zaten nafakanın kaldırılmasına ilişkin gerekli hukuki mekanizmalar mevcutken verilen kararlar ve yapılmak istenen değişiklikler; Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine ve kadının insan onuruna aykırıdır. Değiştirilmesi gereken Medeni Kanun değil, kadınları yoksulluğa ve güvencesizliğe iten sistemin kendisidir.

Bursa Barosu Kadın Hakları Merkezi olarak, hukukun üstünlüğü ilkesi ve mesleki sorumluluğumuzla, nafaka hakkının gasp edilmesine, kadınların güvencesiz bırakılarak aile içine hapsedilmesine asla izin vermeyeceğimizi, yasal kazanımlarımıza sonuna kadar sahip çıkacağımızı kamuoyuna saygıyla duyuruyoruz.

Haklarımızdan da Hayatlarımızdan da Vazgeçmiyoruz!

FARAZİ DAVA VE DURUŞMA ÇALIŞMASI ÖDÜLLERİ VERİLDİ

Bursa Barosu Staj Eğitim Merkezi'nin 2024-2025 dönemi farazi dava ve duruşma çalışmasında dereceye giren grupların üyelerine başarı belgeleri Av. Özgür Aksoy Salonu'nda düzenlenen törenle verildi. Törende önce ceza ve hukuk bölümlerinin jüri üyelerine plaketlerini Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun verdi. Daha sonra hukuk davacı ve davalı gruplarında ilk üç dereceye girenlerle, ceza iddia ve savunma gruplarında ilk üç dereceye girenlere başarı belgeleri, Bursa Barosu yönetim kurulu üyelerince verildi.

CMK EĞİTİMİ AV. ÖZKAN YÜCEL ANISINA YAPILDI

Bursa Barosu CMK Eğitim ve Koordinasyon Merkezi CMK eğitimlerine devam ediyor. 2026 yılının 6. eğitimi 9-10 Mayıs 2026 tarihlerinde iki tam gün Bursa Barosu Baroevi'nde gerçekleştirildi.

13-14 ve 27-28 Haziran tarihlerinde U Masa düzeninde interaktif ve uygulamaya yönelik verilen eğitim ise, kalp krizi sonucu yaşamını yitiren İzmir Barosu önceki başkanlarından Av. Özkan Yücel'in anısına ithaf edildi.

"KAMULAŞTIRMA-KAMULAŞTIRMASIZ EL ATMA VE KENTSEL DÖNÜŞÜM"

Bursa Barosu ev sahipliğinde BAM konferans salonunda düzenlenen TBB Meslek İçi Eğitim Semineri'nde "Kamulaştırma-Kamulaştırmaz El Atma ve Kentsel Dönüşüm" konuları ele alındı. İstanbul Barosu'ndan Av. Ali Rıza İlgezdi'nin

eğitmenliğinde, Av. Süleyman Nail Abay'ın moderatörlüğünde gerçekleştirilen seminere avukatlar büyük ilgi gösterdi. Seminer sonunda Bursa Barosu Yönetim Kurulu Üyesi Av. Müberra Gülen Aydın, konuşmacı İlgezdi'ye anı plaketi verdi.

SİGORTA SÖZLEŞMELERİ VE POLİÇE OKUR-YAZARLIĞI

Bursa Barosu ve TURAMEP (Türkiye Arabulucular ve Arabuluculuk Merkezleri Platformu) işbirliği ile düzenlenen "Sigorta Sözleşmeleri Ve Poliçe Okur-Yazarlığı, Arabuluculuğa Yansımaları" konulu atölye çalışması BAOB Av. Özgür Aksoy Konferans Salonunda gerçekleştirildi.

Arb. Av. Naci Emre "Sigorta Poliçeleri: Giriş, Genel

Kavramlar, İşveren Sorumluluk Sigortası Poliçesi", Arb. Av. Okan Dursun "Sağlık Sigortası Poliçeleri", Arb. Av. Bayram Aygör de "Trafik Sigortası Poliçeleri" üzerine bilgi verdi. Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun'un da izlediği çalışma sonunda Sayman Av. Nilay Parlar, konuşmacılara anı plaketi sundu.

DİJİTAL ÇAĞDA SANAT VE HUKUK, TELİFTEN YAPAY ZEKAYA GÜNCEL TARTIŞMALAR

Bursa Barosu Eğitim Merkezi'nin (BUBEM) katkılarıyla, Bilişim Hukuku Komisyonu öncülüğünde düzenlenen "Dijital Çağda Sanat Ve Hukuk - Teliften Yapay Zekaya Güncel Tartışmalar" konulu konferans BAOB Av. Özgür Aksoy Konferans Salonu'nda gerçekleştirildi. Konuşmacı İstanbul Barosu Üyesi Av. Şükrü Sarıdere, katılımcılarla bilgi paylaşımında bulunurken Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, Sarıdere'ye anı plaketi verdi.

DİLOAVASI İŞ CİNAYETİ DAVASINDAYDIK

Kocaeli Dilovası'nda üçü çocuk 7 işçinin yaşamını yitirdiği fabrika yangını davasına Kandıra Kapalı Cezaevi duruşma salonunda devam edildi. Duruşmaya Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, genç yönetim kurulu üyeleri Av. Kardelen Akgün, Av. Metin Gökalg, Bursa Barosu KHM Başkanı Ceren İlgen Altuntaş, KHM üyeleri Av. İlknur Barın, Av. Ceren Ağçiçek katıldı.

EDEBİYAT KOMİSYONU HALKA AÇIK TOPLANDI

Bursa Barosu Edebiyat Komisyonu, Mayıs ayı toplantısını Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Ahmet Hamdi Tanpınar yılı seçilmesi sebebiyle, belediyeden gelen davet üzerine Şehir Kütüphanesi'nde halka açık olarak yaptı. Moderatör Av. Pelin Yılmaz ve konuşmacılar Av. Gonca Gökçe Mutlu, Av. Ahmet Çavdar ve Av. Oğuzhan Seymen ile beraber hem Ahmet Hamdi Tanpınar'ı hem de Mahur Beste kitabını konuştu.

YUSUF NALKESEN BESTELERİ KONSERİ

Bursa Barosu Türk Müziği Korosu'nun "Yusuf Nalkesen Besteleri Konseri" BAOB Sahne'de gerçekleştirildi. Filiz Başıbüyük şefliğindeki korist ve solistler, başarılı performanslarıyla izleyicilerden alkış aldı. Konseri izleyen Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun ve yönetim kurulu üyesi Av. Müberra Gülen Aydın, konser sonunda şef Filiz Başıbüyük ve sunucu Melahat Perihan Öztürk'e çiçek verdi. Konserin kapanış şarkısına Başkan Öztosun da eşlik etti.

BURSA BAROSU'NUN STAJYER AVUKATLARI BURSA BAROSU STAJ YÜRÜTME KURULU TARAFINDAN DÜZENLENEN KAHVALTIDA BULUŞTU

BURSA BAROSU SOSYAL ETKİNLİKLER KOMİSYONU TARAFINDAN DÜZENLENEN KAHVALTI ETKİNLİĞİ GERÇEKLEŞTİRİLDİ

LİSELİ GENÇLERE HUKUK SEMİNERİ

Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, Bursa Erkek Lisesi & Tofaş Fen Lisesi tarafından Bursa'da bulunan tüm anadolu ve fen lisesi öğrencileri için düzenlenen gençlik çalıştayına katıldı. Çalıştaydaki hukuk komitesine; ifade özgürlüğü ve sınırları, dijital gözetim ve mahremiyet hakkı, basın özgürlüğü, demokrasi, hukuk, özgürlükler ve gerçekler üzerine bir seminer verdi.

ÖĞRENCİLER AVUKATLIK MESLEĞİNİ TANIDI

Bursa Şahinkaya Ortaokulu 8. sınıf öğrencilerinden bir grubu öğretmenleriyle birlikte Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun'u ziyaret etti. Öğrencilerin ziyaretinde Bursa Barosu yönetim kurulu üyeleri Av. Atakan Arar, Av. Özen Dağdeviren, Çocuk Hakları Merkezi üyesi Av. Zeynep Yazıcı ile Av. Serdar Çolpan ve Av. Ayça Poyraz Güner bulundu. Ziyarette Öztosun ve meslektaşları, öğrencilere avukatlık mesleğini anlattı. Bazı öğrenciler sembolik olarak avukatlık yemini etti, cübbe giydi.

Çocuklarla Etkili İletişim Atölyesi

Bursa Barosu Çocuk Hakları Merkezi, Türk Psikologlar Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Uzman Psikolog Uğur Kartum ile "Çocuklarla Etkili İletişim Atölyesi" gerçekleştirdi. Baroevi'ndeki atölyede; adli sisteme dahil olan mağdur, suça sürüklenen, tanık veya korunmaya muhtaç farklı yaş aralıklarındaki çocuklarla kurulacak iletişimde dikkat edilmesi gerekli noktalar tartışıldı.

**Bir gün gelir,
Yıldız kayar,
Dileğimi tutarım
Dünya değişir.**

Hira DEMİR (8)

HUKUKTA PARANIN DEĞER KAYBINI TELAFİ ARAYIŞLARI VE OLMASI GEREKEN

Av. Dr. Nezih SÜTCÜ¹ - Av. Cihad Çağrı DÜZGÜN²
GİRİŞ

Bilindiği üzere yasal faiz uzun bir süre (1.1.2006-31.5.2024 arası yaklaşık 18,5 yıl boyunca) yıllık % 9 olarak uygulanmıştır. Daha sonra 1.6.2024 tarihinden itibaren yıllık %24 e yükseltilmiştir. Ancak bu faiz oranı enflasyonun çok altında kaldığı gibi, faize faiz uygulanması da (bileşik faiz de) hukukumuzda istisnalar³ hariç yasaklanmıştır.

Konusu para alacağı olan "alacak" ve "tazminat" davalarında davanın kazanılarak tahsil aşamasına geçilmesi uzun yıllar almaktadır. Davayı kazanan avukat, müvekkilinden takdir göreceği yerde, hukuki sorunun sorumlusu olarak görülmektedir.

Kamu alacakları enflasyonun olumsuz etkilerinden korunurken, özel kişilerin bu korumadan mahrum bırakılması, haksızlık ve dengesizlik yaratmaktadır. Örneğin bu makalenin ilk yazıldığı Haziran 2025 tarihi itibarıyla 6183 SK m 51 uyarınca, amme alacağının ödeme müddeti içinde ödenmeyen kısma vadenin bitim tarihinden itibaren her ay için ayrı ayrı %4,5 oranında (yıllık $12 \times \%4,5 = \%54$ 'e karşılık gelmektedir) gecikme zammı uygulanmaktadır. Oysa aylık yasal temerrüt faizi $\%24/12 = \%2$ 'dir. Vergi, harç ve bazı para (özellikle trafik) cezalarının arttırım oranının hesabında kullanılan yeniden değerlendirme

1- Bursa Barosu Avukatı

2- Bursa Barosu Avukatı

3- 6102 sayılı TTK m 8/2, bileşik faize iki halde izin vermiştir. Bunlardan ilki cari hesap, diğeri ise ticari tüketim ödücüdür.

oranı⁴ yasal faizin %9 olduğu 2022 yılında %122,93 (yasal faizin yaklaşık 14 katı); 2023 yılında da %58,46 (yasal faizin 6,5 katı) olarak belirlenmiştir. 2024 yılı yeniden değerlendirme oranı ise, %43,93; 2025 yılı yeniden değerlendirme oranı ise %25,49'dur (RG: 27.11.2025, 33090). Görüldüğü gibi, son yıl hariç, kamu alacaklarının yasal faizin çok üzerinde bir oranla tahsili söz konusudur. Bu uçurum, bir hukuk devletine yakışmamaktadır. Ayrıca Anayasamızın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir.

Yasal faizin çok düşük olması alacaklı aleyhine sonuç doğurmakta ve bundan borçlu yararlanma çabasına girmektedir. Borçlu süresinde borcunu ödememekte, yargı yoluna başvurulduğunda da yargı sürecini uzatma gayreti göstermektedir. Sonuçta, yargı mercilerindeki dava ve takipler çoğalmakta, yargıya olan güven azalmakta, kendiliğinden hak alma düşüncesi yaygınlaşarak, kamu düzeninin bozulmakta, kişi ve toplum güvenliği sarsılmaktadır. Bu durum alacaklının Anayasamızın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkını da zedelenmektedir. Zira yasal faizin düşük kalması, alacaklının mülkiyet hakkının etkin bir şekilde korunmaması anlamına da gelmektedir.

Uygulamadaki hakkaniyete aykırı ve mülkiyet hakkını açıkça ihlal eden bu durum, Denkleştirici Adalet, Hakimın Takdir Yetkisi (TMK m 4), Munzam (Aşkın) Zarar (TBK m 122), Hakkaniyetle Hüküm Kurma (TBK m 50-51), Uyarılama, Karar Tarihine En Yakın Tarihe Göre Değerlendirme ve Hesaplama Yapma, Hesaplama Güncel Değere Göre Oran Kurma gibi yöntemlerle düzeltilmeye çalışılmaktadır. Ancak alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat dengesi sağlayacak ve herkese aynı şekilde uygulanacak bir yöntemin belirlenmesi zorunluluğu vardır.

Olmaması gereken para alacağının alım gücü korunacak şekilde düzenleme yapılmasıdır. Bu düzenlemenin nasıl olması gerektiği ve düzenleme yapılınca kadar aranacak hukuki çareler aşağıda tartışılacaktır. Bu arada önemle belirtmek gerekir ki yargı kararları ile hükmedilen munzam zarar tazminatı, denkleştirici adalet ilkesine göre belirlenen tazminat gibi enflasyonun olumsuz etkisinden korunmaya yönelik hukuki çareler, eksilen malvarlığının yerine konmasını

4- 213 sayılı VUK Mükerrer m 298/B- Yeniden değerlendirme oranı, yeniden değerlendirme yapılacak yılın Ekim ayında (Ekim ayı dahil) bir önceki yılın aynı dönemine göre Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksinde (Yİ-ÜFE' de) meydana gelen ortalama fiyat artış oranıdır. Bu oran Maliye Bakanlığınca Resmî Gazete ile ilân edilir. VUK m 298/C uyarınca, Vergi kanunlarında yer alan "toptan eşya fiyatları genel endeksi" ibaresi "üretici fiyatları genel endeksi" ve "TEFE" ibaresi "ÜFE" olarak uygulanır.

amaçladığından gelir olarak değerlendirilmemeli ve gelir vergisine tabi olmamalıdır.⁵

Şimdi sırasıyla faizle karşılanamayan zararları gidermeye yönelik bu kurumları inceleyelim.

1-UYARLAMA

Sözleşmelerin, hayatın belirsizliklerini ve ekonomik riskleri paylaştırmanın araçları olduğu kabul edilmektedir.⁶ Ancak beklenmedik durumların ortaya çıkması halinde riskin nasıl dağıtılacağına dair sözleşmede hüküm bulunmuyor ise, beklenmedik durumun sözleşmeyi nasıl etkileyeceği dava yoluyla belirlenecektir.

Mevcut düzenlemede (TBK m 138) "Aşırı İfa Güçlüğü" kavramı getirilmiştir. Sözleşmenin yapıldığı sırada taraflarca öngörülmemiş ve öngörülmesi de beklenmeyen olağanüstü bir durum, borçludan kaynaklanmayan bir sebeple ortaya çıkar ve sözleşmenin yapıldığı sırada mevcut olguları, kendisinden ifanın istenmesini dürüstlük kurallarına aykırı düşecek derecede borçlu aleyhine değiştirir ve borçlu da borcunu henüz ifa etmemiş veya ifanın aşırı ölçüde güçleşmesinden doğan haklarını saklı tutarak ifa etmiş olursa borçlu, hakimden sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasını isteme, bu mümkün olmadığı takdirde sözleşmeden dönme hakkına sahiptir. Sürekli edimli sözleşmelerde borçlu, kural olarak dönme hakkının yerine fesih hakkını kullanır (TBK m 138).

Metnin lafzına bakıldığında, uyarılama talep edilmeden doğrudan dönme veya fesih talep edilmesinin mümkün olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Çünkü metinde aynen "... sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasını isteme, bu mümkün olmadığı takdirde..." şeklinde ibare vardır.

Doktrinde, aşırı ifa güçlüğüne maruz kalarak uyarılama talebinde bulunan tarafın, sözleşmenin diğer tarafı ile sözleşmeyi müzakere etme ödevinin olduğu ifade edilmektedir. Bu ödev yerine getirilmeksizin uyarılama hakkı kullanılamayacaktır.⁷ Bu ödevin yerine getirilmemesi, sözleşmelere güven

5- BOZDOĞAN, Abdulkadir, *Denkleştirici Adalet İlkesi Nedir? Nasıl Hesaplanır?*, Ankara, 2023, s. 79-85.

6- KAHRAMAN, Beklenmedik Haller ve Hukuki Sonuçları, İstanbul, 2023, s. 436.

7- BAYSAL, Başak, *Borçlar Kanunu Sempozyumu, Aşırı İfa Güçlüğü*, İstanbul 2012, s. 140-143; YÜNLÜ, Semih, *İsviçre Borçlar Kanunu Tasarısının Sözleşmenin Uyarlanmasına İlişkin Hükümün Ana Hatlarıyla ve Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi*, Prof. Dr. Ali Necip Ortan'a Armağan, Cilt: 1, İstanbul, 2020, s. 1769-1771, ; Aksi görüşte, TOPUZ, Seçkin, *Denge Bozulması ve İfa Güçlüğü Durumlarında Sözleşmeye Müdahale*, Ankara, 2009, s. 332-333; KAHRAMAN, s. 370-374; USTA, Sinan, *Uzun Süreli Sözleşmeler*, İstanbul, 2025, s. 264-268.

ve ahde vefa ilkeleri ile örtüşmeyecektir.⁸

Sözleşme ile izlenen amacın anlamını yitirmesi veya karşı edimin değerinin azalması ile de işlem temelinin çökmesi ve sözleşmenin uyarlanması söz konusu olabilir.⁹ Örneğin kat karşılığı inşaat sözleşmesinde geç teslim nedeniyle gecikme tazminatı olarak kararlaştırılan kira bedeli, sözleşmenin ifasının uzun sürmesi ve kira bedellerindeki aşırı artış nedeniyle, çok düşük kaldığında, uyarlama yoluyla rayiç kiranın istenmesi, sözleşme ile izlenen amacın anlamını yitirmesine dayanan bir uyarlamadır.¹⁰ Çünkü, sözleşmede kararlaştırılan gecikme tazminatı ile bağımsız bölümlerin geç teslimi sonucu oluşan rayiç kira kaybının telafisi amaçlanmaktadır. Sözleşmede kararlaştırılan kiranın, rayiç kiranın çok altında kalması, bu amacın boşa çıkması anlamına gelmektedir.

Yüklenici aşırı enflasyon, devalüasyon, ekonomik kriz, gibi nedenlerle sözleşmenin uyarlanması veya feshi (sözleşmeden dönme) talebinde bulunabilir.¹¹ Bu olayların öngörülmezlik sınırını aşp aşmadığı, her somut olaya göre dürüstlük kuralı dikkate alınarak

değerlendirilmelidir.¹² Edimler arasındaki dengenin aşırı şekilde bozulup bozulmadığı, meydana gelen dengesizliğin ağır ve açık olmasını gerektirir.¹³

Temerrüde düşen tarafın uyarlama talebinde bulunması mümkün olmamalıdır (TBK m 119/1) (m 102/1). Buna karşın temerrüde düşmede kusuru olmayan taraf, uyarlama isteminde bulunabilir (TBK m 119/2) (BK m 102/2).¹⁴

• “Banka kayıtlarını inceleyen bilirkişiler, dava tarihinden önceye tekabül eden taksitlerin davacı tarafından ödenmediğini saptamış olup, davacı taraf bunun aksini iddia ve ispat etmemiştir. Davacı bu taksitlerle ilgili olarak ihtiyati tedbir kararı da aldirtmamış olduğuna göre davadan önce mütemerrit olduğu sabittir. BK’nın 102. maddesi hükmü uyarınca temerrüde düşen borçlu, borcun uyarlanması yönünde bir istemde bulunamaz.”¹⁵

Yargıtay, imar uygulaması sonucu konulan ipotekler (imar ipoteği) bakımından İİK m 153 hükmünün uygulanamayacağı, bir başka anlatımla uyarlama yapılmaksızın hüküm kurulamayacağı (uyarlama

8- KILIÇOĞLU, Ahmet M., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 24. Bası, Ankara, 2020, s. 346.

9- BAYSAL, s. 87, 155; Bu konudaki örnekler için bkz. BAYSAL, s. 155-160; CANBOLAT, Ferhat, *Sözleşmelerde Amanın Gerçekleşmesi Çökmesi ve Boşa Çıkması*, Ankara, 2012, s. 262-263, 274 vd.; KAHRAMAN, 262.

10- Bu durumda Yargıtay, rayiç kira ile sözleşmede kararlaştırılan bedel arasında en az bir kat fark olması ve sözleşmedeki koşulun bir yıl bağlayıcı kalması şartlarıyla uyarlamanın yapılabileceğini kabul etmektedir, Y. 15. HD. 24.1.2011, 2009/6894, 227.

11- Bu gibi durumlarda yüklenicinin sözleşmenin uyarlanması hakkı kapsamında, arsa payının artırılmasını veya daha fazla bağımsız bölümün ya da para verilmesini talep edebileceği gibi, yapı henüz tamamlanmamış ise, süre uzatımı da isteyebileceğine, sözleşmenin feshi, sözleşmeden dönme hakkını kullanabileceğine, hakimin, her somut olayı kendi şartları içerisinde değerlendirerek, sözleşme içeriğine en az müdahale eden uyarlama yöntemini belirlemesi gerektiğine dair, AŞAN, Gülistan, *Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesinin Uyarlanması*, SÜHFD, Cilt: 30, Sayı: 3, Yıl: 2022, s. 1470.

12- BAYGIN, Cem, *Türk Hukukuna Göre İstisna Sözleşmesinde Ücret ve Tabi Olduğu Hükümler*, İstanbul, 1999, s. 70-77, 85-86; GÜRPINAR, Damla, *Eser Sözleşmesinde Ücretin Arttırılması ve Eksiltilmesi*, İzmir, 2006, s. 146-148. Yüklenicinin fiyat farkı kararnamesinden yararlanıp yararlanamayacağı belirlenirken, Bakanlar Kurulu’nca çıkartılan ve çıkartılacak Kararnamelere dayanılarak açılan davalarda, bu Kararnamelerin genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve mahalli idareler açısından geçerli hukuki sonuçlar doğurabileceği, Kararnamelerin uygulama koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin ise, olayların özellikleri dikkate alınarak hakim tarafından saptanacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka anlatımla, Kararnamenin uygulanması mutlak değildir, YİBK 24.11.1986, 2/2. Kararnameler hakkında detaylı değerlendirme için bkz. s. 133-142.

İşin nevi, zorluk derecesi, mahiyetini etkileyecek unsurlar, fiyat farkı verilmemesi halinde işin baliğ olacağı miktar, işin süresi gibi hakkaniyetin takdirine yeterli diğer bulgular bilirkişilere açıklattırılıp, davacının yaptığı iş nedeniyle aldığı bedel ile alınacak bedelin kararlaştırılması yapılmalı ve davacının fiyat farkına hak kazanıp kazanamayacağı MK’nın 2. maddesi de gözetilip dava buna göre sonuçlandırılmalıdır, Y. 15. HD. 18.9.2007, 2006/4345, 5425.

13- ARAT, Ayşe, *Sözleşmenin Değişen Şartlara Uyarlanması*, Ankara, 2006, s. 113 vd. Y. 15. HD. 14.6.2005, 3590/3557.

14- BAYSAL, s. 133; ARAT, s. 137.

15- Y. 11.HD. 3.6.1997, 2072/4215; Aynı doğrultuda, Y. 11. HD. 16.1.2003, 2002/7816, 302.

yapılması gerektiği) görüşündedir.¹⁶

Anayasa Mahkemesi, uzun bir süre ipoteğin paraya çevrilmesine yönelik takibe geçmeyen borçlunun ortak kusurlu olduğunu ve bu kusuru nedeniyle uyarlama talebinde bulunamayacağını kabul etmektedir.¹⁷

Yargıtay ise, taşınmazın satış bedelinden ödenmeyen bakiye alacağın teminat altına alındığı gerekçesiyle, TMK m 893 gereği, satıştan doğan alacak nedeniyle tapuya tescil edilen kanuni ipoteğin uyarlanabileceğini kabul etmektedir. Bu durumda, satış bedelinin ödenmeyen kısmının tüm satış bedeline oranı bulunmalı ve bu oran taşınmazın dava tarihindeki rayiç değeri ile çarpılarak uyarlanmış bedelin ödenmesinden (depo edilmesinden) sonra

ipoteğin kaldırılmasına karar verilmelidir.¹⁸

Yargıtay uygulamasında, satıştan doğan bedel alacağına yönelik ipoteklerle ve imar ipoteklerinde, taşınmazın dava tarihindeki değeri dikkate alınarak değerlendirme yapılmakta; ana para (karz) ipoteğinin ve üçüncü kişinin alacak için verdiği ipoteğin uyarlanamayacağı; üst sınır ipoteğinin ise güncel alım gücüne ulaştırılması gerektiği kabul edilmektedir.

Kanımızca, sadece imar ve satımdan doğan kanuni ipotekler (imar ipoteği ve satıştan doğan ipotek) bakımından değil, her türlü alacak bakımından

18- Y. 14. HD. 24.5.2021, 2018/3147, 3433. "... Somut uyuşmazlıkta, ipoteğin tescilini sağlayan 02.09.1972 tarihli resmi senetten, taşınmazın tam maliki olan İ.Ç.'nin payının tamamını davacıya 60.000,00 ETL bedel ile sattığı, 15.000,00 ETL nin peşin ödendiği, 45.000,00 ETL lik satıştan doğan alacağı için de taşınmaza kanuni ipotek tesis edildiği anlaşılmaktadır. Davacı, taşınmazda tesis edilen bu ipoteğin karşılığı borcun ödendiğine ilişkin herhangi bir belge sunmamıştır. Taşınmazda karz ipoteği veya üst sınır ipoteği dışında TMK'nın 893. maddesinde tanımlanan kanuni ipotek tesis edilerek taşınmazın satış bedelinden ödenmeyen bakiye alacak teminat altına alınmıştır. Bu nedenle, öncelikle taşınmazın dava tarihindeki rayiç değeri saptanmalı, belirlenen bu bedelden davacının ödediği 1/4 oranı düşülerek bakiye 3/4 oranındaki bedelin depo edilmesi için davacıya süre verilerek sonucuna göre bir hüküm kurulmalıdır...", Bursa BAM 1. HD. 12.10.2020, 685/945 sayılı Kararı, Y. 7. HD. 1.11.2022, 2021/1769, 6471 sayılı kararı ile matbu olarak onanmıştır. BAM kararı karşı oy gerekçesinde aynen; "... buradaki sorun depo kararına konu miktarın hangi ölçütlere göre belirleneceğidir. Uygulama da geçerli olan yöntem; eğer Ödünç ipoteği ise, güncelleme yapılarak değer belirlenmesi yoluna gitmek; TMK 893 üncü maddesine göre, kanuni ipotek tesis edilerek taşınmazın satış bedelinden ödenmeyen bakiye alacak teminat altına alınmış ise rayiç değer üzerinden hesaplama yapmak halihazırda benimsenen iki yöntemdir. Ancak bu konuda mutlak ikili ayırıma istisnasız gitmek, her zaman adil sonucu vermeyebilir. Somut davamızda da böyle bir durum olduğu kanaatindeyim. Şöyle ki; İpoteğin tescilini sağlayan 02.09.1972 tarihli resmi senetten, söz konusu ipoteğin çok uzun yıllar öncesine ait olduğu anlaşılmaktadır. Davalı İ.Ç.'nin ise dava açılmadan önce 1985 yılında öldüğü dosya kapsamında ihtilaflı olmayıp her iki hususta sabittir. İpotek alacaklısı olarak ipoteğin kurulduğu tarihten vefatına kadar 13 yıl gibi uzun bir zaman aralığı geçmiştir. Üstelik ödenen miktar 1/4 dür. Geriye kalan 3/4 miktarın arkasına düşmemek hayatın olağan akışına uygun düşmez. Kuvvetle muhtemel bu borç büyük ihtimalle ödenmiştir. Ancak ödenme hususu ispatlanamadığına göre, hakkaniyet açısından orta yol bulunmalı, rayiç değer üzerinden değil, denkleştirici adalet yöntemi ile miktar belirlenmelidir. Şu hale göre, bu tür davalarda ikili bir ayırıma değil, üçlü bir ayırıma gidilmelidir. Üçüncü ayırım ise, ipotek tesis tarihinin geçmişe yönelik uzunluğu olmalıdır. Çok uzun yıllar öncesine ait ipoteklerde ipoteğin türüne bakılmaksızın rayiç değer yerine denkleştirici adalet yolu tercih edilmelidir. Müşahhas ihtilafta ipotek bedelinin bu yöneme göre belirlenmesi gerektiği kanaatinde olduğumdan ekseriyetin reyine iştirak etmiyorum" denilmektedir.

16- Y. 8. HD. 28.1.2013, 2012/14258, 884; Y. 8. HD. 24.4.2012, 2884/3187. Y. 14. HD. 20.12.2011, 13862/15795; İmar ipotekleri tarafların iradesiyle ortaya çıkmadığından, taşınmaza kaç m2 için ipotek konulduğu ve ipoteğin kaldırılması için açılan dava tarihi itibarıyla arsanın değerinin belirlenip, depo edilmesinden sonra davanın kabulüne karar verilmektedir, Y. 14. HD. 8.2.2018, 2015/8181, 880.

17- AYM 7.10.2021, 2018/13952. Karz ipoteği bakımından aynı doğrultuda, AYM 3.3.2022, Başvuru No: 2019/21807.

şartları varsa¹⁹ ipoteğe konu alacağın taşınmazın değerine göre uyarlanabilmesi hakkaniyet gereği mümkün olmalıdır. İpotekle teminat altına alınan alacak zamanaşımına uğramadığına göre (TMK m 864)²⁰, alacaklının ipoteğin paraya çevrilmesindeki gecikmenin tüm olumsuz sonuçlarına katlanması beklenemez. Aksi durum borçlunun taşınmazın değer artışından sebepsiz yararlanmasına yol açacaktır. Bir başka anlatımla, alacağı zamanaşımına tabi olmayan alacaklının takibe geçmesindeki gecikmede ortak kusurlu olduğu gerekçesiyle, alacağının büyük ölçüde teminatsız bırakılması kabul edilemez. Borçlu veya taşınmaz malikinin ipoteğin kaldırılması konusunda bir girişimde bulunmayarak, aradan geçen uzun sürede paranın alım gücünün azalmasından istifade etmesini ödüllendirmek hakkaniyete ve menfaatler dengesine aykırıdır. O nedenle alacağın muaccel hale geldiği tarihteki miktarının, o tarihteki taşınmazın değerinden daha az olduğu hallerde, dava veya karar tarihi itibarıyla belirlenecek "Alacak Tutarı/Taşınmaz Değeri" oranını aşmayacak şekilde hüküm kurulmalıdır. Örneğin alacağın muaccel hale geldiği tarihte alacak 100.000-TL, taşınmazın değeri 200.000-TL (Alacak/Taşınmaz Değeri = 1/2) ise, aradan 10 yıl geçtikten sonra, taşınmazın değeri 800.000-TL olmuşsa, alacağın $800/2=400.000$ -TL olarak uyarlanması mümkün olmalıdır.

TBK m 480/2 de; götürü bedelli işlerde, başlangıçta öngörülemeyen (önceden tahmin edilemeyen) veya öngörülebilen (tahmin edilip de) taraflarca göz önünde tutulmayan durumların, eserin yapılmasına engel olması veya yapılmasını son derece güçleştirmesi durumunda, hakimden sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasının talep edilebileceği, bu mümkün olmadığı veya karşı taraftan beklenemediği takdirde sözleşmeden dönülebileceği belirtilmiştir.

TBK m 480/2 de, bu maddenin karşılığı olan BK m 365/2 den farklı olarak dönme için hakime başvurma zorunluluğu kaldırılmış ve dürüstlük kurallarının gerektirdiği durumlarda yüklenicinin ancak ileriye

etkili fesih talebinde bulunabileceği belirtilmiştir.²¹

Aynı şekilde TBK m 482/2 (BK m 367/2) de de; iş sahibinin arsası üzerinde yapılan şeyin bedelinin yaklaşık olarak kararlaştırıldığı durumlarda, işin bedeli iş sahibinin bir etkisi olmaksızın çok fazla

21- "818 sayılı Borçlar Kanununun 365'inci maddesinin ikinci fıkrasından farklı olarak, Tasarıda yükleniciye tanınan uyarlama hakkı çerçevesinde hâkimin takdir yetkisinden söz edilmesi yerine, bu hakkın mutlaka dava yoluyla kullanılması zorunlu olmayan yenilik doğurucu haklar içerdiği göz önünde tutularak, yüklenicinin hangi seçimlik haklarını ve hangi sıraya uyarak kullanabileceği belirtilmiştir. Buna göre, yüklenici, fıkra da öngörülen koşullar gerçekleşmişse, önce sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasını isteme hakkını kullanabilecektir. Yüklenici, aynı fıkra da kendisine tanınan sözleşmeden dönme hakkını ise, ancak şu koşullardan biri gerçekleşirse kullanabilecektir:

1. Sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasının mümkün olmaması,

2. İşsahibinden, yüklenicinin uyarlama istemini kabul etmesinin beklenememesi. Bu koşul, meselâ, uyarlama sonucunda işsahibinden ödemesinin istenmesi söz konusu olabilecek bedel artışının, sözleşmede kararlaştırılan götürü bedelle bağdaştırılamayacak bir miktara ulaşması durumunda gerçekleşebilir.

Maddenin ikinci fıkrasına, 818 sayılı Borçlar Kanununun 365'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer verilmeyen bir cümle eklenmiştir. Buna göre: "Dürüstlük kurallarının gerektirdiği durumlarda, dönme hakkının yerini fesih hakkı alır." Böylece, eser sözleşmesinin her zaman anı edimli bir sözleşme olarak kabul edilmesinin doğurabileceği hakkaniyete aykırı sonuçların önlenmesi amaçlanmıştır. Bilindiği gibi, 25/01/1984 tarih ve 1983/3 E., 1984/1 K. sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı'nda, eser sözleşmesinin yüklenicinin temerrüde düşmesi nedeniyle, sözleşmenin işsahibi tarafından feshi hâlinde, uyuşmazlığın kural olarak 818 sayılı Borçlar Kanununun 106 ilâ 108'inci maddeleri hükümleri çerçevesinde çözümlenmesi gerektiği, ancak, olayın niteliği ve özelliğinin haklı gösterdiği durumlarda, Medenî Kanunumuzun 2'nci maddesi hükmünün gözetilerek, sözleşmenin feshinin ileriye etkili sonuç doğuracağı kabul edilmiştir. Tasarının 480'inci maddesinin ikinci fıkrasına eklenen cümleyle, yüklenicinin aynı maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde öngörülen sözleşmeden dönme hakkını kullanması durumunda da, menfaatler dengesinin gözetilmesi bakımından, öğretide savunulan ve Yüksek Mahkememizin de kabul ettiği görüşe uygun bir düzenleme yapılması zorunlu görülmüştür. Böylece, dürüstlük kurallarının gerektirdiği durumlarda yüklenici, ancak sürekli borç ilişkilerinde olduğu gibi, sadece ileriye etkili sonuçlar doğuran fesih hakkını kullanabilecektir" (madde gerekçesinden)

19- Daha önce de belirtildiği üzere (Bkz. yukarıda Y. 12. HD. 20.9.2016, 4061/19150 kararı ile başlayan dipnot) özellikle diğer iyi niyetli ayni ve şahsi hak sahiplerinin haklarının etkilenmemesi gerekmektedir. Örneğin, tapudaki ipotek bedelini dikkate alarak lehine ipotek tesis edilen kişinin uyarlamanın olumsuz sonuçlarına katlanması beklenemez.

20- Bu husustaki açıklamalar ve ipoteğin yolsuz tescilinin zamanaşımına etkisi bakımından değerlendirme ve görüşler için bkz. ÖZKAN ŞAHİN, Gizem, Hukuki İşlemden Doğan Taşınmaz Rehni (İpotek Sözleşmesi), Ankara, 2024, s. 232-234.

artarsa²², iş sahibi, bedelden uygun bir miktarın indirilmesini isteyebileceği gibi, inşaat henüz bitmemiş ise, yükleniciyi işe devamdan alıkoyarak, tamamlanan kısmın bedelini hakkaniyet dairesinde vererek sözleşmeyi feshedebilir.²³

2-DENKLEŞTİRİCİ ADALET

Konu hakkında açıklama yapmadan önce, “fedakarlığın denkleştirilmesi”; “denkleştirme” kavramlarına değinmekte fayda vardır.

1) Fedakarlığın Denkleştirilmesi: Bu kavram, hukuka uygun müdahaleden doğan zararın, zarar görenin menfaatlerindeki kaybı önlemek ve dengelemek amacıyla giderilmesini öngörmektedir.²⁴ Bilindiği üzere, “fedakarlığın denkleştirilmesi”, üstün çıkar karşısında, katlanılan fedakarlığın sonucu doğan bir eksilmenin denkleştirilmesine hizmet etmektedir. Örneğin TBK m 64/2 uyarınca, kendisini veya başkasını açık ya da yakın bir zarar tehlikesinden korumak için diğer bir kişinin mallarına zarar verenin, bu zararı giderim yükümlülüğünü hakimnin hakkaniyete göre belirleyeceğine dair hükümde veya üstün çıkar sahibine, başkasının hukuk alanına müdahale yetkisi sağlayan zorunlu geçit (TMK m 747-748); zorunlu su haklarında (TMK m 761) fedakarlığın denkleştirilmesine dair sorumluluk ilkesinin uygulanması söz konusudur.²⁵ Burada, izni alınmaksızın zarar görenin malvarlığına yapılan müdahale hukuka uygun kabul edilmekte (haksız

sayılmamakta), ancak bunun karşılığında zarar görene tazminat ödenmektedir.

2) Denkleştirme: Sorumluluğa yol açan olayın malvarlığı üzerindeki olumsuz etkileri yanında olumlu etkilerinin de dikkate alınması “denkleştirme” ile gerçekleşmektedir. Bir başka anlatımla borcun ifa edilmemesi nedeniyle alacaklının uğradığı zarardan, sağlanan yararın düşülmesine “denkleştirme” denilmektedir. Örneğin, yıkılan binanın değeri hesaplanırken, enkaz bedelinin²⁶; kazaya uğrayan ve hurdaya çıkan otomobilin hurda değerinin; ölen hayvanın et veya derisinin bedelinin²⁷ zarardan düşülmesi denkleştirme niteliğindedir. Denkleştirme, tazminata esas alınacak zararın hesabı ile ilgilidir. Zarar, kişinin malvarlığında oluşan eksilmedir. Bir başka deyişle, zarar, hukuken himaye edilen varlıkların, bunlara yapılan bir tecavüzün oluşmasından önce ve sonraki durumları arasındaki farktır.²⁸ Tazminat ise, zarardan, zarar görene ödenmesi gerekli tutarı ifade eder.²⁹ Kural olarak tazminat miktarı zarar miktarını aşamaz. Buna göre, tazminat: zarar verenin ve görenin kusuru, ekonomik, sosyal, yaş vs durumları dikkate alınarak belirlenen ve zarar görene ödenmesi gereken tutarı ifade eder. Denkleştirme, zararın hesabında söz konusudur. Eğer tazminatın hesabı sırasında denkleştirmeye gidilirse, tazminat miktarı azalır. Özellikle ortak kusurun varlığı halinde bu husus daha da belirginleşir. Örneğin, zarar 1000-TL, ortak kusur %50, yarar 200-TL ise, yararın zarardan indirilmesi durumunda zarar görene $(1000-200) \times 50 = 400$ -TL ödenecekken, yararın, tazminatın bir unsuru olduğu varsayıldığında, $1000 \times 50 - 200 = 300$ -TL ödenmesi söz konusudur.³⁰

3) Denkleştirici Adalet: Temelini dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağından (TMK m 2)

22- Artış oranı, somut olayın özellikleri dikkate alınarak dürüstlük kuralına göre belirlenmelidir. Ancak yaklaşık bedelin aşırı şekilde aşıldığının kabul edilmesi için en az %10'luk bir oranın bulunması gerektiği doktrinde kabul edilmektedir, BAYRAMOĞLU, s. 132-134, 221. İnşaatı büyüklüğü ve karmaşıklığı, enflasyon durumu, yaklaşık bedelin kimin tarafından belirlendiği, sözleşme hükümleri, keşif raporunun ayrıntılı olup olmadığı, keşif bedelinin belirlenmesindeki güçlükler, tarafların tutum ve davranışları vs. dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır, BAYRAMOĞLU, Necati Şükrü, Eser Sözleşmesinde Yaklaşık Bedelin Aşılması (TBK m482), Ankara, 2020, s. 132-138.

23- “Maddenin ikinci fıkrasında, eserin işsahibinin arsası üzerine yapılması durumunda, eserin henüz tamamlanmamış olması koşuluyla, işsahibinin, tamamlanan kısım için hakkaniyete uygun bir bedel ödeyerek, sözleşmeyi feshedebileceği belirtilmiştir. Fıkra, işsahibine, eser sözleşmesini yüklenici tarafından tamamlanan kısmın bedelini ödemesi koşuluyla, yani tek yanlı ve ileriye etkili olarak sona erdirmeye hakkı tanındığı için, aynı maddenin birinci fıkrasında kullanılan “sözleşmeden dönebilir” şeklindeki ibare yerine, “sözleşmeyi feshedebilir.” şeklindeki ibare kullanılmıştır” (madde gerekçesinden).

24- KARA KILIÇARSLAN, Seda, “Fedakarlığın Denkleştirilmesi İlkesine Dayanan Sorumluluğun Medeni Hukuk Çerçevesinde Görünümü”, Yıl: 2024, Cilt: 1 Sayı: 1, 96 - 122, s. 100.

25- ULUSAN, İlhan, Medeni Hukukta Fedakarlığın Denkleştirilmesi İlkesi, İstanbul, 1977, s. 10 vd., 55.

26- “...Mahkemece hüküm altına alınan alacak kalemleri içerisinde yıkım ve enkaz kaldırma bedeli olduğuna göre kaldırılacak enkazın bedelinin hesaplanarak hüküm altına alınan alacaktan mahsubu gerekirken...”, Y. 15. HD. 12.9.2012, 4092/5657.

27- AKÜNAL, Teoman, Haksız Fiilden Doğan Zararlarda Denkleştirme Sorunu, İstanbul, 1977, s. 20, 71-72; ERGÜNE, Mehmet Serkan, Olumsuz Zarar, İstanbul, 2008, s. 327; AYDIN ÖZDEMİR, Elif, Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Zarar ve Tazmini, Ankara, 2013, s. 53-54.

28- TANDOĞAN, Türk Mesuliyet Hukuku, Ankara, 1961, s.63.

29- TEKİNAY, /AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 1993, s. 581.

30- ERGÜNE, Mehmet Serkan, Olumsuz Zarar, İstanbul, 2008 s. 327, dipnot 97. AKÜNAL, s. 16, 141-143, 233-235. Doğrudan zararlar bağlantısı bulunmadığından, sigortadan alınan paranın da, zarardan düşülemeyeceği, tazminatın hesabında dikkate alınması gerektiği ifade edilmektedir, AKÜNAL, s. 235; Y. 15. HD. 10.3.2004, 2003/4126, 1303.

alan Denkleştirici Adalet İlkesi, bir başkasının mal varlığından sebepsiz yere zenginleşen kimsenin bu zenginleşmeyi güncel değerden iade etmeyi amaçlamaktadır. Özellikle yüksek enflasyonist ortamlarda, geçersiz sözleşme nedeniyle alıcıdan alınan paranın aynen ve/veya yasal faizi ile birlikte alıcıya iadesi, alıcının gerçek fakirleşmesinin karşılamamakta ve özellikle günümüz ekonomik koşullarında yeterli gelmemektedir.

Denkleştirici adalet konusundaki görüşler şöyledir; "Denkleştirici adalet, bireyler arasındaki ilişkilerde sayısal anlamda eşitliğin kurulması; kişiler arasındaki mal ve hizmet değişimleri açısından sayısal anlamda eşitliğin sağlanması ve buna yönelik önlemlerin alınmasıdır".³¹

"Aritmetik bir eşitlik arayan, kusur ile ceza, eda ile karşı eda, zarar ile tazminat... arasında tam bir eşitlik isteyen adalettir".³²

Herkes adalet duygusuna sahiptir; ne var ki herkes aynı adalet anlayışını benimsemiş değildir. Gerçekten bazılarına göre, kişilerle ilişkilerde, üretilmiş malların ve hizmetlerin mübadelesinde, edimlerde, hukuka aykırı olarak verilmiş zararların giderilmesinde eşitlik aramak üzere "matematik bireşitlik"e değer verilmelidir. Adaletin bu türüne denkleştirici (düzeltici) adalet denilmektedir".³³

"Bu adalet bir hukuki ilişkide taraf olanların eşit muamele görmesini gerektirir. Subjektif, ferdi durumların nazara alınmaması ve adaletin uygulanması şarttır. Haksız fiil işleyenin verdiği zararı tazmin etmesi, sebepsiz iktisapta bulunanın iktisab ettiği şeyi iade etmesi ve nihayet bir suç işleyenin o suçun gerektirdiği cezayı çekmesi düzeltici adaletin belirmesine örnek olarak gösterilebilir. Denkleştirici adalet, hukukun uygulanmasıyla ilgili teknik bilgileri kapsamına almaktadır. Ancak denkleştirici adaletin temelde dağıtıcı adalet tabi olduğu unutulmamalıdır. Adalet terazisini adaletin uygulandığı kişileri görmeksizin kullanan gözü bandajlı ilahe Themis denkleştirici adaletin sembolüdür".³⁴

Yargıtay'ın denkleştirici adalet uygulamasında, hakkaniyet ve adalet gereği, iade borcunun kapsamı genişletilmektedir. Buna göre, denkleştirici adalet ilkesi, başkasının mal varlığından yararlanarak kendi mal varlığını arttıran kişinin elde ettiği bu kazanımı

geri vermek zorunda olduğu durumlarda, gerçek bir eski hale getirmeyi amaçlar. Ancak Yargıtay'ın denkleştirici adalet uygulaması, geçersiz sözleşmeler kapsamında verilen şeyin, ifa beklentisinin sona erdiği (ortadan kalktığı) tarihteki alım gücüne ulaştırılmasına yoğunlaşmıştır. Buna göre, geçersiz sözleşmelerde iadeye karar verilirken, satış bedeli olarak ödenen paranın alım gücünün ilk ödeme tarihindeki alım gücüne ulaştırılması ve bu şekilde iadenin gerçekleşmesi söz konusudur. Aksi takdirde kısmi iade durumu oluşacak, iade dışındaki zenginleşme iade borçlusu yedinde haksız zenginleşme olarak kalacak, iade borçlularının iadede direnmelerine neden olunacaktır. Bu konuda (özellikle de geçersiz satım sözleşmesi ile ilgili olarak) Yargıtay'ın diğer dairelerinin kökleşmiş kararları, denkleştirici adalet ilkesi gereği, geçersiz sözleşme ile verilenlerin, ifa beklentisinin sona erdiği tarihteki alım gücüne ulaştırılması doğrudur.³⁵

• "Hal böyle olunca, iadenin gerçekleştiği andaki değil iadenin talep edildiği andaki zenginleşme miktarı bu borcun kapsamını belirlemelidir. (Bkz. Ulusan adı geçen eser sh.33; Eren Borçlar Hukuku C.III. Sh.63, Feyzioğlu I. Sh.784-786; Tekinay-Akman, Burcuoğlu-Altop Sh.999; Egemen, Çelikoğlu, Kaynak Sh.294-295; Serozan, ifa, ifa engelleri, haksız zenginleşme 27. m.21) Konu bağlamında şu yönde önemlidir ki, MK. md.3 uygulaması ile iade alacaklısının, geçersiz sözleşmenin karşı tarafça iade edilmeyeceğini öğrendiği, bu konuda güveninin kesildiği an tesbit edilmeli, böylece iadenin talep edilmesi zamanı tayin edilmelidir. İadenin kapsamında bu zaman noktası esas alınmalıdır. Aksi halde geçersiz sözleşmenin artık ifa edilemeyeceğini bilerek iade talebinde bulunmayan, alacaklı, zararın artmasına kendisi sebep olacağından, bu artan zararını iade borçlusundan istemesi kabul edilemez (MK. md.2). Zenginleşmenin, borç ilişkisinin mevcut olduğu süre içinde her an değişebilir olması da önemli etkenlerdendir. Bu bakımdan denilebilir ki, her olay için gerekli bir zenginleşmenin tesbitine yarayacak bir formül kurulamaz. O nedenle, hakkaniyet, denkleştirici adalet görüşlerinin yardımıyla zenginleşmenin, her davanın verilerine ve

31- YILMAZ, Ejder, *Hukuk Sözlüğü*, Ankara, 2012, s. 179.

32- BAĞDATLI, Selahattin, *Hukuk Sözlüğü*, İstanbul, 1997, s. 94.

33- EDİS, Seyfullah, *Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri*, Ankara, 1993, s. 11.

34- GÜRİZ, Adnan, *Hukuk Felsefesi*, Ankara, 1992, s. 175.

35- YHGK 1.10.2014, 2013/1-117, 745; Y. 8.HD. 8.12.2005 7896/8272; Y. 3. HD. 22.12.2005 12595/14284; Y.14. HD. 13.10.2005 3606/8936; Y.13.HD. 4.4.2007 914/4680; YHGK 7.2.2001, 2000/13-1729, 32; Y.13.HD. 20.3.2001 1004/2734; Y. 15. HD. 20.6.2005, 2004/5863, 3676; YHGK 11.6.2003 13-414/410; Y. 13. HD. 20.12.2016, 2015/12941, 23907; Y. 15. Hukuk Dairesi de, ödenen paranın iadesi bakımından aynı görüştedir, Y. 15. HD. 17.1.2013, 2012/5568, 165; Y. 3. HD. 8.2.2017, 2016/5092, 952.

özelliklerine göre belirlenmesi gerekir.”³⁶

Davacının ödediği satış bedelinin, ifanın imkansız hale geldiği tarihte ulaştığı alım gücünün; enflasyon, ÜFE, TÜFE, faiz³⁷, altın ve döviz kurlarındaki artışlar, memur maaş ve işçi ücretlerindeki artışlar vb. ekonomik etkenlerin ödeme tarihinden itibaren yıl yıl ulaştığı değerler gösterilmek suretiyle belirlenmesi gerektiği kabul edilmektedir.³⁸

Enflasyonist ortamda kişilerin repo, altın, döviz gibi menkul yatırım araçları yanında gayrimenkul yatırımlarıyla da paranın değerini korumaya gayret ettikleri gözetildiğinde, paranın gerçek alım gücünün tespitinde sözleşmeye konu taşınmazın değerinin de dikkate alınmasının denkleştirici adaleti sağlamaya daha iyi hizmet ettiği gerekçesiyle, sözleşmeye konu taşınmazın rayiç değerinin bir ölçüt olarak gözetilmesinin mümkün olmadığı kabul edilmektedir. Yargıtay’a göre, bu şekilde iade alacaklısı davacı yönünden adalet sağlanmak istenirken, söz konusu malın hukuken korunan sahibi olan ve sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde elinde kalanı iade etmek dışında hiçbir borcu bulunmayan davalıya, sahip olduğu malın değerinin bir kısmını karşı tarafla paylaşmak gibi bir külfet yüklenecek ve bu kez iade borçlusu yönünden adil olmayan bir sonuca varılmasına sebep olunacaktır.³⁹ Aynı Kararda, hesaplama geçersiz sözleşmeye geçerlilik atfedercesine bizzat malın rayiç değerinin katılması hukuka uygun olmayacağından, taraflar arasındaki adalet dengesini objektif bir şekilde tesis edilebilmesi için, taşınmazın sözleşme tarihindeki gerçek değeri ile (sözleşmenin yapıldığı tarihteki koşulları/vasıfları ölçüsünde) iade borcunun muacceliyeti anındaki güncel değeri belirlenip bunlar arasındaki artış oranının iadeye konu parasal değere uygulanması şeklindeki bir hesaplama ölçütünün de eklenmesinin, değişen günümüz ekonomik koşullarında daha işlevsel ve adilane çözüme ulaşmaya yardımcı olacağı belirtilmiştir. Bir başka anlatımla, taşınmazın rayiç değerinin tamamının hesaplama katılması yerine, sözleşmeye konu malın değerinde meydana gelen objektif artış oranının sözleşme bedeline uygulanması şeklindeki ilave bir ölçütü denkleştirici adalet sepetinin belirlenmesinin mümkün olduğu kabul edilmiştir.⁴⁰

36- YHGK 7.2.2001, 2000/13-1729, 32.

37- Buradaki faiz banka mevduat faizidir. Kanımızca paranın değer kaybını karşılamayan yasal faizin bir unsur olarak dikkate alınması mümkün değildir.

38- Y. 3. HD. 12.10.2023, 989/2689.

39- YHGK 30.4.2025, 2023/3-885, 252.

40- YHGK 30.4.2025, 2023/3-885, 252 Karşı Oy gerekçesinden.

Somut bir örnekle açıklamak gerekirse, geçersiz sözleşmeye konu taşınmaz;

Satış tarihinde rayiç (objektif) olarak 1.000.000-TL Satım bedeli (ödenen bedel de) 500.000-TL İade borcunun muaccel hale geldiği tarihte 10.000.000-TL ise,

doğrudan 10.000.000-TL bedel iade edilmeyecektir. Çünkü bu durumda geçersiz bir sözleşmeye rağmen, bu sözleşmeden doğan müspet zararın istenebilmesi söz konusu olur.

Ekonomik etkenlerle ilgili hesaplamada taşınmazın değerindeki artış oranı yerine doğrudan 10.000.000-TL de dikkate alınmayacaktır.

Satış bedeline göre hesaplanan $(10.000.000/500.000) \times 100 = \%2000$ ’lik artış da uygulanmayacaktır. Çünkü bu durumda da taşınmazdaki objektif değer artışı dikkate alınmamış olur.

$(10.000.000/1000) \times 100 = \%1000$ oranındaki artış dikkate alınarak diğer ekonomik etkenlerle birlikte ortalamaya katılacaktır. Örneğin altın %600; Döviz %300; mevduat faizi %100; ÜFE %500 artış oranı varsa, satım bedeli 500.000-TL’ye; $(\%600 + \%300 + \%100 + \%500) / 5 = \%500$ lük artış uygulanarak $500.000 \times 5 = 2.500.000$ -TL’nin iadesine karar verilecektir.

Yargıtay, denkleştirici adalet ilkesi uygulanırken, paranın iadesinde, bileşik faiz hesabının yapılabileceğini kabul etmiştir. Gerçekten, uygulamada, iadesi gereken ve vadeli mevduata yatırılan paraya vade sonlarından itibaren bileşik faiz uygulanmaktadır.

• “...Denkleştirici adalet ilkesi uygulanırken dikkate alınan banka faizleriyle ilgili her ne kadar bilirkişi raporunda bileşik faiz uygulanmasının mümkün olmadığı sonucuna varılmış ise de; faize faiz uygulama yasağının somut olayda uygulama olanağı yoktur. Asıl paranın bankaya vadeli mevduat hesabı olarak yatırılacağı farz edildiğine göre, belli dönemlerde elde edilecek devre sonları faizinin ana paraya eklenerek tekrar faiz (bileşik faiz) yürütülmesi tabiidir. Mahkemece bu ilkeler çerçevesinde inceleme ve hesaplama yaptırılması gerekirken eksik incelemeyle yetersiz bilirkişi raporuna göre karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.”⁴¹

Uygulamada, yargılama süresinin uzunluğu dikkate alındığında, yasal faiz paranın geç ödenmesinden doğan kaybı karşılamamaktadır. Faiz kavramı finans literatüründe paranın fiyatı ya da paranın kira bedeli

41- Y. 13. HD. 11.10.2011, 6919/14243.

şeklinde tanımlanmaktadır.⁴² Özellikle tacir olmayan tasarruf sahipleri bakımından paranın bankaya yatırılarak değerlendirilmesi mutlak bir yaklaşımdır. Bankalarda ise, dönem sonlarında faizin ana paraya eklenmesi yoluyla bileşik faiz uygulaması yapılmaktadır.

Bazı geçersiz sözleşmeye dayalı iade taleplerinde denkleştirici adalet ilkesi uygulanmamaktadır. Örneğin geçersiz kat karşılığı inşaat yapım sözleşmesine istinaden yapılan işlerin, yapıldıkları tarihteki değeri dikkate alınmaktadır. Bir başka anlatımla, arsa sahibinin imalatın bedelini iade borcu (yüklenicinin imalat bedeli alacağı) bakımından, faiz veya güncelleştirme söz konusu olmamaktadır.⁴³ Bu durum özellikle enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde ciddi bir maddi kayba yol açmaktadır.

• "...Davacı, geçersiz sözleşme nedeniyle davalının mal varlığına artış olarak giren imalat bedelini, yapıldığı yılın mahalli rayiçleri üzerinden talep hakkına sahiptir. Davacının delil olarak ibraz ettiği taşeronluk sözleşmeleri içeriğinden işin 1996 yılında yapıldığı anlaşılmakla yapılan işler bedelinin 1996 yılı mahalli rayiçleri ile belirlenerek hüküm altına alınması yerine 1998 dava tarihi itibarıyla ve Bayındırlık Birim Fiyatları ile değerlendirilmesi sonucu düzenlenen bilirkişi raporu esas alınarak hüküm kurulması ve davacının delil olarak ibraz ettiği proje yapımına ilişkin sözleşmedeki bedel esas alınarak proje bedelleri de yukarıda yazılı esaslara göre değerlendirilmeden 5 milyar TL. kabul edilmek suretiyle toplam 18.655.035.654 TL. iş bedeline hükmedilmiş olması doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir."⁴⁴

İadenin sadece geçersiz sözleşmelerle sınırlandırılması da hakkaniyete aykırıdır. Bir başka anlatımla, başlangıçta geçerli olarak kurulan sözleşmelerin geriye etkili feshinde veya sonraki kusursuz imkansızlıkta denkleştirici adalet

ilkesinin uygulanamayacağı⁴⁵ savunulmamalıdır. Çünkü, burada amaç, sözleşmeye dayalı olarak alınmış dahi olsa, iadesi gereken paranın, iade borçlusu uhdesinde oluşturduğu aşırı (adaletsiz) zenginleşmenin tasfiyesidir.⁴⁶ Örnekle açıklarsak; arsa sahibine sözleşmede verilmesi gereken bağımsız bölümlerden daha azı karşılığında, ayrıca para verilmesi kararlaştırılmıştır. Bir başka anlatımla, arsa sahibi, kendisine verilecek para karşılığında,

45- Bu görüşün gerekçesi şöyledir; sözleşme hukukuna göre çözülecek olan, başlangıçta geçerli, fakat imkansızlık, geriye etkili fesh, benzeri durumlarda, geçerliliğini yitiren sözleşmede sebepsiz zenginleşme uygulanamaz. Sözleşme konusu edimler ifa edilmeyip, tasfiyeye gidiliyorsa, tasfiye sebepsiz zenginleşmeye değil, sözleşmeye göre olur. Örneğin, zamanaşımı, karşılıklı edimlerin iadesinde ödemezlik defi, temerrüt hali (ihtar şartı) ve temerrüt faizi, menfi zarar talebi hep sözleşme hukukuna göre olmalıdır. Sebepsiz zenginleşme uygulanırsa, davalı elindeki parayı ivazsız olarak elinden çıkardığını ispat ederek, geri vermekten kurtulur. Sebepsiz zenginleşmede zenginleşen kötü niyetli ise, zenginleştiği andan itibaren, iyiniyetli ise, ihtardan sonra temerrüt faizi ödemek durumundadır. Sözleşme hukukunda aslolan sözleşmenin tasfiyesinde sebepsiz zenginleşmenin uygulanmamasıdır. Aksi halde sözleşmeye güvenip karşıdan bir miktar para alan kişi o parayı tasarruf edemez. Oysa ki para, bir ihtiyaç nedeni ile kullanılmak için alınmamakta olup, iadesi söz konusu olduğunda, alım gücünün korunması gerektiği savunulamaz. Aksi halde, sözleşmenin tarafı o parayı almazdı. Parayı veren, geçerli akit gereği paranın kullanılmasına razıdır. Sebepsiz zenginleşme/ denkleştirici adaletin bu gibi durumlarda, hakkaniyet düşüncesi ile uygulanması mümkün değildir.

46- Nitekim kiracının verdiği depozitonun tahliye sonucu iadesinde güncelleştirilmesinin mümkün olduğu kabul edilmiştir. "Davacı vekili dilekçesinde davalıya ait büroda 1.9.1981 tarihli sözleşme ile kiracı olan davacının kiralananı 31.8.2002 tarihinde tahliye ettiğini, sözleşme kurulurken verdiği 350.000-TL depozitin denkleştirici adalet ilkesi gereği 3.500.000.000-TL olarak dava tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesini istemiştir... Taraflar arasındaki kira sözleşmesinin kurulmasından ve depozitonun verilmesinden tahliye tarihine kadar 20 yılın üzerinde bir zaman geçmiştir. Depozitonun Türk Lirası cinsinden verildiği ve aradan geçen zaman içinde ülkede birden fazla ekonomik kriz ve değişiklikler olduğu taraflar için beklenmedik hallerin gerçekleştiği depozitonun verilmiş amacı gözetildiğinde depozitonun aynen iadesi veya sırf taviz yöntemi ile iadesi gerekli miktarın hesabının tarafların haklarını dengelemeyeceği, ancak denkleştirici adalet ilkeleri doğrultusunda ortaya çıkacak miktarın iadesine hak ve nefaset kurallarına uygun olacağı sonuç ve kanaati ile davanın kısmen kabulü ve kısmen reddi gerekmiştir...", Bursa 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, 17.6.2004, 2003/797, 375 sayılı Kararı ve bunu onayan Y. 13. HD. 28.3.2005, 2004/14546, 4961 sayılı kararı. Kanımca girişte verilen depozitonun kaç aylık kiraya denk geldiği bulunarak tahliye anında da o kadar aylık kiranın iadesine karar verilmesi mümkün olmalıdır.

Nitekim yeni düzenlemede (TBK m 342 de), kiracının, kiraya verenin onayı olmaksızın çekilmemek üzere, güvence bedelini (depozitoyu) vadeli bir tasarruf hesabına yatıracağı belirtilmiştir.

42- AYAN Ebubekir / KAAAN Aydın: Temel Finans Matematiği ve İnşaat Muhasebesi, Ankara, 2008, s. 4.

43- Bu görüş ve eleştirisi için bkz. SÜTÇÜ, Nezir, Uygulama ve Teoride Tüm Yönleriyle Kat Karşılığı İnşaat Yapım Sözleşmesi, Ankara, 2024, Cilt 1-2, 9. Baskı, Cilt1, s. 211-216.

44- Y. 15. HD. 18.2.2005, 2004/3551, 865; Aynı doğrultuda, Y. 15. HD. 23.12.2003 2775/6201, YKD, 2004/4, s.578 vd.; Y.15. HD. 14.3.1989 2713/1245; Y. 15.HD. 19.11.1986 600/3906, s. 55.

rayiç paylaşımın altında bağımsız bölüm almayı kabul etmiştir. Örneğin, arsa sahibine 20 daire verilecekken, 18 daire ve 2 daireye karşılık gelen para verilmiştir. Aradan 10 yıl geçtikten sonra sözleşme geriye etkili olarak feshedildiğinde, yükleniciye 10 yıl önce alınan bedel mi (dairelerin 10 yıl önceki bedeli mi) iade edilecektir? Paranın verildiği tarih ile iade borcunun doğduğu tarih arasında çok uzun bir zaman bulunması nedeniyle oluşan farktan doğan adaletsizliğin giderilmesi gerekir. Özellikle yüksek enflasyon dönemlerini içine alan sürecin yarattığı dengesizlik, feshin hüküm ve sonuçlarını doğurduğu tarihteki güncellenmiş değer dikkate alınarak giderilmelidir. Kaldı ki, Yargıtay uygulamasında, sözleşmenin geriye etkili feshinde de verilenlerin iadesi sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre gerçekleşmektedir. Hem geçersiz sözleşmelerde, hem kusursuz sonraki imkansızlıkta, hem de geriye etkili fesihte, iadenin sebepsiz zenginleşmeye göre gerçekleştiği kabul edilirken, bunlardan sadece geçersiz sözleşmeler bakımından denkleştirici adalet ilkesinin uygulanması bir çelişki oluşturmaktadır.

Nitekim bir olayda, kat karşılığı inşaat sözleşmesinin ifasına yönelik olarak tapudaki belediye hissesinin arsa sahibi adına alımı için yüklenici tarafından ödenen bedelin iadesinde, arsa hissesinin iade anındaki değerinin ödenmesine hükmedilmiştir.

- "Taraflar arasındaki uyuşmazlık, 26.3.1990 ve 10.6.1991 tarihli Kat Karşılığı İnşaat Sözleşmelerinden kaynaklanmıştır. Arsa sahiplerince Denizli 3.Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan dava sonunda, sözleşmelerin resmi nitelikte düzenlenmediğinden geçersiz olduklarının tesbitiyle ruhsatsız (kaçak) inşaatı yüklenicinin el atmasının önlenmesine karar verilmiş, derecaattan geçmek suretiyle kesinleşmiştir. Eldeki bu davada yüklenici, gerçekleşen imalat tutarı ile Denizli Belediyesine ait 2772/11628 arsa payının davalılar adına satın alınması için belediyeye yapılan ödemenin günün koşullarına göre tahsilini istemiştir. Borçlar Yasasının 355. ve devamı maddelerinde yer alan eser sözleşmelerinin bir türü olan arsa payı karşılığı inşaat sözleşmelerinin feshi veya - burada olduğu gibi- geçersizliği halinde taraflar sebepsiz zenginleşme hükümlerince aldıklarını iade etmek zorundadır. Kuşkusuz iadesi gerekenin bir ekonomik değeri olmalıdır. Bir başka ifadeyle, sebepsiz zenginleşme sonucu mal varlığında artış olmalıdır. Bu açıklamalardan sonra somut olaya dönüldüğünde, davacı yüklenicinin, arsa sahiplerine tapuda 2772/11628 oranında arsa kazandırdığı, bu arsa payının ekonomik değeri olduğu tartışmasızdır.

Ne var ki, gerçekleşen inşaatı belediyece ruhsat verilmediği (kaçak) yapıldığı da ortadadır. Bu haliyle yıkım gerekeceğinden ekonomik değerinden söz edilemez ise de temyiz aşamasında dosyaya sunulan 2.4.2004 gün ve 03-1185 sayılı belediye yazısında, 21.11.2003 gün ve 11954 sayılı genelgenin 6/A maddesine göre ruhsata bağlanabileceği belirtilmiştir. Yasal hale gelirse ekonomik değeri de olacaktır. O halde mahkemece yapılması gereken iş, mevcut inşaatın ruhsata bağlanıp bağlanmayacağına belediyesinden sorulup, ruhsata bağlanabileceği saptanırsa arsa sahiplerinin mal varlığında meydana getireceği artışın ve belediyeden satın alınan arsa payının, arsa sahiplerince akdin ifa edilemeyeceği beyanlarını açıkladıkları muarazanın men'i davasının açıldığı 26.11.1998 tarihi itibarıyla piyasa fiyatlarına göre tutarını bilirkişiye hesaplatmak ve oluşacak sonuç çerçevesinde hüküm kurmaktan ibarettir. Eksik incelemeyle hükme varılması doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir."⁴⁷

Kanımızca sözleşmenin geriye etkili feshinde iadenin hukuki dayanağı TBK m 124/3 (BK m 108/1) hükmü olup, daha önce ifa edilen edimler bu hüküm uyarınca geri istenebilmektedir. Paranın verildiği andaki alım gücü ile geri isteme (iade) hakkının doğduğu andaki alım gücü arasında iade alacaklısı aleyhine doğan büyük orandaki adaletsizliğin giderilmesinin temelinde, hakkaniyetle hüküm kurma ilkesi (TMK m 4) (TBK m 51-52) (BK m 43-44) yatmaktadır. Bir nevi, tasfiyedeki iade borcu bakımından uyarılama yapılmaktadır. O nedenle, alınan paranın olduğu gibi bankada tutulduğunun ispat edilmesi gibi çok özel durumlar olmadıkça, iade alacaklısının aşırı fakirleşmesinin adaletli bir şekilde telafi edilmesi gerekir.

Sürekli borç ilişkisi doğuran geçerli sözleşmelerde, sözleşmenin süresinden önce feshi halinde, peşin ödenen yabancı para cinsinden sözleşme bedelinin fesihten sonraki süreye ilişkin kısmının iadesinde (özellikle döviz üzerinden uzun süreli olarak yapılan ve peşin ödenen kira bedelinin, erken fesih sonucu kısmen iadesinde) denkleştirici adalet hesaplamasının yapılıp yapılamayacağı ile ilgili olarak, içtihatların birleştirmesine gerek olmadığına

47- Y. 15. HD. 7.4.2004, 2003/4905, 1960. Başka bir olayda da geçerli bir şekilde alacağın temlikli hükümlerine göre arsa sahibinden satın alınan bağımsız bölümle ilgili açılan davada, denkleştirici adalet ilkesine göre, ödenen paranın dava tarihindeki güncellenmiş değerinin arsa sahibinden tahsili gerektiğine karar verilmiştir, Y. 23. HD. 25.2.2015, 2014/10837, 1180, <http://www.karamercanhukuk.com/yargitay-karari/yargitay-ihiyati-tedbir-haciz-taleple-baglililik-ilkesi>

karar verilmiştir.⁴⁸ Karar içeriği incelendiğinde, Yargıtay'ın ayıp nedeniyle kira konusu taşınmazın döviz üzerinden yapılan kira sözleşmesindeki bedel indiriminde uyarlamayı (denkleştirici adalet ilkesinin uygulanmasını) kabul etmediği, ancak peşin ödenen kira bedelinin erken fesih nedeniyle iadesinde, denkleştirici adalet ilkesini uyguladığı sonucuna varılmaktadır.

Miras davalarında da denkleştirici adalet ilkesine göre değerlendirme yapılmaktadır. Tenkis davalarında ödenecek tazminatın hesabında, malların değeri ölüm tarihi yerine, karar tarihine en yakın tarih itibarıyla hesaplanmaktadır.⁴⁹ Böylece, miras bırakanın ölümünden sonra meydana gelen değer değişimlerinden, mirasçıların hakkaniyetli paylaşımının zedelenmesi önlenmektedir.

• "...çekişmeli paylar için ödenen satış bedellerinin murisin ölüm tarihinde ulaşacağı miktarın denkleştirici adalet ilkesi uyarınca tespit edilmesi, tespit edilen miktar üzerinden tenkis raporunun alınması, sabit tenkis oranının saptanması ve hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken ..."⁵⁰

AYM de denkleştirici adalet ilkesine göre yapılan hesaplamayı hukuka uygun bulmaktadır.

• "... Derece mahkemelerince hükmedilen tazminat bedelinin ölçülü olup olmadığı yönünden ise uygulanan "denkleştirici adalet ilkesi"nin mahiyetine bakılmalıdır. Yargıtaya göre bu ilke çerçevesinde davacıların geçersiz satış sözleşmesi ödediği satış bedelinin denkleştirici adalet ilkesi gereğince dava tarihi itibarıyla ulaştığı alım gücü karşılığının belirlenip davalıdan tahsiline karar verilmesi gerekir. Yargıtay içtihatlarında alım gücünün tespiti için geçersiz satış sözleşmesine göre ödenen bedelin akdin ifasının imkânsız hâle geldiği tarih itibarıyla altın fiyatları, memur maaş katsayı artışı, döviz fiyatlarındaki artış, enflasyon oranları dikkate alınmak suretiyle elde edilecek ortalamanın dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir (bkz. §§ 30-35). 80. Uygulanan hesap yöntemi dikkate alındığında Yargıtayın «denkleştirici adalet ilkesi» çerçevesinde yaptığı bu yorumun, Anayasa Mahkemesinin mülk kapsamında değerlendirilen alacağın değer kaybına uğratılmamasına ilişkin ilkeleri ile uyumlu olduğu anlaşılmaktadır ..."⁵¹

3-AŞKIN (MUNZAM) ZARAR

Türk Borçlar Kanunu m 122 aynen şöyledir;

48- YİBK 24.12.2021, 2020/11, 4.

49- YİBK 11.11.1994, 4/4.

50- Y. 1. HD. 1.7.2021, 2019/3133, 3683.

51- AYM 4.10.2017, Başvuru No: 2014/333.

"Alacaklı, temerrüt faizini aşan bir zarara uğramış olursa, borçlu kendisinin hiçbir kusuru bulunmadığını ispat etmedikçe, bu zararı da gidermekle yükümlüdür.

Temerrüt faizini aşan zarar miktarı görülmekte olan davada belirlenebiliyorsa, davacının istemi üzerine hakim, esas hakkında karar verirken bu zararın miktarına da hükmeder".

Aşkın (Munzam) Zararı Talep Etme Şartları Şunlardır:

1. Bir para borcu bulunmalıdır. Çünkü TBK m 122 de (BK m 105) de, "temerrüt faizini aşan bir zarar" nedeniyle zararın tazmininden bahsedilmektedir. Faiz para borcuna ait olacağından, munzam zararda para borcu için söz konusu olmaktadır.

2. Temerrüt şartları gerçekleşmek suretiyle borçlunun temerrüde düşmüş olması gerekmektedir.

3. Borçlu temerrüde düşmede kusurlu olmalıdır. Ayrıca, borçlunun zararın doğmasına neden olan bir kusurunun bulunması şart değildir. Kusur unsuru, Kanunda "borçlu kendisine hiç bir kusur isnat edilemeyeceğini ispat etmedikçe" şeklinde ifade edilmiştir. Kanun metninden, TBK m 112" paralel olarak borçlunun kusursuzluğunu ispat etme yükümlülüğü altında olduğu anlaşılmaktadır. Esasen temerrüde düşen borçlunun kusursuz olup olmadığını alacaklı bilemeyeceği gibi, bilse bile bunu ispatlamada zorluk çekeceği için, kusursuzluğu kanıtlama yükünün borçluda olması hukuken isabetlidir.

4. Borçlunun temerrüdü ile munzam zarar arasında uygun illiyet bağı olmalıdır. Borçlu yaşam tecrübelerine ve olayların genel akışına göre meydana gelmesi muhtemel sonuçlardan sorumludur. Alacaklının, yüksek faizli kredi alması, enflasyondan veya kur farkı nedeniyle zarara uğraması gibi durumlarda, temerrüt ile zarar arasında uygun illiyet bağının varlığının kanıtlanması gerekir. Zarar ile temerrüt arasındaki illiyet bağına ispat yükü alacaklıdadır. Fiili zararın tazmininde gerçek bir illiyet bağı aranırken, yoksun kalınan kar için farazi veya ihtimali bir illiyet bağı aranır. Çünkü, yoksun kalınan kar, niteliği itibarı ile farazi bir hesaba dayanır. Hesap yapılırken, temerrüt gerçekleşmeseydi, mal varlığının alacağı durum tespit edilmeye çalışılır.⁵²

5. Zarar miktarı temerrüt faizini aşmış olmalıdır. Zarar, alacaklının malvarlığında iradesi dışında meydana gelen azalmayı ifade eder. Zarar, temerrüt faizinden düşük veya buna eşitse, munzam zarar istenemez. Talep edilmemiş ve saklı tutulmamış faiz alacağı, toplam zarardan düşüldükten sonra tazminata

52- AYRANCI, Hasan, *Türk Borçlar Hukukunda Munzam Zarar*, Ankara, 2006, s. 139.

hükmedilir. Bu durumda, temerrüt faizi alınmış kabul edilir ve munzam zarar, zararın tamamından temerrüt faizine ilişkin bölüm düşülerek hesaplanır.⁵³ Uğranılan zararın temerrüt faizinden daha fazla olduğunu ispat yükü alacaklıdadır.

Paranın değer kaybı olgusu genel hayat tecrübeleri kapsamında herkesçe bilindiğinden HMK m 187/2 (HUMK m 238/2) uyarınca ayrıca ispat edilmesine gerek yoktur. Aksini iddia eden borçlunun bunu ispatlaması gerekir (HMK m 191) (HUMK m 239).⁵⁴

Yargıtay'ın bazı daireleri (4, 5, 15, 18 ve 19. Hukuk Daireleri) ve münhasıran kamulaştırma bedellerinin geç ödenmesi nedeniyle açılan munzam zarar davalarında Hukuk Genel Kurulu, paranın değer kaybının munzam zarar olarak borçluya yüklenemeyeceğini belirtmekteyken, diğer bazı Yargıtay daireleri (2, 11 ve 13. Hukuk Daireleri) ve Hukuk Genel Kurulu bunun mümkün olduğunu belirtmektedir. Sözü edilen Yüksek Mahkeme Daireleri arasındaki munzam zararın ispatı açısından mevcut görüş ayrılıkları, 8.10.1999 T. ve 2/1 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında da açıkça ifade edilmiştir. Kararda aynen;

• “Yüksek 5, 15, 18 ve 19. Hukuk Daireleri paranın temerrüt süresinde değer yitirmiş olması nedenine dayanılarak munzam zararın tazmininin istenilmesi halinde zararın somut olarak iddia ve ispat edilmesi görüşündedirler. Alacaklının tacir olması yahut alacak miktarının yatırıma elverişli olması bir önem taşımamaktadır. Bu halinde 5, 15, 18 ve 19. Hukuk Dairesi uygulamaları itibarıyla 13 ve 11. Hukuk Dairesinin tam karşısında yer almaktadır.” denilmektedir.

İçtihat aykırılıklarının devam etmesi sonucu; Yargıtay 1. Başkanlık Kurulu 13.9.2001 tarih ve 75 sayılı Kararında; halkın yargıya olan güveninin sarsılmaması için Yargıtay kararlarındaki çelişkinin giderilmesi gerektiğini, içtihatların birleştirilmesinin zorunlu olduğunu, her ne kadar içtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 8.10.1999 tarih K: 1 sayılı Kararı ile ek zarar konusunda içtihatların birleştirilmesi isteği reddedilmişse de, bu red kararından sonra da daireler arasında görüş birliğinin sağlanamadığı, görüşlerin kesinleştiği, içtihatların birleştirilmesi için gerekli tüm koşulların oluştuğu

53- AYRANCI, s. 143. Y. 15. HD. 29.9.2003, 4296/4372; Y. 15. HD. 23.3.1999, 1998/4335, 1126.

54- ALBAŞ, Hakan, *Paranın Değer Kaybından Doğan Zararın Tazmin Edilebilirliği*, (BK m 105), Ankara, 2004, s. 107, 108, 180, 182, 187 vd., 228; DOĞAN, Öykü, *Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Para Borçlarında Borçlunun Temerrüdünün Sonuçları*, İstanbul, 2009, s. 125-126; YHGK, 20.01.2016, 22-83/27.

ifade edilmiştir

Ancak YİBBGK 12.4.2004 T. 2 K. sayılı Kararı ile 8.10.1999 tarihli önceki karardaki gerekçelere dayanarak içtihatların birleştirilmesine gerek olmadığına karar vermiştir.⁵⁵

Oysa, Yüksek Mahkemenin kararları arasında tam bir karmaşa bulunmakta olup, bu konuda içtihadı birleştirme yoluna gidilmesi kaçınılmazdır.

Paranın değer kaybından dolayı oluşan soyut munzam zararı dikkate almayan Yargıtay Kararları hukuki ve ekonomik açıdan ciddi eleştirilere açıktır. Yüksek Mahkeme, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik (enflasyon, yüksek faiz, para değerindeki devamlı düşüş) olumsuzluklar dikkate alınarak yasa hükmüyle geçmiş günler faiz oranının, dolayısıyla geç ödemeden doğan zararın belirlediği gerekçesi ile, bundan doğan ayrı bir zararın istenemeyeceğini ileri sürmektedir. Kanaatimizce, bu yaklaşımın temelinde munzam zarar ile temerrüt faizi arasındaki farkın yeterince ortaya konulamaması yatmaktadır. Yüksek Mahkemenin, enflasyon nedeniyle oluşan değer kaybı sonucu oluşan munzam zararlar, temerrüt faizini bir tuttuğu anlaşılmaktadır. Buna karşın munzam zararda, temerrüt faizinden farklı olarak, alacaklının zararı ispat ve borçlunun kusurlu olması şartlarının bulunduğu hususlarının dikkate alınması gereklidir.

Kanun koyucunun tüm ekonomik olumsuzlukları değerlendirip bunların oluşturacağı zarar dolayısıyla tazminat oranını belirlemesi söz konusu değildir. Kanun koyucunun bir kimsenin uğradığı zararı tespit etme yetkisi bulunmamaktadır.⁵⁶ Borçlar Hukuku ile ilgili yazılmış tüm kaynaklarda, temerrüt faizi oranının alacaklının gecikme nedeniyle uğradığı varsayılan en az zararın karşılığı belirlendiği ifade edilmektedir. Aksi kabul edilse bile, kanun koyucunun faizi düşük belirlemesinin olumsuzluğu borçlu lehine sonuç doğurmamalıdır. Devletin ekonomik politikalarındaki yetersizliklerin olumsuz sonuçlarına alacaklıların katlanmasının beklenmesi, kabul edilebilir bir durum değildir. Bu yaklaşım, yalnızca alacaklıyı mağdur etmekle kalmamakta, aynı zamanda borçluyu haksız yere avantajlı konuma getirmekte ve borçlunun temerrüdünü adeta ödüllendirmektedir.

Faiz dışında paranın değer kaybı nedeniyle oluşan zararın talep edilmesini kabul etmek, yasama yetkisine müdahale anlamına da gelmez. Kanun

55- ARSLAN Çetin / KIRMIZI Mustafa, *Türk Hukukunda Faiz ve Munzam Zarar*, Ankara, 2004, s. 759 vd.; ÖZDEMİR, Atalay, *Özel Hukukta Paranın Değer Kaybının Giderimi*, Ankara, 2004, s. 73 vd.

56- KARTAL, Bilal, *Faizi Aşan Zarar (Munzam Zarar)*, Yargıtay Dergisi, 1997/10, s. 518.

koyucu, eğer, paranın değer kaybından oluşan zararın sadece temerrüt faizi ile karşılanabileceğini öngörseydi, bunu kanunda açıkça düzenlerdi. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama hürriyeti ile 35. maddede düzenlenen mülkiyet hakkının yalnızca kanunla sınırlanabileceği ilkesi göz önünde bulundurulduğunda, bu hakların kullanımının yargı kararları ile kısıtlanabilmesi kabul edilebilir bir durum değildir.

3095 sayılı Faiz Kanununda öngörülen faiz oranlarının düşük olması nedeniyle, Anayasa Mahkemesinin 26.11.1999 Tarih ve 23888 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan kararı ile ilgili maddeler iptal edilmiş ve iptal gerekçesinde;

- "Enflasyon ve buna bağlı olarak oluşan döviz kuru mevduat faizi hazine bonusu ve devlet tahvili faiz oranlarının sabit yasal ve temerrüt faiz oranlarının çok üstünde gerçekleşmesi borçlunun yararlanması alacaklının zarara uğraması sonucu doğmuştur. Bu nedenle borçlu, süresinde borcunu ödememekte, yargı yoluna başvurulduğunda da yargı sürecini uzatma gayreti göstermekte böylece yargı mercilerindeki dava ve takipler çoğalmakta yargıya güven azalmakta, kendiliğinden hak almak düşüncesi yaygınlaşarak kamu düzeni bozulmakta kişi ve toplum güvenliği sarsılmaktadır. İtiraz konusu kuralların borçlu yararına alacaklı zararına sonuçlar doğurması, ekonomik ve sosyal yaşamı olumsuz yönde etkilediği gibi Hukuk Devleti ilkesini de zedelemektedir. Açıklanan nedenlerle, Yasa'nın incelenen kuralları Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir."

denilmiştir.⁵⁷

3095 sayılı Faiz Kanunu genel gerekçesinde de;

- "10 Mayıs 1984 gün ve 18397 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tebliği ile vadeli mevduat faizleri yüzde elli ikiye varan oranlarda tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle zamanında hakkını elde edemeyen bir alacaklı parasını bankaya veya Devlet tahviline yatıramamaktan ötürü yukarıda açıklanan miktara varan bir kar mahrumiyeti ile karşı karşıya bulunmakta, buna karşılık yüzde beş ve yüzde on oranında kanuni faiz ve temerrüt faizi alabilmektedir. Alacaklı kişi aynı zamanda paraya ihtiyacı bulunduğu kredi sağlama yoluna gitmekte ve bu sefer daha da yüksek oranda bir faiz borcu altına girmektedir. Bu durumda borçlu, borcunu zamanında ödememesinden kazançlı çıkmakta, dava ve icra yoluna başvurulmadan ödemede genellikle bulunulmamaktadır. Zira dava ve takip sırasında

geçecek her süre borçlunun lehine çalışmaktadır. Belirtilen durumun dava ve icra takiplerini artırdığı açıktır. Borçlular sadece haklarında dava açılmasına ve icra takibinde bulunulmasına sebebiyet vermekle kalmayıp bunların uzaması için her türlü yola başvurumaktadırlar. Tasarı kötü niyetli kişilerin bu davranışlarının önüne geçilmesi, kanuni faiz ve temerrüt faizinin günün koşullarına uydurulması için düzenlenmiştir."

denilmektedir. Görüldüğü gibi Anayasal yorum yaptığımızda da faizle karşılanamayan paranın değer kaybının, hak arama özgürlüğü kapsamında, kanunla açık bir sınırlama getirilmedikçe, istenebilmesi gerekir. Kanun koyucunun bu konudaki eksikliğinin olumsuz sonuçlarının alacaklıya yüklenmesi hakkaniyetle bağdaşmaz

Sonuç olarak; bir hukuk devletinde, para borcunun ödenmesi gerektiği tarihteki alım gücünün sağlanması esastır. Hayatın olağan akışı da bunu gerektirir. İfa zamanında borçlu edimini yerine getirmez ve temerrüde düşerse, ekonomik nedenlerle, para değerinin düşmesi sonucu, alacaklının satın alma gücü azalmış olacaktır. Paranın değer kaybının temerrüt faiziyle karşılanmaması durumunda, ifa zamanında belirli satın alma gücünü elde etmek isteyen malvarlığında göreceli bir azalma olacağı tartışmasızdır.⁵⁸

Genel yaşam deneyimine göre, yüksek miktardaki paraların semeresiz tutulmayacağı, aksine faiz getirici bir yatırıma yönlendirileceği kabul edilir. Para meblağının ne zaman büyük meblağ olarak kabul edileceği genel yaşam tecrübelerine göre tayin edilir. Bu belirlemede borçlunun ilişkileri ile genel ekonomik ilişkiler değerlendirilir. Genel olarak her halükarda 2500 Euro semeresiz bırakılmayacak bir para miktarını ifade eder. Kanaatimizce Türk hukuku bakımından bu tutar 2025 yılı itibarıyla 150.000-TL olarak kabul edilebilir.⁵⁹

Yukarıdaki tespitler Yargıtay'ın yorumlarının hukuki olmadığını göstermektedir.⁶⁰

Bu bağlamda Y. 11. HD Başkanı Sayın İhsan Demirkıran'ın kamulaştırma bedelinin geç ödenmesinden doğan munzam zarar davasına ilişkin 19.6.1996 Tarih ve 5-144/503 sayılı YHGK Kararındaki

58- ALBAŞ, *Paranın Değer Kaybından Doğan Zararın Tazmin Edilebilirliği*, (BK m 105), Ankara, 2004, s.109, 224.

59- AYRANCI, s.207, 213; BARLAS, Nami, *Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar*, İstanbul, 1992, s. 208-209; ÖZDEMİR, s. 27.

60- Benzer doğrultudaki görüş ve eleştiriler için bkz. UYAROĞLU, Merve, *Türk Hukukunda Aşkın Zarar Uygulamaları*, İstanbul, 2024, s. 68-72.

57- Anayasa Mahkemesi, 15.12.1998, 1997/34, 79.

karşı oy gerekçesini sunmak istiyoruz.

• “Bu ayrık oy yazısını bitirirken Bir Hukuk Bilgesi Andreas B Schwarz’ın hakim olarak beni etkileyen ve vicdani kanaatini açıklarken ilk edindiğim sözlerine yer vermek istiyorum. “Somut olayda hukuk kurallarına dayanarak vardığınız sandığımız sonuç ya da çözüm, akıl ve mantığa, hakkaniyete, gereksinmelere ve böylece hukuka güveninize ters düşüyorsa, hukuktan değil, kendi hukukçuluğumuzdan kuşku duymalısınız, gerçekten modern hukukta başta Medeni Kanunun 2. maddesindeki dürüstlük kuralları, doğru yorumlama yöntemleri ve yargıcın takdir hakkı size, akıl ve mantığa, hakkaniyete ve gereksinmelere, böylece hukuka güveninize uygun bir çözümü mutlaka sunacaktır. Onu arayıp bulmak size düşer”⁶¹

Sayın DOMANIÇ, munzam zarar konusunda Yargıtay’ın içtihadı birleştirme kararı vermemesini şiddetle eleştirmektedir.⁶² Bu yaklaşım, yalnızca bireysel adaletin değil, aynı zamanda yargıya

61- Ancak Sayın Yazar, borçlunun yargılamanın uzamasında kusuru bulunmaması durumunda, aleyhine munzam zarara hükmedilemeyeceği görüşündedir, DEMİRKIRAN, İhsan, Munzam Zarar Davalarında Yargısal Uygulama, Prof. Dr. Ergon A. Çetingil ve Prof. Dr. Rayegan Kender’e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, s. 4-5. Yazarın görüşüne katılmıyoruz. Burada borçlunun temerrüde düşmesindeki kusur önemlidir. Borçlu kusuru ile temerrüde düşmüşse, artık yargılamanın uzamasındaki kusurunun (örneğin, duruşmalara mazeretler koyması, birden fazla ve yurt dışında yaşayan tanıklar göstermesi, davayı müracaata bırakması, hakimleri ve bilirkişileri red ve şikayet etmesi vs) bir önemi bulunmamalıdır.

62- DOMANIÇ, Hayri, Ticaret Hukukunun Genel Esasları, İstanbul, 1988, s.IV. Ayrıca içtihat aykırılığının eleştirisi yanında, mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde olduğuna dair bkz. DURGUN, Dağca, Mülkiyet Hakkı Bakımından Para Alacağının Enflasyon Karşısındaki Değer Kaybı, İstanbul, 2024, s. 153, 161-162.

Enflasyon oranının, alacağın ödenmediği dönemdeki çekikme faizi oranından daha yüksek olmasının, zarar karanesi oluşturmak için yeterli olup olmadığı konusunda iki yaklaşımın oluştuğuna, “derin ve sürekli” içtihat farklılıkları tespit edildiğinde, bunların ilke olarak, izlenmesi gereken yorumun belirlenmesiyle ve bunu yapmak için öngörülen mekanizmalar aracılığıyla içtihatların bir örnek haline getirilmesiyle çözülmesi gerektiğine, hukuk tarafından öngörülen mekanizmanın söz konusu olan farklılığı sona erdirmeye imkan vermemesi nedeniyle, AİHS 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiğine dair, AİHM 9.2.2021, Başvuru No: 62318/09 kararı (Ahmet Nihat Özsan Anonim Şirketi / Türkiye Davası).

Ancak AYM ve AİHM munzam zararla ilgili Kanun hükmüne istinaden dava açmaksızın yapılan başvurular hakkında kabul edilmezlik kararları vermektedirler (Bu kararlar için bkz. DURGUN, s. 165-168). AİHM’in bir yandan adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini tespit ettiği bir başvuru yolunu, diğer yandan “tüketilmesi zorunlu hukuk yolu” olarak kabul etmesinin ve Anayasa Mahkemesinin de aynı kabulle hüküm kurmasının mülkiyet hakkı kayıplarını katmerlendirdiğine dair, DURGUN, s. 169.

duyulan güvenin korunması bakımından da önemlidir. Gerçekten de içtihat birliğinin sağlanmaması, benzer olaylarda farklı sonuçların doğmasına yol açarak hukuk güvenliği ilkesinin zedelenmesine neden olabilecektir.

Kanaatimizce, Yargıtay’ın paranın değer kaybına ilişkin konularda munzam zararın önüne engeller çıkarmasının iki temel nedeni bulunmaktadır.

Bulardan birincisi; özellikle temerrüt faizi ile enflasyon arasında büyük farklılıkların olduğu dönemlerde, her davanın bir de munzam zarar davasının olacağı düşüncesiyle, dava sayısının ikiye, üçe vs. çıkacağı ve Yüksek Mahkemenin iş yükünün daha da artacağı endişesidir. Fakat yargı organlarının iş yükünü arttırmama adına bireylerin haklarını sınırlamak ya da adaletin yerine bulmasının sağlanamaması hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

İkincisi ise; devleti koruma düşüncesidir.⁶³ Bu husus Yargıtay 4. Hukuk Dairesi Başkanı Sayın Bilal Kartal’ın Tebliğinden sonraki tartışmalarda, kendisi tarafından açıkça ifade edilmiştir.⁶⁴ Sayın Kartal devamında;

• “Hukuk bütün kuvvetleri elinde tutan devlete uygulandığı kadar, o devlete tabi insanlara da uygulanmaktadır. Çünkü hukuk kavram olarak hem devletten önce ortaya çıkmıştır, hem de devletin üstünde bir kavramdır. Günümüzün devleti, hukuk kurallarını formüle etmekte, onları müeyyidelerle donatmakta, toplumu buna uymaya zorunlu kılmakta ve aynı zamanda kendisi de uymaktadır. Çünkü devletin kendisi de hukuki kavramdır, hukukun üstünde değil, hukukun içinde ve ona bağlı olmak zorundadır.”

diyerek, bu düşüncüyü eleştirmektedir. Gerçekten, devletin mali çıkarlarının bireylerin mülkiyet hakkı karşısında öncelikli görülmesi hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

Bu hususta Anayasa Mahkemesinin umut verici kararları ortaya çıkmıştır.⁶⁵

1. BİREYSEL BAŞVURU KARARI: Somut olayda;

-1988 yılında DSİ ile baraj inşaatından dolayı tasfiye gerçekleştirilmiş,

-1990 yılında 500-TL hakkeş davası açılmış,

63- Özellikle büyük çaptaki inşaat işleri nedeniyle kamudan alacaklı olan yüklenicilerin açacakları davalar nedeniyle devletin yüksek miktarda tazminat ödemesi söz konusu olabilmektedir.

64- KARTAL, Bilal, Faizi Aşan Zarar – Munzam Zarar- “BK’nın 105. Maddesi ile İlgili Kararlar, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Nisan, 1995, Ankara, C XII, s. 5 vd. (Sempozyum), s. 51.

65- AYM 21.12.2017, 2014/2267 Başvuru no, RG: 25.1.2017, 30312.

-1995 yılında 86.680,47-TL'nin tahsili için ek dava açılmış,
 -2002 yılında 486,69-TL'nin 10.10.1990 tarihinden itibaren reeskont faiziyle; birleşen davada 58.440,18-TL'nin 2.870,82-TL bölümüne 9.6.1988 tarihinden, 55.569,36-TL bölümüne 16.3.1995 tarihinden reeskont faizi uygulanmak suretiyle davalı idareden tahsiline karar verilmiş,
 -23.9.2012 tarihinde 62.968,69-TL asıl alacak ve 348.027,70-TL faiz olma üzere, 410.996,39-TL ödeme davacıya yapılmış,
 -2002 de İnsan Hakları Mahkemesine başvurulmuş, Mahkeme, BK m 105 hükmüne göre iç hukuk yolunun denenmesi gerektiğine hükmetmiş,
 -2005 yılında 1.010.000-TL munzam zarar davası açılmış, enflasyon oranına göre munzam zararın 7.848.069-TL olduğu raporlanmış,
 -2011 yılında zarar somut olarak ispatlanmadığı gerekçesiyle dava reddedilmiş, 2014 Şubat ayında da karar Yargıtay denetiminden geçerek kesinleşmiştir.

-21.12.2017 tarihinde Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine, mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi kararından sonra Yargıtay 15. ve 6. Hukuk Dairelerinin munzam zarar konusundaki görüşünde değişiklik meydana gelmiştir.

• "...Dava, arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmesi uyarınca davacılar akit taşınmazın davalı yükleniciye tapuda devredilmesine rağmen süresinde inşaatın tamamlanıp teslim edilmemesi sonucu açılan davada hükmedilen ifa yerine tazminat alacaklarının geç ödenmesi sebebiyle uğranılan munzam zararın giderilmesi istemine ilişkindir. Mahkemece munzam zararın varlığının yeterince kanıtlanamaması gerekçesiyle davanın reddine dair verilen karar, davacılar vekilince temyiz edilmiştir... davacılar alacaklarının borçlunun temerrüdüne rağmen geç ödenmesi sebebi ile faizle karşılanmayan zararlarının varlığı ve miktarını mahkemenin de kabulünde olduğu gibi somut delillerle ve yeterince kanıtlayamamışlardır. Ancak, ülkemizde yaşanan ve herkes tarafından bilinen enflasyon, artan fiyatlar, döviz artışı vs. gibi olgular nedeniyle her zaman alacaklıların zararının temerrüt faizi ile karşılanması mümkün olmayacağından, mahkemece gecikme halinde temerrüt faizini aşan zararın varlığı karine olarak kabul edilip bu karinenin aksi davalı borçlu tarafından kanıtlanmadığı, alacaklılar vekillerinin 15.06.2010 tarihli ibranameleri alacağın dayanağı olan davada hükmedilen alacak miktarı ve icra

takibine konu olan alacak, harç, icra masrafları ve vekâlet ücreti ile ilgili olup munzam zararla ilgili borçlunun ibra edildiğini kabule yeterli olmadığından öncelikle munzam zarar talep edilen alacakla ilgili temerrüt tarihinden tahsil tarihine kadar geçen süredeki enflasyon verilerini gösterir TEFE, TÜFE-ÜFE oranları, banka vadeli mevzuat faiz oranları, döviz kurları, devlet tahvil faiz oranları, işçi ücretleri ve diğer yatırım araçları ile ilgili getiri bilgilerinin resmi kurumlardan sorulup tesbit edildikten sonra, yeniden oluşturulacak munzam zarar hesabı konusunda uzman bilirkişi kurulundan, tahsiline karar verilen davacılar alacağının temerrüt tarihinde bu yatırım araçlarından oluşacak sepete yatırılması ve değerlendirilmesi halinde tahsil tarihlerinde asıl alacakla birlikte getirisinin ulaşabileceği miktar ile tahsiline hükmedilen asıl alacak ve bu alacak için temerrüt tarihinden tahsil tarihlerine kadar davacıların tahsil edebilecekleri ve tahsil ettikleri faiz miktarı ve toplam miktar ve bu şekilde bulunacak toplam miktarlar arasındaki fark konusunda gerekçeli, mahkeme ve Yargıtay denetimine elverişli rapor alınıp değerlendirilerek faizle karşılanamayan zarar konusunda sonucuna uygun bir karar verilmesi yerine eksik inceleme ile davanın reddi doğru olmamış, kararın bozulması uygun bulunmuştur."⁶⁶

Daha sonra, AİHM tarafından ispat yöntemine ilişkin kararlar arasındaki çelişkinin giderilmemesinin adil

66- Y. 15. HD. 4.3.2019, 2018/1494, 932; Y. 15. HD. 15.3.2021, 2020/967, 859. Y. 15. HD. 25.4.2018, 2017/2736, 1742; Y. 15. HD. 6.12.2018, 3765/4907; Y. 15. HD. 28.11.2018, 3499/4739; Y. 15. HD. 25.4.2018, 2017/2736, 1742; Y. 15. HD. 6.12.2018, 3765/4907; Y. 15. HD. 28.11.2018, 3499/4739.

yargılanma hakkını ihlal ettiğine hükmedilmiştir.⁶⁷ Ancak halen dahi içtihat aykırılıkları devam etmektedir.⁶⁸

2. BİREYSEL BAŞVURU KARARI: Pilot niteliğindeki AYM kararına konu olayda, bağlı kredi ile konut alan tüketici, konutun teslim edilmemesi üzerine banka aleyhine icra takibi yapmış, takibe itiraz üzerine, Bankanın itirazının iptali ve asıl alacağa ticari faiz işletilmesi talebiyle dava açmıştır. Tüketici Mahkemesi, davalının itirazının iptaline, takibin, asıl alacak ve asıl alacağa takip tarihinden borç tamamen ödeninceye kadar işleyecek yıllık %9 temerrüt faizi uygulanmak suretiyle devamına, asıl alacak tutarının %20 oranında takdir edilen icra inkâr tazminatının davalıdan alınarak başvuruca verilmesine hükmetmiş, karar taraflarca temyiz edilmeyerek 1.7.2020 tarihinde kesinleşmiştir. Başvurucu tüketici mahkemesinde dava açarak, yaklaşık 10 yıllık süreç içinde oluşan faizle karşılanamayan munzam zararına karşılık fazlaya ilişkin hak ve alacak talebi saklı kalmak kaydıyla 100.000 TL'nin 2.7.2020

67- AİHM 9.2.2021, Başvuru No: 2009/62318 (Ahmet Nihat Özsan AŞ davası/ Türkiye). Ancak, AİHM'in hangi yorumun kabul edilmesi gerektiğini belirleme ve böylelikle, yalnızca ulusal mahkemelerin yetkisi kapsamına giren içtihatları uyumlu hale getirme görevi bulunmadığı için başvuruca mülkiyet hakkının ihlali iddiası ile maddi tazminat talebini kabul etmemiştir. Oysa AİHM kamulaştırma bedellerinin geç ödenmesi ile ilgili olarak mülkiyet hakkının ihlali yönünde karar vermiştir. Bu hususta kararın gerekçesinde aynen; "... Mahkeme, başvuran şirket tarafından ileri sürülen Akkuş davasının, belirli bir alanla, kamulaştırma davalarıyla ilgili olduğunu ve bu davanın mülkün değerine karşılık gelen tazminatın belirlenme tarihi ile söz konusu tazminatın ödenme tarihi arasındaki süre aralığıyla ilişkili olduğunu belirtmektedir. Bu türden davalarda (bk., diğer kararlar arasında, Aka/Türkiye, 23 Eylül 1998, Karar ve Hükümlerin Derlemesi 1998VI, ve Yetiş ve diğerleri/Türkiye, No. 40349/05, 6 Temmuz 2010), Mahkemenin enflasyonun kamulaştırma bedeli üzerindeki etkilerini fiilen dikkate alması halinde, Mahkeme, mülkü kamulaştırılan kişi tarafından sonunda tahsil edilen meblağın kişinin yoksun bırakıldığı mülkün değeriyle makul bir şekilde ilişkili olduğunu tespit etmeyi amaçlamaktadır; zira bu makul ilişki, kamulaştırma davalarında Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin gerektirdiği adil dengeyi korumak için gereken koşullardan biridir. Oysa başvuran şirketin durumu, açıkça bu alanla ilgili değildir, zira bu durum, kamulaştırma tedbirleriyle de ilişkili değildir, ancak özel kişiler arasındaki ticari bir davalayla ilgilidir. Dolayısıyla, 77. paragrafta belirtilen ilkeden uzaklaşılması ve kamulaştırmaya ilişkin tedbirlerin uygulanması gerekmemektedir..." demektedir. Görüldüğü gibi AİHM bile belli bir paranın geç ödenmesi ile ilgili hak ihlalleri konusunda çelişkili kararlar vermektedir.

68- Yargıtay 2, 3, 4 5, 9, 13, 17, 19, 20. Hukuk Dairelerinin AYM ve AİHM kararlarına aykırı verdiği kararlar ile Yargıtay 1, 6, 8, 14. Hukuk Dairelerinin somut zarar şartı aramayan kararları için bkz. KAYA, Deniz, Aşkın Zarar ve Mülkiyet Hakkı, Ankara, 2025, s. 107-108.

tarihinden itibaren işletilecek faiziyle birlikte ödenmesini talep etmiş; Mahkeme, başvurucaın itirazın iptali davasında temerrüt faizi istediği halde yasal faize hükmedildiğini, bunu temyiz sebebi yapmadığını, oysa tacir olan Banka yönünden ticari/avans faizine hükmedilmesinin mümkün olabileceğini, munzam zarardan kaynaklanan tazminat borcunun doğması için aranan kusurun borçlunun temerrüde düşmedeki kusuru olduğunu, davalı Bankanın temerrüde düşmedeki kusurundan ve munzam zarar şartlarının oluştuğundan bahsedilemeyeceğini belirterek davayı reddetmiştir. İstinaf Mahkemesi yüksek enflasyon, dolar kurundaki artış, serbest piyasadaki faiz oranlarının yüksek oluşu, paranın satın alma gücünde meydana gelen azalma gibi nedenlerin davacıyı ispat yükünden kurtarmayacağı gibi herhangi bir ispat kolaylığı da sağlamayacağı, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik olumsuzluklardan hareketle ileri sürülen soyut ve varsayıma dayalı zarar iddialarının hükme esas alınamayacağı, zararın somutlaştırılması gerektiği gerekçesiyle davayı reddetmiş ve karar Yargıtay tarafından onanarak kesinleşmiştir.

AYM, 3095 sayılı Kanun'da belirlenen faiz oranlarının enflasyon oranlarının altında kaldığını, alacağın enflasyon karşısında değer kaybına uğradığını, Hukuk Genel Kurulunun 29.3.2022, 2021/11-938, 401 sayılı kararı ile munzam zararın aslında enflasyon olgusundan bağımsız ayrı ve somut bir zararın karşılanmasına ilişkin hukuk yolu olduğunun ifade edildiğini, anılan Hukuk Genel Kurulu Kararı sonrasında 6. Hukuk Dairesi dışındaki hukuk dairelerinin bu görüşe uygun karar verdiklerini, dolayısıyla HMK m 122 hükmünün alacakların enflasyon karşısında uğradığı değer kaybının tazmin edilmesini güvence altına almadığını ve bu yöndeki içtihadın etkili bir hukuk yolunun bulunduğu yönünde gelişme göstermediğinin görüldüğünü, o nedenle HMK m 122 kapsamında munzam zarar davasının da teorik düzeyde başarı şansı sunma kapasitesinin bulunmadığını, hukuk sisteminde başvurucaın alacağının enflasyon karşısında uğradığı değer kaybının tazmin edilmesini sağlayacak etkili bir hukuk yolunun bulunmadığı gerekçesiyle AY 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini belirterek, ihlalin yapısal sorundan kaynaklandığı anlaşıldığından

pilot karar usulünün⁶⁹ uygulanmasına, yapısal sorunun çözümü için keyfiyetin Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesine, kararın yayımlandığı tarihe kadar mülkiyet hakkının ihlali iddiasıyla yapılmış olan başvurular ile bu tarihten sonra kaydedilecek aynı konuda yapılan ve karardan sonra yapılacak başvuruların incelenmesinin kararın RG'de yayımlanmasından (29.9.2025 tarihinden) itibaren altı ay süreyle ertelenmesine karar vermiştir.⁷⁰

Yargıtay'a göre munzam zararın geç ödenmesi, tekrar munzam zarara neden olmaz. Çünkü, kanunda "munzam zararın munzam zararı" kavramına yer verilmemiştir.⁷¹

Doktrinde munzam zararın doğumundan ödenmesine kadar faizin karşılamadığı yeni bir munzam zarar tazminatına tabi tutulması gerektiği ileri sürülmektedir.⁷² Kanımızca, munzam zararın, tekrar munzam zararının doğmaması için, dava dilekçesinde karar tarihine en yakın tarih itibariyle

zararın belirlenmesi talep edilebilmelidir.⁷³

Dolayısıyla, hüküm tarihine en yakın tarihe göre belirleme, mülkiyet hakkının korunmasına hizmet eden en makul çözüm olacaktır

TBK m 122/2 de (BK m 105/2 de) temerrüt faizini aşan zarar miktarı görülmekte olan davada belirlenebiliyorsa, davacının istemi üzerine hakim, esas hakkında karar verirken bu zararın miktarına da hükmedeceği yazılıdır. Esas hakkında karar verilirken bu zararın miktarına hükmedileceği belirtildiğinden, zararın hüküm anı dikkate alınarak belirlenmesi gerekir. Nitekim AİHM de son dönemde, güncellemeyi kararın verildiği tarih esas alınarak yapmaktadır.⁷⁴ Bu yaklaşım AYM veya AİHM önünde geçen uzun sürenin de olumsuz etkilerini azaltmaktadır. Ancak hüküm tarihinden sonra oluşan zararlar bakımından hüküm altına alınan alacağın fiili ödeme tarihinin dikkate alınması uygun olur.⁷⁵

Örneğin, arsa sahibinin sözleşmeyi haksız feshi

73- Bu hususta daha da ileri gidilerek, hüküm anından sonra da gerçekleşecek munzam zararın tazminin istenebileceği ileri sürülmüştür, ATASOY TANRIKULU, s. 178, 188. Bu görüş ileride belirsiz bir tarihe göre değerlendirme yapılması sonucunu doğursa da, karar tarihinde munzam zararın hesaplanma kıstasları belirlenmek suretiyle munzam zararın tahsiline karar verilmesi mümkün olabilmelidir. Örneğin yasal faizin enflasyon oranının çok altında olduğu durumlarda, davacının da talebi varsa, TÜİK Yİ-ÜFE endeksine bağlı olarak alacağın ödeme tarihindeki endekse göre ulaştığı tutarın tahsiline karar verilebilmelidir. Ancak Yargıtay, asıl alacak ve faizi ödenmediği sürece munzam zararın netleşmeyeceği ve istenemeyeceği görüşündedir, "...Borçlar Kanununun 105/2 maddesi uyarınca hakim esasa ilişkin bir karar verirken, karar tarihine kadar gerçekleşmiş olan munzam zararın dahi tahsiline hükmedebilir denilmiş ve böylece munzam zararın istenebilmesi için asıl alacağın ve faizinin tahsil edilmiş olmasının zorunlu bulunmadığı şeklinde bir düzenleme yapıldığı düşünülebilir ise de, bu düşüncenin munzam zararın tazmin ilkesine aykırı olduğu açıktır. Bilindiği gibi kişinin zararı temerrüt faizi üzerinde olabilir. Borçlar Kanununun 105. maddesi uyarınca aşkın zararın istenebilmesi için alacaklının temerrüt faizi ile karşılanamayan aşkın bir zararının gerçekleşmesi, bu aşkın zarar ile borçlunun temerrüdü arasında uygun illiyet bağının bulunması en önemli borçlunun kusursuzluğunu kanıtlayamamış olması gerekir. Asıl alacak davasında, asıl alacağın ve faizinin tahsil edilmesi ve davacının gerçek zararının netleşmesi, buna rağmen karşılanmamış aşkın bir zarar var ise buna hükmedilmesi gerekir. Nitekim madde de açıkça 'Derhal Takdir Olunabilecek' zarardan söz edildiğine ve davacının asıl alacak ve faizine ilişkin zararı netleşmeden munzam zarar davasının açıldığı durumlarda Borçlar Kanununun 105. maddesinde yazılı derhal takdir olunabilme şartları oluşmadığından bu gerekçe ile davanın reddi gerekir. (YHGK.nun 7.5.2003 tarih ve 15-302/330 sayılı ilamı bu yöndedir.)...", Y. 11. HD. 30.10.2006, 2005/9941, 10767.

74- AİHM 7.7.2020, Başvuru No: 8469/12 ve 14040/12; AİHM 17.2.2019, Başvuru No: 22388/07, DURGUN, s. 178.

75- AYRANCI, s. 237 vd.

69- Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü (RG: 12.7.2012, 28351) m 75 hükmüne göre, bir başvurunun yapısal bir sorundan kaynaklandığının ve bu sorunun başka başvurularda da yol açtığına tespit edilmesi ya da bu durumun yeni başvurularda yol açacağına öngörülmesi halinde, benzer nitelikteki başvurular idari mercilerce bu ilkeler çerçevesinde çözümlenmekte; çözümlenmediği takdirde AYM tarafından topluca görülerek karara bağlanmaktadır. Pilot kararda, tespit edilen yapısal sorun ve bunun çözümü için alınması gereken tedbirler belirtilmektedir.

70- AYM 8.7.2025, Başvuru No: 2024/41763

71- DEMİRKIRAN, s. 17; Y. 11. HD. 4.11.2003, 5282/10398.

72- ATASOY TANRIKULU, Umare, Satış Vaadi Sözleşmesinde Munzam Zarar, Ankara, 2023, s. 101-102, 177-178.

sonucu, yüklenici yaptığı imalatın bedelinin tahsili için dava açmıştır. Dava 6 yıl sürmüş ve yüklenicinin alacağı hüküm altına alındıktan sonra icra yoluyla arsa sahibinden temerrüt faizi ile birlikte tahsil edilmiştir. Yüklenici paranın değer kaybını konu alan bir munzam zarar davası açmıştır. Bu davada, soyut yöntemle göre, arsa sahibinin temerrüdünün olduğu tarihteki⁷⁶ (asıl dava veya ihtar tarihindeki) alacağın, icrada fiili ödemenin yapıldığı tarihe kadar ulaşacağı değer ile fiili ödeme arasındaki fark munzam zarar kapsamında talep edilebilir.

Alacağın temliki hükümlerine göre yükleniciden satın alınan taşınmazın değerinin tazminine yönelik olarak açılan munzam zarar davasında, taşınmazın dava tarihindeki değeri, sözleşmede kararlaştırılan değere oranlanarak bulunan tutarın doğrudan uğranılan zararlar çarpılması suretiyle munzam zarar hesaplanmıştır.

- "...davacı tarafından dava dışı şirket hakkında ödenen bedelin iadesi ve kalan bonolar nedeniyle borçlu olmadığının tespiti istemiyle İstanbul 7. Tüketici Mahkemesi'nin 2013/716 Esas sayılı dosyasında açılan davada mahkemece satış sözleşmesinin feshi ile 94.300.TL'nin, 17.500-TL vekalet ücreti ile 45,40-TL.yargılama giderinin davalıdan tahsiline karar verildiği, davacı tarafından söz konusu karara dayanılarak talep edilen ihtiyati haciz kararının infazı aşamasında davacıya alacağı mahsuben davalı ... tarafından 21.08.2015 tarihinde toplam 94.617-TL ödeme yapıldığı, yargılamanın devamı sırasında, davacı tarafından dava dışı şirkete verilmiş olan bonoların davacıya iade edilmeyerek üçüncü kişiye ciro edilmesi sonucunda, dava dışı üçüncü kişi tarafından davacı hakkında başlatılan Bakırköy İcra Müdürlüğü'nün ... esas sayılı icra dosyasında davacı tarafından 16.05.2016 tarihinde 43.654,72 TL daha ödeme yapıldığı anlaşılmaktadır. Davalı şirket kurucu ortak ve yöneticilerinin, inşasına hiç başlanmayan ve ifası da mümkün olmayan taşınmaza ilişkin maketten konut satışı yapmak suretiyle, davacı ve aynı durumda olan başkaca birçok kişiden para toplamak suretiyle haksız fiil işledikleri, gerçekleşen eylemleri nedeniyle halen yargılandıkları da dikkate alındığında, haksız fiil sorumluluğu kapsamında davacının doğrudan uğradığı zararlardan yönetici, denetçi ve kurucu ortak sıfatıyla sorumlu tutulmaları gerekmektedir. Bu kapsamda yönetici ve denetçi sıfatı bulunmayan, ancak kurucu ortak olan davalı ... ile yönetici ve denetçi sıfatı da bulunan diğer tüm davalılar, müteselsilen davacıya karşı sorumludur. Sorumluluk haksız fiilden kaynaklandığından,

davalılar davacının doğrudan zararı dışında munzam (aşkın) zararından da sorumludur. Davacının, munzam zarar kapsamında bulunan ve ilk başta belirsiz alacak davası olarak açılıp talep artırım dilekçesiyle 320.000-TL olarak belirlenen zararı ise, taşınmazın teslimi halinde oluşacak değer artışı, elde edilecek kira geliri, davacı tarafından açılan dava ve icra takibindeki alacak tutarları ile ferilerinden oluşmaktadır. Ayrıca davacı vekilince, yargılama sırasında üçüncü kişiye ödenen 43.654,72 TL'nin de tahsiline karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Gerçekten de iade alınmayan senetlere dayalı olarak dava dışı üçüncü kişi tarafından davacı hakkında Bakırköy İcra Müdürlüğü'nün ... esas sayılı dosyasında başlatılan takipte, davacı tarafından dava dışı kişiye 16.05.2016 tarihinde 43.654,72 TL ödeme yapılmıştır. Dolayısıyla bu tutar da davacının doğrudan zararını oluşturmaktadır. Bu tutarın da eklenmesi sonucunda davacının isteyebileceği doğrudan zarar tutarı 137.954,72 TL'ye ulaşmıştır. Ancak davacı dava dilekçesinde doğrudan zarar talebini açıkça 94.300-TL olarak sınırlandırmıştır. Bu nedenle taleple bağlılık ilkesi gereğince 94.300-TL'lik talep aşıl原因 olarak karar verilmesi mümkün olmadığından, davacı vekilinin bu yöndeki istinaf başvurusu yerinde değildir. Davacının doğrudan zarar tutarı 137.954,72 TL olmakla birlikte taleple bağlılık ilkesi gereğince hükmedilebilecek 94.300-TL'nin yargılama sırasında ödenmiş olması nedeniyle bu istem bakımından dava konusuz kalmış olup, ancak davacının faiz talebi doğrultusunda bu tutarın işlemiş faiz tutarının davalılardan tahsiline karar verilmesinde isabetsizlik yoktur. Yukarıda açıklandığı üzere davacının uğradığı doğrudan zarar tutarı 137.954,72 TL'dir. Davacı taşınmazı 205.000-TL bedelle satın almış olup, taşınmazın dava tarihi ulaştığı değer 320.000-TL'dir. Davacının değer artışından kaynaklanan munzam zararı ise yapılan oranlama sonucunda: $137.954,72 \times 320.000 / 205.000 - 94.300 = 77.389,23$ TL'dir. Öye yandan davalıların eylemlerinin davacının kişilik haklarına saldırı niteliği taşıması nedeniyle, ilk derece mahkemesince manevi tazminat isteminin reddine karar verilmesinde bir isabetsizlik yoktur. Açıklanan nedenlerle; davalı ...'ın yerinde görülme istinaf başvurusunun reddine, davacı vekilinin istinaf başvurusunun kabulüne, yukarıda belirtilen eksiklikler yeniden yargılama gerektirmediğinden, hükmün kaldırılarak davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir..."⁷⁷

Munzam zarar hesabı da denkleştirici adalet ilkesinin uygulanmasındaki yöntemle göre yapılmaktadır.

76- DEMİRKIRAN, s. 16.

77- İstanbul BAM 12. HD. 16.2.2021, 2018/2227, 203.

• "...davalının temerrüde düştüğü 3.2.1998 tarihinden bu davanın açıldığı tarihe kadar geçen zaman zarfında gerçekleşen yıllık enflasyon artış oranı, mevduat ve devlet tahvillerine verilen faiz oranları, TL. karşısında döviz kurlarını gösterir liste ilgili resmi kurumlardan taraf ve Yargıtay denetimine elverişli rapor alınmalı, davacının zarar miktarı belirlenmeli, belirlenen bu miktardan icrada tahsil edilen 39.860.048.150 TL. ve temerrüt faizi mahsup edilmeli, bakiyesine davacının munzam zararı olarak hükmedilmelidir."⁷⁸

Vekalet görevinin kötüye kullanılması suretiyle taşınmaz satışından doğan zararın tazminine yönelik açılan munzam zarar davasında, satış tarihindeki değerin, enflasyon verilerini gösterir TEFE, TÜFE-ÜFE oranları, banka vadeli mevduat faiz oranları, döviz kurları, devlet tahvil faiz oranları, işçi ücretleri ve diğer yatırım araçları ile ilgili getiri bilgilerinin, resmi kurumlardan sorulup tespit edildikten sonra bu verilerin ortalaması alınarak, dava tarihine taşınması ve ulaşılabilecek bu değerden, asıl davada kesinleşen asıl alacak ve faizinin mahsubu suretiyle munzam zararın belirlenmesi gerektiğine hükmedilmiştir.

• "... Ankara 14. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2012/225 E. 2013/12 K. sayılı kararıyla kesinleşen ve munzam zarar talebine konu alacakla ilgili taşınmaz hisselerinin satışı tarihinden dava tarihi olan 01/10/2012 tarihine kadar geçen süredeki enflasyon verilerini gösterir TEFE, TÜFE-ÜFE oranları, banka vadeli mevduat faiz oranları, döviz kurları, devlet tahvil faiz oranları, işçi ücretleri ve diğer yatırım araçları ile ilgili getiri bilgileri, resmi kurumlardan sorulup tesbit edildikten sonra, konusunda uzman bilirkişi heyetinden, tahsiline karar verilen davacı alacağının vekaleten satış tarihinde bu yatırım araçlarından oluşacak sepete yatırılması ve değerlendirilmesi halinde dava tarihinde asıl alacakla birlikte getirisinin ulaşabileceği miktardan hükmedilen asıl alacak ve bu alacağa temerrüt tarihi olan satış tarihinden dava tarihine işleyecek faiz tutarı toplamı düşülerek bulunacak fark konusunda gerekçeli, mahkeme ve Yargıtay denetimine elverişli rapor alınıp değerlendirilerek faizle karşılanamayan zarar konusunda sonucuna uygun bir karar verilmesi gerekirken hüküm kurmaya elverişli olmayan bilirkişi raporu doğrultusunda yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir..."⁷⁹

Kanaatimizce munzam zarar hesabı yapılırken, karışıklık ve çelişkilere neden olunmaması ve usul ekonomisine uygun hareket edilmesi için doğrudan

ÜFE ve TÜFE endekslerinden yararlanılmalıdır.⁸⁰

Bir başka anlatımla, Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi ile Tüketici Fiyat Endeksinin ortalaması alınarak hesaplama yapılmalıdır. Burada munzam zararın hangi tarih itibarıyla belirlenmesi gerektiği hususu önem taşımaktadır. Alacağın kesinleşmeye tabi olması veya icranın geri bırakılması ya da satış, ihalenin feshi davaları açılması vs. sonucu icra takibinin uzaması gibi nedenlerle, asıl davadaki karar tarihi ile paranın tahsil edildiği tarih arasında uzun bir zaman geçmiş olabilir. Her ne kadar Kanunda görülmekte olan davada aşkın zararın tazmininin istenmesi mümkünse de (TBK m 122/2) (BK m 105/2), munzam zarar paranın fiilen tahsil edildiği anda daha somut biçimde ortaya çıkmaktadır. O nedenle uygulayıcıların zamanaşımını da dikkate alarak munzam zararın tahsilin gerçekleştiği ana göre belirlemelerini ve talep etmelerinin daha sağlıklı olacağı kanaatindeyiz.⁸¹ Örneğin 22.6.2020 tarihinde açılan davada 1.000.000-TL alacağa veya tazminata dava tarihinden itibaren yasal faiz işletilmek üzere 22.6.2021 tarihinde karar verilmiş ancak bunun tahsili 22.6.2022 tarihinde 1.180.000-TL olarak gerçekleşmiş ise,

ÜFE Haziran 2020 endeksinin 485,37;
TÜFE Haziran 2020 endeksinin 465,84
ÜFE Haziran 2022 endeksinin 1652,75
TÜFE Haziran 2022 endeksinin de 977,90
olduğu dikkate alınarak⁸² munzam zarar tutarı:
Haziran 2022 Endeks
Ortalaması=(1652,75+977,90)/2=1315,32
Haziran 2020 Endeks
Ortalaması=(485,37+465,84)/2= 475,60
1.000.000x(1315,32/475,60)=2.765.601-
1.180.000=1.585.601-TL olarak bulunur.⁸³

80- Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE), ülke ekonomisinde üretimi yapılan mal ve hizmetlerin üretici düzeyinde oluşan fiyatlarını zaman içinde karşılaştırarak değişimleri ölçen bir fiyat endeksidir. Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ise, tüketim harcamalarına konu olan mal ve hizmetlere ilişkin fiyatların genel düzeyinde zaman içinde meydana gelen değişimi ölçmektedir (Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr>). Diğer enflasyon verileri, özellikle döviz ve mevduat faizi, üretim ve tüketim mallarındaki fiyatları etkilediğinden, bunların ayrıca dikkate alınmasının gerekeceğini düşünüyoruz.

81- UYAROĞLU, s. 99-100.

82- Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yurt-Ici-Uretici-Fiyat-Endeksi-Nisan-2022-45853>

83- Munzam zararın, geçersiz sözleşmeler bakımından uygulanan denkleştirici adalet ilkesine göre hesaplanması gerektiğine, bu kapsamda, alacağın enflasyon, mevduat faizi, asgari ücret artışı, altın ve dövize göre güncellenerek bunların ortalamasının alınması suretiyle hesaplanabileceğine dair, DURGUN, s. 185.

78- Y. 13. HD. 19.10.2004, 5998/14915.

79- Y. 3. HD. 18.10.2021, 2020/10700, 10183.

Munzam zararlı ilgili olarak iki cümleden oluşan TBK m 122 (BK m 105) hükmü ihtiyaçları karşılamamaktadır. Uygulamadaki çelişki ve tereddütlerin önlenerek giderilmesi için munzam zararlı ilgili olarak daha detaylı bir çalışma yapılması gerekmektedir.⁸⁴

Yapılacak çalışmada, özellikle munzam zararı talep şartları, munzam zararın hesaplanma tarzı, zamanaşımı gibi tartışmalı hususlara yer verilmelidir. Yasal altyapı tam olarak kuruluncaya kadar da, Yargıtay'ın Anayasa Mahkemesi kararlarını da dikkate alarak munzam zarar konusunda çelişkili kararları gözden geçirerek, ilkeleri ortaya koyan İçtihadı Birleştirme Kararı vermesi uygun olacaktır. İçtihadı Birleştirme Kararının, Anayasa m 2'de güvence altına alınan hukuk devleti ilkesinin bir gereği olacağı açıktır.

4- GÜNCEL DEĞER DİKKATE ALINARAK ORANLAMA YAPILMASI

Sözleşmeden doğan müspet (olumlu) veya menfi (olumsuz) zararın tazmininde ya da satıma ilişkin bakiye para borcunun aradan uzun bir süre geçtikten sonra ödenmesinde malın güncel değeri üzerinden oranlama yapılması adalete uygun olmaktadır.

Yargıtay geçmiş içtihatlarında, temerrüt oluşmuş ve satım tarihi üzerinden de uzun bir süre geçmişse alıcının tapu iptal tescil talebinin kabul edilmesi için ödemesi gereken bakiye taksit veya borcun güncellenerek belirlenmesi gerektiğini kabul etmekteydi.⁸⁵

Yargıtay yeni tarihli kararlarında, tapu iptal ve tescil davasında, ödenmeyen miktarın, toplam borca oranının, bir başka anlatımla ödememe oranının, dava tarihindeki taşınmaz değeri ile çarpılması sonucu bakiye borcun belirlenmesi gerektiğini kabul etmiştir. Bir başka anlatımla ödenmeyen bedelin

84- Bu hususta TBK m 122 hükmünde yıllık enflasyon oranı öngörülerek, yıllık enflasyonun kanunla belirlenen oranı aşmasının alacaklının munzam zararına karine teşkil ettiğine dair düzenleme yapılabileceği; düzenlemenin "Yıllık enflasyonun %10'u geçtiği durumlarda, alacaklı temerrüt faizini aşan zararını ispatlamada resmi verilerden yararlanabilir. Aksini ispat külfeti, alacaklının zararının, resmi verilerden daha yüksek olduğunu iddia eden borçludur. Zararının dayandığı resmi verilerden daha yüksek olduğunu iddia eden alacaklı bu iddiasını ispatlamakla yükümlüdür" şeklinde olabileceği ileri sürülmüştür, ATASOY TANRIKULU, s. 193.

85- SURLU, Mehmet Handan, Taşınmaz Satış Vaadi, Ankara, 2014, s. 127-128. Ancak Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, satış bedelinin denkleştirici adalet ilkesine göre ve ödetilmesinin ancak geçersiz sözleşmeler bakımından söz konusu olabileceği gerekçesiyle aksi görüştedir, Y. 13. HD. 20.6.2012, 12986/16177, Y. 14. HD. 16.4.2012, 4793/5550; Y. 14. HD. 5.7.2010, 6822/7771, SURLU, s. 132-133; Y. 14. HD. 30.11.2006, 12567/14190.

depo edilmesinde önceki ve sonraki değere dikkate alınarak oranlama yapılmaktadır.

• "...davacılar ve davalı yüklenici arasındaki 13/07/2015 tarihli sözleşmede tarafların en geç 13/09/2015 tarihinde bir araya geleceği tapu devrinin ve bakiye 140.000,00 TL'nin ödemesinin gerçekleştirileceği kararlaştırılmışsa da, tapu devredilmediğinden bakiye bedel de ödenmemiştir. Mahkemece mahallinde konusunda uzman bilirkişilerin refakatiyle keşif yapılarak dava konusu 22 numaralı bağımsız bölümün rayiç değeri tespit edilmeli, 200.000,00 TL. olarak belirlenen satış bedelinin 60.000,00 TL'si ödendiğinden, ödenmeyen bakiye 140.000,00 TL rayiç bedele oranlanmalı, tespit edilen miktarın depo edilmesi sağlandıktan sonra tapu iptali ve tescil kararı verilmelidir. Mahkemece belirtilen hususa dikkat edilmeden 140.000,00TL'nin depo edilmesine karar verilmesi doğru görülmemiş, bu sebeple hükmün bozulmasına karar vermek gerekmiştir..."⁸⁶

Aynı yöntem (oranlama yöntemi) alıcının menfi zararının (ödediği paranın iadesinin) tazmininde de uygulanabilir. Zira doğrudan iade, alıcının gerçek zararı karşılamayacaktır. Kusurlu ifa imkansızlığı oluşmuş ve satım tarihi üzerinden de uzun bir süre geçmişse, alıcının yaptığı kısmi ödeme veya ödemeler, menfi zararın tazmininin istendiği bu tarihe taşınarak değerlendirme yapılabilir. Bir başka anlatımla, bağımsız bölümün satış tarihindeki bedeli hangi oranda ödenmişse, dava tarihindeki değeri de (menfi zarar da) o oranda talep edilebilir. Bu şekilde zarar güncel değer üzerinden telafi edilmiş olur.

• "... Mahkemece; davacı tarafından yapıldığı ispat edilen 150.000,00 TL kısmi ödemenin, (harici satım sözleşmesinde dairenin değeri 220.000,00 TL'dir) taşınmazın ifasının imkansız hale geldiği tarih olan dava tarihi (27.09.2019) itibarıyla belirlenen rayiç bedeline oranlanması suretiyle talep edilen menfi zararın saptanarak sonucuna göre bir hüküm kurulması gerekirken..."⁸⁷

Alıcının müspet zararının tazmininde de aynı oranlama yapılabilir.

• "...Somut uyuşmazlıkta, davacı 28.02.2008 tarihli adi yazılı temlik sözleşmesine dayanarak istemde bulunmuştur. Bu sözleşmenin 2. maddesinde, taşınmazın satış bedelinin 60.000 TL olduğu, satış bedelinin davalı ...'a davacı ve davacının annesi ... tarafından 2008 yılında fındık verilmesi karşılığında bir kısmının ödeneceği, bakiye ödemenin ise

86- Y. 14. HD. 5.2.2019, 2018/4115, 896; Y. 14. HD. 13.11.2015, 10774/10298; Y. 14. HD. 31.5.2016, 1667/6435.
87- Y. 3. HD. 19.12.2024, 9/4449.

anahtar teslim bitirilerek tapunun devredilmesinden sonra yapılacağı belirtilmiştir. Davalı ... tarafından düzenlenen müstahsil makbuzlarından 01.03.2008-28.10.2008 tarihleri arasında toplam 36.717,11 TL tutarında fındığın davacı tarafından davalıya verildiği anlaşılmaktadır. Davalı yüklenici 30.06.2010 tarihli duruşmada davacıdan sözleşme sebebiyle 10.000 TL aldığını söylemiştir. Dosya kapsamına ve toplanan delillere göre davalı ...'ın 28.02.2008 tarihli sözleşmeden doğan edimini yerine getirmediği, başka bir deyişle davaya konu taşınmazın mülkiyetini davacıya nakledemeyeceği görülmektedir. Dolayısıyla, davacının BK'nın 96. maddesinde açıklanan müspet zararını davalı yükleniciden talep etme hakkı doğmuştur. Bu durumda mahkemece, davacının isteyebileceği müspet zararın hesaplattırılması için uzman bilirkişilerden rapor alınmalı; düzenlenecek raporda, davacının dayandığı temlik sözleşmesindeki davaya konu taşınmazın satış bedeline mahsuben davacının yaptığı yukarıda açıklanan ödemeler toplamının oranı saptanmalı, saptanan bu oran taşınmazın tespit edilen rayiç değerine uygulanarak bulunacak tutar raporda açıkça gösterilmelidir. Belirlenen bu tutarın da davadaki talebi aşmamak koşuluyla davalı yükleniciden tahsiline karar verilmelidir.”⁸⁸

Müspet zararın, üçüncü kişinin yükleniciye ödediği bedelin güncelleştirilmesi şeklinde belirlenmesi doğru değildir⁸⁹. Böyle bir hesap tarzı ancak sözleşmeden dönmede mümkün olabilir. Ancak davacının ödediği bedelin dava tarihindeki güncellenmiş değerini faiziyle birlikte istediği durumda, taleple bağlı kalınarak, ödenen bedelin denkleştirici adalet ilkesine göre ulaşacağı miktarın tahsiline karar verilebilir.⁹⁰

Oranlama yöntemini bir örnek üzerinde açıklayalım. Dairenin satış bedeli 1.000.000-TL: Ödenen tutar 250.000-TL; ifanın imkansızlaştığı tarihteki değeri ise satış tutarının 3 katı olan 3.000.000-TL'ye ulaşmış ise, ödeme tutarının da üç kata (250.000x3=750.000-TL'ye) ve ödenmeyen tutarın da üç kata (750.000x3=2.250.000-TL'ye) ulaştırılması (güncellenmesi) gerekir. Bu durumda, alıcının iadesini isteyebileceği tutar ve menfi zararı=750.000-TL; Müspet zararı veya tapunun üzerine geçmesi için ödemesi gereken bedel=3.000.000-750.000=2.250.000-TL olmaktadır.

Satış Bedeli Oran Ödenen

88- Y. 14. HD. 17.5.2016, 68/5948; Y. 14. HD. 10.7.2012, 5496/9388.

89- Y. 14. HD. 26.6.2008, 7519/8519; Aynı doğrultuda, Y. 14. HD. 1.10.2007, 9748/11131.

90- YHGK 7.5.2019, 2017/14-1751, 528.

1.000.000-TL ¼ 250.000-TL
Rayiç Değer Rayice Göre Ödeme

3.000.000-TL ¼ 750.000-TL

Alıcının Müspet Zararı = 3.000.000-750.000=2.250.000-TL

Alıcının Tapuya Kavuşması

İçin Bakiye Ödemesi = 3.000.000-750.000=2.250.000-TL

Alıcının İade ile Birlikte

Menfi Zararı = 750.000-TL

Satıcı peşinatı 250.000-TL'yi aldıktan sonra tapuyu devretmiş ve alıcı bakiye borcunu (750.000-TL) ödememişse, satıcının müspet zararı da 2.250.000-TL olacaktır.

Uygulamada noter masraflarının yüksek çıkması nedeniyle noterde yapılan satış vaadi sözleşmesindeki bedelle gerçekte ödenen veya ödenmesi gereken bedel arasında farklılık olabilmektedir. Eğer, aynı zamanda taraflar arasında harici olarak yapılan sözleşme var ve taraflar harici sözleşmeyi kabul ediyorsa, bu sözleşmedeki bedel ve ödeme hükümleri dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır.⁹¹

5-KARAR TARİHİNE EN YAKIN TARİH İTİBARIYLA ZARAR, TAZMİNAT VEYA ALACAĞIN BELİRLENMESİ

Her davanın açıldığı tarihteki duruma göre karara bağlanacağına dair 23.12.1976 T., 7/6 sayılı İBK gerekçesinde “Dava şartlarının mevcut olup olmadığı da davanın açıldığı tarihe göre tayin edilir ve açıldığı tarihteki durum ne ise ona göre hüküm verilmesi mükellefiyeti doğar” denilmektedir.⁹² 28.11.1956 T. 15/15 sayılı İBK gerekçesinde de “Her davada açıldığı tarihe göre tespit edilen vaziyet hükme esas ittihaz olunması iktiza eylesine” denilmiştir. Davadan sonra gerçekleşen olaylar dikkate alınarak hüküm kurulması halinde hukuki belirlilik, hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik ortadan kalkabilir.

Doktrindeki baskın görüş ise, alacaklının zararının karar tarihine en yakın tarih itibarıyla belirlenmesi

91- Y 14 HD. 14.7.2009, 6343/8913, SURLU, s. 133-134.

92- Kararda, bir davanın usulen açıldığı tarihte maddi hukuk ve usul hukuku yönünden hasil ettiği neticeleri olduğu, özellikle maddi hukuk alanında zamanaşımının kesidiği; hak düşürücü bir süre söz konusu ise bu hususun hakim tarafından re'sen gözönünde tutulduğu; şahsa bağlı haklarla ilgili bazı davaların takibinin mirasçılara geçtiği; davalı, davadan önce usulen mütemerrit duruma düşürülmemiş ise, davanın açılması ve dilekçenin usulü dairesinde tebliğ olunmasıyla mütemerrit sayıldığı belirtilmektedir.

gerektiği yönündedir.⁹³ Görüşlerin gerekçesi, zararın yıllarca öncesi iktisadi değerlere göre hesabının hükmedilecek tazminatı yetersiz bırakacağıdır. Oysa hüküm tarihinde, borca aykırılığın, alacaklının malvarlığında oluşturduğu tüm olumsuz etkiler dikkate alınmış ve zarar mümkün olduğunca gerçeğe yakın belirlenmiş olur.

Birlikte ifaya karar verilirken ayıp ve eksikliklerin bedeline hükmedilmesinin söz konusu olduğu durumlarda, bunların, dava tarihi yerine, karar tarihine en yakın tarihteki değerleri dikkate alınmaktadır.⁹⁴ Eksik işler bedelinin tahsilinde de aynı uygulama söz konusudur.⁹⁵ Daha önce (eski tarihli) belirlenen ayıplı - eksik iş bedellerinin endeksle karar tarihine en yakın tarihe güncellenerek

değerlendirme yapılması doğru olmayacaktır.⁹⁶ Çünkü bu işlerin bir kısmının tamamlanması veya ayıplarının giderilmesi söz konusu olabilir. Ayrıca endeksler, inşaat maliyetlerindeki artışı tam olarak yansıtmayabilir

Nama ifade da, sözleşmede hüküm olmasa dahi, inşaatın bitirilmesi için gerekli masrafların ve bağımsız bölümlerin değerinin karar tarihine en yakın tarih itibarıyla belirlenmesi söz konusudur. Buna göre, karar tarihine en yakın tarih itibarıyla belirlenen masraflara avans teşkil etmek üzere, mevcut seviyeleri dikkate alınarak belirlenecek değerden az olmamak üzere, yükleniciye kalan bağımsız bölümlerin satımına mahkemece izin verilmesi söz konusudur.⁹⁷

İİK m 94 uyarınca yetki belgesi ile dava açan davacı alacaklının alacaklı olduğu miktarın ve ayrıca yüklenici davalı adına tesciline karar verilecek bağımsız bölümlerin karar tarihine en yakın tarih itibarıyla değerlerinin belirlenip, davacının alacağını karşılayacak oranda tapunun iptaline ve tescile karar verilmektedir.⁹⁸

Bundan başka, mirasta tenkis davasında⁹⁹; eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesi davasında¹⁰⁰, ölüm veya yaralanma nedeniyle tazminat davalarında hesap raporu düzenlenmesinde, limited şirketten çıkma payına karar vermede¹⁰¹, adi ortaklığın tasfiyesinde¹⁰², geçit hakkı tesisinde¹⁰³ vs. karar tarihine en yakın tarihteki değer dikkate alınmaktadır.

Bedensel zararın kapsamı, karar verme sırasında tam olarak belirlenemiyorsa hakim, kararın kesinleşmesinden başlayarak iki yıl içinde, tazminat hükmünü değiştirme yetkisini saklı tutabileceğine dair TBK m 75 hükmü kıyas alınarak, karar tarihi itibarıyla zararın belirlenmesi gerektiği de ileri

93- TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 602, 867; OĞUZMAN, M. Kemal/ÖZ Turgut: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul, 2009, s. 351, 553; TANDOĞAN, s. 265; FEYZİOĞLU, Feyzi Necmeddin, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt: I*, İstanbul, 1976, s. 559-560; EREN, Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul, 1994, C II, s. 305; TUNÇOMAĞ, Kenan, *Türk Borçlar Hukuku, C 1*, İstanbul, 1976, s. 459-460; ÖZ, Turgut, *İş Sahibinin Eser Sözleşmesinden Dönmesi*, İstanbul 1989, (Dönme), s. 297-298; BUZ, Vedat, *Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme*, Ankara, 1998, s. 275; KARAHASAN, Mustafa R., *Sorumluluk Hukuku Sözleşmeden Doğan Sorumluluk*, İstanbul, 1996, s. 965-966; KARAHASAN, *Türk Borçlar Hukuku- Genel Hükümler, C 1*, İstanbul, 2003 s. 1087 vd.; HELVACI, Mehmet, *Para Borçlarında Faiz Kavramı*, İstanbul, 2000, s. 111; AKÜNAL, Teoman, *Haksız Fiilden Doğan Zararlarda Denkleştirme Sorunu*, İstanbul, 1977, s. 147; ERGÜNE, Mehmet Serkan, *Olumsuz Zarar*, İstanbul, 2008, s. 350; YENER, Mehmet Deniz, *Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesinde Müteahhidin Temerrüdü ve Sonuçları*, İstanbul, 2011, s. 90; GÜNDÜZ, Ş. Deren, *Olumlu Zarar*, İstanbul, 2020, s. 464.

94- "Her ne kadar usul hükümleri ve nafaka takdirine ilişkin 28.11.1956 gün 15-15 sayılı Yargıtay İçtihadı birleştirme Kararına göre her dava açıldığı tarihteki maddi ve hukuki esaslar çerçevesinde karara bağlanmakta ise de, bu kuralın bazı istisnaları da bulunmaktadır (MK. 144-148-315-316; BK 43/2, 515-517). İşte bu istisnalardan biri de BK'nun 105/2. maddesidir....Buna göre, BK'nun 105/2 maddesi uyarınca; hakim esasa ilişkin bir karar verirken karar tarihine kadar gerçekleşmiş olan munzam zararın tahsiline hükmedebilir." (YHGK 7.11.1990, 11/283/558 - KURU, Baki, *Hukuk Muhakemeleri Usulü El Kitabı*, İstanbul 1995, s. 351); Y. 23. HD. 26.11.2013, 4779/7446; Y. 23. HD. 6.11.2017, 1172/3093; Y. 15. HD. 3.6.2021, 2020/1948, 2493; Y. 6. HD. 13.9.2022, 2021/4204, 4067; Y. 15. HD. 22.10.2007, 5755/6464; Y. 15. HD. 13.6.2007, 2006/1153, 3986; Y. 15. HD. 13.6.2011, 2010/1174, 3445; Y. 23. HD. 8.9.2014, 1718/5421; Y. 15. HD. 26.6.2019, 2018/3833, 3010; Y. 15. HD. 22.6.2005, 2004/6534, 3755.

95- Y. 6. HD. 29.11.2023, 2022/3476, 3985; Y. 23. HD. 21.6.2016, 2015/5888, 3802; Y. 6. HD. 27.11.2023, 2022/4389, 3923; Y. 6. HD. 12.12.2023, 2022/4965, 4210.

96- Y. 6. HD. 19.12.2024, 2023/3322, 5007.

97- Y. 6. HD. 11.11.2024, 2023/2292, 3924; Y. 15. HD. 17.6.2021, 555/2806; Y. 6. HD. 8.11.2021, 313/1306; Y. 6. HD. 13.9.2022, 2021/4185, 4091; Y. 6. HD. 19.9.2024, 2023/1150, 2797; Y. 23. HD. 16.2.2015, 2014/5796, 889; Y. 23. HD. 14.11.2014, 6943/7267; Y. 23. HD. 30.11.2015, 2014/7263, 7714; Y. 15. HD. 11.4.2008, 1700/2353; Y. 15. HD. 1.6.2011, 448/3251; Y. 15. HD. 9.12.2004, 922/6861; Y. 15. HD. 13.4.2000, 1999/4914, 1789; Y. 15. HD. 14.4.2005, 2004/7438, 2292; Y. 23. HD. 18.12.2013, 4953/8153; Y. 15. HD. 19.3.2002, 623/1220.

98- Y. 23. HD. 14.4.2015, 2014/9355, 2558.

99- Y. 1. HD. 9.10.2019, 2016/12157, 5157.

100- Y. 2. HD. 15.4.2020, 2008/18240, 7486; Y. 8. HD. 27.6.2019, 3073/6573.

101- Y. 11. HD. 15.1.2020, 2019/2500, 424.

102- Y. 3. HD. 16.3.2020, 2019/5780, 2362.

103- Y. 14. HD. 17.10.2019, 186/6774.

sürülmektedir.¹⁰⁴

Zararın istenebilir hale gelmesinden sonraki bir tarih itibarıyla yapılacak hesaplama, tazminata hak kazanma anını ileri taşıyacağından, olağan durumlarda (düşük enflasyon ve faiz ortamında) yapılmamalıdır. Eğer zararın hesabı karar anına taşınırsa, zarar görene zamanaşımı süresince, zarar üzerinde spekülasyon yapma imkanı tanınmış olur. Bu durum, hem alacaklıya haksız bir avantaj sağlar hem de borçlunun hukuki güvenliğini zedeler.

Bu nedenle zararın hüküm tarihine taşınması yerine, temerrüt faizinin ödemedeki gecikmeyi telefi edecek şekilde düzenlenmesi daha doğru olacaktır.

Zararın miktarının belirlenmesinde hüküm tarihinin esas alınması gerektiğini savunan yazarlar bile, tazminata, borcu doğuran olayın gerçekleştiği andan itibaren faiz yürütülmesi gerektiğini; zira zararı tazmin borcunun bu andan itibaren doğduğunu kabul etmektedirler.¹⁰⁵

6-AYNI TAZMİNAT

Aynı Tazminat¹⁰⁶: TBK m 114/2 (BK m 98/2) de haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümlerin, kıyas yoluyla sözleşmeye aykırılık hallerine de uygulanacağı; haksız fiillerle ilgili TBK m 51 de (BK m 43 de) de, hakim tazminatı ve ödenme biçimini durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını dikkate alarak belirleyeceği hüküm altına alınmıştır. Zararın

para¹⁰⁷ dışındaki bir yolla giderilmesi aynen tazmin olarak ifade edilmektedir.¹⁰⁸ Zararın mal ile giderilmesi ise aynı tazminat kapsamına girmektedir. Özellikle aynen ifanın, borçlunun kusuru sonucu sağlanmasının mümkün olmadığı durumlarda, alacaklı, nakdi tazminat yerine bunun aynı (mal) olarak gerçekleştirilmesini talep edebilir. Bu hususta aşağıdaki örnekler verilebilir:

a. Arsa sahibinin, kendi adına kat irtifakı kurulduktan sonra, yükleniciye kalan bağımsız bölümleri iyi niyetli üçüncü kişilere tapudan satması sonucu yaratılan imkansızlık, arsa sahibinin üzerinde kalan başka bağımsız bölümlerin bulunması halinde, bunların aynı tazminat (TBK m 51) (BK m 43) olarak yüklenici adına tescili ile telafi edilebilir.

b. Yüklenicinin arsa sahibinden aldığı bir genel vekaletle, arsa sahibine kalan daireyi iyiniyetli üçüncü kişiye satması halinde de, arsa sahibi, yükleniciden eşdeğerde bir dairenin tapusunu isteyebilmelidir.¹⁰⁹

c. Yüklenicinin kendisine ait bloktaki bağımsız bölümleri tamamlayıp arsa sahibine kalanları yarım (örneğin %50 seviyesinde) bırakması durumunda, arsa sahibinin talebi ile bitmiş bloktaki bağımsız bölümlerin kendisine verilmesi ile tasfiye sağlanabilir (TBK m 51/1) (BK m 43/1). Aynı şekilde, birden fazla blok yapının söz konusu olduğu sözleşmelerde, bloklardaki bağımsız bölüm paylaşımı karışık olarak yapılsa bile, arsa sahibi kendisine kalacak bağımsız bölümlerin bitirilmiş bloktan verilmesini isteyebilir.

d. Arsa sahibine sözleşme uyarınca zemin katta verilecek bağımsız bölümün, yerin altında kalması durumunda, arsa sahibi, üst katta yükleniciye kalan bağımsız bölümün kendisine verilmesini talep edebilir.

e. Arsa sahibine kalan dükkanın sözleşmeye aykırı olarak yüksekliğinin çok düşük kalması veya ebatlarının ya da sözleşmede kararlaştırılardan çok farklı olması durumunda, arsa sahibi, yükleniciye kalan başka bir dükkanın kendisine verilmesini talep edebilir. Eksiklik oranındaki pay dahi yükleniciden talep edilebilir.¹¹⁰

f. Yükleniciden haricen bağımsız bölüm alan kişi, harici sözleşmeden doğan devir borcunu yerine getireceğini taahhüt eden arsa sahibine karşı, tapu

104- ÇETİNKAYA, Volkan, *Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmelerinde Yüklenicinin Temerrüdü Halinde İş Sahibinin Seçimlik Hakları*, Doktora Tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>, İstanbul, 2022, s. 160.

105- TUNÇOMAĞ, C I, s. 461; EREN C II, s. 307.

106- OĞUZMAN/ÖZ, s. 574 vd.; TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP, s. 581 vd.; EREN, C II, s. 362 vd.; von TUHR Andreas (Çeviren: EDEGE Cevat), *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı*, Ankara, 1983, s. 104 vd.; SCHWARZ Adreas B. (Çeviren: DAVRAN Bülent), *Borçlar Hukuku Dersleri C I*, İstanbul, 1948, s. 132 vd.; TANDOĞAN, Mesuliyet, s. 253 vd.; TUNÇOMAĞ, C I, s. 479-481; TİFTİK, Mustafa, *Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Tazminatın Kapsamı*, Ankara, 1994, s. 63 vd.; NOMER, Haluk N., *Haksız Fiil Sorumluluğunda Maddi Tazminatın Belirlenmesi*, İstanbul, 1996, s. 43 vd.; BÜYÜKSAĞIŞ, Erdem, *Yeni Sosyo-Ekonomik Boyutuyla Maddi Zarar Kavramı*, İstanbul, 2007, s. 330; TOPUZ, Murat, *İsviçre ve Türk borçlar Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Roma Borçlar Hukukunda Maddi Zarar ve Bu Zararın Belirlenmesi*, İstanbul, 2011 (Zarar), s. 257-261; AYDIN ÖZDEMİR, s. 122-124. *Türk-İsviçre hukukunda, aynen veya nakden tazmin arasında bir öncelik sırası belirlenmediğine, bu hususta TBK m 51 gereği hakim takdir hakkı bulunduğu* dair, DAVER, Hilal, *Zararın ve Tazminatın Belirlenmesinne İlişkin Haksız Fiil Hükümlerinin Borca Aykırılıkta Kıyasen Uygulanması*, İstanbul, 2023, s. 331.

107- Zararın para olarak karşılanması (nakden tazminin) indirim sebeplerini dikkate alması, cebri icra aşamasında kolaylık sağlaması, zarar görenin parayı istediği gibi kullanabilmesi nedenleriyle daha çok tercih edildiğine dair DAVER, s. 149.

108- DAVER, s. 148.

109- Y. 15. HD. 8.4.2005, 762/2124.

110- Y. 15. HD. 19.7.2010, 2009/3546, 4171; Y. 15. HD. 8.11.1999, 2701/3969; Y. 15. HD. 5.12.1996, 4010/6467.

iptal tescil davası açabilir.¹¹¹

g. Yükleniciden harici sözleşme ile bağımsız bölüm temlik alan, bağımsız bölümün arsa sahibi tarafından tapuda iyi niyetli üçüncü kişiye devredilmesi sonucu, yükleniciye kalan başka bir tanesinin adına tescilini talep edilebilir.¹¹²

ğ. Yüklenicinin, satım vaadinde bulunduğu bağımsız bölümü, daha sonra tapuda iyi niyetli üçüncü kişiye satması durumunda, vaat alacaklısı, yüklenicinin adına kayıtlı başka bağımsız bölümler olması durumunda, bunlardan birinin adına tescili için dava açabilir.¹¹³

h. Özellikle arsa sahibinin başka bir malvarlığının olmadığı durumlarda, yüklenicinin arsa sahibine kalan bağımsız bölümlerde sözleşme dışı olarak fazladan veya lüks olarak yaptığı imalatlar karşılığında bağımsız bölüm istemesi mümkün olabilir.

ı. Arsa sahibi gecikme tazminatı alacağına karşılık, yükleniciye kalan bağımsız bölüm veya bölümlerin kendisine bırakılmasını talep edebilir.

i. Arsa sahibi eksik işler (ayıplı + eksik iş + gecikme tazminatı) bedelinin tahsilini, yükleniciye daha az bağımsız bölüm vermek suretiyle yükleniciye kalan bağımsız bölümlerden karşılanmasını isteyebilir.

Görüldüğü gibi örnekler çoğaltılabilir. Aynı tazminatın belirlenmesinde sınır ne olmalıdır? Aynı tazminat yalnızca hukuki ilişki kapsamında kalan aynı cins mallarla mı sınırlıdır? Yoksa hukuki ilişki dışındaki malları da kapsayacak şekilde uygulanabilir mi? Öncelikle, tazmini gereken şeyden farklı bir şeyin aynen tazminata konu olmayacağı dikkate alınmalıdır. Örneğin daire yerine lüks bir arabanın, arsa yerine dükkanın, villa yerine deponun vs. verilmesi mümkün olmamalıdır¹¹⁴. Fakat, taraflar arasındaki hukuki ilişki dışındaki şeylerin, aynı nitelikte olmak kaydıyla aynen tazmine konu olabilecekleri kanaatindeyiz. Yukarıdaki örneklerde, daha da ileri gidilerek yüklenicinin veya arsa sahibinin sözleşmeyle ilgisi olmayan başka bir yerdeki aynı nitelikte taşınmazının verilmesine imkan tanınmalı, değer farkı bulunması durumunda¹¹⁵ değer

denkleştirmesi yapılmalıdır.¹¹⁶

Yukarıdaki (a) bendinde belirtildiği gibi, arsa sahibinin, yükleniciye kalan bağımsız bölümleri satması sonucu yaratılan imkansızlık, arsa sahibinin üzerinde kalan başka bağımsız bölümlerin bulunması halinde, bunların aynı tazminat (TBK m 51) (BK m 43) olarak yüklenici adına tescili ile telafi edilebilir.

• "Sözleşme gereğince davacı yükleniciye ait olması gereken 8922 parseldeki D blok 2 no.lu ve E blok 2 no.lu villalar, davalı arsa sahipleri tarafından haksız olarak dava dışı kişilere satılmış ve böylelikle davacı yüklenicinin aynı villalar için tescil isteği imkansız hale gelmiş ise de, bunların yerine arsa sahipleri üzerinde kalan eşit değerde iki villanın yüklenici adına tescili, hakkaniyet kuralları ve yararlar dengesine uygun bulunduğundan tescil kararı verilmesi gerekirken, aksine düşüncelerle bedele hükmedilmesi de doğru görülmemiştir."¹¹⁷

Yüklenici, kendisine kalan bağımsız bölümün üçüncü kişiye satılması nedeniyle arsa sahibinden, nakit tazminat yerine, arsa sahibine kalan diğer bağımsız bölümlerden eşdeğerde olan birinin tapuda kendi adına tescilini, aynı tazminat olarak isteyebilmelidir (TBK m 51) (BK m 43/1).

• "Dava, kat karşılığı inşaat sözleşmesine dayalı tapu iptali ve tescil istemine ilişkindir. Davacı arsa sahibi ile davalılardan yüklenici Eser inşaat Taahhüt ve Madencilik İnşaat Malzemeleri ve San.Ltd.Şti. arasında akdedilen 11.3.1996 tarihli sözleşmede; davacı arsa sahibine, arsalarının bulunduğu yere gelen bloktan ve bir köşeden olmak üzere bağımsız bölümlerinin verileceği kararlaştırılmıştır. Aynı taraflar arasında daha sonra yine noterde düzenleme şeklinde yapılan 6.6.1997 tarihli sözleşmede ise, davacı arsa sahibine verilecek bağımsız bölümler, doğu cepheye bakan ve Emniyet Caddesinden girişli orta bloktan olmak üzere değiştirilmiştir. Davalı Eser İnşaat Şirketi, bu sözleşme ile bağlıdır. Davalı Eser İnşaat Şti.nin, diğer davalı kooperatif ile yaptığı sözleşmede davacının imzası bulunmadığından; başka bir anlatımla, açık iradesi bulunmadığından, anılan sözleşme davacıyı bağlamaz. Bu durumda, davacı arsa sahibine bilirkışiden ek rapor alınmak suretiyle 6.6.1997 tarihli sözleşmede kararlaştırılan

111- Y. 14. HD. 13.5.2010, 4585/5623.

112- Y. 6. HD. 1.12.2022, 2021/6562, 5610.

113- YTKHK m 11/1-ç uyarınca, tüketicinin bağımsız bölümün ayıpsız bir misli ile değiştirilmesini isteyebileceğine dair, KAYA, Elif Ceren, Konut Satışı Sözleşmelerinde Ayıptan Doğan Sorumluluk, Ankara, 2025, s. 183

114- OĞUZMAN/ÖZ, s. 576.

115- Somut olayın durumuna göre kısmen aynen tazmin, kısmen de nakden tazmine hükmedilebilir, TOPUZ, Zarar, s. 259; DAVER, s. 148.

116- Kira sözleşmesi ile ilgili olarak Yargıtay'ın ilginç bir kararı mevcuttur. Kiralayan, ilk kiracıya kullanımını bıraktığı dükkanı daha sonra, ihkakı hak suçunu işleyerek geri almış ve ikinci bir kiracıya kiralamıştır. İlk kiracının dükkanın kendine teslimi için açtığı dava, ikinci kiracının da davacıya haksız eylemde bulunduğu gözetilerek, BK m 43 uyarınca kabul edilmiştir, Y. 13.HD. 7.12.1981, 7372/7937, KARAHASAN, Mustafa R., Tazminat Hukuku Maddi Tazminat, İstanbul, 2001, s. 69-70.

117- Y. 15. HD. 7.12.1995 5009/7284, UYGUR, Turgut, İnşaat Hukuku Cilt: II, Ankara, 1998, s. 221.

doğu cepheye bakan Emniyet Caddesinden girişi bulunan orta bloktan dükkan üstü dört daire, yine aynı bloktan dükkan üstü 3. ve 4.kattan iki olmak üzere altı daire ve Emniyet Caddesinden güney doğu köşeden 20 m2.lik dükkanın mümkün olmazsa, eşdeğerde bir dükkanın verilmesi gerekirken, yazılı biçimde hüküm tesisi doğru olmamış, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir.”¹¹⁸

Yüklenicinin arsa sahibinden aldığı bir genel vekaletle, arsa sahibine kalan daireyi üçüncü kişiye satması halinde, arsa sahibi de aynı hükme göre yükleniciden eşdeğerde bir dairenin tapusunu aynı tazminat olarak isteyebilmelidir.

• “...Sözleşmeye dayanılarak kendisine vekaletname verilen yüklenicinin yetkisini sözleşme kuralları sınırını aşarak kullanması sonucu edim yerine getirilmemiş ve zarar doğmuş ise, davacı denk edimi ya da zararının tazminini, yetkisini aşan, sözleşmeyi ihlal eden kimseden elbette ayrıca dava edebilir. Açıklanan bu nedenlerle, davaya konu bağımsız bölümün kayden malik olan ve hakimiyetine geçiren davalı H.T. ve E.’den alınıp davacıya verilmesi doğru olmayacağından, davanın reddi gerekir...”¹¹⁹

7-HUKUKİ ÇARELER ARASINDAKİ İLİŞKİ VE FARKLAR İLE BUNLAR DİKKATE ALINARAK NASIL TALEP OLUŞTURULMASI (BİR YOL İZLENMESİ) GEREKTİĞİNE DAİR TAVSİYE

Yukarıda belirtilen yöntemlerin birbiri ile ilişkisi değerlendirilerek, talep sonucunun nasıl olması gerektiği belirlenecektir.

Uyarlama, geçerli bir sözleşmedeki edim dengesinin bir taraf aleyhine bozulması halinde, dengenin sağlanmasını ifade etmektedir. Sözleşme ile izlenen amacın anlamını yitirmesi veya karşı edimin değerinin azalması, işlem temelinin çökmesine yol açar ve bu durumda sözleşmenin uyarlanması gündeme gelir. Uyarlama yapılırken, rayiç kira veya mal bedelinin dikkate alınması, denkleştirici adalet ilkesine hesaplama yapılması, kat karşılığı sözleşmedeki paylaşımın rayice göre belirlenmesi gibi edimin ifasından kaynaklanan özel durumlar dikkate alınarak bir çok yöntemin uygulanması söz konusudur. O nedenle uyarlama denkleştirici adaleti de kapsayan ve bozulan edim dengesini telafi eden en geniş kapsamlı hukuki çaredir. Uyarlamada uyarlama isteyen temerrüde düşmede kusurunun olmaması gerekmektedir. Uyarlamanın mümkün olmaması halinde sözleşmenin feshini isteme veya

sözleşmeden dönme söz konusu olabilmektedir.

Denkleştirici adalet ilkesi ise, edimin uyarlanması yöntemlerinden birisidir. Bir başka anlatımla, verilenlerin iadesinde paranın alım gücünün dava veya karar tarihine ulaştırılması, bir nevi uyarlama (paranın uyarlanması) niteliğindedir. Özellikle geçersiz sözleşmelerde verilenlerin iadesi kapsamında denkleştirici adalet uygulaması, belli ekonomik verilere (altın, döviz, mevduat faizi vs.) göre paranın ortalama değer kaybının belirli bir tarih (genellikle karar tarihine en yakın veya dava tarihi) itibarıyla belirlenmesini ifade etmektedir.

Aşkın (munzam) zarar ise, sadece para borcunun ödenmesinde kusur ve temerrüt oluşması şartına bağlı olarak, faizle karşılanamayan zararın tazminin kanunda açıkça düzenlendiği bir giderimdir. Munzam zarar da denkleştirici adalet yöntemiyle hesaplanabilir. Ancak munzam zarar sadece paranın değer kaybını ifade etmemekte, para borcunun geç ödenmesi ile illiyet bağı içinde olan tüm zararları¹²⁰ kapsamaktadır.

Oranlamada ise, sözleşme konusunun ifa günündeki ile güncel değerine göre kalan borç veya bakiye alacak ya da zarar belirlenmektedir.

Yukarıdaki yöntemlerin tümünde, paranın değer kaybının en güncel ve gerçekçi şekliyle belirlenmesi için karar tarihine en yakın tarih dikkate alınmaktadır. Bu yaklaşım, özellikle enflasyonist ortamlarda alacaklının korunmasını sağlamaktadır.

Aynı tazminatta borçlunun vermesi gereken şey para değil de mal olarak belirlenmek suretiyle, malın veya paranın değerindeki azalma en gerçekçi şekilde telafi edilmektedir.

Yukarıdaki hususları somutlaştırmak amacıyla bir örnek üzerinde açıklayalım. Yükleniciden alacağım temlik uygulamasına istinaden adi yazılı sözleşme ile daire satın alan tüketici sıfatına sahip davacı, tapunun kendisine verilmemesi üzerine, arsa sahibi ve yükleniciye karşı tüketici mahkemesinde tapu iptal tescil, olmadığı takdirde dairenin rayiç bedelinin tahsili için dava açmıştır. Bu davada;

1) Dairenin üçüncü iyi niyetli kişiye tapuda devredildiğinin anlaşılması halinde, yükleniciye kalan başka bir aynı özellik ve nitelikteki dairenin tapusunun iptal edilerek tescilinin talep edilmesi, aynı tazminat niteliğinde olacaktır.

120- Alacaklının 3. kişilere ödemek zorunda kaldığı tazminat cezai şart ve diğer ödemeler, alacaklının mallarını değerinden düşük olarak satmak zorunda kalması nedeniyle uğradığı zarar, borcun zamanında ödenmemesi nedeniyle alacaklının yüksek faizli ve maliyetli kredi alması nedeniyle uğradığı zarar, alacaklının daha önce aldığı bir krediyi ödeyememe durumuna düşmesi nedeniyle uğradığı zararlar gibi...

118- Y. 15. HD. 21.3.2002, 2001/5084, 1301; Y. 15. HD. 7.12.1995 5009/7284, UYGUR, C II, s. 221.

119- YHGK 17.4.1996 15-135/274; Y. 6. HD. 11.5.2022, 2021/5056, 2591. Benzer doğrultuda, Y. 15. HD. 16.6.2021, 2020/2094, 2762; Y. 15. HD. 8.4.2005, 762/2124.

Yükleniciye kalan başka bir bağımsız bölümün olmaması halinde ise davacı;

2) Sözleşmeden dönerek, ödediği paranın enflasyon etkisinden arındırılmış şekilde iadesini talep edebilir. Bu da iade bedelinin uyarlanması niteliğinde olacaktır. Uyarlama Yargıtay'ın benimsediği denkleştirici adalet ilkesine göre olabileceği gibi, daha nesnel şekilde, TÜİK verilerine göre de gerçekleştirilebilir.

3) Müspet zararını (dairenin güncel rayiç değerini) talep edebilir. Bu durumda alıcı, ifa menfaatinin kaybını tazmin ettirmiş olur

4) Satım bedeli kısmen ödenmiş ise, ödememe oranına göre tazminat belirlenir. Örneğin, satım bedeli 4 milyon ancak bunun 1 milyonu (1/4'ü) ödenmemiş ise, bu oranda ödenecek tazminattan indirim yapılacaktır.

5) Yüklenicinin icranın geri bırakılması kararı alması nedeniyle tazminat çok geç tahsil edilmiş ise, tahsil tarihi ile ödemenin yapılması gerektiği tarih arasındaki paranın değer kaybını ve varsa diğer somut zararlarını münzam zarar kapsamında talep edilebilir.

Yukarıdaki seçeneklerde para alacağının karar tarihine en yakın tarih itibarıyla belirlenmesi talep edilebilir.

Terditli taleplerde taleplerden birisinin kabul edilmesi halinde, yargılama giderlerinden sorumluluk söz konusu olmamaktadır.¹²¹ Ortada tek dava olduğundan (HMK m 1111/1) terditli taleplerden birinin kabul edilmesi halinde, dava tümünden kabul edilmiş sayılarak o talep bakımından yargılama giderlerine hükmedilmektedir.¹²²

Ayrıca harcı yatırılarak hüküm altına alınması talep edilmedikçe, avans faizi yerine yasal faize hükmedilmesi de karşı vekil ücreti sorumluluğu doğurmamaktadır. O nedenle daha yüksek faiz oranı olan avans faizi talebiyle dava açılmalıdır. Bu, alacaklının değer kaybını telafisi açısından daha avantajlıdır.

"Sebeplerin Yarışması" başlıklı TBK m 60 hükmünde aynen; "Bir kişinin sorumluluğu, birden çok sebebe dayandırılabilir; hâkim, zarar gören aksini istemiş olmadıkça veya kanunda aksi öngörülmedikçe, zarar görene en iyi giderim imkânı sağlayan sorumluluk sebebine göre karar verir" denilmektedir. Davacının para alacağının enflasyon karşısındaki değer kaybının telafisi talebinin hukuki dayanağının uyarlama, denkleştirici adalet, aşkın zarar vs. olmasını

açıklama zorunluluğu bulunmamaktadır. Türk hukukunu resen resen uygulayan hakim (HMK m 33), taleple bağılılığı sadece talep sonucudur. Bu talep sonucunun haklılığı için davacının dayandığı ve olası dayanabileceği hukuki sebepler ise talep dışında kalır. Hakim hukuki sebeplerle bağılı değildir. Dolayısıyla, hukuki sebeplerle bağılı olmayan hakim, en uygun hukuki temeli kendisinin belirlemesi söz konusudur. Bundan başka, hukuktaki temel ilkelerden birisi de "Çoğun içinde az da vardır" ilkesidir. O nedenle davacının para alacağının enflasyon karşısındaki değer kaybının telafi yöntemine yönelik en kapsayıcı talebi, diğer hukuki telafi yöntemlerini de içine alır. Örneğin geçersiz sözleşme nedeniyle taşınmazın iadesi olmadığı takdirde rayiç değerinin ödenmesine ilişkin talebin içinde denkleştirici adalet ilkesi gereğince ödenen bedelin iadesinin olduğu kabul edilmelidir.¹²³ Aynı şekilde, karar tarihine en yakın tarih itibarıyla alacağın veya tazminatın belirlenmesi, dava tarihi veya daha önceki tarih itibarıyla de belirleme yapılmasını içine alır.

Ancak davacı faizle karşılanamayan alacağını belirleme yöntemini açıkça belirtmiş ise, taleple bağılılık ilkesine (HMK m 26) uyularak değerlendirme yapılması gerekecektir.

Yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında, tazminat veya alacak davaları ile ilgili taleplerde; öncelikle malın aynen verilmesi, olmadığı takdirde, malın yerine geçen paranın (doğrudan=saf bir para alacağının bulunması halinde ise bu paranın) ödenmesi gerektiği tarihteki tutarının, enflasyondan arındırılmış olarak tahsili için TÜİK Üretici Fiyat Endeksine göre karar tarihine en yakın tarih itibarıyla ulaştığı miktarının avans faizi ile birlikte hüküm altına alınması talep edilmelidir.

8-OLMASI GEREKEN (ÇÖZÜM ÖNERİSİ)

AYM 22.7.2025, 2024/24, 164 sayılı kararı ile 3095 sayılı Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'un "Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme yıllık yüzde oniki oranı üzerinden yapılır. Cumhurbaşkanı, bu oranı aylık olarak belirlemeye, yüzde onuna kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya yetkilidir." şeklindeki 1. maddesinin "Sözleşmeden kaynaklanmayan borç ilişkileri" yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir. Karara konu olayda, deprem sonucunda taşınmazın yıkılması nedeniyle uğranılan maddi ve manevi zararların idarelerden tazmini talep edilmiş; idareler ile arada sözleşme

121- Y. 14. HD. 18.11.2014, 8088/13006.

122- Y. 15. HD. 25.5.2021, 2020/1332, 2208; Y. 14. HD. 11.7.2011, 7753/9112; Y. 2. HD. 10.1.2017, 2016/20608, 171.

123- YHGK 1.10.2014, 2013/1-1117, 745.

olmadığından dolayı iptal kararı sözleşmeden kaynaklanmayan borç ilişkileri ile sınırlandırılmıştır. Kuralla borcun geç ödenmesi nedeniyle belli bir oranda faiz ödenmesi öngörülmekle birlikte paranın değerinde oluşacak aşınmayı telafi etmek amacıyla enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğramadan ödenmesini sağlayacak mekanizmaların öngörülmediği, hukuk sisteminde alacağın enflasyon karşısında değer kaybının önlenmesi için etkili bir hukuk yolunun bulunmadığı, bu itibarla kuralın, Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkına aykırılık oluşturduğu gerekçesiyle iptaline karar verilmiştir. Kararın RG yayımlanmasından (1.12.2025 tarihinden) itibaren 9 ay sonra (1.9.2026 tarihinde) yürürlüğe girmesine hükmedilmiştir.,

Bu arada, 12. Yargı Paketi adı altında, Yargının Etkin ve Verimli İşlemesine Yönelik Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3737) ile AYM iptal kararı da dikkate alınarak düzenleme yapılmak istenmektedir. Teklifin Genel Gerekçesinde aynen; "... Anayasa Mahkemesi tarafından 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin bazı düzenlemelerinin iptaline karar verilmiştir. Anayasa Mahkemesince verilen iptal kararlarının oluşturacağı hukuki boşluğun doldurulması ve uygulamada yaşanabilecek tereddütlerin giderilmesi amacıyla düzenleme yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır..." denilmektedir. Konuyla ilgili madde gerekçesinde ise; "... Yapılan düzenlemeyle, Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesini de karşılayacak bir biçimde, faiz ödenmesi gereken hallerde miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödemenin yıllık, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranının yüzde sekseni üzerinden yapılacağı ve söz konusu reeskont oranının, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan reeskont oranından beş puan veya daha çok farklı olması halinde, yılın ikinci yarısı için belirlenen oranın yüzde sekseninin geçerli olacağı hüküm altına alınmaktadır. Düzenlemeyle, alacaklı ve borçlunun menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulması amaçlanmaktadır"

denilmektedir. Yasal faiz oranının belirlenmesine ilişkin Teklif metni şöyledir;

"4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunun 1 inci maddesi

aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 1- 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme yıllık, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranının yüzde sekseni üzerinden yapılır. Söz konusu reeskont oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan reeskont oranından beş puan veya daha çok farklı ise, yılın ikinci yarısında 30 Haziran günü belirlenen oranın yüzde sekseni geçerli olur."

Yukarıdaki hüküm alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat dengesini koruyacak nitelikte değildir. Çünkü, faize faiz işletilmesi (bileşik faiz) yasaktır. Reeskont oranının neden tamamının değil de %80'inin yasal faiz olarak belirlendiği de açıklamaya muhtaçtır. Ayrıca reeskont oranı Merkez Bankasının para politikalarına göre belirlenmekte olup, objektif olarak enflasyonu yansıtmamaktadır. Ekonomideki para arzı ve kredi genişlemesi dikkate alınarak belirlenen reeskont oranı yerine, enflasyonu en gerçekçi olarak yansıtmaması beklenen fiyat endekslerinin dikkate alınması gerekirdi.

Para borcunun geç ödenmesi nedeniyle alacaklının mağduriyetinin giderilmesi, yasal ve temerrüt faizi oranlarının enflasyon oranının altında kalmayacak şekilde (enflasyon oranında) arttırılması ile mümkündür.

Buna göre 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunda aşağıda sırası ile belirtilen değişiklik ve ilaveler ivedilikle yapılmalıdır. Aksi halde alacaklılar aleyhine olan dengesizlik ve zarar durumu devam edecektir.

1) 213 sayılı VUK Mükerrer m 298/B ve C hükümlerine göre belirlenen yeniden değerlendirme oranı, sonraki takvim yılından itibaren işleyecek yasal faiz oranı olarak belirlenmelidir. Bu yöntem, ekonomik gerçeklikle uyumlu, öngörülebilir, eşitlikçi ve otomatik bir faiz belirleme mekanizması sağlayacaktır.

2) Bir yıldan fazla gecikme halinde de, borçlunun ağır kusurlu olduğu dikkate alınarak, bir yıllık faiz miktarının anaparaya dönüştüğü kabul edilerek ve faize faiz işletilmesine imkan tanınmalıdır. Bu şekilde, hem alacaklının zararının telafisine katkı sağlanacak hem de borçlunun kötü niyetli olarak süreci uzatmasının önüne geçilebilecektir. Bileşik faizi yasaklayan 3095 sayılı Kanun m 3 hükmünün birinci cümlesi olan "Kanuni faiz ve temerrüt faizi hesaplanırken mürekkep faiz yürütülemez"

cümlesinden sonra “Ancak bir yıldan fazla süren gecikmelerde yıllık olarak bileşik faiz uygulanabilir” cümlesi eklenmelidir.

3) Ticari – adi iş ayırımına göre faiz oranının çeşitlendirilmesi anlamsız ve mantıksızdır.¹²⁴ O nedenle 3095 SK m 2/2 hükmü yürürlükten kaldırılmalıdır. Eğer ticari işlerde faiz oranının mutlaka ayrı belirlenmesinde ısrar ediliyorsa, yukarıda belirtildiği şekilde bulunan yasal faizin altında olmamak üzere avans faizi işletilmesi uygulamasına (3095 SK m 2/2¹²⁵) devam edilebilir.

4) Uygulamada karışıklık ve çelişkiye neden olduğu için diğer kanunlardaki oran ve sınırlamaların¹²⁶

124- Bu ayırımın nedenine ilişkin 3095 sayılı Kanun gerekçesinde de bir hüküm bulunmamaktadır. Ticari işlerde farklı bir faiz oranı benimsenerek kimilerine ayrıcalık tanındığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesine yapılan başvuru üzerine, AYM tarafından aynen; “Ticari iş veya işlemlerle ticari olmayanlar aynı nitelikte olmadığı gibi tacir ile tacir olmayanlar da aynı hukuksal konumda değildirler. Bu nedenlerle, ticari işler için farklı temerrüt faizi öngörülmesi eşitlik ilkesine aykırı değildir” denilmiştir, AYM 15.12.1998, 1997/34, 79. Burada eşitlik ilkesinin ihlal edilmesi nedeninden ziyade, faiz oranı konusundaki uyumsuzlukların ve çelişkili kararların ortaya çıkmasının önlenmesi, dolayısıyla uygulamada birlik ve istikrarın sağlanması için ayırımın ortadan kaldırılması gerekmektedir.

125- 3095 SK m 2/2-“Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı, yukarıda açıklanan miktardan fazla ise, arada sözleşme olmasa bile ticari işlerde temerrüt faizi bu oran üzerinden istenebilir. Söz konusu avans faiz oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan avans faiz oranından beş puan veya daha çok farklı ise yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olur”.

126- Örneğin, TKHK m 6/A-d uyarınca TKHK kapsamındaki taksitle yapılan satımlarda, temerrüt faizi oranı, sözleşmede belirlenen faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçemez. Sözleşme ile kararlaştırılacak anapara (henüz temerrüt oluşmadan önceki) faiz oranı, mevzuata (3095 sayılı Kanun m 1’e) göre belirlenecek faiz oranının %50 fazlasını aşamaz (TBK m 88). Yıllık temerrüt faizi oranı da mevzuat (3095 sayılı Kanun m 2) hükümlerine göre belirlenen oranın %100 fazlasını aşamaz (TBK m 120/2).

hükümsüz olduğuna dair 3095 sayılı Kanuna hüküm konularak, faiz konusunda birlik ve istikrar sağlanmalıdır. O nedenle “Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununda kanuni faiz temerrüt faizi oranlarını belirleyen hükümler uygulanmaz” şeklindeki 3095 SK m 5/2 hükmü; “Diğer Kanunlardaki kanuni faiz temerrüt faizi oranlarını belirleyen ve sınırlayan hükümler uygulanmaz” şeklinde değiştirilmelidir. Böylece farklı kanunlar arasında ortaya çıkan faiz oranı karmaşası giderilmiş olacaktır.

SONUÇ

Yasal faiz ve temerrüt faizinin, enflasyonun, kamu alacakları için uygulanan faizler ile vergi, harç ve cezalar için belirlenen arttırım oranlarının çok gerisinde kalması, adalet duygusunu zedelemekte ve hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Bu adaletsizlik, doktrin ve uygulamada, uyarılama, denkleştirici adalet, munzam zarar, güncel değer dikkate alınarak oranlama yapılması, karar tarihine en yakın tarih itibarıyla zarar ve alacağın belirlenmesi, aynı tazminat gibi hukuki çareler üretilmek suretiyle giderilmeye çalışılmaktadır. Bu hukuki çarelere ilişkin genel açıklamalara ilgili bölümlerde yer verilmiştir.

Ancak olması gereken yorum, kıyas ve hukuk yaratılarak bulunacak çareler yerine, açık yasal düzenleme yapılmasıdır. Bu, hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik ilkelerinin de bir gereğidir. Bu konuda en son 12. Yargı Paketi içerisinde yer alan, objektif niteliği bulunmayan ve para politikası aracı olan reeskont oranının %80’inin yasal faiz olarak belirlenmesi, alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat dengesini sağlamaktan uzaktır.

Eldeki çalışmada, bu düzenlemenin nasıl olması gerektiği ile adaletli bir düzenleme yapıncaya kadar nasıl talepte bulunulması gerektiği üzerinde durulmuştur.

"KAT KARŞILIĞI" MI? YOKSA "ARSA PAYI KARŞILIĞI" MI?

Av. Dr. Nezh SÜTÇÜ¹

Kat karşılığı inşaat sözleşmesi ile ilgili kitap, makale söylemlerde, "Kat Karşılığı" yerine "Arsa Payı" kelimesinin gün geçtikçe daha sıklıkla kullanıldığına tanık olunmaktadır.² Bu konuda kitap ve makaleler yazan bir hukukçu olarak en doğrusunu tespit etmek üzere çalışma yapma gereği doğmuştur. Yapılan çalışmada sözleşmeye en uygun ismin "Kat Karşılığı İnşaat Yapım Sözleşmesi" olduğu sonucuna varılmıştır.

Sözleşmenin adının "Kat Karşılığı" şeklinde olması gerektiğine dair gerekçeler ve açıklaması sırasıyla aşağıda sunulmuştur.

1. "KAT" TABİRİ "ARSA PAYI"INDAN DAHA GENİŞ BİR ANLAM İFADE ETMEKTEDİR

Esasında dar anlamda "kat" ile iki döşeme arasında kalan anlaşılmaktadır. TDK sözlüğünde, bir yapıda yer alan daire veya odaların bütünü (evin üst katı gibi); Bir yüzey üzerine az veya çok kalın bir biçimde, düzgün olarak yayılmış bulunan şey (Bir kat yufka, bir kat peynir gibi); Üst üste konulmuş şeylerden her biri; katman, tabaka; Giyeceklerde takım (Birer kat elbise ile kalacağız); Apartman dairesi; Birinin

¹ - Bursa Barosu Avukatı.

² - Kat Karşılığı İnşaat Sözleşmesinin tanımı ve nitelendirilmesi konusunda detaylı açıklamalar için bkz. SÜTÇÜ, Nezh, Uygulama ve Teoride Tüm Yönleriyle Kat Karşılığı İnşaat Yapım Sözleşmesi, Ankara, 2024, s. 53-59, 116-120.

gözünde (Salim, Sait Faik'in Yaşar Nabi katındaki telif ücretini artırmakta büyük rol oynamıştır); huzur; Bükülen veya kıvrılan bir şeyin her kıvrımı (Kumaşın katı); Makam; Karşılaştırma anlamı taşıyan cümlelerde sayı sıfatlarıyla kullanıldığı zaman sözü edilenin karşılaştırıldığı şeye göre nitelik ve nicelik bakımından derecesini bildiren bir söz; Misil (Bu, ondan iki kat pahalı); Tekrarlanan bir sayının toplamı (6, 9, 12 ve 15 sayıları 3 sayısının katlarındandır) gibi anlamlara gelmektedir.³

İnşaat hukukundaki "Kat" tabirinin kökeni Kat Mülkiyeti Kanununa dayanmaktadır. Bu Kanundaki "Kat", kat irtifakının kurulmasından, kat mülkiyetine geçilmesi ve üzerindeki kat mülkiyetli ana taşınmazın devamı süresince yönetimini ifade etmektedir.

Kat mülkiyetinin, arsa payı ve ana gayrimenkuldeki ortak yerlerle bağlantılı özel bir mülkiyet olması (KMK m 3/1) ve arsa payının, KMK'da yazılı esasa göre bağımsız bölümlere tahsis edilen ortak mülkiyet payını ifade etmesi (KMK m 2/d) bu tezi doğrulamaktadır.⁴

Görüldüğü gibi "arsa payı" bağımsız bölümü temsil eden bir orandan (hisseden=pay oranından) ibarettir. Oysa "kat" ile "arsa payı" dışında, özel bir ortak mülkiyet rejimi ifade edilmektedir. Dolayısıyla KMK kapsamında değerlendirme yapıldığında, "kat" tabirinin arsa payı" tabirinden daha kapsayıcı olduğu tartışmasıdır.

"Arsa Payı"nın sadece Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamındaki bağımsız bölümü/bölümleri ifade etmediği, kat irtifakı kurulmadan (bir başka anlatımla KMK kapsamına girilmeden) önceki devirleri de kapsayacak şekilde anlaşılması gerektiği ve daha kapsayıcı olduğu ileri sürülebilirse de, "arsa payı" ile KMK'na tabi olunan yerlerde bağımsız bölümlere tahsis edilen mülkiyet payı anlaşılmaktadır.⁵

Bundan başka konuşma dilinde arsa payının değil,

3- <https://sozluk.gov.tr>

4- İsviçre'deki durum ise biraz farklıdır. "...Taşınmazın üstündeki yapıyla birlikte tüm paydaşların paylı mülkiyet hakkına sahip olduğu, paydaşların bu yapının bir katında ya da belirli kısımlarında aynı nitelikli yararlanma ve yönetim haklarına sahip olduğu kat mülkiyetinin kurulmasına izin verilmektedir. Kat maliklerinin burada özel, nitelikli ve geniş kapsamlı bir paylı mülkiyet hakkına sahip olduğu kabul edilmekte, böylece üst alta tabidir prensibi de ihlal edilmemektedir..." GENÇ ARIDEMİR, Arzu, Kat Mülkiyeti I, İstanbul, 2021, s. 8-9. Buna göre İsviçre sisteminde bağımsız bölümler üzerinde bağımsız bir mülkiyet hakkı tanınmamakta, paylı mülkiyetin söz konusu olduğu taşınmazda paydaşlara bağımsız bölüm üzerinde münhasıran yararlanma yetkisi verilmekte ve bağımsız bölümlere tapu sicilinde ayrı bir sahife açılmamaktadır, GENÇ ARIDEMİR, s. 11.

5- <https://sozluk.gov.tr>

arsadaki payın veya hissenin üzerindeki tasarruftan (örneğin payın veya hissesin satışından) bahsedilir. Örneğin bir kişi arsasından bir hisseyi sattığında, "arsadaki hissemi veya payımı sattım" ifadesini kullanır. "Arsa payımı sattım" demez.

Paylı mülkiyette tasarruf yetkisini düzenleyen TMK m 688/3 hükmünde aynen; "Paydaşlardan her biri kendi payı bakımından malik hak ve yükümlülüklerine sahip olur. Pay devredilebilir, rehnedilebilir ve alacaklılar tarafından haczettirilebilir" denilmektedir. Arsadan taraflarca (arsa sahibi ve yüklenici tarafından) kararlaştırılan paylaşım oranına göre yükleniciye pay devredilmek suretiyle taraflar arasında paylı mülkiyet ilişkisi doğmaktadır. Arsa sahibinin birden çok olduğu durumlarda ise daha en başta (yükleniciye devir yapılmadan önce) arsa sahipleri arasında paylı mülkiyet ilişkisi söz konusu olmaktadır. Ancak buradaki paylı mülkiyetin, yapılacak inşaattaki bağımsız bölümleri temsil eden arsa payı ile doğrudan bir ilgisinin bulunmadığı açıktır. Fakat dolaylı bir ilgi vardır. Şöyle ki; yükleniciye kalan bağımsız bölümlere tahsis edilecek bağımsız bölümlerin arsa paylarının toplamı, arsadan yükleniciye devredilecek paya (hisseye) karşı gelmektedir. Ancak paylardan birisi, taşınmaz üzerindeki paylı mülkiyeti (arsa hissesini) (TMK m 688 vd) diğeri ise, KMK'na tabi bağımsız bölümü temsil etmekte olup, her iki paya ait mülkiyetin konusu farklıdır.

Kat karşılığı inşaat sözleşmesindeki "kat" tabiri, esasında KMK kapsamını da aşar bir anlam ifade etmektedir. Genelde Kat Mülkiyeti Kanununa tabi bir taşınmaz üzerinde inşa edilecek bağımsız bölümlerin paylaşımı söz konusu olduğundan, uygulamada "kat" kavramı ortaya çıkmışsa da, buradaki "kat" ile daha kapsamlı olarak "taşınmaz" kast edilmektedir.

Gerçekten, sözleşmenin konusu, bir arsanın tamamı olabilir. Örneğin arsa sahibi bitişik veya ayrı yerlerde bulunan iki arsası üzerine yapılacak inşaattan birine yapılacak binanın tamamını yükleniciye bırakıp, diğer parselde yapılacak binanın da tamamını kendisi alabilir.⁶ Dolayısıyla, bağımsız bölümlerin bir bütünlük taşıyor biçimde inşa edilmesi her zaman söz konusu olmayabilir.

- "Taraflar arasındaki 21.05.2001 günlü düzenleme şeklinde gayrimenkul satış vaadi ve kat karşılığı

6- Nitekim Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelik (RG: 19.6.2007, 26557) m 4/a hükmünde aynen "Arsa karşılığı inşaat: Hazine taşınmazı üzerinde yapılacak yapı bedeline karşılık başka bir Hazine taşınmazının verilmesini ifade eder" denilmekte olup, arsa karşılığı inşaat, kat karşılığı inşaatla aynı hükümlere (adı geçen Yönetmelik m 12 ve m 64-65-66) tabi tutulmuştur.

inşaat sözleşmesine göre mülkiyeti davacıya ait olan Alanya 2022 parsel üzerindeki natamam otel inşaatı yüklenici tarafından tamamlanacak, iş bedeli karşılığı olarak yükleniciye mülkiyeti Sabriye Azakoğluna ait olan Alanya İlçesi 117 ada 1 parsel numarasında kayıtlı gayrimenkul ile 2022 parsel numarasında kayıtlı taşınmaz içinde bulunan Sınırlı Sorumlu Saydam Yapı Kooperatifinin inşa etmekte olduğu 42 dairelik sitenin bahçe katında bulunan 6 adet daire verilecektir. Dairemizin 14.01.2004 günlü bozma ilamında belirtildiği gibi inşaatın gerçekleşme oranı %30'a göre ileriye dönük fesihten sözedilemez ise de akdin ileriye dönük feshine dair önceki karar arsa sahibi tarafından temyiz edilmediğinden davalı bakımından usuli kazanılmış hak oluşmuştur..."⁷

• "...Taraflar arasında 03/06/2011 tarihli " ... Mahallesinde bulunan pafta 10, ada 13, parsel 73 ve 74'te kayıtlı taşınmaz üzerinde bulunan merkez spor salonunun yükleniciye devri karşılığında, 4000 kişilik spor salonu inşaatı yapılması işine ait " sözleşme imzalanmıştır. Sözleşmeye göre, yüklenici gösterilecek alana 4000 kişilik spor salonu yapacak, davalı kurum ise bunun karşılığı olarak yükleniciye yukarıda bilgileri verilmiş bulunan hali hazırdaki spor salonu binasını arsası ile birlikte verecektir. ...ya konu spor salonu binasının deprem nedeniyle hasarlandığı, bu hasarın dava dışı ilk yükleniciden temlik alan ...Ltd. Şti.'nin sözleşmenin tarafı olduğu dönemde meydana geldiği ve binanın dava dışı ... İnş. Taah. San. ve Tic. Ltd. Şti. Tarafından yıkıldığı, yıkım karşılığında ne yüklenicinin ne de iş sahibinin herhangi bir talepte bulunmadığı anlaşılmaktadır. Aynı zamanda yıkımdan sonra sözleşmeyi devralan davacı yüklenicinin, bu durumu bilmediğinin kabulüne imkan yoktur. Bu nedenle teslim edilmeyen bina bedeline ilişkin talebin reddi isabetli olmuştur. Davacının fazla iş bedeline ilişkin talebine gelince; dava konusu sözleşmenin 8. maddesinde " idare ve yüklenici arasında yapılan iş bu sözleşme, düzenleme şeklinde kat karşılığı inşaat yapımı..." şeklinde belirtilmiş kat karşılığı inşaat sözleşmesidir. Davalı kurum ile dava dışı iş ortaklığı arasında imzalanan sözleşmede, 4000 kişilik 15.948 m2 inşaat alanı yapılması kararlaştırıldığı halde, inşaatın 5000 kişilik ve 19.854 m2 inşa edildiği konusunda herhangi bir ihtilaf yoktur. Uygulama projesi ilk yüklenici tarafından 5000 kişilik olarak hazırlandığı ve sözleşmenin 06.03.2013 tarihinde ilk yüklenici tarafından ... İnş. Taah. San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye ondan da 14/04/2014 tarihinde davacı ... İnş. Taah. San. Tic. Ltd. Şti'ye, davalı idarenin muvafakati ile temlik edildiği, temlik sözleşmelerinde, temlik alanların eski

spor salonu ve arsası karşılığında 5000 kişilik spor salonu yapmayı taahhüt ettikleri anlaşılmaktadır. Bu durumda sözleşmenin talil edildiği, sözleşmeyi temlik alanların trampa konusu spor salonu ve arsası karşılığında, 5000 kişilik stad yapma taahhüdü altına girdiğinin kabulü gerekir. Hal böyle olunca, davacının taahhüdü kadar imalat yaptığı, fazla imalat yapmadığı, davacının fazla imalatla ilgili talebinin bu gerekçelerle reddi gerekirken kabulü doğru olmamıştır..."⁸

Hem para ve hem de başka yerden arsa verilmesi karşılığında da inşaat sözleşmesi yapılabilir.

• "... sözleşme ile davacı yüklenici, davalı iş sahibi kooperatife ait 13 adet villanın yükleniciye verilmiş olan "Yapılacak İşler Listesi" ve Muğla Belediyesi'nce onaylanmış projesine uygun olarak anahtar teslimi tamamlama işini üstlenmiştir. İşin bedeli ise, sözleşmenin 6. maddesinde; her üyeden alınacak olan 125.000,00 TL katkı payı ve 2830 Sayılı parselin davacı yükleniciye bedelsiz teslimi olarak kabul edilmiştir. Maddede iş bedeli olarak davacıya verilmesi kararlaştırılan taşınmaza herhangi bir bedel takdir edilmemiştir. Taraflar arasında düzenlenen sözleşme davalı iş sahibi tarafından 12.11.2020 tarihinde feshedilmiş, 13.11.2020 tarihli noter ihtarı ile de fesih iradesi davacı yükleniciye iletilmiş olup, akdi ilişkinin fesih tarihine göre tasfiyesinin yapılması gerekir. Mahkemece, sözleşme kapsamında yapılacak işler bedelinin, taşınmazın fesih tarihindeki değeri ile 13 kooperatif üyesinden toplanacak olan 125.000,00'er (toplam 1.625.000,00 TL) TL'nin toplamı olarak kabulü gerekirken, taşınmazın sözleşme tarihindeki değeri esas alınarak iş bedeli belirlenmesi doğru olmamıştır..."⁹

Ayrıca arsa sahibine ait bir binanın sıfırdan veya yeniden ya da tamamen inşası şart değildir. Arsa sahibi binasına yapılacak yenileme, tadilat, ilave, değişiklik, onarım, güçlendirme, kısmi yapı vs. inşaat işleri karşılığında, tapuda taşınmaz vermeyi taahhüt edebilir.¹⁰ Uygulamada bu tür sözleşmeler "barter" olarak adlandırılmaktadır. Ancak inşa edilecek yapının taşınmaz

8- Y. 15. HD. 2.6.2021, 2020/2218, 2458.

9- Y. 6. HD. 29.9.2025, 2024/3654, 3138.

10- Y. 15. HD. 31.1.1991, 1990/2416, 344, KOSTAKOĞLU, Cengiz, İnşaat Hukuku ve Kat Karşılığı İnşaat Sözleşmeleri, İstanbul, 2000, s. 922; Y. 18. HD. 29.5.2001, 4774/5452; Y. 15. HD. 9.10.2015, 4370/4912; Y. 15. HD. 14.7.2009, 2384/4384, ÖZTÜRK Muammer / GÖZÜTOK, Zeki, Usul ve Esaslarıyla Eser Sözleşmesi Uygulaması, Ankara, 2018, s. 60-61; Y. 15. HD. 8.11.2017, 1551/3853; Y. 15. HD. 5.2.2018, 2016/2273, 362; Y. 6. HD. 29.6.2022, 2021/1361, 3768; Y. 6. HD. 20.6.2023, 2022/2302, 2436; Y. 6. HD. 13.11.2025, 2121/3874; Y. 6. HD. 19.11.2025, 195/3937. Yargıtay bu şekilde yapılan sözleşmelere "Ayni Edim Karşılığı İnşaat Sözleşmesi" ismini vermektedir, Y. 6. HD. 20.4.2022, 2021/4442, 2293.

7- Y. 15. HD. 28.3.2011, 2010/6065, 1878.

niteliğinde olması gerekir.

Arsa sahibinin yükleniciye vermeyi taahhüt ettiği taşınmazın kat mülkiyetine tabi bir taşınmazdaki bağımsız bölüm olması şartı da yoktur. Örneğin, arsa sahibi binasının depreme karşı güçlendirilmesi işinin yapımı karşılığında, başka bir yerde bulunan arsa, tarla, villa, daire, tarlasını vb. güçlendirme işini yapan yükleniciye devredebilir. Aynı şekilde, yüklenicinin arsa sahibine vereceği bağımsız bölümlerin başka bir yerdeki inşaatından olması da mümkündür¹¹.

Arsa sahibinin, TMK m 704, 705 ve m 998 uyarınca taşınmaz mülkiyeti kapsamındaki, tapu kütüğünde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar¹² karşılığında da inşaat yapım sözleşmesi imzalaması mümkündür. Örneğin; arsa sahibi, TMK m 826. hükmü gereğince tapu kütüğüne taşınmaz olarak kaydedilen bağımsız ve sürekli nitelikte bulunan üst hakkının yükleniciye devri karşılığında, diğer boş bir arsasına inşaat yapılması konusunda anlaşma yapabilir.

O nedenle esasında sözleşmenin tanımı;

“Yüklenicinin arsa sahibine ait taşınmaz üzerinde yapacağı inşaat karşılığında, arsa sahibinin, yükleniciye taşınmaz devrini yükümlendiği sözleşmeye; “Taşınmaz Karşılığı İnşaat Yapım Sözleşmesi” denir.

şeklinde olmalıdır. Ancak uygulamada, genellikle bu tür sözleşme, aynı veya değişik parseldeki bağımsız bölümlerin, yüklenici ve arsa sahibi arasında paylaşımı şeklinde gerçekleşmektedir. Kat Mülkiyeti Kanunu’nun¹³ yürürlüğe girmesinden sonra yaygınlaşan bu sözleşme için “Kat Karşılığı”

11- KOSTAKOĞLU s.73; AVCI, Ali, *Arsa Payı Karşılığı İnşaat Yapım Sözleşmelerinde Bağımsız Bölüm Alan Üçüncü Kişilerin Durumları*, Ankara, 2015, s. 5-6; Y. 13. HD. 5.6.2017, 2015/12086, 6870; Y. 23. HD. 30.11.2015, 2014/7817, 7734, COŞKUN, Mahmut, *İnşaat Sözleşmelerinden Kaynaklanan Davalar*, Ankara, 2017, s. 564.

12- Bağımsız ve sürekli hakların tapu kütüğüne taşınmaz olarak kaydedilmesi, onların niteliklerini değiştirmemekte, sadece bu haklara taşınmaz hükümlerinin uygulanmasını sağlamakta olup, bu haklar gerçekte devredilebilir kişiye bağlı. İrtifak hakları niteliğindedir, SEZGİN, Ali, *Taşınmaz Hukukunda Şerhler ve Beyanlar*, Ankara 2025, s. 38-39.

13- İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan konut sıkıntısına çözüm getirebilmek için çıkarılan (SAĞLAM, İpek, *Kat Mülkiyeti Kanunu’na Göre Toplanma ve Karar Alma Esasları*, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye Armağan, İstanbul, 2009, s. 1351) Kat Mülkiyeti Kanunundaki “kat” tabiri “bağımsız bölüm” ve ortak alanlardaki paylı mülkiyeti ifade etmektedir. KARTAL, Arsa Payı Karşılığı Bağımsız Bölüm Yapım Sözleşmesi ve Özellikle Biçimi, *Yargıtay Dergisi*, 1983/1-4, s. 101. O nedenle Kanunun ismi, “Bağımsız Bölüm Mülkiyeti Kanunu” veya bağımsız bölüme tahsis edilen ortak mülkiyet payı dikkate alınarak “Arsa Payı Mülkiyeti Kanunu” yerine Kat Mülkiyeti Kanunu olarak belirlenmiştir.

tabiri kullanılmaktadır.¹⁴ Bir katta birden fazla daire, dükkan vs. bağımsız bölüm olabileceği gibi, yukarıda belirtildiği üzere, arsa sahibine bağımsız bölüm dışında, taşınmaz niteliğinde inşaat da yapılabilir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle “arsa payı” yerine daha kapsayıcı olan “kat” tabirinin tercih edilmesi gerektiği sonucuna varılır.

2. HALK DİLİNDE SÖZLEŞMENİN ADI “KAT KARŞILIĞI” OLARAK YERLEŞMİŞTİR

Her ne kadar, pratikte “kat” ile bir yapının iki döşemesi arasındaki alan anlaşılmaktaysa da¹⁵, “kat karşılığı” denildiğinde, kavram başka bir anlama dönüşmektedir.

Uygulamada ve halk dilinde bu sözleşmenin adı “Kat Karşılığı İnşaat Sözleşmesi” olarak yerleşmiştir. Kanunun gerekçesinde de bu durum ifade edilmiştir.

KMK gerekçesinde aynen; “Mevcut bir binanın başlı başına kullanılmaya elverişli bağımsız bölümleri üzerinde kurulan mülkiyete bu bölümler ister kat, ister daire, ister oda veya mağaza olsun halk arasında ve hukuk doktrinde yerleşmiş olan bir deyimle (kat mülkiyeti) denilmiş ve henüz üzerine bina yapılmamış olup da kat mülkiyeti esasına göre bina yapılmak için bir arsanın ortak maliklerinin kurdukları haklara (kat irtifakı) adı verilmiştir. Kat irtifakı kurulurken esas alınan kat değerinin, binanın kat mülkiyetine çevrilmesi halinde aynen muhafaza edilmesi tabii bulunmuştur” denilmektedir.¹⁶

Sözleşme ve hukuk metnlerinin halkın anlayacağı ve kavrayacağı açıklıkta olması gerekir. Hukuki işlemler ve sözleşme hükümleri, yalnızca hukukçular tarafından yorumlanabilecek teknik ifadelerden değil, muhatapın makul bir dikkat ve özenle okuyup anlayabileceği açıklıkta düzenlenmelidir. Aksi halde dürüstlük kuralı, şeffaflık ilkesi ve bilgilendirme yükümlülüğü ihlal edilmiş olur. Hukuk düzeninin amacı kişilerin davranışlarını yönlendirmektir. Muhatapların anlayamayacağı derecede teknik, karmaşık veya belirsiz düzenlemeler; hukuki güvenlik, dürüstlük kuralı ve irade serbestisi ilkeleriyle bağdaşmaz. Bu nedenle sözleşmelerin ve hukuk metnlerinin, makul bir kişinin anlayabileceği açıklıkta kaleme alınması gerekir. Anayasa 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin bir gereği olarak hukuki metinlerin belirli ve

14- Bazı Kanunlarda da aynı tabir kullanılmaktadır. Örneğin, *Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun m 3; 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun m 6/1 (6306 SK m 6/1).*

15- KARTAL, Bilal, *Kat Karşılığı İnşaat Sözleşmesi*, Ankara, 1993, s. 18.

16- <https://www.turkhukuksitesi.com/serh.php?did=5361>

anlaşılabilir olması gerekir.

O nedenle daha teknik bir ifade olan "arsa payı" yerine, halk dilinde yerleşmiş "kat" tabirinin tercih edilmesi uygun olacaktır.

3. LATİNCE KÖKENLER DE "KAT" KAVRAMININ KULLANIMINA DAHA UYGUNDUR

İngilizcede "kat mülkiyeti" Condominium ile ifade edilmektedir.¹⁷

CONDOMINIUM kısaltılmışı CONDO'dan bu tabirin türediğini düşünmekteyim.. "CON" latince "birlikte" veya "ortak" demektir. "DOMINIUM" ise, "mülkiyet" anlamına gelmektedir.¹⁸ "Con" yerine ona çok benzeyen ve aynı şekilde tek hece ve üç harften oluşan "Kat" kelimesinin kullanılmasında böyle bir öngörü il hareket edilmiş olabileceğini düşünüyorum.

4. DEĞERLİ HOCALARIMIZIN DA GÖRÜŞ VE İFADELERİNE SAYGI DUYULMALIDIR

"Kat", arsadan itibaren binanın kullanılmasına dair bir süreci ve bağımsız bölümlerde bağımsız mülkiyeti, ortak alanlarda paylı mülkiyeti ifade etmektedir. Katların bağımsız bölüm mülkiyetine sahip olabileceği anlamına gelmektedir.

Kat Mülkiyeti Kanununun hazırlanma sürecinde, Ebulüla Mardin, Kemal Oğuzman, Suat Bertan gibi Hocaların eserlerinden yararlanılırken de bu tabir ("kat" tabiri) kullanılmıştır.¹⁹

Kat Mülkiyeti Kanununun hazırlanması sırasında eski kaynaklara bakıldığında, kat mülkiyetinin bir kata veya katın bir kısmına malik olmaktan ibaret kabul edildiği sonucuna varılmaktadır.²⁰ Buna göre "kat" ile esasında "bağımsız bölüm" anlatılmak istenmektedir. Kanımca Mecellenin 1192 maddesinde, bir binanın katlarının farklı maliklere ait olabileceğinin

belirtilmesi nedeniyle²¹ "kat" tabiri benimsenmiş olabilir.

Bundan başka 864 sayılı Kanunu Medeninın Sureti Mer'iyet ve Şekli Tatbiki Hakkında Kanun m 39 hükmünde aynen; "Kanunu Medeninın gayrimenkul sicillerine dair olan kaidelerine göre tesisleri artık kabil olmayan aynı haklar (bir evin bir katının mülkiyeti, gayrın arazisi üzerindeki ağaçların mülkiyeti ... ilh) tescil edilmeyip sadece lüzumu derecesinde işaret olunmakla iktifa olunur" denilmektedir. Madde metnindeki "bir evin bir katının mülkiyeti" ibaresi "kat" tabirinin tarihi kökenin bulunduğunu göstermektedir.

Yine Eski Medeni Kanun (743 sayılı Türk Kanunu Medenisi) m 652/2 hükmünde aynen; "Bir evin mutelif katları, üst hakkı teşkiline mevzu olamaz" denilmektedir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle sözleşmenin isminin "Bağımsız Bölüm Karşılığı İnşaat Sözleşmesi" olması gerektiği iddiası bir dereceye kadar kabul edilse

21- KAŞIKÇI, Osman, Mecelle'de Kat Mülkiyeti, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl: 1998, Cilt: 2, Sayı: 1, s. 138. Söz konusu maddede aynen; "Herkes mülkünde keyfe mâyeşâ tasarruf eder. Fakat başkasının hakkı taalluk ederse mâliki, mülkünde istiklâl üzre tasarruftan men'eder." Meselâ, fevkânîsi birinin ve tahtânîsi diğerinin mülkü olan ebniyede, fevkânî sahibinin tahtânîde, hakk-ı kararı ve tahtânî sahibinin fevkânîde hakk-ı sakfı, yani güneşten ve yağmurdan tesettür ve tahaffuz hakkı olmakla, birisi diğerin izni olmadıkça, ana muzır olabilecek bir şey yapamaz ve kendi binasını yıkamaz" denilmektedir.

Maddeyle ilgili yapay zeka açıklamasında ise aynen; "Alıntıladığınız metin, Osmanlı medeni kanunu olan Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye'nin 1192. maddesinden bir kesittir. Paylaştığınız bu hüküm, mülkiyet hakkının mutlak olmadığını ve komşuluk hukuku (telâfi-i zarâr) ile sınırlandırıldığını anlatan son derece önemli bir hukuki ve felsefi ilkedir. Bu metinde vurgulanan temel hukuki kavramlar şunlardır:

- Mülkiyetin Sınırları: İlk cümle, mülk sahibinin malında dilediği gibi tasarruf (kullanma, değiştirme, yıkma) hakkı olduğunu belirtir. İkinci cümle ise bu serbestinin "başkasına zarar vermeme" kuralına bağlı olduğunu vurgular.
- İrtifak Hakları (Hakk-ı Karar ve Hakk-ı Sakf): Metindeki örnekte, alt ve üst katların mülkiyeti farklı kişilere aittir.
 - Üst katın (fevkânî) hakkı: Alt katın tavanına (kendi tabanına) basma ve orada bulunma hakkıdır (hakk-ı karâr).
 - Alt katın (tahtânî) hakkı: Üst katın tabanından (kendi tavanından) faydalanarak güneşten ve yağmurdan korunma hakkıdır (hakk-ı sakf).
- Müşterek Tasarruf Zorunluluğu: Altlı üstlü yapılarda iki mülk birbirine bağımlıdır. Bu nedenle maliklerden biri, diğerinin hakkını zedeleyecek veya binanın statüğünü/fonksiyonunu bozacak bir işlem yapamaz. Diğerinin rızası olmadan binasını yıkamaz veya zarar verecek tadilatları girilemez. Bu ilke, günümüzdeki Kat Mülkiyeti Kanunu'nun (KMK) da temelini oluşturan ortak yerlerin korunması ve bağımsız bölümlerin birbirine zarar vermemesi kurallarının tarihsel ve hukuki kaynağını oluşturur" denilmektedir.

17- <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/kat%20mülkiyeti>

18- https://www.britannica.com/topic/condominium-building?utm_source=chatgpt.com

19- <https://www.turkhukuk sitesi.com/serh.php?did=5361>.

20- GÖZÜBÜYÜK, Abdullah Polat, Yeni Kat Mülkiyeti Sistemleri Hakkında Mukayeseli İnceleme, Adalet Dergisi, Eylül, 1951, s. 1055. Katlar üzerindeki mülkiyet haklarından bahseden eser için bkz. REİSOĞLU, Safa, Kat Mülkiyeti ve "Socaire Suisse Des Juristes" in 1956 Yılı Kongresi, dalet Dergisi, Kasım, 1956, s. 1208.

de²², "Arsa Payı Karşılığı" ibaresinin tarihsel hiçbir dayanağı bulunmamaktadır.

5. ARSA SAHİBİNİN DEVİR BORCUNUN DOĞDUĞU TARİHTE FİİLEN SADECE ARSA DEVREDİLMİŞ OLMAMAKTADIR

Kat karşılığı inşaat sözleşmesinin ifasından sonra arsa sahibinin devir borcu muaccel hale gelir. Arsa sahibi ifadan (bina yapıldıktan) sonra sadece arsa payını değil, bağımsız bölümü de (binayı da) devretmiş olur.

Gerçekten, Kanun gereği inşaatın bitiminden sonra yükleniciye tapuda devir yapılmaktadır. Şöyle ki, arsa payının devri, aksi sözleşme ile kararlaştırılmadıkça, inşaatın teslimi ile muaccel olur (TBK m 479) (BK m 364). İnşaatı yüklenici yapmış olsa bile, teslim zamanında devredilen arsa payı içinde, bağımsız bölüm inşaatı da vardır. Çünkü bir bağımsız bölümün arsa payı, o bağımsız bölümün inşaatını da temsil etmektedir. Fakat gerçekte devredilen ve kat karşılığı inşaat sözleşmesinin konusu olan şey, sadece arsadır. Bir başka anlatımla bağımsız bölümün inşaatı durumudur.²³

Uygulamada yaygın olarak inşaatın seviyesi ile uyumlu olacak şekilde aşamalı (kademeli) devir yapılmaktadır. Bu durumda da, saf bir arsanın devrinin gerçekleşmediği açıktır.

Mütemmim cüz kuralı²⁴ gereği yapıda da malik olan arsa sahibinin yapıyı da devrettiği dikkate alınmalıdır. "Bağımsız Bölüm"ü ifade eden "kat" tabiri yerine, bağımsız bölümün tapu sicilindeki belirleyici unsurlarından²⁵ birisi olan "arsa payı"nın kullanılması

22- Türk Hukukunda öğretide baskın olan görüşe göre Kat Mülkiyeti Kanunu'nun hükümleri değerlendirildiğinde, kat mülkiyetinin, arsa payını değil, bağımsız bölümleri esas alan özel bir mülkiyet türü olduğuna dair görüşler için bkz. GENÇ ARIDEMİR, s. 35. "Kat" teriminin, mülkiyet hakkının konusu olan bağımsız bölümün bir yapının katları olması gerektiğini çağırırsa da, bağımsız bölümün bazen kat, bazen daire, bazen işyeri, bazen başka nitelikte veya yapısal özellikte olabileceğine, dolayısıyla kat mülkiyetinin bağımsız bölüm üzerindeki mülkiyet hakkı olmakla birlikte, bu mülkiyet türünün arsa payı ve taşınmazdaki ortak yerlerle bağlı ve onlarla bir bütün oluşturan özel bir mülkiyet türü olduğuna dair, GENÇ ARIDEMİR, s. 36, 41-42.

23- O nedenle bazı eserlerde, "Arsa Karşılığı İnşaat" tabiri kullanılmaktadır (Bkz. BAĞIRGAN, Muhammed Kutub, İnşaat İşlerinde Vergi, Muhasebe ve KDV İade Uygulamaları, Ankara, 2022, s. 39 vd.). Ayrıca bkz. KDVK m 2/5, m 27/6.

24- Bir şeye malik olan kimse, o şeyin bütünleyici parçalarına da malik olur. Bütünleyici parça, yerel âdetlere göre asıl şeyin temel unsuru olan ve o şey yok edilmedikçe, zarara uğratılmadıkça veya yapısı değiştirilmedikçe ondan ayrılmasına olanak bulunmayan parçadır (TMK m 684).

25- Bağımsız bölümün tapu sicilindeki belirleyici unsurları: cinsi, numarası, katı, arsa payı ve eklentisidir.

devam eden veya tamamlanmış yapılar bakımından devir konusunu tam olarak karşılamamaktadır.

Ancak vergileme tekniği bakımından değerlendirme yapılırken saf bir arsa payının devrinden bahsedilebilir. Çünkü, vergilemede yükleniciye devredilen arsa payına karşı gelen arsa değeri ve arsa sahibine kalan inşaat bedeli ayrı ayrı dikkate alınmaktadır.²⁶ Fakat bu durumun, arsa ile inşaat arasındaki sıkı fiili ve hukuki bağıllığı ortadan kaldırdığını ve devredilen arsa payının anayapıdan ayrıldığını kabul etme olanağı yoktur. İnşaat ile arsa payı arasındaki bağ, sözleşmenin ileriye veya geriye etkili feshinde daha güçlü görünür. İleriye etkili fesihte, inşaatın geldiği seviye ile doğru orantılı şekilde bağımsız bölüm devredilmekte; geriye etkili fesihte ise, yapının tamamı arsa sahibine kalmaktadır. Dolayısıyla fesih ve dönme durumunda, yapı ile arsanın ayrıştırılarak tasfiyenin sağlanması hiçbir şekilde mümkün olmamaktadır.

6. TMK M 1009/1 HÜKMÜ GEREKÇE GÖSTERİLEREK "ARSA PAYI" KAVRAMINA ÖNCELİK VERİLEMEZ.

TMK m 1009/1 hükmü şerh verilebilecek sözleşmelerle ilgili olup, bu hükümde aynen; "Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmelerinden doğan haklar ile şerh edilebileceği kanunlarda açıkça öngörülen diğer haklar tapu kütüğüne şerh edilebilir" denilmektedir. Görüldüğü gibi, sözleşmenin tanımını, unsurlarını ve tarafların borçlarını belirten bir düzenleme bulunmamaktadır. Sadece şerh edilebilecek sözleşmeler arasında "arsa payı" teriminin kullanılması sözleşmelerde bu terimin kullanılması sonucunu doğurmaz.

Kanunun gerekçesinde; "... Ülkemizde yaygın bir uygulaması bulunan arsa payı karşılığı inşaat sözleşmelerinin de şerh verilebileceği Tapu Sicili Tüzüğünde (m 55/c) belirtilmiştir. Oysa Tüzükteki bu düzenlemenin kanuni bir dayanağı bulunmalıdır. Bu nedenle örnekler arasına bu sözleşmelerin konulması da uygun görülmüştür" denildiğinden, sözleşme isminin Tüzük düzenlemesinden geldiği, sağlam bir hukuki ve tarihsel alt yapısının ve dayanağının bulunmadığı sonucuna varılmaktadır.

Kaldı ki başka Kanunlar ve alt düzenlemelerde "Kat Karşılığı" terimi kullanılmaktadır. Şöyle ki;

5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak

26- 3095 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu m 2/5 hükmünde aynen; "Trampa iki ayrı teslim hükmündedir. Bu Kanunun uygulanmasında arsa karşılığı inşaat işlerinde; arsa sahibi tarafından konut veya işyerine karşılık müteahhide arsa payı teslimi, müteahhit tarafından arsa payına karşılık arsa sahibine konut veya işyeri teslimi yapılmış sayılır" denilmektedir.

Kullanılması Hakkında Kanun 4/4 hükmünde aynen; "İl özel idareleri ve belediyeler taşınmaz mülkiyetinin kamulaştırılması yerine, uygun gördükleri takdirde satın alma, kat karşılığı ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ilgili maddelerinde düzenlenen intifa hakkı veya üst hakkı kurulması yolu ile sınırlı aynî hak tesis edebilirler" denilmektedir.

Aynı şekilde, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun m 6/1 (6306 SK m 6/1) hükmünde de aynen; "Bu çerçevede riskli alanlar ve rezerv yapı alanlarında uygulama yapılan etap veya adada, riskli yapılarda ise bu yapıların bulunduğu parsellerde, yapılar yıktırılmadan önce, parsellerin tevhit edilmesine, münferit veya birleştirilerek veya imar adası bazında uygulama yapılmasına, ifraz, terk, ihdas ve tapuya tescil işlemlerine, yeniden bina yaptırılmasına, payların satışına, kat karşılığı veya hasılat paylaşımı ve diğer usuller ile yeniden değerlendirilmesine, yapının paydaşı olup olmadıkları gözetilmeksizin sahip oldukları hisseleri oranında paydaşların salt çoğunluğu ile karar verilir" denilmektedir. Benze düzenleme aynı Kanunun 6A/7 hükmünde de vardır.

488 sayılı Damga Vergisi Kanunu (I) Sayılı Tabloda .) resmi şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri ile bu kapsamda yapı müteahhitleri ile alt yükleniciler arasında düzenlenen inşaat taahhüt sözleşmelerinden bahsedilmektedir.

Dolayısıyla TMK m 1009 hükmü gerekçe gösterilerek

sözleşmenin isminde "Arsa Payı" teriminin kullanılması doğru değildir.

SONUÇ

- 1) "Arsa payı"nın bağımsız bölümü temsil eden bir orandan (hisseden=pay oranından) ibaret olduğu, oysa "kat" ile "arsa payı" dışında, özel bir ortak mülkiyet rejiminin ifade edildiği, dolayısıyla KMK kapsamında değerlendirme yapıldığında, "kat" tabirinin arsa payı" tabirinden daha kapsayıcı olduğu,
- 2) Halk dilinde sözleşmenin adının "Kat Karşılığı" olarak yerleştiği,
- 3) Latince kökenlerin de "kat" kavramının kullanımına daha uygun düştüğü,
- 4) Kat Mülkiyeti Kanunu hazırlanırken görüşlerini sunan Değeri Hocaların da "kat" tabirini kullandıkları,
- 5) Arsa sahibinin yasal olarak devir borcunun doğduğu tarihte fiilen sadece arsanın devredilmediği, yapının da devredildiği,
- 6) TMK m 1009/1 hükmündeki Arsa Payı Karşılığı" deyiminin Tüzük düzenlemesinden geldiği, sağlam bir hukuki ve tarihsel alt yapısının ve dayanağının bulunmadığı,
- 7) Kaldı ki bir çok yasal düzenlemede "Kat Karşılığı" tabirinin kullanıldığı hususları dikkate alındığında, "Arsa Payı Karşılığı" yerine "Kat Karşılığı" İnşaat Yapım Sözleşmesi tabirinin tercih edilerek deyim ve anlam birliğinin sağlanması gerekmektedir.

DİJİTAL ORTAMLARDA HAKSIZ REKABET

Av. Esra BİNGÖL - BURSA BAROSU

1- DİJİTAL ORTAMLARDA HAKSIZ REKABET

1.1. Genel Olarak

Günümüz dünyasında teknolojinin gelişmesi ile birlikte ticari ve ekonomik hayat dijital (sanal) ortamlara taşınmıştır. Dijital ortamlara taşınan ticari işler aynı zamanda dijital ortamda da rakiplerinin yarışmak için yeni ve teknolojik yöntemler keşfetmesini sağlamıştır. İşletmeler rekabette öne geçmek adına teknolojinin getirdiği olanaklardan faydalanmış ve dijital ortamlar ürün ve hizmetlerin küresel pazara sunulması ve daha fazla kişiye ulaşması için önemli bir mecra olmuştur. Ülke sınırlarını aşan dijital ortamlar aynı zamanda küçük işletmelere de ürün ve hizmetlerini geniş kitlelere ulaştırma imkanı sağlamıştır. Dijital ortamların aktif kullanılması internetin var olması ile başlamıştır. İnternet her iş için kullanıldığı gibi elektronik ticaret için de kullanılmaya başlamıştır. Bu sebeple işletmeler ürün ve hizmetlerini dijital ortamlara taşımış ve daha geniş kitlelere ulaştırmıştır. Dijital ortamlara taşınan ticari faaliyetler aynı zamanda haksız rekabete sebebiyet veren eylemlerin dijital ortamlarda işlenmesine de sebebiyet vermiştir. İşletmeler İnternette rekabette öne geçmek adına türlü türlü yöntemlere başvurması nedeniyle gerek tüketiciler gerekse işletmeler daha zayıf olan konumda bulunabilmektedir. Ancak dijital ortamlarda meydana gelecek haksız rekabet eylemlerine ilişkin özel bir yasal düzenleme

mevcut olmadığı için TBK, TTK, TKHK ve FSEK gibi kanunlarda mevcut olan haksız rekabet hükümleri uygun düştüğü ölçüde uygulanacaktır.

Dijital ortamlarda rakiplerin önüne geçmek için dürüst ve bozulmamış rekabet ortamını tehlikeye sokacak davranışlarda bulunulması mümkün olmuştur. Bu sebeple TTK'da düzenlenen haksız rekabete ilişkin hükümlerin dijital ortamlarda meydana gelen uyuşmazlıklara da uygulanması zaruri olmuştur.

1.2. Dijital Ortam Kavramı

Dijital kavramı Türk Dil Kurumu tarafından "sayısal verilerin bir ekran üzerinde elektronik olarak gösterimi "olarak tanımlanmaktadır¹. Dijital kavramı fiziki dünyaya özgü sözcüklerin, görüntülerin, seslerin bir ve sıfır kombinasyonlarının kullanılması suretiyle veriye dönüştürülmesi ve bu verilerin işlenerek anlamlı birer dijital içeriğe dönüştürülmesi olarak tanımlanabilir². Dijital içerik ise Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği'nin 4. Maddesinde "Bilgisayar programı, uygulama, oyun, müzik, video ve metin gibi dijital şekilde sunulan her türlü veriyi " ifade eder³. Dijital içeriklerin sunulduğu, aktarıldığı ve saklandığı ortamlara ise dijital ortam denir⁴. Dijital ortamı anlamak için benzer kavramlar olan elektronik ortam, internet ortamı, bilişim sistemi ve sanal ortam gibi kavramların da ne olduğunu belirtmekte fayda vardır. Elektronik ortam; Ticari İletişim ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmeliğin 4. Maddesinin f bendinde "Verilerin sayısallaştırılarak işlenmesi, saklanması ve iletilmesinin sağlandığı ortam" olarak tanımlanmıştır. İnternet ortamı ise, İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 2. maddesinin g bendinde ve Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamında Sunumu Hakkında Yönetmeliğin 4. Maddesinin h bendinde "Haberleşme ile kişisel veya kurumsal bilgisayar sistemleri dışında kalan ve kamuya açık olan internet üzerinde oluşturulan ortam" şeklinde ifade edilmiştir⁵. Bilişim sistemi ise, Kamu Bilişim Hizmet Alımı Kapsamında Katılımcıların Yetkilendirilmesi Hakkında Yönetmeliğin 3. Maddesinin ç bendinde "Bilgi ve

iletişim teknolojileri vasıtasıyla sağlanan her türlü hizmet ve işlem ile verinin işlenmesinde, erişiminde, saklanmasında ve sunumunda yer alan sistemler" olarak tanımlanmıştır⁶. Sanal ortam kavramı ise Sanal Ortamda Oynatılan Talih Oyunları Hakkında Yönetmeliğin 4. Maddesinin ç bendinde "Bilgisayar, internet, interaktif televizyon, cep telefonu ve benzeri bilişim ortamı " olarak tanımlanmıştır⁷.

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere kanun koyucunun dijital ortam, elektronik ortam, internet ortamı, bilişim sistemi, sanal ortama ilişkin yapmış olduğu tanımlar her ne kadara benzer olsa da dijital ortam kavramının saymış olduğumuz tüm kavramları kapsayan bir üst kavram olduğunu söylemek mümkündür⁸.

1.3. Dijital Ortamlarda Meydana Gelen Başlıca Haksız Rekabet Halleri

1.3.1. İstenmeyen Elektronik İletiler Gönderilmesi Yoluyla Meydana Gelen Haksız Rekabet Hali (Spamming)

1.3.1.1. Ticari Elektronik İleti Kavramı

Elektronik ileti kısa hali ile e-posta kavramını dijital mesajların bir veya birden fazla alıcıya ulaşmasını sağlayan yöntem olarak tanımlayabiliriz⁹. Ticari elektronik ileti ise özel ve tüzel kişilerin ticari faaliyetlerini gerçekleştirirken, tanıtım ve sipariş aracı olarak kullandığı veri, ses ve görüntülü içerikli iletiler olarak tanımlanabilir¹⁰. Ayrıca ticari elektronik ileti kavramı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un madde 2 hükmünde de tanımlanmıştır. İlgili madde hükmüne göre elektronik ileti ' telefon, çağrı merkezleri, faks, otomatik arama makinaları, arama ses kaydedici sistemler, elektronik posta, kısa mesaj hizmeti gibi vasıtalar kullanılarak elektronik ortamda gerçekleştirilen ve ticari amaçlarla veri, ses, görüntü içerikli iletiler" şeklinde tanımlanmıştır.

1.3.1.2. Spam Kavramı

İstenmeyen elektronik iletiler ise talepte bulunulmamasına rağmen aynı anda birçok kişiye gönderilen zarar verici ve genellikle reklam içeren elektronik postalardır. İstenmeyen elektronik postalardan uluslararası doktrinde 'spam' olarak

1- Türk Dil Kurumu,

2- Mert Kürşat Akın, *Dijital Mecrada Haksız Rekabet Hukuku Uygulamaları*, 2024, Ankara Seçkin Yayıncılık, s.54

3- *Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği*, (2014), T.C. Resmi Gazete 29188

4- Akın, s.55

5- *İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun* (2007) T.C. Resmi Gazete 26530 15.12.2022 m.2/g

6- *Kamu Bilişim Hizmet Alımı Kapsamında Katılımcıların Yetkilendirilmesi Hakkında Yönetmelik* (2022) T.C. Resmi Gazete 31881 30.06.2022 Md. 3/ç

7- *Sanal Ortamda Oynatılan Talih Oyunları Hakkında Yönetmelik* (2006) T.C. Resmi Gazete 26108. 01.07.2022 md.4/ç

8- Akın s.56

9- Armağan Ebru Bozkurt Yüksel ' *Elektronik Ortamda Haksız Rekabet* ', TAAD , Sayı: 18, Temmuz, 2014

10- Akın, s.83

bahsedilir¹¹. Yani spam internet yoluyla bir ileti ya da mesajın bu mesajı alma talebi olmayan çok sayıda kişiye gönderilmesidir. Türk hukukunda 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve Ticari İletişim ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmeliği'nde elektronik ticari iletinin gönderilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Kanun'un 6. Maddesinin fıkrası ve Yönetmeliğin 5. Maddesinin 1.fıkrasına göre; ticari elektronik iletiler alıcılara ancak önceden gönderim izni alınması kaydıyla gönderilebilir. Yani istisnai durumlar dışında ticari elektronik ileti gönderiminin hukuka uygun olması için iletiyi alan kişilerin açık onayının var olması gerekmektedir. Spamlar çoğunlukla ticari reklam niteliğini haizdir. Bu yolla işletmeler fazla bir çaba ve zaman harcamaksızın ve olabildiğince düşük maliyetle birçok tüketiciye ulaşmaktadır. Bu tür büyük kitlelere ulaşan spam niteliğindeki mesajlar rakipler açısından haksız rekabet teşkil edebilir¹².

1.3.1.3. Haksız Rekabet Yönünden Değerlendirilmesi

Alıcılara gönderilen istenmeyen elektronik iletilerin karşılaştırmalı reklam içermesi, yapılan reklamların aldatıcı olması, bir işletmeyi övücü ifadeler taşıması veya ilan niteliği taşıması ve iletiyi gönderen kişinin tacir olması durumunda haksız rekabet gerçekleşecektir¹³. Alıcılara spam gönderilerek reklam yapılması durumunda reklamın aldatıcı unsurlar içermesi halinde TTK kapsamında haksız rekabet gündeme gelecektir¹⁴. İstenmeyen elektronik iletilerin haksız rekabete ilişkin genel ve özel hükümlerde sayılan hallerden herhangi birine göre değerlendirilmesi mümkündür. Bu hususu haksız rekabet hükümlerinden örneklerle somutlaştıracamız.

Alıcıya gönderilen istenmeyen elektronik postanın yanlış, yanıltıcı ve başkalarının işlerini kötüleyici nitelikte olması halinde TTK m.55/1/a-1 hükmünde yer alan "Başkalarının veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı ya da gereksiz yere incitici açıklamalarla kötülemek" suretiyle haksız rekabet gündeme gelecektir. Diğer bir örnek olarak TTK m.55/1/a-4 hükmüne göre karıştırmaya yol açma

ile de haksız rekabete neden olabilir. Gönderilen istenmeyen elektronik postada bahsedilen, tanıtılan ve reklamı yapılan malın görünüşü veya başka hususlar konusunda karıştırılmaya yol açması gerekmektedir¹⁵. Aynı şekilde marka, işletme adı ya da ticaret unvanı gibi değerler de karıştırılmaya mahal verecek şekilde kullanılabilir. Bu durumda hak sahibi hem TTK hem de SMK hükümlerine göre koruma talep edebilir. Aynı şekilde TTK 55/1/a-5 hükmüne konu karşılaştırmaların spam gönderilmesi suretiyle yapılması mümkündür. Karşılaştırma yapmak tek başına haksız rekabet teşkil etmese de karşılaştırma kişinin kendisi, iş ürünleri, malları, fiyatları arasında gerçeğe aykırı, yanıltıcı, rakibi gereksiz yere kötüleyici, incitici nitelikteyse ya da onun tanınmışlığından yararlanmak şeklinde ise bu durumda haksız rekabet gündeme gelecektir¹⁶. İstenmeyen elektronik postalar ile TTK 55/1/a-8 hükmüne konu saldırgan satış yöntemleri ile müşterinin iradesini etkileyerek karar verme özgürlüklerini sınırlamanın haksız rekabete neden olacaktır. Satış yöntemleri ile satıcı, alıcıyı bir mal, ürün veya hizmeti alma konusunda ikna etmektedir. Bu aşamadaki eylemler bazen alıcın karar verme özgürlüğünü etkileyecek nitelikte olabilir. Bu durumda haksız rekabet gündeme gelecektir¹⁷.

Kaliforniya Mahkemesi tarafından verilen 27.02.2007 tarihli Myspace Inc. V. The Global Inc. Arasında görülen emsal bir davada; Global firmasının ticari faaliyetlerinin reklam ve pazarlamasını yapmak amacıyla Myspace isimli sosyal medya paylaşım mecrasında çok sayıda hesap oluşturarak yaklaşık 400 bin adet reklam içerikli istenmeyen ticari iletiyi Myspace kullanıcılarına göndermesini haksız rekabet olarak değerlendirmiştir¹⁸. TTK'da düzenlenen haksız rekabet bakımından ele alırsak Global.com firmasının Myspace sosyal medya uygulamasının tanınırlığından ve kullanıcı sayısından haksız şekilde yararlanarak kullanıcılara aldatıcı ve yanıltıcı unsurlar taşıyan istenmeyen ticari iletiler göndermesi haksız rekabet oluşturmaktadır.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 2011 tarihinde vermiş olduğu bir karara göre " davalı K3'ya davalı F3 Ltd. Şti.'nde çalışmaya başlayıp davacıların portföy bilgilerini kullanması ve bu müşterilere e-posta

11- Ünal Öztürk, *Sanal Ortamda Haksız Rekabet Halleri*, Konya Barosu Dergisi, Sayı: 1, 2021

12- Nevin Okan, *Ağ Reklamları ve Haksız Rekabet*, 2011, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s.83

13- Güzide Soydemir, *İnternette Haksız Rekabetin Önlenmesi*, 2015, Seçkin Yayıncılık, s.89

14- Spam yolu ile reklam gönderenin tacir olmaması veya reklam içeriğinin ticari olmaması durumunda Türk Ticaret Kanunu'ndaki haksız rekabet hükümleri değil Türk Borçlar Kanunu'ndaki haksız rekabet hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Bozkurt Yüksel, s.97

15- Ünal Öztürk, *Sanal Ortamda Haksız Rekabet Halleri*, Konya Barosu Dergisi, Sayı: 1, 2021, s.84

16- Hüseyin Ülgen, Füsün Nomer Ertan, *Ticari İşletme Hukuku*, 8. Baskı, Vedat Kitapçılık, 2021, s. 579

17- Fatma İslamoğlu, *Elektronik Ortamda Haksız Rekabet*, 1.Baskı, Adalet Yayınevi, 2023, s.82

18- United States District Court, C.D. California, 27.02.2007, Case No. CV 06-3391-RGK (JCx). Nakleden: Mert Kürşat Akın, *Dijital Mecralarda Haksız Rekabet*, s. 101

mesajları göndererek mesajların davacı şirketten geldiği izlenimi yaratmasının haksız rekabet oluşturduğunun tespitine ve önlenmesine,” şeklinde karar vermiş ve eylemin haksız rekabet oluşturacağını belirtmiştir¹⁹.

Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 2013 tarihli başka bir kararında ise “her iki tarafın da dış malzemeleri ticareti yaptıkları, davalının, dava konusu olan “Çıplak görüntülerini yollayan nişanlı kızdan para ve kadın istedi” başlıklı gazete haberini elektronik postayla davacının müşterilerine gönderdiği, davalı ilk elektronik postasında yorumsuz aktardığı haberi gönderdiği ikinci postada davacının ticari unvanı ile ilişkilendirdiği, davalının, davacının aleyhindeki suç kovuşturması haberini e-postalarla iş yaptığı dış hekimlerine göndermekle onu ahlaki yönden kötüleyerek zarara uğratmak istediği ve hareketinin olayın her iki tarafı tacir olmakla Türk Ticaret Kanunun 57/b-1 maddesine göre haksız rekabet teşkil ettiği gerekçesiyle, davalının haksız rekabet teşkil eden eyleminin önlenmesine” şeklinde karar vererek eylemin haksız rekabet teşkil ettiğine karar vermiştir²⁰.

1.3.2. Sanal Reklamlar Üzerinden Gerçekleştirilen Haksız Rekabet Halleri

1.3.2.1. Reklam Kavramı

Ticaret hayatında, ticarete katılanlar faaliyetlerini büyütmek, satışlarını çoğaltmak, satış konusu ürünlerini daha ilgi çekici kılmak için çeşitli yol ve yöntemlere başvurmaktadır. Bu yöntemlerden en çok tercih edilenleri şüphesiz reklam adı verilen tanıtım araçlarıdır. Reklamlar yoluyla alıcılar/tüketiciler, ürün hakkında gerekli bilgileri edinebilmekte ve ürünü veya hizmeti satın alıp almama konusunda bir sonuca ulaşabilmektedir²¹.

Teknolojinin gelişmesi ile birçok şey gibi reklamlar da dijital ortamlarda varlığını göstermiştir. Radyo ve gazete ilanları, televizyon reklamları gibi geleneksel yöntemler her ne kadar devam etse de reklamların yayın yeri olarak en çok dijital ortamların tercih edildiğini söyleyebiliriz. Reklamların yayın yeri olarak sanal ortamların tercih edilmesinin pek çok sebebi vardır. Reklam yayını için daha az çaba sarf edilmesi, daha ucuz maliyetli olması, bireye özgü bir hale getirilip kişiselleştirilebilmesi, hedef kitleye daha çabuk ulaşılabilmesi bu sebeplerdendir²². Bu reklamlar e-posta aracılığıyla olabileceği gibi diğer

bazı reklam türleri kullanılarak da yapılabilir. Aşağıda detaylıca açıklamada bulunacağız.

1.3.2.2. E-posta Reklamcılığı Yoluyla Haksız Rekabet

Bu yöntem kullanılarak yapılan reklamlara ilişkin bilgiler ve bu reklamların haksız rekabet oluşturup oluşturmayacağı istenmeyen elektronik iletiler gönderilmesi yolu ile haksız rekabet bölümünde incelenmiştir.

1.3.2.3. Pop-up Reklamlar Yoluyla Haksız Rekabet

Pop-up reklamlar olarak ifade edilen reklamlar, dikkat çekmek, kullanıcıları yönlendirmek veya e-postaları ele geçirmek amacıyla oluşturulmuş olan aniden beliren çevrim içi reklamların bir türüdür. Pop-up reklamlar genellikle kullanıcının herhangi bir reklam gönderisine tıklamasına gerek kalmadan, kendiliğinde ekranda belirirler²³. Pop-up reklamlar, kullanıcıların asıl ziyaret etmek istedikleri web sayfasına erişim sağlamak için reklamı kapatması zorunlu olan reklamlardır. Teşebbüsler bu yolla kullanıcı ile arasındaki etkileşimi arttırmayı hedeflemektedir. Bunlar genelde sponsorlu web sayfaları olan, dikkat çekici oyun, ses veya video içeren çevrim içi reklamlardır²⁴.

Pop-up reklamlar, genellikle kullanıcı kapatana kadar açık kalır. Pop-up reklamlar kullanıcı bir web sayfasına göz gezdirirken, banner reklamlardan farklı olarak ekranda daha geniş bir yer kaplamakta ve ayrı bir sayfa olarak belirmekte, kullanıcının web sayfasındaki gezintisini bir süre kesintiye uğratmaktadır. Bu reklamlar bazen kişinin göz atmayı hedeflediği içerikten farklı bir içeriğe de sahip olabilmektedir. Kullanıcı pop-up reklama tıkladığında farklı bir web sayfasına yönlendirileceğinden, genellikle web siteleri arasındaki akışın yönlendirilmesi amacıyla da kullanılmaktadır²⁵. Örnek olarak sözlük olarak kullandığımız bir web sitesine girdiğimizde aniden karşımıza çıkan bir içerik platformuna abonelik teklifi içeren ekran pop-up reklam olabilmektedir. Pop-up reklamlar haksız rekabete neden olabilir. Aldatmaya ve yanıltmaya neden olan, kişilerde yanlış bir algıya sebebiyet verecek nitelikteki ya da rakibin faaliyet ve ürünlerini kötüleyen, yanıltıcı ve kıyasa yol açan pop-up reklamlar haksız rekabet teşkil edecektir²⁶. Reklam Kurulu bir kararında ²⁷“Yapılan

19- Yargıtay 11. H.D.,E.2009/3226 , K.2011/2411, (www.lexpera.com.tr) (E.T: 09.05.2026)

20- Yargıtay 11.H.D.,E.2011/15161, K.2013/488 (www.lexpera.com.tr) (E.T: 09.05.2026)

21- Akın, s.77-78

22- Öztürk, s.85

23- Hayriye Dilara Abbasoğlu, Sosyal Medya Reklamcılığında Haksız Rekabet, 1.Baskı, Ocak 2021, Seçkin Yayıncılık, s.23

24- Akın, s.83

25- Bengisu Özyiğit, Anahtar Kelime Reklamcılığı ve Haksız Rekabet, 1. Baskı, Temmuz 2025, Seçkin Yayıncılık, s.31

26- Öztürk, s.87

27- Reklam Kurulu, D.2025/589, T.No.354, T.13.2.2025, (www.lexpera.com.tr), (E.T. 09.05.2026)

incelemeler sonucunda; firmaya ait <https://www.X1.com//canli-sonuclar> URL adresli internet sitesinde Pop-Up reklam olarak tüketicilerin karşısına "500 TL Deneme Bonusu veya 500 TL Değerinde X3" şeklinde tanıtımların çıkarıldığı ve tüketicilerin www.X2.com isimli bahis sitesine yönlendirildiği, söz konusu bahis sitesinin F2 Teşkilat Başkanlığınca bayilik verilen sanal ortam bayileri arasında yer almaması sebebiyle yasadışı olduğu, ilgili tanıtımların futbol izleyicisinin merakını uyandıran, tüketicileri yasadışı canlı bahse katılmaya teşvik eden ve yasadışı kumar oynamaya özendiren nitelikte olduğu, dolayısıyla söz konusu reklamların Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği'nin 27 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan; "(3) Falci, medyum, astrolog ve benzerleri tarafından verilen hizmet reklamları ile yasadışı bahis ve kumar oyunlarının reklamları hiçbir şekilde yapılamaz." hükümlerine açıkça aykırılık teşkil ettiği," şeklinde karar vererek tüketicileri yanlış yönlendiren pop-up reklamları yasalara aykırı bulmuştur.

1.3.2.4. Reklam Bantları (Banner) Yoluyla Haksız Rekabet

Banner reklamlar, işletmelerin kendi internet siteleri dışında başka internet sitelerinde yer alan ve içerdikleri hyperlink²⁸ sayesinde üzerine tıklanıldığında, o işletmenin web sitesine yönlendiren reklamlardır²⁹. Banner reklamlar kullanıcının ziyaret ettiği web sitesinin üst, alt veya yan taraflarında bulunan, dikdörtgen şeklinde küçük ekranların yerleştirilmesi şeklinde olan çevrimiçi reklamlardır. Banner yönteminde reklam şeridinin kullanıcının ziyaret ettiği web sitesi ile bir ilgisi bulunmaz, üçüncü kişilerin başkalarının web sitesine reklam vererek kullanıcıları kendi web sitelerine yönlendirmeyi amaçlamaktadır³⁰. Banner reklamlar ziyaretçi sayısı fazla olan web sitelerinde, bir malın, hizmetin veya diğer bir sitesinin reklamını yapar. Üçüncü kişiler ziyaretçi sayısı fazla olan web sitelerine reklam vererek ürün ve hizmetlerini tanıtması amacıyla yapılan reklamlar banner reklamlardır³¹. Banner reklamlar daha fazla müşteri çekmek amacıyla başka teşebbüsleri kötüleme, aldatma, karşılaştırma veya tüketici nezdinde karıştırmaya yol açacak içerikler bulundurması durumunda haksız rekabet teşkil edecektir. Yargıtay 11.Hukuk Daire'nin

vermiş olduğu bir kararda³²; davacının kendisine ait Jehan Barbur markalı ayakkabı, çizme vb. ürünlerini davalıya ait markafoni.com internet sitesinde banner reklam yöntemi kullanılarak pazarlanması tartışılmıştır³³. Yargıtay banner reklam sebebi ile davalının ortalama tüketici nezdinde davacı ile ortak iş yaptığı izlenimi uyandırdığı, dolayısıyla karıştırılma ihtimali sebebi ile davacının marka hakkına tecavüz oluşturulduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda davalının eylemi TTK m.55/1/a-4 kapsamında karıştırılmaya yol açma sureti ile haksız rekabete neden olduğu açıktır.

1.3.2.5. Anahtar Kelime (Adwords) Reklamları Yoluyla Haksız Rekabet

İşletmeler bir web sitesine sahip olmanın yanı sıra, web sitelerinin internet ortamında, kullanıcılar tarafından kolay bulunmak istemektedir. Bunu sağlamanın en yaygın yollarından biri de arama motorlarının kullandığı anahtar kelimelerdir. Kullanıcının arama yapmak için kullandığı sözcüklerin reklam veren tarafından anahtar kelime olarak seçilmesi sonucunda, kullanıcılara reklam verenin internet sitesinin gösterilmesi anahtar kelime reklamcılığı olarak isimlendirilir³⁴. Yani anahtar kelime reklamları, arama motoruna kullanıcı tarafından girilmiş olan sözcüklerle eşleşen reklamlardır.

Teşebbüsler reklamlarını Google, Yahoo, Yandex ve Bing gibi bir takım arama motorları ile anlaşılarak bir veya birkaç anahtar kelime ile eşleştirmektedir ve kullanıcılar tarafından anahtar kelimelerin arama

32- "Davacı vekili, müvekkiline ait "X1 " isminin davalı tarafından izinsiz olarak kullanıldığını, müvekkilinin isminin vekaletnamede ... olarak görülmekte ise de, "X1" isminin müvekkilinin sahne adı değil gerçek adı olduğunu, "K1"un müvekkilinin önceki soyadı olduğunu, müvekkilinin muvafakatı ve izni olmaksızın davalının www.F1.com adlı internet sitesi üzerinde X1 ismini kullanarak ticari kazanç elde ettiğinin tespit edildiğini, çeşitli ayakkabı ve bot ürünlerinin bu isimle pazarlanıp satıldığını, bu hususu ispat için bir adet de sipariş verdiklerini, TMK 26. maddesi uyarınca zarara uğradıklarını, ayrıca müvekkilinin 2014/00935 başvuru numarası ile 06/01/2014 tarihinde marka başvurusunda bulunduğunu, böylelikle müvekkilinin FİSEK kapsamındaki haklarının da ihlal edildiğini belirterek X1 üzerindeki hak sahipliğinin müvekkiline adına ait olduğunun tespitine, müvekkiline ait isim ve markanın yer aldığı ayakkabı çizme ve benzeri ürün ve emtianın satışının önlenmesine, mevcutların toplatılmasına ve imhasına, 3.000,00 TL maddi, 10.000,00 TL de manevi tazminata hükmedilmesine, isme ve markaya tecavüzün men'ine ve gazetede ilanına karar verilmesini karar verilmesini talep ve dava etmiştir...X1 ibaresindeki ilk kelimenin davacının adı olup, ikinci kelimede evlilikten önceki soyadı olduğundan bu ibare üzerinde davacının isim hakkının bulunduğu, davalıya ait sitede bulunan ürünler üzerinde X1 ibaresinin markasal olarak yazıldığı ve bu durumun ortalama tüketici nezdinde her iki tarafın ortaklaşa iş yaptığı izlenimi oluşturacağı, dolayısıyla karıştırılma ihtimali sebebiyle bu eylemin davacının marka hakkına tecavüz oluşturduğu"

28- Hyperlinkler, üstlerine tıklanıldığında bir internet sayfasından diğerine geçiş yapılmasını sağlayan bağlantılardır.

29- Abbasoğlu, s.23

30- Akın, s.81

31- Bozkurt Yüksel, s. 102

33- Akın, s.82

34- İslamoğlu, s.90, Abbasoğlu, s.24, Okan s.84

motorlarına girilmesi halinde teşebbüslerin reklam içeriklerine verdikleri para miktarına göre arama sonuçlarında listelenmekte³⁵. En çok bilinen anahtar sözcüğü reklamcılığı Google tarafından sunulan Google Adwords (Google Ads) reklamcılık hizmetidir. Anahtar kelime reklamları diğer reklam türlerine nazaran tüketicinin dikkatine daha fazla çekecek niteliğe sahip olabilir. Kullanıcılar tarafından yapılan arama ile eşleşen reklamlar ilk sıralarda yer aldığından kullanıcının dikkatinin bu reklamlar üzerinde yoğunlaşması oldukça muhtemeldir. Bu sebeple bu tür reklamlar tüketici davranışları üzerinde oldukça etkili reklamalar³⁶. Anahtar kelime reklamcılığı diğer internet reklamcılığı türlerinden farklı olarak kullanıcılara hazır bir hedef sunduğu için reklamda tanıtılan ürün veya hizmetin satın alınması ihtimali de yüksektir. Ayrıca amaçlanan potansiyel müşterilere ulaşmada da kolaylık sağlayarak reklamın etkinliğini arttırmaktadır³⁷.

Anahtar kelime reklamları yoluyla da haksız rekabet gündeme gelebilir. Anahtar kelime reklamları en fazla hukuki uyuşmazlıkların ortaya çıktığı reklam türlerindendir. Örnek olarak bir işletme rakiplerinin müşterilerini yanlış yöne sevk etmek için rakip işletmenin adını kullanarak bu ad üzerinden kendi reklamlarına bağlantı verebilir. Bu açıdan anahtar kelime reklamları hem marka hakkı ihlallerine hem de haksız rekabete sebebiyet verebilir³⁸. Anahtar kelime reklamlarında kullanılan kelimelerin bir başkasının tescilli olmayan markası, ticaret unvanı ve tanıtma işaretleri olması halinde; başkasının bilinirliğinden yararlanarak müşteriye yanıltma mevcut ise bu husus TTK 54. Madde hükmü kapsamında dürüstlük kuralına aykırı olacaktır. Ayrıca ortada başkasının emeğinden yararlanma hatta haksız bir rekabet söz konusu olacaktır. Aynı şekilde başka bir markaya, işletmeye ait bir işaretin, kelimenin anahtar kelime olarak kullanılması halinde müşteriler tarafından reklam ile kullanılan işaret veya kelime arasında bir ilişki olduğu düşünülüyorsa artık haksız rekabetin varlığından söz edilebilir³⁹.

Adwords reklam kullanımının haksız rekabete yol açtığına tespiti bakımından, müşterinin arama sonucu önüne çıkan sayfada hangi linkin hangi firmanın internet sayfasına bağlantı verdiği anlaşılmıyorsa, yani yanlış bir yönlendirme varsa haksız rekabet vardır.

Başkasına ait markayı, ticaret unvanını, işletme adını anahtar kelime olarak kullanan kimsenin sitesinde marka sahibinin mallarının sunulduğuna dair intiba oluşturması ve bu şekilde marka sahibi ile bağlantısı

varmış izlenimi uyandırması, marka sahibinin imajından, itibarından veya ününden kendisine yarar sağlamak amacıyla hareket etmesi durumunda da haksız rekabet gündeme gelecektir⁴⁰. Bir markanın anahtar kelime olarak kullanılmasında müşterileri yanıltma, markanın ününden faydalanma, müşterilerinin çekilmesi durumlarında markanın reklam gücünden haksız olarak faydalanılmaktadır bu sebeple haksız rekabet meydana gelecektir. Nitekim kişi arama motoruna marka ismini girdiğinde istenilen marka değil de rakibin internet sayfasına yönlendirilmektedir⁴¹.

İstanbul 1. FSHM 2020 tarihli bir kararında⁴² davacı/ karşı davalı Markafoni markası, davalı/karşı davalı Trendyol'un kendi markasına ait markafoni ibaresinin izinsiz anahtar kelime olarak kullandığını, marka hakkının ihlal edildiği ve haksız rekabet yapıldığını ileri sürmüştür, davalı/karşı davalı Trendyol ve Modagram markalarının sahibi de Trendyol markasının davacı/karşı davalı tarafından anahtar kelime olarak kullanıldığını ve kendilerine ait "Türkiye'nin ilk ve lider özel alışveriş sitesi" sloganının kullanılarak marka hakkının ihlal edildiği ve haksız rekabet yapıldığını ileri sürmüştür. Mahkeme her iki markanın karşılıklı olarak web sitelerinde Google Adwords Reklam Uygulamasında kendilerine ticari fayda sağlayacak şekilde kullanıldığını ve bu kullanımın marka hakkına tecavüz ve haksız rekabet oluşturduğuna hükmetmiştir.

Yargıtay'ın 11. Hukuk Dairesi'nce verilen bir karara konu olayda Davacı kendisine ait ticaret unvanında ve alan adında kullandığı tescilli markasının davalı tarafından www.gazeboflowers.com.tr alan adlı web sitesinde anahtar sözcük olarak kullandığını bu sebeple marka hakkının ihlal edildiği gerekçesiyle marka hakkına tecavüzün men'ine ve haksız rekabetin tespitine ilişkin dava açmıştır. Yargıtay davalının davacıya ait markasının anahtar sözcük olarak kullanıldığını ve bu işaretin ticari etki yaratacak şekilde yönlendirici kod ve anahtar

35- Akın, s.79

36- İslamoğlu s.90

37- İrfan Akın, Adwords Reklam Sisteminde Marka Kullanımı, TBDD, 2008, S.78, s.206

38- Okan s.86

39- Erdil, s.235

40- Savaş Bozbel, "Adwords Reklamlar Karşılaştırmalı Reklam Teşkil Eder mi? Avrupa Adalet Divanının Verdiği Kararlar Işığında Bir Değerlendirme", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl:9, Sayı: 18, Güz 2010, s.107-108

41- Tekin Memiş, Savaş Bozbel, "Marka ve Haksız Rekabet Hukuku Bakımından Adwords Reklamlar", E-Akademi, Hukuk-Ekonomi ve Sosyal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, Kasım 2008, Sayı:81

42- İstanbul 1. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi, E.20 17/380, K.2020/72, T.12.02.2020, (www.lexpera.com.tr) E.T: 15.05.2026

sözcük olarak kullanıldığına hükmetmiştir⁴³. Yine Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 18 Aralık 2019 tarihinde vermiş olduğu bir kararda "GK Ödeme Hizmetleri A.Ş." isimli şirketin Garanti Bankası'nın piyasadaki itibarından faydalanarak birtakım çıkarlar edinmek amacıyla marka olarak 'GARANTİ' kelimesine yakın olacak şekilde 'GARANTİ KOLAY' işaretini seçmiş; bunu kendine ait web sayfası, internet sitesi, finansal hizmetler ve bankacılık hizmetleri alanında faaliyet gösterdiğini belirterek yayınlamıştır. Aynı zamanda alan adını da www.garantikolay.com.tr şeklinde belirlemiştir. Şirket tüm bu eylemler üzerine Google da dahil olmak üzere birçok arama motorundan "garantikolay" sözcük grubunu anahtar kelime olarak satın almıştır. Kararda mahkeme, davacı Garanti Bankası A.Ş. lehine olacak şekilde markaya tecavüzün ve haksız rekabetin men ve ref'ine, tecavüzün maddi sonuçlarının ortadan kaldırılmasına, alan adında garanti kelimesinin kullanımının ve site içeriğinde ticari amaçla her türlü reklamlarda kullanımının

43- Yargıtay 11.H.D.,E.2024/2084,K.2025/1209,T.24.02.2025 , (www.lexpera.com.tr) E.T:15.05.2026; "... Davacı vekili dava dilekçesinde; online çiçek ve hediye sektöründe faaliyet gösteren müvekkili şirketin "...", "...", "...com" ibareli, biri de tanınmış olarak tescilli markalarını ticaret unvanında ve alan adında kullandığını, davalının www.gazebowflowers.com.tr alan adlı web sitesine ticari etki yaratacak biçimde Google Adwords Reklam Yöntemi için anahtar sözcük olarak izinsiz ve hukuka aykırı olarak müvekkili markalarının kullanıldığının tespit edildiğini ileri sürerek marka tescillerinden doğan haklara vaki tecavüzün men'ine, ref'ine, haksız rekabetin tespitine, men'ine, ref'ine 20.000,00 TL manevi tazminatın davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir. Davalı vekili cevap dilekçesinde; müvekkili şirket tarafından Google Adwords hizmetinde seçilen kelimeler arasında "... ve/veya ..." ibarelerinin olmadığını, bu anlamda ifadeler olarak "çiçek" ve "sepet" kelimelerinin seçildiğini, "...com" Google aramasında müvekkilinin adının üst tarafta çıkmasının nedeninin Google Adwords hizmetinin algoritmasından kaynaklandığını, Google Adwords reklamlarında bir anahtar sözcük için en yüksek ücreti ödeyen kimsenin reklam sıralamasında yukarılarda hatta ilk sırada yer aldığını, müvekkilinin davacının talebi üzerine Google Adwords anahtar kelime seçimlerinde davacının isim tescili olan anahtar kelimeleri çıkardığını, bunun da müvekkilinin iyi niyetini ortaya koyduğunu, dava tarihi itibarıyla müvekkilinin hiçbir şekilde "...com", "...", "... ibarelerini kullanmadığını, müvekkilinin reklam veren olarak kendi iştiğal alanı olan "çiçek" ve mesleği ile ilgili kelimelerden biri olan ve satışını gerçekleştirdiği "sepet" ve "... kelimelerini anahtar kelime olarak kullandığını, Adwords reklam uygulamalarında bir şirketin iştiğal ettiği meslek adını, ürettiği ürün ve herkesin kullanabileceği umumi bir kavramı kullanabileceğini, davacının bu dava ile Türkiye'de çiçek sektöründe tekel olma çabası güttüğünü, bu durumun Rekabet Kanunu'na da aykırı olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir... Somut olayda, davalı şirketin, davacının markasıyla benzer olan "... ibaresini anahtar sözcük olarak arama motoruna bildirdiği ve bu işareti ticari etki yaratacak şekilde yönlendirici kod ve anahtar sözcük olarak kullandığı anlaşılmaktadır... "

engellenmesine, www.garantikolay.com.tr isimli web sitesine erişimin durdurulmasına, Google ve benzeri arama motorlarında "garantikolay" sözcük grubunun anahtar kelime olarak kullanılmasının önlenmesine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca manevi tazminata da hükmetmiştir⁴⁴.

1.3.3. Yönlendirici Kod (Metatag) Kullanma Yoluyla Haksız Rekabet

Yönlendirici kod web sayfası hakkında arama motorlarına bilgi aktaran HTML kodlarıdır. HTML etiketinin head (başlık) bölümünde yer alır. Yönlendirici kodlar arama motorlarına site ve içeriği hakkında bilgi verirler⁴⁵. Bu kodlar arama motorlarının 'örümcek' adı verilen yazılımları ile okunur ve web sitelerinin içeriğinin anlaşılması ve sınıflandırılması için kullanılır. Bu yönlendirici kodlar kullanıcılar tarafında görülmezler ancak bir web sitesinin arama motorundaki sıralamasını etkileyen önemli faktörlerden biridir. Meta etiketler olarak da bilinen bu kodlar web sitesi içeriğinin kısa bir özeti mahiyetindedir⁴⁶. Yönlendirici kodlar kullanıcılar tarafından görülmezler ancak web sayfasının üzerinde farenin sağ tuşuna tıklanmak suretiyle beliren "kaynağı görüntüle (view source)" tıklanmak suretiyle o web sitesine ilişkin yönlendirici kodlara ulaşılabilir⁴⁷.

Web sitesi sahibi yönlendirici kod kullanılırken bir işletmenin bilinirliğinden faydalanılıyorsa, başkasına ait bir marka ya da işletme adı kullanılıyorsa ya da tüketiciler yönlendirici kodlar vasıtası ile rakip işletmelerin sitesinden uzaklaştırılıyor ya da müşterileri kendi web sitesine çekmeye çalışıyor ise haksız rekabetin varlığından söz edilecektir⁴⁸. Örnek olarak internette beyaz eşya yedek parçaları satan bir işletme kendi web sitesini oluştururken beyaz eşya, tamir, yedek parça, servis, buzdolabı gibi anahtar sözcükleri seçebilir. Ancak bu işletme daha fazla müşteri çekmek için rakibine ait veya faaliyet alanı dışında popüler bir markayı veya bir işletmenin adını yönlendirici kod olarak seçebilir. Kullanıcı arama motoruna "Arçelik servisi" yazması veya 'Audi' yazması halinde kullanıcının web sitesinde Arçelik ya da Audi gibi bir kelimeye rastlanmasa da, kullanıcı

44- Yargıtay 11.H.D. E.2019/1752, K.2019/8281,T.18.12.2019, nakleden: Öztürk,s.91

45- Okan,s.9

46- Uğur Atakan Koçak, Yönlendirici Kodların /Meta-Tag) Haksız Rekabet Kapsamında Değerlendirilmesi, Aralık 2024, s.49

47- Tamer Soysal, "Marka Hukuku Perspektifinden İnternet Ortamında Anahtar Kelime (Meta-Tagging) Ve Adwords Reklamcılık Uygulamaları" Uyuşmazlık Yargısı, Cilt: 6, Sayı: 12, Aralık 2018, Sayfa: 695

48- Öztürk,s.96, İslamoğlu s.87

bu kelimeleri yönlendirici kod olarak kullanan kişinin sayfasına yönlendirilecektir .Bu durumda aslında kişinin işletmesi ile popüler olan markanın bağlantılı olduğu veya yetkili servis olduğu yönünde aldatıcı bir izlenim yaratacaktır. İlgili eylem TTK 55/1-a-5 hükmüne göre kişilerin gerçeğe aykırı ve yanıltıcı eylemlerle rakibini gereksiz yere kötülemesi veya gereksiz yere onun tanınmışlığından yararlanması yoluyla haksız rekabet teşkil edecektir⁴⁹.

Başka bir örnek olarak internette araba yedek parçaları satan bir işletme web sitesini hazırlarken yazdığı kodda, her dokümanın ana başlığına BMW marka otomobilleri imal eden/satan başka bir işletmenin markasını yazdığını varsayalım. Bu durumda yönlendirici kod kullanan işletmenin web sayfasında BMW markası görünmez ancak arama motoruna BMW yazan kişi marka sahibinin sayfasına değil de, markayı yönlendirici kod olarak kullanan işletmenin internet sayfasına yönlendirilir. Bu yönlendirme sebebi ile müşteriler nezdinde yönlendirici kod kullanan işletme ve marka sahibi arasında satış/imalat yetkisi bulunduğu şeklinde yanlış bir izlenim doğacaktır ve bu bir haksız rekabet teşkil edecektir⁵⁰.

İstanbul BAM 44.Hukuk Dairesi 2024 tarihli kararına konu olayda davacı şirketinin endüstrinin en köklü şirketlerinden olduğunu, TPMK nezdinde tescilli birçok tanınmış markasının bulunduğunu, davalı tarafından markalarının yönlendirici kod olarak kullanıldığını, bu kullanımların karıştırılma ihtimali yaratacağı için hukuka aykırı olduğunu, hedef kitleye dahil insanların işletmeler arasında idari-ekonomik bir ilişki olduğunu zannetmelerine ve karıştırılma ihtimali oluşturduğunu, davalı şirketçe birçok internet sitesinde davacı şirketin tescilli markalarının yönlendirici kod kullanılarak marka hakkının ihlal edildiğini ve haksız rekabet oluştuğunu iddia ederek tecavüzün men'ini ve ref'ini ayrıca maddi ve manevi tazminat talep etmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi marka hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir. "Dosya kapsamına göre, davacı tarafın "... markasının 03.sınıf emtiasında tescilli olduğunu ve kozmetik sektöründe kullanıldığı, davalının da aynı sektörde ticari faaliyet sürdürdüğü, davalıya ait internet sitelerinde bilirkşi raporları ile tespit edildiği üzere 2015-2016 yıllarında "... ve "... ibarelerinin anahtar kelime olarak kullanıldığı, davalı vekilinin de davacı markasını meta tag olarak kullanıldığını kabul ettiği, davalının ticaretini yaptığı ürünlerin tanıtım ve satışını yaptığı internet sitelerinin arama motorunda doğru sıralama ile

indekslenerek sonuçlanmasını sağlayan anahtar kelimelerinde davacının markasını aynen kullanması ticari etki yaratacak bir kullanımdır. Zira arama motorunda davacının markası olan "... sözcüğü yazılarak arama yapıldığında davalının internet sitesi üst sıralarda listeleneceğinden tüketicilerin davalı sayfasına kolay bir şekilde yönlendirilmesi sonucu hasıl olacaktır. Ayrıca tarafların aynı sektörde faaliyet yürüttükleri dikkate alındığında, bu şekilde arama yapan ve davalı sayfası ile karşılaşan ortalama bir tüketicinin firmalar arasında bağlantı kurmasının da yüksek bir ihtimal olduğu, davacıya ait markanın anahtar sözcük olarak kullanılmasının ticaretin dürüstlük içinde yürütülmesine aykırılık teşkil ettiği, davacının tescilli markasının aynen anahtar sözcük olarak kullanmasının SMK 7/3-d maddesinde ifade edilen marka hakkının ihlal halini oluşturacağı anlaşılmıştır.⁵¹ "

Yargıtay 11.Hukuk Dairesi'nin 2022 tarihli kararına konu olayda⁵² "davalının oyun sayfasının kodları incelendiğinde, arama motorları için yönlendirici etiketlerde (metataglarda) davacının markası "toy blast" ve "toy blast oyun" ibarelerinin yönlendirici kod olarak kullanıldığının tespit edildiği, rapor içeriğinde yer verilen davalı web sitesinden alınan görselde, "Toy Blast" ibaresinin kullanıldığı ve tıklanıp açıldığında önce reklam videosu sonra "Pudding Land" isimli oyunun açıldığının görüldüğü, kullanımın markasal kullanım olduğu, davalının bu ibarenin oyun kategorisini tanımlamak için kullanıldığına dair iddiasının dinlenemeyeceği, davacı markasının bilgisayar oyunları emtiasında tescilli olduğu ve hükümsüz kılınmaya kadar korumadan faydalanacağı, davalının 556 sayılı KHK 9/2-e maddesinde düzenlendiği şekilde meşru bir hakkı bulunmaksızın, davacı markasının aynısını internet ortamında ticari etki yaratacak biçimde yönlendirici kod ve markasal olarak kullandığının sabit olduğu " yönünde karar verilmiştir. Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 2018 tarihli bir başka kararında⁵³ " davalının, internet sitesinde bir süre "... markasını aynen ve "Üst-fil" markasını ise iltibaslı biçimde (sadece fili kullanmak suretiyle) ... reklam sözcüğü olarak tercih edip kullandığı ve yararlandığı, aynen kullanım eylemi ile davacı markalarının haksız kullandığı, iltibas yaratıldığı, MarkKHK'nin 9/...-e maddesinde düzenlenmiş olan kullanım imkanlarının

51- İstanbul BAM,44.H.D.,E.2021/1001

,K.2024/802,T.02.05.2024 (www.lexpera.com.tr) E.T: 16.05.2026

52- Yargıtay 11.H.D.,E.2021/5138,K.2022/9175,T.19.12.2022,(www.lexpera.com.tr),E.T: 16.05.2026

53- Yargıtay 11.H.D.,E.2016/10542,K.2018/3077,T.25.04.2018 ,(www.lexpera.com.tr) E.T.: 16.05.2026

49- Akın,s.85

50- Soydemir,,s.112

davalı tarafından izinsiz olarak değerlendirildiği ve markalardan yararlanıldığı, marka sahibinin münhasır haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle davalının internet sitesinde davacıya ait tescilli "...+şekil" ibareli, 2013/35011 nolu markayı aynen; "şekil+ÜST-FİL" ibareli 2012/23556 nolu markayı iltibas yaratacak biçimde internet ortamında markasal biçimde, metatag olarak kullanma eylemlerinin marka tecavüzü ve haksız rekabet oluşturduğunun tespitine" şeklinde karar vermiştir.

1.3.4. Sanal Alan İsimleri (Domain Name) Yoluyla Gerçekleştirilen Haksız Rekabet

1.3.4.1. Alan Adı Kavramı

Ticaretini ve faaliyetlerini dijitalleşen dünya ile uyumlu bir şekilde tanıtmak isteyen kişiler ve işletmeler, müşterilerin kendilerine ulaşması ve varlıklarını sanal mecraya taşımak için internet ortamında web sitesine ihtiyaç duyarlar. Web sitesine ulaşmak isteyen kullanıcıların, ilgili web sitesini bulmak ve diğerlerinden ayırt etmek için bir adrese ihtiyacı vardır. Bu sebeple 'world wide web' denilen dünya çapındaki ağa bağlı bilgisayarlara ve web sitelerine IP adresi⁵⁴ adı verilen, numaralardan oluşan adresler verilir. Ancak bir anlam ifade etmeyen ve akılda tutması zor olan sayı dizilerinin yerine IP adresini açıklayan, okunması ve akılda tutması kolay kelimelerin kullanıldığı alan adı sistemi⁵⁵ geliştirilmiştir⁵⁶. IP adresi aslından alan adının sayısal bir karşılığıdır⁵⁷.

İnternet alan adı, 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu m.3/1-v ile İnternet Alan Adları Yönetmeliği m.3/1-d'de 'internet üzerinde bulunan bilgisayar veya web sitelerinin adresini belirlemek için kullanılan internet protokol numarasını tanımlayan adlar' şeklinde tanımlanmıştır. Alan adı sistemi de İnternet Alan Adları Yönetmeliği m.3/e'de "okunması ve akılda tutulması kolay olan ve genelde aranan adres sahipleri ile ilişkilendirilebilen simgesel isimlerle yapılan adreslemede, karşılığı olan internet

protokol adresini bulan ve kullanıcıya veren sistem" olarak tanımlanmıştır. Özetle alan adı, web sitesini tanımlayan veya sitesinin internetteki yerini gösteren ve internet ortamında siteleri birbirinden farklı kılan ve ayırt etmeye yarayan web sitesinin adıdır⁵⁸. Ticaretin dijital ortama taşınması ile işletmeler elektronik ticaret aracılığı ile müşterilerine ulaşmayı amaçlamaktadır. İşletmeler ürün ve hizmetlerini tanıtmak, pazarlamak ve satmak için genellikle bir web sitesi edinmektedir. İnternette bir web sitesine sahip olmak için ise bir alan adına sahip olmak gerekmektedir. Nitekim alan adı işletmenin internet ortamındaki adresini gösteren ve internet ortamında var olmak için gerekli bir isimdir⁵⁹.

Her web sitesinin alan adı diğer web sitelerinin alan adlarından farklıdır, asla birbirinin aynısı olamazlar⁶⁰. Alan adları hakkında tüm dünyada kabul gören evrensel ilkeye göre bir kimsenin aldığı alan adını bir başkası alamaz, artık o kişinin almış olduğu alan adı üzerinde tekel hakkı vardır. Bu ilke ilk gelen alır (first come, first served) olarak da bilinir⁶¹. Alan adı kavramını somutlaştırmak adına bir örnek üzerinden anlatmakta fayda vardır. Örneğin Trendyol alışveriş sitesinin web adresi www.tredyol.com.tr'dir. Www, alt alan adı (subdomain); Trendyol asıl alan adı (domain name); com üst seviye alan adı (toplevel domain) olarak tarif edilmektedir. Www.tredyol.com.tr'nin tamamı ise kök etki alan adı (root domain) olarak isimlendirilmektedir⁶².

1.3.4.2. Alan Adı İle Gerçekleştirilen Haksız Rekabet Halleri

İşletmeler veya kişiler genellikle markasını, ticaret unvanını veya işletme adını alan adı olarak kaydetmektedir. Alan adının ticari amaçlarla kullanıldığı durumlarda işletmeler kullanıcıların kendilerini internet ortamında kolaylıkla bulması amacıyla, tanıtım aracı olarak kullanmaktadır⁶³. Alan adları da marka, ticaret unvanı ve işletme adı gibi tecavüze uğrayabilir ve çeşitli şekillerde haksız rekabete konu olabilirler. Yargıtayın yerleşik içtihatlarına göre de alan adları; patent, faydalı model, tasarım, ticari unvan, şirket adı ve marka gibi sınai mülkiyet hakkı olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple alan adları yalnızca bir adres işlevi görmedikleri sürece, ayırt edici işaretler olarak kabul edilerek haksız rekabet hükümleri kapsamında

54- IP adresi olarak kullanılan internet protokol adresi, İnternet Alan Adları Yönetmeliği m. 3/1-f bendinde, "Belirli bir ağa bağlı cihazların birbirini tanımak, birbirleriyle iletişim kurmak ve veri alışverişinde bulunmak için kullandıkları İnternet Protokolü standartlarına göre verilen adres" olarak tanımlanmıştır

55-Domain Name System ya da kısaca DNS kavramının dilimizdeki karşılığını ifade eden alan adı sistemi, İnternet Alan Adları Yönetmeliği m. 3/1-e bendinde "Okunması ve akılda tutulması kolay olan ve genelde aranan adres sahipleri ile ilişkilendirilebilen simgesel isimlerle yapılan adreslemede, karşılığı olan İnternet protokol adresini bulan ve kullanıcıya veren sistem" olarak tanımlanmıştır

56- AYGÜR Ayşe Senanur, İnternet Ortamında Haksız Rekabet Halleri ve Erişimin Engellenmesi, Bursa 2024, s.68

57- Akın, s. 109

58- Özen Miyale Tanla, Haksız Rekabetin Elektronik Ortamda Görünüm Biçimleri, Şubat 2023, s.78

59- Akın, s. 108

60- Öztürk, s. 92

61- Özen, s. 81

62- Öztürk s. 92

63- Ayygür, s. 70

korunabilirler⁶⁴. Alan adı ile ilgili haksız rekabeti gündeme getirecek başlıca sorunlar şunlardır: alan adı korsanlığı(domain grabbing),tanınmış bir markaya benzer bir adı alan adı olarak tescil ettirme, üçüncü kişiye ait bir markanın kasten harf hatalarıyla tescili(typosquatting),alan adı casusluğu (domain name sniffing) ve başkasına ait alan adından yararlanma ve taklit etme durumlarıdır⁶⁵.

1.3.4.2.1. Alan Adı Korsanlığı (Domain Grabbing)

Alan adı korsanlığı, alan adı hak sahipliğinde 'ilk gelen alır' prensibinin kötüye kullanılmasının bir yansımasıdır. Uygulamada alan adı stoklama ya da alan adı park etme durumu olarak da bilinen bu eylem kişilerin tescilli olmayan ancak tanınmış markaları veya ünlü şahıslara ait isimleri alan adı olarak edinerek daha sonra kar elde etmek amacıyla marka sahibine veya rakiplerine yüksek tutarlara satmasıdır⁶⁶.Alan adı korsanlığında amaç esasen alan adının kullanım amacıyla alınması değil satış suretiyle kazanç elde edilmesidir. Bu eylem alan adının kötü niyetli bir tescil örneği olup haksız rekabeti de gündeme getirir⁶⁷. Örnek olarak "Bill Gates'in ismi "www.billgates.com" alan adı olarak kaydedilmiş ve sonrasında milyonlarca liraya satılarak haksız kazanç elde edilmiştir. "Bu durumda haksız rekabet hükümlerinden TTK m.55/1/a-4 gündeme gelecektir⁶⁸.

Yargıtay'ın 11.Hukuk Dairesi'nin bir kararına konu bir olayda⁶⁹ davacı, davalının kendisine ait tanınmış markasının alan adı olarak tescil ettirdiğini ve internet sitesinde kullandığını belirterek marka hakkına tecavüzün durdurulmasını talep ve dava etmiştir. Davalı, davacı markanın tescilli olduğunu bilmeden alan adı olarak aldığını, bu adı satmak için bir site açtığını, sitede hiçbir şekilde davacı markaya zarar verecek beyan ya da satış işlemi bulunmadığını, alan adını satmak amacıyla X bayisine mail attığını belirterek davanın reddini talep etmiştir. Mahkeme davalının eyleminin marka hakkına tecavüz

oluşturduğuna hükmetmiştir⁷⁰.

Yine uyuşmazlığa konu bir olayda 1994 yılında McDonalds.com alan adı, Jashus Quittner isimli biri tarafından tescil edilmiş ve bunu öğrenen McDonalds, alan adını alabilmek için dava açmıştır fakat 'ilk gelen alır' prensibi o dönemde daha sık korunduğu için davayı kaybetmiş ve sonuç olarak 3500 ABD Doları ödeyip alan adını Jashus Quittner'dan satın almıştır. Ancak zamanla bu gibi alan adı korsanlıklarının önünün açılmaması için düzenlemeler getirilmiş ve mahkemelerin olaya yaklaşımı değişmiştir⁷¹.

Yargıtay 11.Hukuk Dairesi'nin vermiş olduğu karara konu bir olayda davacı vekili "müvekkilinin AKBANK hizmet markası ile bankacılık hizmeti verdiğini, internet alanında da ODTÜ DNS yönetiminden aldığı "akbank. com.tr." domain ismi ile hizmetlerini sürdürdüğünü, davalının da Atlas Online İletişim Sistemleri A.Ş.'den aldığı "akbank.net" domain ismi altında web sayfası oluşturduğunu ve bu sayfanın bir yılına kiraya verileceğini ilan ettiğini, bu kullanımın müvekkilinin ticari itibarını zedeleyeceğini, yine kullanıcı şifrelerinin ele geçirilebileceğini, davalının eyleminin TTK. ve 556 sayılı Markalar hakkındaki KHK neye aykırı olduğunu..." ileri sürerek haksız rekabet iddiasında bulunmuştur. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi dava konusu talebi haklı bulmakla birlikte gerekçeli kararında alan adının karıştırılmaya yol açması veya karıştırılma olasılığının bulunmasından bahsetmemiştir. Ancak "akbank.net" alan adının iyi niyetli olarak kullanılmadığını, "Akbank" isminin tanınmışlığından yararlanmak düşüncesi ile hareket edildiğini söylemek mümkündür⁷². Yargıtay gerekçeli kararında her ne kadar bahsetmemiş olsa da davalının almış olduğu alan adı, davacının tanınan bir

64- Özen,s.83

65- Şeyda Keyvanoğlu Kocaman, İnternette Haksız Rekabetin Görünümü, Ankara 2025,s.51

66- Akın,s.110,Keyvanoğlu Kocaman,s.51

67- Aygür,s.70

68- Keyvanoğlu Kocaman,s.51-52

69- Yargıtay 11. H.D.,E.2013/11855,K.2014/1986,T.05.02.2014 ,(www.lexpera.com.tr) E.T.:16.05.2026

70- "Mahkemece, iddia, savunma, toplanan deliller ve tüm dosya kapsamına göre, davalı... Çözümleri Ticaret Ltd. Şti.'nin alan adının kullanıldığı sitenin servis sağlayıcısı olduğu, 5651 sayılı Yasa 8. ve 9. maddeleri gereğince salt teknik hizmet servisi vermekten dolayı sorumluluğunun bulunmadığı, diğer davalının ise alan adını tescilli olduğunu bilmeden, adına tescil ettirip... bayilerine satmak için e-mailler gönderdiğini savunarak ihlali kabul ettiği, 556 sayılı ...nın 9 ve 61. maddeleri gereğince tanınmış markanın ticari amaçla sitede kullanımının marka haklarına tecavüz oluşturduğu, 556 sayılı KHK'nın 62. maddesi kapsamında manevi tazminat talep edilebileceği gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne, davalı... Bilişim Çözümleri Ticaret Ltd. Şti aleyhine açılan davanın husumetten reddine, diğer davalı ... aleyhine açılan dava yönünden, davacının marka haklarına tecavüzün tespiti ve tecavüzün önlenmesine, «www.boschelaletleri.com» alan adına Türkiye'de erişimin engellenmesine, 1.500 TL manevi tazminatın davalıdan tahsiline,"

71- Özen,s.86

72- Yargıtay 11.H.D.,E.2004/4412,K.2005/769,T.7.2.2005 ,nakleden: Özen,s.87

işletme olması sebebi ile karıştırılmaya (iltibasa) yol açacağı kanaatindeyiz.

1.3.4.2.2. Tanınmış Bir Markaya Benzer Bir Alan Adı Olarak Tescil Ettirme

Marka kavramı, Sınai Mülkiyet Kanunu'nda doğrudan tanımlanmamıştır bununla birlikte SMK m.4/1 hükmünden yola çıkarak marka, bir teşebbüsün mallarının veya hizmetlerinin diğer teşebbüslere ait mallardan ve hizmetlerden ayırt edilmesini sağlayan her türlü işaret olarak tanımlanabilir. Tanınmış marka kavramına ilişkin ise mevzuatta herhangi bir tanım mevcut değildir. Doktrinde ise YASAMAN tarafında tanınmış marka kavramı, "bir ülkenin bir veya birkaç yöresinde tanınmış markalar değil, dünya çapında olmasa dahi yurt içi ve yurt dışında ilgili çevrelerce bilinen; Paris Sözleşmesi'ne üye devletlerden birisinin vatandaşına veya o ülkelerden birisinde yerleşik olan ya da ticari veya sınai işletmeye sahip kişilere ait markalardır." şeklinde tanımlanmıştır⁷³. Markaların ürünler ve hizmetler nezdinde, ürünün veya hizmetin kaynağını gösterme, kalitesini garanti etme gibi bir çok işlevi bulunmakla birlikte en önemli işlevi ürün ve hizmetlerin başka ürün ve hizmetlerden ayırt edilmesini sağlamaktır⁷⁴. Markanın pazarlama ve tanıtımda önemli bir faktör olması sebebi ile işletmeler kendi markalarını aynı zamanda alan adı olarak satın almaktadır⁷⁵.

Haksız rekabet kapsamında değerlendirecek olursak başkasına ait tanınmış bir markanın, başkası tarafından alan adında kullanılması haksız rekabet teşkil edebilecektir. WIPO bir kararında "Red Bull" tanınmış markasının marka sahibi olmayan kişiler tarafından "www.redbulls.net" alan adı olarak tescil ettirilmesini veya "Adidas" tanınmış markasının "www.addidas.com" alan adı olarak tescil edilmesi iltibas olarak değerlendirilmiştir⁷⁶. WIPO aynı zamanda yabancı markaların telaffuzlarının da üçüncü kişilerce alan adı olarak alınmasının marka hakkının ihlal edilmesine yol açacağını ifade etmiştir. Örnek olarak "gamebookers" markasının "gamebukers.com" alan adı olarak alınmasının markaya tecavüz oluşturacağına karar vermiştir⁷⁷. Somut olaylarda eylemler aynı zamanda ortalama tüketici nezdinde karıştırılmaya yol açabileceği için TTK 55/1/a-4 kapsamında haksız rekabet gündeme gelecektir.

1.3.4.2.3. Üçüncü Kişiye Ait Bir Markanın Kasten Harf Hatalarıyla Tescili (Typosquatting)

Alan adı ihlali yöntemlerinden biri de üçüncü kişiye ait markanın kasten harf hatası ile tescil edilmesidir. Genellikle tanınmış markaların ve tescilli alan adı sahiplerinin alan adlarına bir harf eklenmesi veya bir harfin değiştirilmesi suretiyle gerçekleştirilir. Bu sayede harf hatası yaparak alan adı tescil eden kişi; kendisi ile alan adı sahibi ya da asıl marka sahibi arasında karıştırılmaya yol açacaktır. Böylelikle site trafiğini artırarak hem tanınır hale gelecek hem de ekonomik ve ticari kazanç elde edecektir⁷⁸. Facebook Inc. Tarafından Amerika'da açılan davada, davacıya ait facebook.com alan adının "typosquatting" yöntemi ile değiştirilerek "facebookk.com", "faceboom.com", "facefook.com" gibi alan adları olarak alınması sebebi ile davalıların karışıklığa neden olması, markanın itibarını zedelemesi ve davacının tanınmışlığından faydalanarak haksız ekonomik menfaat elde ettiği gerekçeleri ile kabul kararı verilmiştir⁷⁹. Yargıtay'ın 11.Hukuk Dairesi'nin vermiş olduğu 2014 tarihli bir kararında⁸⁰ davalı davacıya ait tescilli alan adını sadece bir harf değişikliği ile edinmiştir. Ancak mahkeme davalının davacı tarafından kullanılan alan adını basiretli bir tacir gibi bilmesi gerekirken aksi yönde davranması sebebiyle davacının itibarından haksız bir şekilde yararlandığına hükmetmiştir⁸¹.

78- Özgen, s. Akın, s. 113, Aygür, s. 71

79- Aygür, s. 72

80- Yargıtay 11.H.D., E.2014/14432

, K.2015/2132, T.18.02.2015, (www.lexpera.com.tr), E.T.:17.05.2026

81- "Davacılar vekili, gerçek hak sahipliği müvekkili davacılar ait olan "..." markasına yönelik olarak davalı tarafından yapılan kötü niyetli marka tescili ile bu tescile dayanarak gerçekleştirilen tecavüz, iltibas, haksız rekabet nedeniyle davalı adına ... nezdinde tescilli nolu "..." ibareli markanın hükümsüzlüğüne karar verilmesini dava, talep etmiştir. Davalı vekili, müvekkili davalının iş hayatına 09/11/2007 tarihinde kurduğu ... ile devam ettiğini, isimli internet sitesi aracılığı ile 29/02/2003 tarihinde www..... com ibareli jenerik alan adını satın aldığını ve uzun süre bu siteyi distribütörü olduğu bu ürünleri tanıtmak ve satmak üzere kullandığını, alan adı olarak kullandığı markasından sadece bir harf değişiklik yaparak tescil ettiren ve kullanmaya başlayan davalının gerçek ve tek hak sahibi olduğunu, davacıların bu davayı açmakta menfaati olmadığını, her hangi bir kötü niyetleri olmadığını, davacı tarafıncom alan adını kendi adlarına tescil ettirerek markaya tecavüz edip haksız rekabette bulunduklarını beyanla davanın esasın reddine karar verilmesini savunmuştur. Mahkemece; iddia, savunma, benimsenen bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre; "....com" ibaresi üzerinden gerçek hak sahibinin 2005 yılında aktif olarak kullanmaya başlaması, maruf hale getirmesi nedeniyle davacı taraf olduğu, davacının tanınmış marka olduğunu iddia ettiği, perakende satış hizmeti bakımından dava tarihi itibarıyla ulaştığı tanınmışlık düzeyi, tanınmış marka statüsünde değerlendirilmesi için yeterli olmadığı, tarafların aynı sektörde faaliyet göstermeleri nedeniyle birbirlerinden haberdar olmalarının mümkün görülmediği, davalının davacı tarafın kullandığı domain adresini bildiği, tacirin basiretli tacir vasfına sahip olması gerektiği anlaşılmakla kötü niyetli olduğu, davacı şirketin itibarından haksız yararlanma amacı ile hareket ettiği gerekçesiyle davanın kabulüne..."

73- Akın, s. 112

74- Uğur Çolak, Türk Marka Hukuku, 5. Baskı, İstanbul, Ocak 2023, Oniki Levha Yayıncılık, s. 9-10

75- Savaş Bozbel, Markanın Domain Names, Metatag ve Keywords Olarak Kullanılması, Türkiye'de İnternet Konferansı Bildirileri, Bilgi Üniversitesi, İstanbul, 2009, s. 97-100

76- Akın, s. 113

77- Akın, s. 113

1.3.4.2.4. Başkasına Ait Bir İsmi veya Unvanın İzinsiz Bir Şekilde Alan Adı Olarak Tescili

Tescil edilmemiş ancak başkasına ait olan bir işaretin ya da adın üçüncü kişi tarafından alan adı olarak kullanıldığı durumlar olabilmektedir. Bu gibi durumlar da haksız rekabet sorunlarını gündeme getirebilmektedir. Haksız rekabetin tespiti için bu alan adının kullanıcılar için karıştırma, karıştırma tehlikesi yaratması durumu ya da bir başkasının tanınırlığından haksız yararlanması durumları irdelenmelidir. Bir kişiye ait ismin, unvanın ya da işaretin alan adı olarak bir başkası tarafından kullanılması; kullanıcılar tarafından karıştırmaya yol açıyorsa ya da bu kullanım kişinin tanınırlığından haksız yararlanmaya sebebiyet veriyorsa artık TTK 55/1/a-4 kapsamında haksız rekabetin varlığından söz edilecektir⁸².

Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 2014 tarihli bir kararında⁸³ "davacı adına 1991 yılından beri tescilli ... Limited Şti. ibareli ticaret unvanının göze çarpan unsuru olan "... sözcüklerinin davalı şirketin sigortalı çalışanı tarafından web sitesinde "... domain ismi olarak 2004 yılında davacının ticari unvanı ile iltibasa yol açacak şekilde tescil ettirildiği, BK'nın 55. maddesi gereğince davalının istihdam ettiği kişinin fiilinden sorumlu olduğu, web sitesinin sonradan kapatılmasının haksız rekabetin varlığını ortadan kaldırmayacağı, davalının, davacının ticaret unvanı ile iltibas yaratacak şekilde web sitesi adını almasının ve ilişki adresi olarak davalı şirketin gösterilmesinin üçüncü kişilerde karışıklığa yol açacak nitelikte olup, davalı tarafça gerçekleştirilen haksız rekabetin, haksız bir fiil olup, bu durumun da davacı açısından maddi kayba yol açacak olması nedeniyle kısmen kabulü" hükmetmiştir.

1.3.4.2.5. Başkasına Ait Alan Adından Yararlanma Ve Taklit Etme

Başkasına ait olduğu bilinen tescilli bir alan adının, hak sahibi dışındaki kişilerce haksız yere sahiplenilmesi veya kullanılması, kötü niyetli tescil ve kullanım kapsamına girer. Bu durumda tescilli bir alan adının başkası tarafından kötü niyetli olarak kullanılması durumunda TTK m.54 hükmüne açıkça aykırılık teşkil edecektir. Kötü niyetle başkasının alan adından faydalanan kişi rakibinin tanınırlığından faydalanma amacıyla birtakım eylemlerde bulunduysa TTK m.55/1/a-5 kapsamında haksız rekabet gündeme gelecektir⁸⁴.

Taklit ise bir markanın aynen veya ayırt edilemeyecek

kadar benzerinin üçüncü kişiler tarafından izin alınmaksızın kullanılmasıdır. Marka sahibine ait alan adının iltibasa yol açacak şekilde kullanılması marka hakkının ihlaline yol açar. Hak sahibinin ihlale karşı hakkının korunması hakkın tescilli olup olmadığına göre değişkenlik gösterir. Marka, işletme adı veya ticaret unvanı tescil edilmişse hem SMK hükümlerine hem de haksız rekabet hükümlerine göre kümülatif olarak korunur. Ancak sicile tescil edilmemişse SMK kapsamında korunmaz haksız rekabet hükümleri çerçevesinde korunur⁸⁵.

2.3.5. Sanal Bağlantı (Link)Vermek Suretiyle Haksız Rekabet

2.3.5.1. Sanal Bağlantı (Link) Kavramı

Link ya da diğer bir adı ile hyperlink kavramı, internet ortamında bir nevi köprü vazifesi gören, web siteleri arasında bağlantı sağlayan, bir web sayfasından diğerine geçişi mümkün kılan tekniğe link (bağlantı) adı verilmektedir⁸⁶. Sanal linklere tıklayarak bir web sayfasından diğerine kolaylıkla geçiş yapılması mümkündür⁸⁷. Sanal bağlantılar yani linkler farklı renkte -genellikle mavi- altı çizili olarak öne çıkar ve üzerine tıklandığında bağlantıya girme imkanı verir⁸⁸. Sanal linkler hem farklı internet sitelerini hem de aynı site içindeki farklı sayfaları birbirine bağlamak için kullanılabilir. Yani bir web sitesi birden çok sayfadan oluştuğu için, bir sitede bulunan bağlantı farklı bir sitenin spesifik bir sayfasına ya da ana sayfasına yönlendirebileceği gibi aynı web sitesinin içindeki farklı bir sayfaya da yönlendirebilir⁸⁹. Örnek olarak <https://sakarya.edu.tr/> bir linktir web sayfasının içinde <https://etkinlik.sakarya.edu.tr/medeni-usul-ve-cra-flas-hukuku-abd-olarak-medeni-usul-ve-cra-flas-hukuku-gnler-i-linkine-tikladigimizda-bizi-ayni-web-sitenin-icinde-spesifik-bir-sayfaya-yonlendirir>.

2.3.5.2. Haksız Rekabet Bakımından Değerlendirilmesi

Web sayfalarındaki bağlantılar işletmelerin ürün ve hizmetlerini tanıtmak ve kullanıcıların diğer web sayfalarına yönlendirmek için etkili bir teknik olsa da, bazı hukuki sorunlara da yol açabilmektedir. Bağlantı veren web sitesi, bağlantı verirken dürüstlük kuralına aykırı şekilde kullanıcıları aldatıcı davranışlarla yönlendirir veya ticari olarak haksız uygulamalarda bulunarak rakiplerini kötülemeye veya onların tanınırlıklarından haksız biçimde yararlanmaya çalışırsa bu durumda haksız rekabet gündeme

82- Özen,s.89

83- Yargıtay 11.H.D.,E.2013/11886 , K.2014/840,T. 15.1.2014 (www.lexpera.com.tr) E.T.:17.05.2026

84- Okan,s.95

85- Akın,s.116

86- Özen,s.149,Akın,s.102,İslamoğlu,s.88

87- Öztürk,s.98

88- Aygür,s.46

89- Özen,s.149

gelecektir⁹⁰.

Örnek olarak bağlantı verilen bir sayfanın yer aldığı web sitesi ile sanal linkin yer aldığı web sitesinin birlikte anılmaya başlanması, aralarında yönetsel ve ekonomik ilişki bulunduğunu, her iki sitenin muhatapları nezdinde ayırt edilemeyecek bir duruma gelmesi haksız rekabeti gündeme getirecektir.

Nitekim her iki web sayfası da kullanıcılar tarafından karıştırılmaya müsait bir duruma düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalabilir. Bu durumda TTK m.55/1/a-4 kaynaklanan haksız rekabet gündeme gelebilir. Bu hususun meydana gelmesine neden olan durumun sanal bağlantının yöneldiği sayfanın, kendi web sayfasına ait ana sayfa değil de alt sayfalar olması muhtemeldir. Nitekim ana sayfa siteyi tanıtan ve kime ait olduğunu gösteren sayfadır; ancak bağlantı veren sayfa direk alt sayfalara yönlendirdiğinde bağlantı veren ve bağlantı verilen sayfa arasında karıştırılma ihtimali artabilir. Aynı şekilde bağlantı verilen sayfanın ana sayfasına değil de alt sayfalarına yönlendirme durumunda ana sayfada yer alan tanıtıcı reklamlar görünmeyecek ve reklam izlenimleri azalacaktır. Bu durumda bağlantı verilen sayfanın maddi kazancı da olumsuz etkilenir⁹¹. Piyasa ortalamasının altında ve nitelik olarak düşük ürünler üreten ya da piyasada kötü bir ün yapmış bir firmanın web sayfasında piyasada güçlü konumda olan ve tanınır bir işletmeye bağlantı vermek sureti ile atıfta bulunduğu, piyasada zayıf konumda olan işletme sahibinin, tanınan işletmenin imajını ve ününü kullanarak yarar sağlamaya çalışması ve kullanıcılara iki işletme arasında bir bağ olduğunu düşündürmesi TTK m.55/1/a-2,4 kapsamında haksız rekabeti gündeme getirecektir⁹². Ayrıca bir işletme kendi web sitesinde rakip işletmenin fiyatlarından bahsederek kendi mal ve hizmetlerinin tanıtımını yapıyorsa ve bu reklamı yaparken rakip işletmenin web sitesine bağlantı vererek ürünler arasında karşılaştırma yapılmasına sebebiyet veriyorsa TTK m.55/1/a-5 kapsamında haksız rekabet oluşacaktır⁹³.

Bu konuda örnek bir dava olarak Ticketmaster ve Microsoft arasında olan uyuşmazlığı gösterebiliriz. Bu davada online bilet acentesi işleten Ticketmaster ana sayfasında ücretli olarak reklamlara yer veriyordu. Tüketiciler bu web sitesinde yerel etkinlik biletlerini alıyordu. Microsoft ise Ticketmaster'a bağlantı vermiş ve bağlantı verirken Ticketmaster sitesinin ana sayfasına değil, sitenin içinde bilet alınabilecek başka bir sayfaya yönlendirmişti.

Böylece kullanıcılar Ticketmaster'ın ana sayfasını ziyaret etmeden, anasayfada Ticketmaster'ın almış olduğu ücretli reklamları görmeden direk rezervasyon sayfasına eriştikleri için, Ticketmaster Microsoft'u kendi reklamını yaparak gelir elde etmekle suçlamış ayrıca kendi anasayfalarında vermiş oldukları reklam gelirlerinden yoksun kaldığını, Microsoft'un kullanıcılar nezdinde karışıklığa yol açarak haksız rekabete ilişkin kuralları ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Dava uzlaşmayla sonuçlanmış ve Microsoft, Ticketmaster'ın sitesine bağlantı vermeye son vermiştir⁹⁴. Bu durumda kurulan bağlantı yoluyla Ticketmaster'ın ana sayfası atlanarak reklam gelirlerinin düşmesi, hem de kullanıcılar tarafından köprü kurulan iki site arasında ekonomik bir işbirliği izlenimi oluşabileceği düşünüldüğünde somut olayın TTK m.55/1/a-5 kapsamında haksız rekabet olarak değerlendirilebiliriz.

2.3.6. Çerçeveleme (Framing) Yöntemi Kullanmak Suretiyle Haksız Rekabet

2.3.6.1. Çerçeveleme (Framing) Kavramı

Çerçeveleme ya da diğer adıyla frame verme yöntemi ile bir web sayfası çerçeve olarak adlandırılan bölümlere ayrılmakta ve ayrılan her bir kısım bağımsız bir web sayfası oluşturmaktadır. Bu sayede tek bir ekranda birden fazla web sitesi içeriği görüntülenebilmektedir⁹⁵. Kullanıcılar bu yöntemle frame veren web sitesi ile bağlantısını koparmadan frame verilen web sayfasına kolaylıkla geçiş yapabilmektedir. Çerçeveleme yöntemi çoğunlukla reklam ve tanıtım amaçlı olarak oluşturulan web sitelerine kullanıcıların ilgisini çekmek amacıyla oluşturulurlar⁹⁶.

2.3.6.2. Haksız Rekabet Yönünden Değerlendirilmesi

Bir web sitesinde mevcut bir çerçevede başka web sitelerinin de görünmesi tarafların yararına olduğu düşünülse de çoğu zaman uyuşmazlıklara da yol açmaktadır. Çerçeveleme yolu ile çerçevelemeyi kullanan web sitesi sahibi, bağlantı verdikleri web sitelerini kendi yararına kullanarak haksız rekabet oluşturabilir⁹⁷. Çerçeveleme yöntemi de bir bağlantı verme yöntemi olduğu için bağlantı vermeye ilişkin sorunlar burada da gündeme gelir.

Çerçeveleme yöntemini kullanan internet siteleri, çerçeveledikleri web sayfasını kendi sitelerinde yayınlarken çerçevelenen sitenin logosunu veya web sayfasının kendisini kendi sitelerine aktarırken, bunu çerçevelenen sayfadan aldıklarını belirtmemeleri

90- Keyvanoğlu Kocaman, s.46

91- Öztürk, s.99-100

92- Keyvanoğlu Kocaman, s.46-47

93- Keyvanoğlu Kocaman, s.47

94- Okan, s.119-120, Keyvanoğlu Kocaman, s.47-48, Özen, s.155

95- Aygür, s.49

96- Okan, s.122, Öztürk, s.100

97- Akın, s.106

halinde, kullanıcılar tarafından çerçeveleme yöntemi kullanan site tarafında bizzat hazırlandığı yanılıgısına düşebilir. Böylelikle çerçeveleme yönteminin kullanan site ile çerçevelenen siteyi özdeşleştirebilirler. Bu durumda asıl içeriği oluşturan sitenin emeğini heba etmektedir. Çerçevelenen sitenin web sitesine girilmeden çerçeve yöntemini kullanan siteden yararlanıldığı için çerçevelenen sitenin reklam gelirleri düşme tehlikesi ile karşı karşıya kalabilir, uyumsuzluklar da genelde bu gibi nedenlerle ortaya çıkar⁹⁸.

Çerçeveleme yöntemi ile gerçekleştirilen haksız rekabet eylemine örnek olarak Washington Post, Wall Street Journal ve CNN gibi haber kurumlarının, kendilerine ait haberleri derleyerek kullanıcılara sunan Total News isimli web sitesine açmış oldukları dava gösterilebilir. Uyuşmazlık konusu olayda; davacılar, davalı Total News web sitesinin kendilerine ait web sitelerine çerçeveleme bağlantı verdiklerini, çerçeveleme bağlantılarda haber kuruluşlarının web sitelerine ait olan reklamlar yerine Total News'ın reklam verenlerinin reklamlarının bulunduğu ve bu durumda davalı web sitesinin, kendilerine ait haberlerin ticari değerinin kötüye kullanıldığını, markalarının ayırt edici özelliklerini azalttığını, kullanıcı nezdinde Total News' e ait web sitesinde gösterilen reklamların ve içeriğin kaynağı konusunda tüketicileri aldatma, karışıklık ve yanılığa neden olma olasılığının bulunduğunu iddia etmişlerdir. Total News davacılar ile anlaşma yoluna giderek davacılar ait web sitelerine çerçeveleme yoluyla bağlantı vermeyeceğini taahhüt etmiştir⁹⁹.

KAYNAKÇA

ABBASOĞLU, Hayriye Dilara, *Sosyal Medya Reklamcılığında Haksız Rekabet*, Seçkin Yayınları, Ocak, 2021.

98- Özen, s. 161

99- Akın, s. 106, İslamoğlu, s. 89, Okan, s. 122-123

- AKIN, İrfan, *Adwords Reklam Sisteminde Marka Kullanımı*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 78, 2008.
- AKIN, Mert Kürşat, *Dijital Mecralarda Haksız Rekabet Uygulamaları*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2024.
- ARKAN, Sabih, *Ticari İşletme Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları*, Ankara, 2025.
- AYGÜR, Ayşe Senanur, *İnternet Ortamında Haksız Rekabet Halleri ve Erişimin Engellenmesi*, Bursa, 2024.
- BOZBEL, Savaş, *Adwords Reklamlar Karşılaştırmalı Reklam Teşkil Eder mi? Avrupa Adalet Divanının Verdiği Kararlar Işığında Bir Değerlendirme*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 18, Güz, 2010.
- BOZBEL, Savaş, *Markanın Domain Names, Metatag ve Keywords Olarak Kullanılması*, Türkiye'de İnternet Konferansı Bildirileri, Bilgi Üniversitesi, İstanbul, 2009.
- BOZKURT YÜKSEL, Armağan Ebru, *Elektronik Ortamda Haksız rekabet*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı: 18, 2014.
- ÇELİK, Aytekin, *Ticaret Hukuku*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2025.
- ÇOLAK, Uğur, *Türk Marka Hukuku*, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, 2023.
- ERDİL, Engin, *Haksız Rekabet Hukuku*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2024.
- İSLAMOĞLU, Fatma, *Elektronik Ortamda Haksız Rekabet*, Adalet Yayınevi, 2023.
- KAYAR, İsmail, *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2022.
- KEYVANOĞLU KOCAMAN, Şeyda, *İnternette Haksız Rekabetin Görünümü*, Ankara, 2025.
- KOÇAK, Uğur Atakan, *Yönlendirici Kodların (Meta-Tag) Haksız Rekabet Kapsamında Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Aralık, 2024.
- KOÇAK Uğur Atakan, *Yönlendirici Kodların /Meta-Tag) Haksız Rekabet Kapsamında Değerlendirilmesi*, Aralık 2024, s. 49.
- MEMİŞ, Tekin/ BOZBEL, Savaş, *Marka ve Haksız Rekabet Hukuku Bakımından Adwords Reklamlar*, E-Akademi, Hukuk-Ekonomi ve Sosyal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, Sayı: 81, Kasın, 2008.
- OKAN, Nevin, *Ağ Reklamları ve Haksız Rekabet*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2011.
- ÖZEN, Miyale Tanla, *Haksız Rekabetin Elektronik Ortamda Görünüş Biçimleri*, Şubat, 2023.
- ÖZTÜRK, Ünal, *Sanal Ortamda Haksız Rekabet Halleri*, Konya Barosu Dergisi, Sayı: 1, 2021.
- ÖZYİĞİT, Bengisu, *Anahtar Kelime Reklamcılığı ve Haksız Rekabet*, Seçkin Yayıncılık, Temmuz, 2025.
- SOYDEMİR, Güzide, *İnternette Haksız Rekabetin Önlenmesi*, Seçkin Yayınları, 2015.
- SOYSAL, Tamer, *Marka Hukuku Perspektifinden İnternet Ortamında Anahtar Kelime (Meta-Tagging) Ve Adwords Reklamcılık Uygulamaları*, Uyuşmazlık Yargısı, C: 6, S: 12, Aralık, 2018.
- ÜLGEN, Hüseyin/ HELVACI, Mehmet/KAYA, Arslan/ NOMER ERTAN, N. Füsün, *Ticari İşletme Hukuku*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021.
- YASAMAN, Hamdi/POROY Reha, *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2025.

DİJİTAL ESER SAHİPLERİNİN, KULLANICILARININ HAKLARI VE VERGİLENDİRİLMESİ

Av. Enes Gökberk ESEN - Av. Oğuzhan SEYMEN

Av. Enes Gökberk ESEN

İnternetin ortaya çıkışından itibaren pek çok mal ve hizmetin kullanımında büyük değişiklikler olmuştur. Bu değişim dijitalleşme ve globalleşme şeklinde görünmüştür. Eski ve yeniye kıyaslamak gerekirse eski dönemde izleyiciler, çoğunlukla kendi ülkelerinde çekilen ve fiziksel araçlarla (dvd, film makarası vb.) bir sinema ekranı ya da televizyon gibi internet bağlantısı olmayan ve ancak fiziksel araç imkanıyla filmi ekrana yansıtabilen araçlardan izlerdi. Günümüzde izleyiciler streaming platformları üzerinden internet bağlantısı olan akıllı bir cihaza doğrudan platform üzerinden internet bağlantısı aracılığıyla ya da platform üzerinden içeriğin bu cihaza indirilmesi yoluyla izler. Son 30 yıl içinde yaşanan değişimi bu bile gözler önüne sermektedir. Bu durum hukuki açıdan da pek çok farklılık yaratmaktadır. Film, şarkı, kitap, makale, bilgisayar oyunu gibi internet öncesi dönemden kalma bugün dijitalleşen ürünlerle birlikte nft, bitcoin gibi doğrudan dijital ortamlarda doğan ürünler de vardır.

Dijitalleşme ve globalleşme süreci sonunda ortaya çıkan bir yenilik vardır o da tamamen dijital ortam üzerinden ifa edilen sözleşmelerdir. Örneğin bir streaming platformuna üye olduğunda üyelik sözleşmesi ve kullanıcının ödemelerini tamamı online olarak internet üzerinden yapılır. Buna karşılık streaming platformu da izlemeye ve indirmeye yarayan streaming altyapısını ve bu işleme konu

sağlanan içeriği de dijital olarak sunar. Bu durumda hiçbir fiziksel transfer yapılmadan bir hukuki ilişki gerçekleştirilmiş olur. Aynı şey dijital müzik yayınlama platformları için de geçerlidir.

Bilgisayar oyunlarını kullanıcılara sunan platformlarda ise durum daha farklıdır. Streaming ve müzik dinleme platformlarından farklı olarak bir platforma ücret ödeyip takibinde bu platformların içeriğinden yararlanma şeklinde bir kullanım yoktur. Oyun platformlarında ise platform üzerinden her oyun için ayrı bir ücret ödenir ve bu oyunlar dijital oyun platformunun sağladığı indirici aracılığıyla kaynak bilgisayara yüklenir. Burada oyun platformu oyunun telif sahibi ve bu oyunu oynamak isteyen kullanıcı arasında adeta dijital bir acente şeklinde aralarındaki bu sözleşmeyi gerçekleştirmektedir. Dijital oyunlarla ilgili temel tartışmalardan birisi bu oyunun mülkiyetinin mi satın alındığı yoksa bu oyunun kullanım lisansının mı kiralandığıdır.

İnceleme konumuz gereği dijital mal ve hizmetler arasında bir ayırım yapılması şu açıdan önemlidir, bir dijital şey alındığında ve sözleşme yapıldığında gerçekten satın alınan şey nedir? Bu sorunun cevabı dijital şeyin dijital içerik mi hizmet mi olduğuna göre değişir, dijital hizmette bir dijital hizmet sağlayıcısının sağladığı altyapı aracılığıyla (streaming mobil uygulaması örnek olarak gösterilebilir.) kendilerinin dijital eser sahibiyle yapmış oldukları bir telif anlaşması kapsamında belirli bir filmi, müzik eserini ya da başka bir eseri kendi altyapısı (dijital hizmet) aracılığıyla üçüncü kişilere kullandırmasıdır.

Dijital mal ise doğrudan mülkiyeti veya lisansının belirli bir kişiye kullanma ve yararlanma amacıyla devrini konu alır. Dijital hizmette sözleşme konusu olan şey o dijital hizmet altyapıyken sağlayıcısının dijital malı sağladığı konu alan sözleşmelerde ise doğrudan malın kendisidir. Dijital mala örnek olarak ise stream vb. platformlardan yapılan oyun satın alınmasına ilişki sözleşmeler örnek olabilir.

Sözleşme aslında bir çeşit telif sözleşmesidir ancak iki ayrı sözleşme vardır. İlk sözleşmenin bir tarafında dijital malın yayım hakkına sahip olan örneğin bir oyun platformu vardır. Diğer tarafında ise bu dijital malın yaratıcısı olan mülkiyet sahibi yer alır. Mülkiyet sahibi ve platform sahibi kendi aralarında bir anlaşma ile söz konusu dijital mal ya da malların yayımlanma ve üçüncü kişilere satımı ile ilgili olarak inhisari bir lisans sözleşmesi yapar. Daha sonra söz konusu platform ise ikinci bir sözleşme ile söz konusu dijital malı kullanmak isteyen üçüncü kişiye bu malın kullanımı için uygun araçları sağlamak, teknik destek sağlamak gibi imkanlarla bu dijital malın kullanım

hakkı için bir sözleşme yapar. Bu ikinci sözleşmeler incelendiğinde bu sözleşmelerde söz konusu dijital malın satın alındığına dair bir ibare geçmez zira burada satın alınan şey bir mülkiyet değil bir lisanstır. Bu lisans kapsamında ilk sözleşmeye göre üçüncü kişi konumundaki kişi dijital malı genellikle kendi akıllı cihazına indirmek suretiyle kullanmaya başlar. Özellikle oyun satışı yapılan platformlarda gerçekleşen oyun satışı sözleşmeleri bu şekildedir.

Dijital hizmet ve dijital mal sözleşmesinin benzediği nokta üçüncü kişiye bir mülkiyet devrinin söz konusu olmamasıdır. Her iki sözleşmede de üçüncü kişi bir dijital eşyadan yararlanmaktadır. Dijital hizmet sözleşmesinde bir altyapının kullanımına ilişkin hakka sahip olmasına karşılık dijital mala ilişkin sözleşmede ise bir dijital içeriğin kullanma ve yararlanma hakkına sahiptir. Her iki sözleşme tipinde de üçüncü kişi ilgili dijital hizmet ve içeriğin üçüncü kişilere kullandırılması hakkına sahip değildir. Dijital hizmet sözleşmesinde birden çok telif sahibi dijital hizmet sağlayıcısına eserlerinin üçüncü kişilere kullandırılması için ayrı ayrı anlaşmakta ve hizmet sahibi birden çok kişiye bir altyapı sağlayarak lisans sahibi pozisyonda olduğu bu eserleri bu altyapı aracılığıyla bu kişilere ulaştırmaktadır. Dijital mal durumunda ise bir dijital içerik sahibi ve dijital platform sahibi söz konusu dijital malın üçüncü kişilere kullanım ve yararlanmaya ilişkin lisans sözleşmesinin yapılması için anlaşmaktadır.

Av. Oğuzhan SEYMEN

Gerek dijital dünyadaki kullanıcıların gerekse eser sahiplerinin hakları ve yükümlülükleri, çeşitli ihtilaflara çözüm sunulabilecek şekilde düzenlenmiştir. Kullanıcı sözleşmeleri de farkında olunmadan imzalanmakta, onaylanmakta ve tüketim esnasında ya da tüketim kaybedildiğinde ilgili hakların ve yükümlülüklerin farkında olunması ihtiyacı doğmakta olup ne gibi ihtilaflar doğabileceği ve bu ihtilaflarda hak ve yükümlülüklerin nasıl korunabileceği, belirtilmiştir.

1- Müzik eserinin dijital hizmet olarak sunulmasında hak ve yükümlülüklerin belirtilmesi öncesinde, müzik eserinin estetik duygular uyandırdığı ve ezgisel bütünlük taşıyan bir yaratım olduğu, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 01.11.20217 tarihli, 2016/3508 esas, 2017/5950 karar sayılı içtihadında belirtilmiştir.

Bu tanımdan da hareketle bir müzik eserinin, YouTube, Spotify gibi dijital hizmet olarak sunulmasında eser sahiplerinin en temel hakkı, "İşaret, Ses ve Görüntü Nakline Dayanan Araçlarla

Umuma İletim Hakkıdır”.

İlgili hak, “Bir eserin aslının veya çoğaltılmış nüshalarının, radyo televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanması ve yayınlanan eserlerin bu kuruluşların yayınlarından alınarak başka yayın kuruluşları tarafından yeniden yayınlanması suretiyle umuma iletilmesi hakkının münhasıran eser sahibine ait olduğuna” ilişkin Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu’nun (FSEK.nun) 25. maddesinde düzenlenmiştir.

İletim hakkı ayrıca bir yayma hakkı sayılmıyor çünkü dijital ortamda fiziki bir el değiştirme yoktur ve her erişimde ayrı ve yeni bir teknik iletim vardır.

2- İnternet üzerindeki müzik eseri yayınlarına ilişkin telif hakkı ihlallerine karşı nasıl hak aranacağı bahsi de “Uyar-Kaldır” olarak bilinmektedir.

Buna göre ; “Dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses-görüntü nakline yarayan araçlarla servis-bilgi içerik sağlayıcılar tarafından eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin bu Kanunda tanınmış haklarının ihlâli halinde, hak sahiplerinin başvuruları üzerine ihlâle konu eserlerinin içerikten çıkarılacağı,

Bunun için hakları haleldar olan gerçek veya tüzel kişinin öncelikle bilgi içerik sağlayıcısına başvurarak üç gün içinde ihlâlin durdurulmasını isteyeceği,

İhlâlin devamı halinde bu defa, Cumhuriyet savcısına yapılan başvuru üzerine, üç gün içinde servis sağlayıcıdan ihlâle devam eden bilgi içerik sağlayıcısına verilen hizmetin durdurulmasının istendiği,

İhlâlin durdurulması halinde bilgi içerik sağlayıcısına yeniden servis sağlandığı” hükmü ile FSEK Ek Madde 4/fıkra 3’te düzenlenmiştir.

Uygulamada bunun yanı sıra, hak ihlalleri otomatik içerik tanıma yolu ile ve dijital parmak izine-içerik tanıma algoritmalarına ilişkin filtreleme sistemleri ile içerik ve servis sağlayıcılar tarafından zorunlu olarak uygulanabilir.

Böylelikle telif hakkı ihlallerinin, henüz yayılmadan önlenmesi mümkün olabilir.

Ayrıca bir müziğin platformdan kaldırılması ve erişiminin engellenmesi ihtilafında akla genel hükümlere ilişkin hak arama yolları gelmektedir.

Bu hak arama yollarından birisi platformun ömür boyu erişim hakkı tanıyıp da eseri platformdan kaldırılması yönünde bir haksızlık halinde borca aykırılık hükümlerine dayanılarak tazminat davası açılmasıdır.

Öte yandan bir müzik eserinin, eser sahibinden izinsiz olarak mali hakları ihlal edecek bir kullanımı varsa tecavüzün kaldırılması, önlenmesi veya ihlal nedeniyle açılabilir.

Dolayısıyla tazminat dijital davası platformdaki kullanıcının eserin sadece bir erişim yetkilisi olduğu ve platformun sağlayıcı olarak kontrol yetkisinin geniş olduğu açıktır.

3- Dijital ürünlerde gümrük vergisinden sorumluluk bahsi, özellikle bir ürünün Türkiye’ye dijital olarak tesliminde vergilendirmenin nasıl olduğuna ve uluslararası ticaretteki teamülün nasıl olduğuna göre şekilleneceği söylenebilir.

Bu hususta dört örnek verilecek olur ise;

İlk olarak bir yazılımın, e-kitabın bilgisayar oyununun teslimi fiziki olamayacağından, gümrük vergisine de konu olmayacağı çıkarılabilir. Nitekim ortada gümrükten geçen herhangi bir eşya yoktur.

Keza yazılımın gümrüklenmesi de bir meta çağırışımı yapmaz. Ancak gümrükten geçen bir bilgisayar yazılımı olduğunda bu yazılım için, “diski - CD - band değeri” üzerinden bir gümrük vergisi hesaplanacaktır.

Böylelikle bu dijital hizmetin gümrük vergisine sırf taşıyıcısı ile birlikte olduğunda tabi tutulduğu söylenmelidir. Karşılaştırmalı hukuk bağlamında Çin örneğinde e-ticaret yapılarak ithal olunan mallara açık açık gümrük vergisi uygulanmaktadır. Bazı şirketlerde ise bu uygulamanın olmadığı görülmektedir.

Dijital ürünler nedeniyle dünyada adeta bir ekonomi savaşı verilmektedir.

Mesela Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye’ye karşı sırf dijital hizmet vergisi alıyor diye soruşturma başlatmış ve misilleme - mütekabiliyet çerçevesinde gümrük vergisi uygulamıştır.

Bu sebeplerle dijital olarak iletilen, dolayısıyla indirilen hizmetlerin vergisi, gümrük idaresine değil pek tabii vergi dairesine beyan edildiği, indirme işleminin bir eşya gibi gümrük sınırından geçmediği ve ülkelerin dijital hizmet vergisi uygulamasının tamamen başkaca ithal ürünlere ek olarak ve misilleme ile vergi dengesi kurduğu özellikle vurgulanmalıdır.

Kaynakça

- 1) <https://nek.istanbul.edu.tr/ekos/TEZ/ET004254.pdf>
- 2) <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3113219>
- 3) <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cuhad/article/1726695>

SREBRENİTSA SOYKIRIMI: BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'İN VE İNSANLIĞIN KARA LEKESİ

Av. Aykut YAVUZ- Bursa Barosu

Bu makaleyi, Srebrenitsa (uluslararası kaynaklarda ve resmî kullanımlarda "Srebrenica" olarak geçmektedir) Soykırımı'nın unutulmaması ve tarihsel hafızanın korunmasına katkı sağlamak amacıyla kaleme aldım. Makale, anlatımında küçük farklılıklar yapılarak Hukuki Haber ve Dünya Times gazetelerinde Türkçe, Fransızca ve İngilizce olmak üzere üç dilde yayımlanmıştır.

Giriş

1992-1995 yılları arasında yaşanan Bosna Savaşı, Avrupa'nın II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünyanın tanık olduğu en büyük toplu kıyım, etnik temizlik ve insani felaketlerden biri olarak tarihe geçmiştir. Bir zamanlar sadece madenleriyle ve şifalı suları ile tanınan bu küçük kasaba artık lanetli bir yer olarak hafızalarda yerini bulmuştur. Srebrenitsa 'da 100.000 kişiden fazla hayatını kaybetmiş, 2 milyondan fazla insan evini terk etmek zorunda kalmış ve yüz binlerce Boşnak sistematik saldırılar, zorunlu göç, işkence ve ağır insan hakları ihlallerine maruz bırakılmıştır. Bu rakamlar sadece resmi rakamlar çünkü hala gizli ve toplu mezarlar ortaya çıkmaya devam ediyor.

Bu savaşın en karanlık sayfası ise Temmuz 1995'te Srebrenitsa'da yazılmıştır.

Birleşmiş Milletler (BM) tarafından "güvenli bölge" ilan edilen Srebrenitsa'da, uluslararası toplumun koruması altında bulunması gereken en az 8.372 Boşnak Müslüman erkek ve çocuk, Bosnalı Sırp

güçleri tarafından sistematik şekilde ve hunharca katledilmiştir. Bunlar da resmi rakamlar ancak çok daha fazlası katledilmiştir. Yaşananlar, Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY) ve Uluslararası Adalet Divanı (ICJ) kararlarıyla soykırım olarak kabul edilmiş ve uluslararası hukuk bakımından bu niteliği kesinleşmiştir.

Savaş suçlusu Ratko Mladic komutasındaki Sırp birlikleri, 11 Temmuz 1995 günü Srebrenitsa'yı ele geçirdi. Sırp bayramı arifesinde şehri Sırp milletine armağan ettiklerini söyleyen Mladic, "Nihayet bu topraklarda Türklerden (o bölge'de yaşayan Müslümanları için kullanılan ifade) intikam alma zamanı gelmiştir." ifadelerini kullandı ve toplu katliamlar başlamış oldu. Şehirde eli silah tutabilecek yaşta olan tüm erkekler, bir otobüse bindirildi ve götürüldükleri yerde kurşuna dizildi. Sırplar genç, yaşlı, kadın, erkek demeden herkesi öldürmeye başladılar.

Ancak Srebrenitsa yalnızca bir soykırım değildir.

Srebrenitsa aynı zamanda, uluslararası hukukun, Birleşmiş Milletler sisteminin ve insan haklarını korumak amacıyla kurulan uluslararası mekanizmaların en ağır başarısızlıklarından biri olarak tarihe geçmiştir. Srebrenitsa, sadece Birleşmiş Milletler'in ve NATO'nun değil, sessiz kalan tüm insanlığın kara lekesidir. Emperyalist güçler tarafından kurulan sözde barış örgütlerinden insanlık adına koruyucu bir adım atmalarının beklenmeyeceği acı bir şekilde anlaşılmış oldu.

Srebrenitsa Soykırımı'nın başlıca sorumluları uluslararası ceza yargısı önünde hesap vermiştir. Bosnalı Sırp lider Radovan Karadžić ile Bosnalı Sırp Ordusu Komutanı Ratko Mladić, Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY) tarafından soykırım, insanlığa karşı suçlar ve savaş suçlarından suçlu bulunarak müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Bu kararlarla, Srebrenitsa'da yaşananların uluslararası hukuk bakımından soykırım olduğu bir kez daha tescil edilmiştir. Ancak verilen cezalar, binlerce masum insanın kaybını telafi etmeye ve geride kalan ailelerin acısını dindirmeye yetmemiştir ve yetmeyecektir.

BM'NİN "GÜVENLİ BÖLGESİNDE" YAŞANAN SOYKIRIM

Srebrenitsa, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından sivillerin korunması amacıyla "güvenli bölge" ilan edilmişti. Bölgede görev yapan Hollandalı BM Barış Gücü (Dutchbat), sivilleri korumakla yükümlüydü.

Sırpların Srebrenitsa'ya yaklaştığını gören halk,

Hollandalı Birleşmiş Milletler askerlerinden kendilerini savunmalarını istedi. Fakat bu istekleri reddedildi.

Boşnaklar, şehir güvenli bölge ilan edildiğinde ellerindeki silahları teslim etmişlerdi. Sırp ordusu yaklaşırken en azından bu silahların iade edilmesini istediler ama kabul ettiremediler. Dolayısıyla tamamen savunmasız kaldılar. Erkekler ve erkek çocukları ailelerinden zorla ayrıldı; kısa süre sonra sistematik infazlarla katledildi. Katliam günlerce devam etti. Toplu infazlar gerçekleştirildi.

Srebrenitsa'yı kurtarmak amacıyla planlanan hava operasyonu, uluslararası düzeyde yaşanan görüş ayrılıkları nedeniyle hiçbir zaman gerçekleştirilemedi. Bu kararın alınamamasında, Bosna'daki BM Barış Gücü Komutanı Fransız General Bernard Janvier'in operasyona karşı çıkmasının önemli rol oynadığı belirtilmektedir. Bu sırada Ratko Mladić komutasındaki Bosnalı Sırp güçleri, 6 Temmuz 1995 sabahı Srebrenitsa'yı tamamen kuşatma altına alarak tank ve topçu ateşiyle yoğun bir saldırı başlattı.

Sırp birlikleri 10 Temmuz'da saldırılarını daha da yoğunlaştırdı. Durumun kritik hâle gelmesi üzerine Hollandalı BM Birlik Komutanı Albay Tom Karremans, NATO'dan hava desteği istedi. Ancak bu talep, Bosna'daki BM Barış Gücü Komutanı Fransız General Bernard Janvier'in itirazıyla karşılaştı. Janvier, hava harekâtına ihtiyaç bulunmadığını savundu. NATO uçakları ise Srebrenitsa üzerinde yalnızca uyarı niteliğinde uçuş gerçekleştirdikten sonra herhangi bir askerî müdahalede bulunmaksızın üslerine geri döndü.

Yaşananlar, uluslararası toplumun hafızasına silinmeyecek bir utanç olarak kazındı.

Cesetler toplu mezarlara gömüldü, daha sonra suçun izlerini gizlemek amacıyla birçok mezar başka bölgelere taşındı. Bugün dahi yeni toplu mezarlar ortaya çıkarılmaktadır, kimliği yeni tespit edilen kurbanlar düzenlenen törenlerle toprağa verilmektedir. Hala daha bilinmeyen mezarlar bulunmaktadır.

MAVİ KELEBEKLER: GİZLİ MEZARLARIN TANIKLARI

1992-1995 yılları arasında Bosna Savaşı sırasında gerçekleştirilen katliamlarda öldürülen binlerce Boşnak, suçun izlerini gizlemek amacıyla toplu mezarlara gömülmüş, hatta birçok mezar daha sonra başka bölgelere taşınmıştır. Yıllar sonra belirli bölgelerde olağan dışı şekilde çoğalan mavi kelebekler araştırmacıların dikkatini çekmiş, bu bölgelerde yapılan kazılar sonucunda Bosna Savaşı'na ait yüzlerce toplu mezar ortaya çıkarılmıştır

Bu nedenle mavi kelebekler, Bosna'nın sessiz tanıkları ve Boşnak halkının hala bugün de devam eden acılarının simgesi hâline gelmiştir. O günden sonra mavi kelebek, toplu mezarlarda ebedi uykusunda adalet bekleyen masumların ve bu soykırımın simgesi haline gelmiştir.

HOLLANDA'NIN HUKUKİ SORUMLULUĞU

Srebrenitsa'da yaşananlar yalnızca tarih kitaplarına kara leke olarak girmedi; yıllarca süren hukuk mücadelelerine de konu oldu.

BM tarafından "güvenli bölge" ilan edilen Srebrenitsa'da görev yapan Hollandalı BM Barış Gücü, kendisine sığınan birçok Boşnağın katledileceğini bile bile sırp askerlerine teslim etti. Sırp askerleri kendilerine sunulan bu kanlı tepsiden hepsi içti! BM üssünden çıkarılan bazı kişiler Bosnalı Sırp güçlerinin eline geçti ve öldürüldü. Tüm bunlar emperyalist ve sömürgeci güçler tarafından kurulan BM'nin, NATO'nun ve sözde barış organizasyonların gözü önünde gerçekleşti.

Hollanda mahkemeleri, Hollandalı BM askerlerinin kontrolü altında bulunan bazı Boşnak erkeklerin Bosnalı Sırp güçlerinin eline geçmesi nedeniyle Hollanda devletinin kısmen hukuki sorumluluğunu kabul etti.

Duruşmaya başkanlık eden hakim Gepke Dulek-Schermers, Hollandalı askerlerin "adamların sadece gözetim altında tutulmakla kalmadığını, aynı zamanda işkenceye veya idama maruz kalma tehlikesiyle karşı karşıya olduklarını bildiklerini veya bilmeleri gerektiğini... Adamların koşulsuz olarak yerleşkeyi terk etmelerine izin vererek, hayatta kalma şanslarından mahrum bıraktıklarını" söyledi.

Hollanda'nın Lahey kentinde eski Yugoslavya için kurulan Uluslararası Ceza Mahkemesi, katliamdan sorumlu tutulan Sırp General Ratko Mladiç'i soykırımdan, insanlığa karşı suç işlemekten ve Srebrenitsa katliamından suçlu bulmuş ve müebbet hapis cezasına çarptırmıştır.

Öte yandan Birleşmiş Milletler de hazırladığı raporlarda Srebrenitsa'nın, BM tarihindeki en büyük başarısızlıklardan biri olduğunu kabul etmek zorunda kaldı. Aradan geçen yıllar, verilen kararlar ve ödenen tazminatlar ise kaybedilen binlerce insanın hayatını geri getiremedi.

Tek dünya düzeninin fikir babalarına hizmet eden ve onların maşası olan bu uluslararası kuruluşların özellikle BM ve NATO'nun gerçek yüzünü tüm dünya görmüş oldu. Buna rağmen bugün hala, bu karanlık maskenin arkasında kimlerin olduğunu ve onların

hangi karanlık amaçlara hizmet ettiklerini bilmeyen milyonlarca insan var.

DÜNYA SADECE İZLEDİ

Srebrenitsa'da yaşananlar gizli değildi. Katliam dünyanın gözü önünde gerçekleşti.

Sözde barış için kurulan Uluslararası kuruluşlar bölgede bulunuyordu. Birleşmiş Milletler oradaydı. NATO bölgedeydi. Ancak bu kuruluşlar sadece izledi. Dünya kamuoyu gelişmeleri takip ediyordu. Soykırım devam ederken dur diyen olmadı ve bazı ülkeler kınamaktan öteye geçmedi. Binlerce masum insanın çığlıklarına dünya sessiz kaldı ve yaşam hakları korunmadı.

Srebrenitsa, uluslararası toplumun sivilleri koruma konusundaki iradesinin sorgulanmasına neden olmuş ve uluslararası hukukun yalnızca metinlerden ibaret kalmaması gerektiğini bütün dünyaya göstermiştir.

Savaşların en ağır bedelini her zaman siviller ödemektedir. İnsan haklarını korumak amacıyla kurulan uluslararası mekanizmalar ise birçok kez siyasi dengelerin gölgesinde etkisiz kalabilmektedir çünkü siyasi ve ticari çıkarlar daha ön planda olmuştur.

ÇIKARILMASI GEREKEN DERS

Srebrenitsa, yalnızca Bosna-Hersek'in geçmişi olarak değerlendirilmemeli.

Aynı zamanda uluslararası güvenlik sisteminin sınırlarını ve çöküşünü anlatan tarihî bir derstir.

Bir milletin güvenliğinin yalnızca uluslararası garantilere bırakılmasının ne kadar ağır sonuçlar doğurabileceği, Srebrenitsa'da bütün dünyaya gösterilmiştir. Uluslararası hukuk elbette önemlidir.

Birleşmiş Milletler, NATO ve diğer uluslararası kuruluşlar da küresel barış açısından varlıkları artık sorgulanmaktadır. Bu kuruluşların emperyalist güçler tarafından kurulduğu unutulmamalıdır bu nedenle de etkileri, adalet, tarafsızlık ve insan hakları konularında söylemlerine şüpheyle yaklaşılması gerekiyor.

Tarih bu durumu açıkça kanıtlamıştır ve Srebrenitsa'da yaşanan soykırım, bu kurumların her zaman sivilleri koruyamadığı ve zamanında etkili müdahalede bulunamadığını acı bir şekilde göstermiştir.

Devletler uluslararası iş birliğini önemserken, kendi savunma kapasitelerini, caydırıcılıklarını ve millî güvenlik politikalarını da güçlü tutmalıdır.

Srebrenitsa'nın en önemli derslerinden biri de, uluslararası güvencelere güvenilmeyeceğidir. Soykırım unutulursa tekrarlanma riski doğar.

SONUÇ

Srebrenitsa Soykırımı yalnızca Bosna-Hersek'in değil, bütün insanlığın ortak utancıdır.

Binlerce masum insan, kendilerine güvence verilen bir bölgede hayatını kaybetmiştir.

Bugün hâlâ yeni toplu mezarlar bulunmakta, aileler yıllardır kayıp olan yakınlarının kimliklerinin tespit edilmesini beklemektedir. Acılar bitmedi ve sürekli tekrar ediyor.

Adalet, yalnızca suçluların yargılanmasıyla değil; yaşananların unutulmamasıyla da sağlanır.

Çünkü unutilan her soykırım, yeni soykırımlar için sessiz bir zemin oluşturur. Ateş sadece düştüğü yeri değil, tüm vicdanları da yakmalıdır. Katliamı yapanları ve engelleyebilme gücü varken izleyenleri de aynı ateş yakmalıdır.

Srebrenitsa'yı unutmayacağız.

Ne yaşananları...

Ne buna sebep olan katilleri ne de dünyanın sessizliğini...

KAYNAKLAR:

<https://www.trthaber.com/haber/dunya/avrupanin-ortasinda-soykirim-srebrenitsa-950897.html>

<https://www.theguardian.com/world/2017/jun/28/dutch-soldiers-let-300-muslims-die-in-bosnian-war-court-rules>

<https://www.tesud.org.tr/duyuru/srebrenitsa-soykirimi-323>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Srebrenitsa_Soyk%C4%B1r%C4%B1m%C4%B1

Bosna Savaşında Bir İhanetin Öyküsü: Srebrenica Katliamı, Dergi Park, Ali Dikici, Cilt: 6 Sayı: 61 Haziran 2005

PLATON'UN ADALET ANLAYIŞI

Av. Asya AKIN (LL.M) ¹

1. Giriş

Adalet, insanlık tarihinin başlangıcından beri tanımı çokça tartışılmış, farklı teorilerle açıklanmaya çalışılan bir kavramdır. Adaletin ne olduğu, ya da ne olmadığı ile ilgili günümüze dek sayısız tanım yapılmış, farklı fikirler öne sürülmüştür. "Adalet" kavramı ilk bakışta siyaset felsefesinin alanı içindeymiş gibi gözüküyor olsa da, yalnızca felsefenin değil başta hukuk ve siyasal bilimler olmak üzere pek çok sosyal bilimin de uğraş alanı içine girmiştir.²

En basit haliyle Platon'a göre "adalet" kavramı toplumun en iyiye ulaşması için en önemli şarttır.³

Hukuk, terminolojik olarak "hak" kelimesinin

1- Avukat, Bursa Barosu;

LL.M. İstanbul Bilgi Üniversitesi.

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Felsefe Bölümü Öğrencisi, Üsküdar Üniversitesi.

ORCID ID: 0009-0003-5907-600X.

Makale ile ilgili görüş ve önerileriniz için: "av.asyaakin@gmail.com»

2- TOPRAKKAYA A. "ADALET KAVRAMI BAĞLAMINDA ARİSTOTELES - PLATON KARŞILAŞTIRMASI". FLSF Felsefe Ve Sosyal Bilimler Dergisi, S.6 (2008): s.27-46.

3- GÜRBÜZ A., "PLATON'UN HUKUK GÖRÜŞÜNÜN KARŞILAŞTIRILMASI, DEĞERİ VE SONUÇLARI" Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi S.7 (2007) s.52

çoğuludur. Hak kelimesinin sözlük anlamı ise, "Adaletli davranma; kişinin sahip olduğu pay, kazanç" anlamına gelmektedir. Hukukun tanımı konusuna gelecek olursak, tarih boyunca bir çok teori bu soruya cevap aramıştır. ⁴ Çalışmamızda adalet anlayışı konusunda temel alacağımız Platon, doğal hukuk teorisinin savunucusu olarak dikkat çekmekte olup; doğal hukuk, devletin hukuksal düzeni olup pozitif hukuk gibi "olan" değil, "olması gereken"i yansıtmaları bakımından pozitif hukuktan ayrılmaktadır.⁵

Çalışmamızın bir sonraki başlığı altında Platon'un adalet anlayışını hangi kişisel ve toplumsal olayların etkilediğini anlamak açısından kısaca Platon'un hayatından, düşünce ve felsefe tarihindeki yerinden bahsedilecektir. Üçüncü başlık altında Platon'a göre ideal devlet anlayışının temelini oluşturan adalet anlayışından, dördüncü bölümde ise Platon'a göre adaletin yalnızca uyulması gereken kurallardan çok öte olup, bir erdem olarak değerlendirdiği yönü üzerinde durulacak; ve yine aynı başlıkta, toplumsal sınıflar ve görev dağılımlarının nasıl somutlaştırıldığı incelenecektir. Çalışmamızın bir sonraki ve nihayet sonuç bölümünde Platon'un adalet anlayışının ne yönlerle eleştirildiğinden kısaca bahsedilerek, Platon'a göre adalet anlayışını incelerken ele aldığımız tüm konuları hem felsefi hem de hukuki açıdan genel bir sonuç altında değerlendirilecektir.

2. Platon'un Hayatı

Platon'un düşünce tarihinin en önemli isimlerinden olduğuna şüphe yoktur; bu başlık altında Platon'un hayatına kısa bir bakış sunulması onun adalet fikrinin hangi tarihsel, kişisel ve toplumsal temeller üzerinde yükseldiğini anlamak açısından önem taşıyacaktır.

Platon'un adalet anlayışının şekillenmesi yaşadığı dönemin siyasal çalkantıları, hocası Sokrates'in trajik ölümü ve onu ideal düzen arayışına yönelten kişisel deneyimleriyle iç içe geçmiş bir süreci barındırır.

Platon MÖ 427 yılında Atina'nın en parlak ama aynı zamanda da en çalkantılı döneminde soylu bir aileye doğmuş, dolayısıyla çocukluğu ve gençliği aristokratik bir ortamda; edebiyat ve felsefeye dönük ilginin gelenekselleşmiş olduğu bir ortamda geçmiştir.⁶ Platon, hocası Sokrates ile tanışmadan

önce doğa felsefesi ile ilgilenmişti. Politikanın da çürük zemininden uzaklaşmasına en önemli etken onun Sokrates ile tanışması olmuştur.⁷ Platon, Atina'da Peloponez Savaşı'nı ve ardından Atina yenilgisine şahitlik etmiş, bu yenilgi sonrasında iktidara geçen Otuz Tiran baskıcı bir rejim kurmuştur. Bu deneyimi Platon'un adalet kavramını bireyden ötede devlet düzenine yerleştirmesine sebep olmuştur.⁸

Platon'un son umudu ise Sokrates'e verilen ölüm cezası ile tamamiyle tükenmiş; politik krizlere bilinen reformlarla çözüm bulunamayacağına inanmıştır. Devletin hizmetlerinin kendi bencil çıkarlarının peşinde koşanlar tarafından doldurulmasına yol açan azgın bireycilik ruhunu eleştirmiştir.⁹

Sokrates'in ölümü sonrası güvenlik sebebiyle Platon, Atina'dan uzaklaşarak öncelikle Devlet diyalogunda savunacağı düşüncelerinin şekillendiği ve matematik bilgilerini geliştireceği Mısır'a; sonra ise ikinci durağı olacak Güney İtalya'ya seyahat etmiştir. İtalya seyahatinde ünlü matematikçi Theodoros ile tanışmış; bilim, politika ve felsefenin sentezinde önemli kırılımlar sağlayan Arkhytas'la tanışıklığının ardından I. Dionysios'un sarayına takdim edilmiştir. Siraküza'da bir Tiran olan I. Dionysios üzerinde tesis edeceği fikirler ile politik fikirlerini hayata geçirmeyi planlayan Platon'un özellikle II. Dionysios üzerinde uygulamaya çalıştığı filozof-kral tipi başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu sebeple hayatı tehlikeye girmiş ve Atina ile savaş halinde olan Aigina'da köle pazarına çıkarılmıştır.¹⁰ Bazı kaynaklarda fidye parasını Elisli Phaidon, bazı kaynaklarda Arkhytas, bazı kaynaklarda Anniceris tarafından ödenmesi ile özgürlüğe kavuşan Platon bu olaydan sonra politikayla sadece teorik olarak ilgilenmeyi tercih ederek, Yunan kahramanı Akademos'un mezarı yanındaki bahçeye meşhur Akademi*'yi kurmuştur.¹¹ Platon'un eğitim ve okulunun amacı; Akademi'nin kurulmasından hemen önce kurulan İsostrates'in okulu ile karşılaştırıldığında daha iyi anlaşılabilir. İsostrates retorik sanatına

7- Platon, "Lakhes" çev. Furkan Akderin, Cevizci A., "Platon: Hayatı ve Yapıtları" Say Yayınları Ankara 2011 s.9.

8- Platon, Mektuplar'da cunta idaresi sırasında Atina'nın yaşadığı tarihsel olayları anlatır.

9- Platon "Lakhes" çev. Furkan Akderin, Cevizci A., "Platon: Hayatı ve Yapıtları" Say Yayınları Ankara 2011 s.9-10.

10- a.g.e. s.11.

11- a.g.e. s.11.

*Akademi, o dönem için Avrupa'nın ilk büyük eğitim ve araştırma merkezi olup MS 529 yılına kadar da Platonculuğun merkezi olmuştur. Helenistik dönemin sonuna dek Yunan dünyasına hukuki ve politik olarak şekil vermeye çalışan en önemli merkez oldu. (a.g.e. s.13'ten naklen Taylor A.E., Plato, The Man and His Work, Methuen, London, 7th ed. 1977, s.5.

4- IŞIKTAÇ, Y. "BİR HUKUK TANIMI VERMENİN ZORUNLULUĞU" ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ DERGİSİ 2, S.2 (1998)

5- GÜRBÜZ A., a.g.m. s.52

6- Platon, "Lakhes" çev. Furkan Akderin, Cevizci A., "Platon: Hayatı ve Yapıtları" Say Yayınları Ankara 2011 s.8'den naklen Zeller, E., Grek Felsefesi Tarihi, Çek. A. Aydoğan Say Yayınları, 2004, İstanbul, s.164.

ağırlık verirken; Platon'un amacı etiko-politik bir amaçtı. Ancak asıl amaç her ikisinde de kötü giden her şeyi yoluna koymaktı. Platon'u İsokrates'ten ayıran hukuk ya da retorik yoluyla değil iyi eğitilmiş ve devleti akıyla yönetebilecek filozof-kralı yetiştirmekti.¹²

3. Platon'un Adalet Tanımı

Adalet, tanımı güç bir kavramdır. Adalet, bugün taşıdığı anlam içeriğini hiç şüphesiz bir anda değil, tarihsel süreç ve düşüncelerin birbiri üzerinde şekillenmesi ile kazanmıştır.¹³ Platon adaletin ne olduğu sorusuna aradığı cevaplar sırasında, doğaldır ki adaletin ne olmadığına ilişkin de birtakım düşünceler ortaya koymuştur.¹⁴ Platon, felsefenin diğer alanlarında olduğu gibi siyaset ve ahlak felsefesi alanında da önemli isimlerin başında gelmektedir.

Platon'un olgunluk dönemi diyaloglarından olan "Devlet" diyalogu Platon'un adalet tartışmalarının en kapsamlı olanıdır; devletin güçlenmesi ve düzenli bir şekilde işleyebilmesi için adaletin ana unsurlardan biri olduğuna şüphe yoktur. Dolayısıyla devletin temel taşlarından ve en önemli unsuru olan adalet kavramı, Platon'un Devlet'inde üzerinde durulan temel kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.^{15 16}

Devlet'te adalet ekseriyetle bireysel adalet kavramsal olarak ele alınmış olsa da, siyasi olarak adalet kavramının da üzerinde durulmuştur. Bunun özünde, Platon'un, devletin doğasını anlamak için insanın doğasının da anlaşılması gerektiği inancı vardır.¹⁷ Bu anlayışa göre adil ve iyi bireylerden oluşan bir toplum/devlet zaten kendiliğinden iyi ve adil bir topluluk olacaktır.¹⁸ Aslında; devlet ve insanın, biri büyük diğeri küçük aynı şey olduğunu

savunmaktadır.¹⁹ Bu sebeple, adalet kavramını tahlil ederken insanın sahip olduğu düzen ile devlet düzeninin yapısal olarak benzer olduğunu savunmaktadır.²⁰ Dolayısıyla adalet, bireysel ve toplumsal olarak denge ve uyum halinde olan bir kavramdır. Bunu en iyi anlaşılacak haliyle şu şekilde açıklayabiliriz; Platon öncelikle bireyde adalet kavramını ve sonrasında ise toplumu oluşturan insanların bütünündeki adalet kavramının ne olduğu sorusuyla ilgilenmiştir.²¹

Platon, adalet kavramını hem bireyin ruhsal yapısında, hem de devletin siyasi düzeninde uyumun sağlanması olarak tanımlamıştır.²² Bir diğer deyişle Platon, adaletin bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerinde olduğu gibi, toplumun temel yapısında da bir düzen sağlayan ana ilkelerden biri olduğunu savunmaktadır.²³ Tüm bu söylediklerimiz kapsamında bir değerlendirme yaptığımızda Platon için adaletin bireysel ve devlet anlamında, iki yönlü bir kavram olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Tüm bunların yanında, Platon'a göre adalet göreceli bir kavram olmayıp, bu bakış açısıyla da mutlak adaleti savunduğunu söyleyebiliriz. Devlet-hükümet, yasalar ve hukukun hizmetinde olmalıdır. Başka bir deyişle bir devletin yurttaşları yalnızca hukukun yöneticilerin üstünde yönetici olduğu bir devlette gerçek adalete erişebilir. Bu düşünce açıkça modern hukuk sisteminde olan hukukun üstünlüğü ilkesidir.²⁴ Platon için adalet bir araç değil, varılması gereken sonuç; yani amaçtır.²⁵ Bu düşüncesi ile Sofistler²⁶ den ayrılan Platon, "adalet" in değişmez ve evrensel bir ilke olduğunu savunmaktadır. Hatta, adaletin

19- CEYLAN T., «SİYASET FELSEFESİNİN TEMEL PROBLEMLERİNDEN BİRİ VE BİRLİKTE YAŞAMANIN KOŞULU OLAN ADALET (PLATON).» Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi 14 (2006) s.167'den naklen Platon, Republic, trans. by. Paul Shorey, The Collected Dialogues Of Plato, ed. by. Edith Hamilton and Huntington Cairns, Princeton University Press, New Jersey, 1980, 435ab. 20- TOPRAKKAYA A., a.g.m. s.44.

21- KİRİŞ N. "Platon'da Adalet Tasarımı" Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi S.20, (2010), s.263

22- DEMİRCİ M. "Platon Felsefesinde Adalet, Düzen ve Yasa" Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi., 19(2), (2020), s.893-914

23- BİRLİK V., a.g.m. s.948

24- KABADAYI T., "Dünya Problemleri Karşısında Hukuk Felsefesi" Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi 24., s.59 <https://hfsa-sempozyum.com> son erişim tarihi: 24.10.2025.

25- KİRİŞ N., a.g.m.

26- Sofistler, adaletin göreceliğini ileri sürmektedirler. Platon'un adalet anlayışı ise mutlak adalet anlayışıdır. Sofistlerden Gorgias, Polos, Kallikles ve Thrasymakhos'a göre adalet anlayışları için bkz. Platon, Gorgias.

12- a.g.e. s.13.

13- ŞENGÜL Y., "Platon ve Farabi'de Adalet Kavramı", İksad Yayınevi, Ankara, Kasım 2022.

14- BAŞOK DİŞ S., "Platon Felsefesinde Adalet, Düzen ve Yasa" Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi., 19(2), (2020), s.1019.

15- DEMİRTAŞ M., "ANTİK YUNAN FİLOZOFLARINDAKİ ADALET ANLAYIŞININ İSLAM FİLOZOFLARINA ETKİSİ" Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, S.43, (2016), s.2436

16- BİRLİK V., "Platon'da Adalet ve Erdemin Doğası Üzerine" 19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi, 5(4) (2024), 234-243.

17- PRUTHI A., "Plato's Theory of Justice" Drishti Was Blog, 19.10.2021, www.drishtitilas.com, Son erişim tarihi: 19.09.2025.

18- TOPRAKKAYA A., a.g.m. s.32.

değişmez bir ilke olmasının önemini, adaletin tanrıların bile üstünde yer alan bir ilke olarak tanımlamaktadır.²⁷

4. Adalet ve Erdemler

Erdem ve adalet kavramları insanlığın oluşum ve gelişimi sürecindeki en önemli kavramlardır.

²⁸ Dolayısıyla insanlık tarihinin başlangıcından itibaren erdem ve adalet terimleri farklı filozof ve düşünürlerin ilgi alanına girmiştir.

Platon, adaletin bir erdem olup; erdemin ise insanın yaşam amacının temeli olduğu anlayışını savunur. Adalet ise, bu erdemler içinde ana erdem, yani hepsini kapsayan erdem olarak karşımıza çıkar.²⁹ Platon'a göre adaletin bir araç değil, başlı başına bir amaç olduğunu zaten söylemiştik; adaletin en iyi bireylerin ve en iyi toplumların ruhlarından başka bir şey olmadığı³⁰ anlayışına hakim olan Platon'un adaletle bakışını daha iyi anlamak için çalışmamızın bu bölümünde ruh-toplum paralelliğinden ve erdemin ne olduğundan bahsedeceğiz.

"Erdem nedir?" sorusunun cevabını Platon ilk kez gençlik dönemi diyaloglarından olan Gorgias diyalogunda vermiştir. Platon, erdemi "ruhun düzeni" olarak tanımlamıştır. Rухun düzeni ise ruхun parçalarının doğalarına uygun olma durumunu ifade eder. Yani, erdemi insanın doğasına uygun olma durumu olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır.³¹ Platon'a göre insan yapısı içinde erdemleri barındırmaktadır. Adalet, tüm erdemleri kendinde toplar. Adaletli insan da, tüm erdemleri ruhunda ahenk içinde barındırmaktadır.³²

Platon'a göre adaletin toplumsal olarak önemini kavramak için bireylerin ruhsal bütünlüğünün ve gerekli olan erdemlerle bağlantısının incelenmesi gerekmektedir.³³ Erdem kavramı, Platon'a göre sağlıklı bir toplum için öncelikli bir kavramdır; bireylerin kendi içsel dengelerini sağlamaları ve ruhsal bütünlükleri ise adil bir toplum için

gereklidir.³⁴ Platon'a göre iyi ve adil olan insanların oluşturduğu topluluk da zaten iyi ve adil olacaktır; aynı zamanda iyi ve adil bir birey de ancak iyi ve adil bir devlet ve toplumda kendini gösterebilir.³⁵

Platon olgunluk dönemi diyaloglarından olan Phaidros diyalogunda adaleti bir erdem olarak değerlendirir. Adalet kavramını ruhla ilgili olarak görür; ancak Platon'a göre beden sahip olduğu korkular, arzular, istekler, hayaller ve daha birçok ihtiyaçlar sebebiyle ruхun doğruya erişmesine engel olur.³⁶ Dolayısıyla, adalet kavramı ruha ait bir yapıdır. Platon, Gorgias diyalogunda ruh için "yasa koyma" ve "adalet" eylemlerini politika sanatı olarak belirler. Bu politika sanatı, ruh için belirlenmiştir.³⁷ Yani ruh ile adalet arasındaki bu benzerlik aynı zamanda; insan ruхu ile toplumsal sınıflar arasındaki işlevler bakımından da benzerlik gösterir. Adalet, tek bir bireyde bulunduğu gibi, insan topluluğunun oluşturduğu toplumlarda da mevcuttur.³⁸

Platon'a göre adalet, ideal devlette olması gereken dört temel erdemden birisidir ve en kapsayıcı olanıdır. Adalet, diğer tüm erdemleri içinde barındırır ve onları tamamlamaktadır. Dolayısıyla adalet; bilgelik, cesaret ve ölçülü olma erdemlerini içinde barındıran bir erdemdir.³⁹

Platon'a göre insan ve devletin biri mikro biri makro olan aynı yapılar olduğundan söz etmiştik. Dolayısıyla, bireysel adalet de siyasal adaletin özünü oluşturmaktadır. Yani, devlet de insani ihtiyaçlardan oluşmaktadır; Platon'a göre adaletin sağlanması için şart olan toplumsal sınıflar da bu sebeple ortaya çıkmıştır.⁴⁰

Platon, Devlet diyalogunda savunduğu adalet anlayışını, genel sınıflar ve iş bölümü ilkesini Mısır'da öğrenmiştir. Bu sınıflı yapı ile asıl hedeflenen şey, toplumsal birliği sağlamak ve ayrışmaya yol açmak yerine toplumsal dayanışma ile birlikte adaletli

27- BAŞOK DİŞ S., a.g.m., s.1019.

28- KAR E., "Aristoteles'te Adalet ve Erdem Arasındaki İlişki" HFSA24, s.61.

29- DEMİR A., "Platon'da Adalet Kavramının Temellendirilmesi" Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İlahiyat ABD., Felsefe ve Din Bilimleri, İstanbul 2006.

30- a.g.m.

31- YILDIRIM Ö., "Platon'un Ahlak ve Erdem Anlayışı" <https://www.felsefe.gen.tr/platonun-ahlak-ve-erdem-anlayisi/> son erişim tarihi: 24.10.2025

32- SANLI H., "Platon'un Adalet Tasarımı" Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi 24., s.192. <https://panel.kku.edu.tr/son-erisim-tarihi-24.10.2025>

33- BİRLİK V., a.g.m., 238.

34- Platon Phaidon diyalogunda ruhlardan bahsederken ruhların en mutlularının ve en iyi yere gidecek olanların ölçülülük ve adaletle göre eylemde bulunanlar olduğunu söyler. Bkz. ŞAR G., "Platon'un Adalet Anlayışı" Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi, Mart 2016, S.29, s.39.

35- a.g.m. s.239.

36- a.g.m. s.39'dan naklen Platon, tüm bu insanî gereklilikleri ruхun doğruya ulaşmasını engelleyen saçmalıklar olarak değerlendirmiştir. Detaylı bilgi için Bkz: Platon, Phaidon-Ruh Üzerine

37- a.g.m. s.42.

38- BAŞOK DİŞ S. a.g.m. s.1027.

39- KARGIN H., "Platon'da Devlet ve Ahlak Felsefesi" Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi (11/6) 2004, s.4362.

40- a.g.m. s.4362.

bir toplum inşa etmeye çalışmaktır. Bu organik dayanışma ile de insanları bir arada tutan şey de ihtiyaçları olmaktadır.⁴¹

Platon; bazı insanların doğuştan siyasal erdeme, bazı insanların askeri erdeme eğilimli olarak doğduklarını söylerken; bazı insanların ise hiçbir erdeme ve herhangi bir eğilime sahip olmaksızın doğduklarını savunmaktadır. Dolayısıyla bu söylemden, insanların toplumda hangi sınıfa mensup olduklarını doğuştan sahip oldukları özellikler ve yetenekleri belirlemektedir.⁴²

Platon'a göre ruh, asıl olarak üç bölümden oluşur ve bu bölümler toplumsal üç sınıfa karşılık gelir; ve her biri bir şekilde toplumun bütününe hizmet eder. Dolayısıyla Platon ruh ile toplumsal sınıfların paralel bir yapıda olduğu anlayışındadır.⁴³ Platon'a göre bu üç sınıf üretim, koruma ve yönetim sınıflarıdır. Ruhun ve toplumun uyum içinde olması erdemlerin ve erdeme karşılık gelen sınıfların kendi ödev ve görevlerini yapmalarından geçmektedir.⁴⁴ Bir başka deyişle, Platon'a göre toplum iş bölümlerini barındıran bir yapı olmalıdır. Herkesin kendi ödev ve görevlerini yaptığı bir toplum anlayışında her sınıf arasında sıkı sıkıya bağlı oldukları bir ilişkinin bulunduğu inanır, bu sayede adaletli bir toplum oluşturulabilecektir.⁴⁵

Daha önce de vurguladığımız üzere bu sınıfların, birbiri arasında toplumsal çatışma ve katmanlaşmadan ziyade analogik olarak bir beden organlarının işbirliği içinde çalışması gibi dayanışma ve toplumsal birliği sağlayarak bir arada olmak amacı gütmeleri gerektiğini, adaletli bir toplumun bu şekilde olacağını ifade etmektedir.⁴⁶

Entelektüel gelişmeye yatkın olmayanlar, bedensel güçlerini kullanarak çiftçiler, zanaatkarlar ve işçilerden oluşan üreticiler sınıfını meydana getirirler. Bu sınıfın uğraş alanı üretim olmalıdır.⁴⁷ Askerler ise koruyucular sınıfından oluşur ve Platon için buradaki anahtar kelime cesarettir.⁴⁸ Devleti yönetenler ise yönetici sınıftır. Daha önce de belirttiğimiz üzere Platon'a göre bu üç sınıfı uyum ve dayanışma içinde

sıkı bir ilişki içinde olmalıdır ancak bu sayede adil bir toplum mümkün olacaktır.⁴⁹

5. Sonuç

Platon'un adalet anlayışını anlamak için öncelikle Platon için adalet kavramının her erdemi kapsadığını, ve adalet kavramını evrensel düzenin öncelikli hakikati olarak nitelendirmek yanlış olmayacaktır. Platon için adaletin yalnızca hukuki normlar bütünü olmadığını, birey ile devlet arasındaki uyumu sağlamasının yanında insanın bireysel olarak kendi içinde varması gereken en önemli erdem olduğunu da vurgulamaktadır.

Platon, adalet kavramını doğal bir düzenin ve evrensel bir iyiliğin temeli olarak değerlendirmesi anlayışı ile doğal hukuk savunucularının başında gelmektedir. Bu düşünce anlayışı ile adalet kavramını pozitif hukukun sınırlarından ötede bir yerde konumlandırır. Platon, doğaldır ki pozitif hukuk anlayışını savunan düşünürlerce eleştirilmiştir.⁵⁰ Platon'a göre adalet yasalardan bağımsız olarak "olması gereken"dir. Pozitif hukuk anlayışını savunanlar ise, hukukun uygulanabilir olmasına odaklandıklarından, Platon'un düşüncesi oldukça soyut ve yine idealist olması yönünden pozitif hukuk anlayışını savunanlar tarafından eleştirilmiştir; kısaca Platon'un adaleti bir erdem olarak yücelttiğinden onun uygulanabilirliğinin göz ardı edildiği düşüncesi ortaya çıkmıştır.

Platon'a göre ideal bir devletin insan tasarımına dayandığı üzerinde durmuştuk; ancak kimi düşünürlere göre bu düzen, çeşitliliği göz ardı etmesi ve fazla idealist olması sebebiyle eleştirilmiştir.⁵¹ Ayrıca, Platon için devleti yönetecek kişilerin doğuştan sahip oldukları erdemlere göre belirlendiğini söylemiştik, bu sistem ise "özgürlük" kavramını daralttığı yönüyle eleştirilmiştir.⁵²

Platon'un ideal devlet anlayışında aynı insanın ruhunun akıl, irade ve arzular arasında kurulan mükemmel denge gibi; bireylerin doğuştan sahip oldukları kabiliyet ve erdemlere göre toplumda dahil oldukları toplumsal sınıflarda yerlerini aldıkları ve işbölümü sayesinde mükemmel dengeyi bulmaları ile adalet kavramı somutlaştırılır.

Çağdaş hukuk açısından değerlendirildiğinde ise, Platon'un adalet anlayışı ideal bir anlayışı merkeze

41- ŞENGÜL Y., a.g.m. s.125.

42- a.g.m. s.125.

43- BİRCAN U., "Platon'un Ahlak Anlayışında Ruh ve Erdem İlişkisi", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Ocak 2023, C.22, S.85., s.315.

44- SANLI H., a.g.m. s.196.

45- ŞENGÜL Y., a.g.m. s.125.

46- a.g.m.

47- a.g.m. s.125.

48- Platon'un cesaret hk. düşünceleri için bkz. Lakhes

49- a.g.m. s.127.

50- Bkz. ÖZDAL S., "Platon ve Hans Kelsen'in Adalet Anlayışlarına Dair Bir Değerlendirme" *Yedi Aralık Sosyal Araştırmalar Dergisi (YASAD)*, 1(2)2022: 32-42.

51- Bkz. Karl Popper "Open Society and Its Enemies"

52- Bkz. Karl Popper.

aldığından hem uygulanabilirliği yönünden hem de Platon'un hiyerarşik sisteminin insan hakları yönünden eleştirileri üzerinde toplamışsa da hem hukuk hem de felsefe tarihi açısından adalet kavramının yalnızca kurallar bütününden oluşmadığını, aynı zamanda hukuk felsefesi alanında da adaletin etik ve erdem ile ilişkisini tartışmaya açması yönünden hem hukuki hem felsefi açıdan kalıcı bir miras niteliğindedir.

KAYNAKÇA

- Başok Diş, S. (2020). *Platon Felsefesinde Adalet, Düzen ve Yasa*. Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 19(2), 1019-1027.
- Bircan, U. (2023). *Platon'un Ahlak Anlayışında Ruh ve Erdem İlişkisi*. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 22(85).
- Birlik, V. (2024). *Platon'da Adalet ve Erdemin Doğası Üzerine*. 19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi, 5(4), 234-243.
- Ceylan, T. (2006). *Siyaset Felsefesinin Temel Problemlerinden Biri ve Birlikte Yaşamının Koşulu Olan Adalet (Platon)*. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 14.
- Demir, A. (2006). *Platon'da Adalet Kavramının Temellendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi)*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri ABD.
- Demirtaş, M. (2016). *Antik Yunan Filozoflarındaki Adalet Anlayışının İslam Filozoflarına Etkisi*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 43.
- Demirci, M. (2020). *Platon Felsefesinde Adalet, Düzen ve Yasa*. Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 19(2), 893-914.
- Gürbüz, A. (2007). *Platon'un Hukuk Görüşünün Karşılaştırılması, Değeri ve Sonuçları*. Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7, 52-525.
- Işıktaş, Y. (1998). *Bir Hukuk Tanımı Vermenin Zorunluluğu*. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2(2).
- Kabadayı, T. (2019). *Dünya Problemleri Karşısında Hukuk Felsefesi*. Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi, 24, 59. [Erişim: <https://hfsa-sempozyum.com>]
- Kar, E. (2019). *Aristoteles'te Adalet ve Erdem Arasındaki İlişki*. Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi, 24.
- Kiriş, N. (2010). *Platon'da Adalet Tasarımı*. Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi, 20.
- Kargın, H. (2004). *Platon'da Devlet ve Ahlak Felsefesi*. Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi, 11(6).
- Platon. (2011). *Lakhes*. (Çev. F. Akderin). Cevizci, A. (Ed.), *Platon: Hayatı ve Yapıtları*. Say Yayınları, Ankara.
- Platon. (1980). *Republic*. (Çev. Paul Shorey). In E. Hamilton & H. Cairns (Eds.), *The Collected Dialogues of Plato*. Princeton University Press.
- Popper, K. (1945). *The Open Society and Its Enemies*. Routledge.
- Pruthi, A. (2021, 19 Ekim). *Plato's Theory of Justice*. Drishti IAS Blog. <https://www.drishtiias.com>
- Sanlı, H. (2019). *Platon'un Adalet Tasarımı*. Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi, 24.
- Şengül, Y. (2022). *Platon ve Farabi'de Adalet Kavramı*. İksad Yayınevi, Ankara.
- Şar, G. (2016). *Platon'un Adalet Anlayışı*. Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi, 29.
- Toprakkaya, A. (2008). *Adalet Kavramı Bağlamında Aristoteles-Platon Karşılaştırması*. FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi, 6, 27-46.
- OpenAI. (2025). *ChatGPT (GPT-5) [Yapay zekâ dil modeli]*. OpenAI. <https://chat.openai.com>
- Özdal, S. (2022). *Platon ve Hans Kelsen'in Adalet Anlayışlarına Dair Bir Değerlendirme*. Yedi Aralık Sosyal Araştırmalar Dergisi (YASAD), 1(2), 32-42.
- Taylor, A. E. (1977). *Plato: The Man and His Work*. Methuen, London (7th ed.).
- Yıldırım, Ö. (2025). *Platon'un Ahlak ve Erdem Anlayışı*. <https://www.felsefe.gen.tr/platonun-ahlak-ve-erdem-anlayisi/>

Bursa Barosu

DERGİSİ

DERGİMİZİN
ÖNCEKİ SAYILARINI
www.bursabarosu.org.tr
ADRESİNDEN
OKUYABİLİRSİNİZ!

Her kız çocuğu okusun,
Geleceęe
UMUT OLSUN!

Maddi olanakları kısıtlı
liseli kız öğrencilere
ücretsiz yurt imkânı!

Kır Çiçekleri
Okusun Diye...

GÜLER-OSMAN KÖSEOĞLU
ORTAÖĞRETİM
KIZ ÖĞRENCİ YURDU